

Hof van cassatie - Cour de cassation

TRADCAS

2020

*(Vertaalde) samenvattingen van arresten
van het hof van cassatie, geordend volgens
rolnummer.*

*Résumés (traduits) des arrêts de la Cour
de cassation, classés en fonction de
numéro de rôle.*

C.13.0363.N

2 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200102.1N.1](#)

AC nr. ...

Het tarief vermeld in artikel 47, §2, 7° Afvalstoffendecreet geldt als het gewone heffingstarief voor het storten van afvalstoffen op een stortplaats vergund voor bedrijfsafvalstoffen; de heffingsplichtige die zich op het verlaagde tarief wil beroepen heeft de bewijslast dat hij de bij artikel 47, §2, 38° Afvalstoffendecreet vastgelegde gewichtspercentages heeft nageleefd (1). (1) Zie concl. OM.

Le tarif mentionné à l'article 47, § 2, 7°, du décret du 2 juillet 1981 relatif à la prévention et à la gestion des déchets doit être considéré comme le tarif ordinaire de redevance pour le déversement de déchets sur une décharge autorisée pour le déversement de déchets industriels et le redéposable qui entend se prévaloir du tarif réduit à la charge de la preuve qu'il a respecté les pourcentages en poids fixés à l'article 47, § 2, 38°, du décret (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

*GEMEENSCHAPS- EN GEWESTBELASTING -
Gewestbelastingen - Vlaams Gewest - Afvalstoffendecreet -
Milieuheffing - Verlaagd tarief - Voorwaarden - Bewijslast*

- Art. 47 Decr. VI. R. 2 juli 1981 betreffende het beheer van afvalstoffen

*IMPOTS COMMUNAUTAIRES ET REGIONAUX - Impôts régionaux -
Région flamande - Décret de la Région flamande du 2 juillet 1981
relatif à la prévention et à la gestion des déchets - Redevance
écologique - Tarif réduit - Conditions - Charge de la preuve*

- Art. 47 Décr. Comm. fl. du 2 juillet 1981

C.15.0200.N

10 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200210.3N.9](#)

AC nr. ...

Noch de artikelen 3, 9 en 12 IVRK, noch artikel 8 EVRM of artikel 22bis Grondwet vereisen dat het minderjarig kind in de gelegenheid wordt gesteld als partij tussen te komen en een vordering in te stellen in geschillen tussen zijn ouders aangaande de uitoefening van het ouderlijk gezag over zijn persoon, de verblijfsregeling of de uitoefening van het recht op persoonlijk contact door de ouder die niet het ouderlijk gezag uitoefent; uit artikel 1004/1, §1 en §6, artikel 374 Burgerlijk Wetboek en de artikelen 1253ter/6 en 1253ter/7, § 1, tweede lid, 3°, Gerechtelijk Wetboek, waarmee de wetgever de hem door artikel 22bis Grondwet en het IVRK opgelegde verplichtingen wil nakomen, volgt dat ter zake geschillen tussen de ouders betreffende de organisatie van de verblijfsregeling van hun kinderen en de uitoefening van het recht op persoonlijk contact, niet wordt afgewezen van de handelings- of procesbekwaamheid van de minderjarige; hieruit volgt dat de minderjarige in een dergelijk geschil niet als partij kan tussenkomen en geen vordering kan instellen (1).
(1) Zie concl. OM.

Ni les articles 3, 9 et 12 de la Convention relative aux droits de l'enfant, ni l'article 8 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales ou l'article 22 de la Constitution ne requièrent que l'enfant mineur soit mis en mesure d'intervenir en tant que partie et d'agir en justice dans des litiges opposant ses parents concernant l'exercice de l'autorité parentale sur sa personne, l'hébergement ou l'exercice du droit à des relations personnelles par le parent qui n'exerce pas l'autorité parentale; il suit des articles 1004/1, § 1 et § 6, 374 du Code civil et 1253ter/6 en 1253ter/7, § 1er, alinéa 2, 3°, du Code judiciaire, par lesquels le législateur entend respecter les obligations qui lui sont imposées par l'article 22bis de la Constitution et par la Convention relative aux droits de l'enfant, que, dans des litiges opposant les parents sur l'hébergement de leurs enfants et l'exercice du droit aux relations personnelles, il n'est pas dérogé à l'incapacité juridique du mineur ni à son incapacité à ester en justice; il s'ensuit que, dans le cas d'un tel litige, le mineur ne peut intervenir en tant que partie ni agir en justice (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

KIND - Ouderlijk gezag - Verblijfsregeling kind - Minderjarige - Procesbekwaamheid

ORDONNANTIES [ZIE: 527 WETTEN. DECRETEN.
ORDONNANT - Verblijfsregeling kind - Minderjarige - Procesbekwaamheid

---

ENFANT; VOIR AUSSI: 018 FILIATION; 313 ENLEVEMENT - Autorité parentale - Hébergement de l'enfant - Mineur - Capacité d'ester en justice

ORDONNANCES [VOIR: 527 LOIS. DECRETS. ORDONNANCES. - Hébergement de l'enfant - Mineur - Capacité d'ester en justice

---

C.16.0374.N

20 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200220.9](#)

AC nr. 5

De rechter kan buiten een wettelijke vergoedingsregeling om, waarvan het Grondwettelijk Hof bevestigt dat deze de toetsing aan hogere rechtsnormen doorstaat, geen vergoeding toekennen op grond van het beginsel van de gelijkheid van de burgers voor openbare lasten.

RECHTSBEGINSELEN (ALGEMENE) - Gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten - Planschade - Toekennen van een vergoeding - Bestaan van een wettelijke vergoedingsregeling

RECHTSBEGINSELEN (ALGEMENE) - Gelijkheid van de burgers voor de openbare lasten - Planschade - Toekennen van een

Le juge ne peut, en dehors d'un régime légal d'indemnisation, à propos duquel la Cour constitutionnelle confirme qu'il satisfait au contrôle de conformité avec des normes juridiques supérieures, octroyer d'indemnité fondée sur le principe de l'égalité des citoyens devant les charges publiques.

PRINCIPES GENERAUX DU DROIT [VOIR AUSSI: 576 ABUS - Egalité des citoyens devant les charges publiques - Dommages résultant de la planification spatiale - Octroi d'une indemnité - Existence d'un régime légal d'indemnisation

PRINCIPES GENERAUX DU DROIT [VOIR AUSSI: 576 ABUS - Egalité des citoyens devant les charges publiques - Dommages résultant

vergoeding - Bestaan van een wettelijke vergoedingsregeling**de la planification spatiale - Octroi d'une indemnité - Existence d'un régime légal d'indemnisation**

Nu het Grondwettelijk Hof in antwoord op de door het Hof van Cassatie gestelde prejudiciële vraag geen schending weerhoudt van artikel 16 Grondwet en artikel 1 Eerste Aanvullend Protocol bij het EVRM in samenhang met het gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel, door het forfaitair karakter van de berekening van de planschadevergoeding zoals bepaald in artikel 35 van het decreet van het Vlaams Parlement van 22 oktober 1996 betreffende de ruimtelijke ordening, faalt het cassatiemiddel dat dergelijke schending aanvoert naar recht (1). (1) Zie Cass. 4 januari 2018, AR C.16.0374.N, AC 2018, nr. 5.

Attendu que, dans sa réponse à la question préjudiciale posée par la Cour de cassation, la Cour constitutionnelle ne retient pas la violation de l'article 16 de la Constitution ni de l'article 1er du Premier Protocole additionnel à la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, lus en combinaison avec le principe d'égalité et de non-discrimination, en raison du caractère forfaitaire du calcul de l'indemnisation des dommages résultant de la planification spatiale, tel que le prévoit l'article 35 du décret du Parlement flamand du 22 octobre 1996 relatif à l'aménagement du territoire, le moyen de cassation qui soutient pareille violation manque en droit (1). (1) Voir Cass. 4 janvier 2018, RG C.16.0374.N, Pas. 2018, n° 5.

GRONDWETELIJK HOF - Prejudiciële vraag - Beperkend karakter van de forfaitaire planschadevergoedingsregeling - Geen schending

- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998
- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998

GRONDWETELIJK HOF - Prejudiciële vraag - Beperkend karakter van de forfaitaire planschadevergoedingsregeling - Geen schending

- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998
- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998

PREJUDICIEEL GESCHIL - Hof van Cassatie - Prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof - Beperkend karakter van de forfaitaire planschadevergoedingsregeling - Geen schending

- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998
- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998

PREJUDICIEEL GESCHIL - Hof van Cassatie - Prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof - Beperkend karakter van de forfaitaire planschadevergoedingsregeling - Geen schending**COUR CONSTITUTIONNELLE - Question préjudiciale - Caractère restrictif du régime forfaitaire d'indemnisation des dommages résultant de la planification spatiale - Absence de violation**

- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998
- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998

COUR CONSTITUTIONNELLE - Question préjudiciale - Caractère restrictif du régime forfaitaire d'indemnisation des dommages résultant de la planification spatiale - Absence de violation

- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998
- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998

QUESTION PREJUDICIELLE; VOIR AUSSI: 143/01 UNION E - Cour de cassation - Question préjudiciale à la Cour constitutionnelle - Caractère restrictif du régime forfaitaire d'indemnisation des dommages résultant de la planification spatiale - Absence de violation

- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998
- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998

QUESTION PREJUDICIELLE; VOIR AUSSI: 143/01 UNION E - Cour de cassation - Question préjudiciale à la Cour constitutionnelle - Caractère restrictif du régime forfaitaire d'indemnisation des dommages résultant de la planification spatiale - Absence de violation

- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998

- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998

STEDENBOUW - Ruimtelijke ordening - Plan van aanleg - Planschade - Planschadevergoeding - Forfaitaire berekening - Geen schending

- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998

- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998

STEDENBOUW - Ruimtelijke ordening - Plan van aanleg - Planschade - Planschadevergoeding - Forfaitaire berekening - Geen schending

- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998

- Art. 35, derde lid Decreet betreffende de ruimtelijke ordening gecoördineerd op 22 oktober 1996, zoals gewijzigd bij decreet 19 december 1998

violation

- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998

- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998

URBANISME - Aménagement du territoire. plan d'aménagement - Dommages résultant de la planification spatiale - Indemnisation des dommages résultant de la planification spatiale - Calcul forfaitaire - Absence de violation

- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998

- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998

URBANISME - Aménagement du territoire. plan d'aménagement - Dommages résultant de la planification spatiale - Indemnisation des dommages résultant de la planification spatiale - Calcul forfaitaire - Absence de violation

- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998

- Art. 35, al. 3 Décret relatif à l'aménagement du territoire, coordonné le 22 octobre 1996, tel qu'il a été modifié par le décret du 19 décembre 1998

C.17.0281.F

13 maart 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200313.1F.2](#)

AC nr. ...

De rechter die een verzet of hoger beroep niet-ontvankelijk verklaart of die, in zijn uitspraak over het hoger beroep tegen een vonnis op verzet, het verzet niet-ontvankelijk verklaart of de beslissing van de eerste rechter bevestigt die het verzet niet-ontvankelijk heeft verklaard, neemt niet kennis van de grond van het geschil en kan, derhalve, geen uitspraak doen over een nieuwe vordering die voor hem is ingesteld (1). (1) Zie Cass. 2 juni 2000, AR C.99.0186.N, AC 2000, nr. 340; Cass. 11 september 1989, AR 6152, AC 1989-90, nr. 17; Cass. 29 oktober 1981, AR 6181-6224-6336, AC 1981-82, nr. 298.

HOGER BEROEP - Burgerlijke zaken (handelszaken en sociale zaken inbegrepen) - Uitbreiding van eis en nieuwe eis - Niet-ontvankelijk verklaard verzet of hoger beroep - Hoger beroep tegen een op verzet gewezen vonnis - Niet-ontvankelijk verklaard verzet - Bevestiging van de beslissing van het vonnis die het verzet niet-ontvankelijk verklaart - Uitwerking - Nieuwe vordering - Bevoegdheid van de rechter

Le juge qui déclare une opposition ou un appel irrecevable ou qui, appelé à statuer sur l'appel d'un jugement rendu sur opposition, déclare l'opposition irrecevable ou confirme la décision du premier juge disant l'opposition irrecevable n'est pas saisi du fond du litige et ne peut, dès lors, statuer sur une demande nouvelle introduite devant lui (1). (1) Voir Cass. 2 juin 2000, RG C.99.0186.N, Pas. 2000, n° 340 ; Cass. 11 septembre 1989, RG 6152, Bull. et Pas. 1990, I, n° 17; Cass. 29 octobre 1981, RG 6181-6224-6336, Bull. et Pas. 1982, I, 298.

APPEL - Matière civile (y compris les matières commerciale et sociale) - Extension de la demande et demande nouvelle - Opposition ou appel déclaré irrecevable - Appel d'un jugement rendu sur opposition - Opposition déclarée irrecevable - Confirmation de la décision du jugement disant l'opposition irrecevable - Effet - Demande nouvelle - Pouvoir du juge

DEMANDE EN JUSTICE - Opposition ou appel déclaré irrecevable - Appel d'un jugement rendu sur opposition - Opposition déclarée irrecevable - Confirmation de la décision du jugement disant

VORDERING IN RECHTE - Niet-ontvankelijk verklaard verzet of hoger beroep - Hoger beroep tegen een op verzet gewezen vonnis - Niet-ontvankelijk verklaard verzet - Bevestiging van

de beslissing van het vonnis die het verzet niet-ontvankelijk verklaart - Uitwerking - Nieuwe vordering - Bevoegdheid van de rechter

l'opposition irrecevable - Effet - Demande nouvelle - Pouvoir du juge

C.17.0392.F

7 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200207.1F.8](#)

AC nr. ...

Artikel XVII.11 Wetboek Economisch Recht, dat de onderneming een aansprakelijkheid oplegt voor de daden van haar niet-geïdentificeerde agenten, sluit niet uit dat een met de eerlijke marktpraktijken strijdige daad aan die onderneming persoonlijk kan worden toegerekend wanneer ze niet de nodige maatregelen heeft genomen om de oneerlijke praktijken van haar agenten te voorkomen of hieraan een einde te maken.

HANDELSPRAKTIJK - Vordering tot staking - Met de eerlijke handelspraktijken strijdige daad - Niet-geïdentificeerde agenten van een onderneming - Toerekening

- Art. XVII. 11 Wetboek 28 februari 2013 van economisch recht

L'article XVII.11 du Code de droit économique, qui met à charge de l'entreprise une responsabilité pour le fait de ses agents non identifiés, n'exclut pas qu'un acte contraire aux pratiques honnêtes du marché puisse être imputé personnellement à cette entreprise qui n'a pas pris les mesures nécessaires pour prévenir les pratiques déloyales de ses agents ou y mettre fin.

PRATIQUES DU COMMERCE - Action en cessation - Acte contraire aux pratiques honnêtes du marché - Agents non identifiés d'une entreprise - Imputation

- Art. XVII. 11 Code de droit économique

C.17.0556.F

17 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200217.3F.1](#)

AC nr. ...

Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 4 mei 1999 houdende fiscale en andere bepalingen volgt dat artikel 132bis WIB92 werd ingevoerd om, in geval van een gelijkmatig verdeelde huisvesting van het kind, te kunnen afwijken van de regel volgens welke de verhoging van de belastingvrije som enkel wordt toegekend aan de ouder bij wie het kind is gedomicilieerd, en aldus een gelijkmatige verdeling van die verhoging toe te staan; die bepaling voert geen verplichting maar een mogelijkheid voor de ouders in; hieruit volgt dat de rechter die een gelijkmatig verdeelde huisvesting beveelt of vaststelt, in geval van betwisting uitspraak moet doen over de vordering tot toekenning van de verhoging van de belastingvrije som, om het voordeel ervan hetzij aan de ouder toe te kennen bij wie het kind is gedomicilieerd, hetzij voor de helft aan elke ouder toe te kennen (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 133.

INKOMSTENBELASTINGEN - Personenbelasting - Berekening van de aanslag - Vermindering wegens gezinslasten -

Il ressort des travaux préparatoires de la loi du 4 mai 1999 portant des dispositions fiscales et autres que l'article 132bis du Code des impôts sur les revenus 1992 a été introduit afin de permettre, lorsque l'hébergement de l'enfant est réparti de manière égalitaire, de déroger à la règle que la majoration de la quotité exemptée est attribuée au seul parent chez qui l'enfant est domicilié et ainsi d'autoriser une répartition égalitaire de cette majoration; cette disposition instaure, non une obligation, mais une faculté pour les parents; il s'ensuit que le juge ordonnant ou constatant un hébergement égalitaire doit, en cas de contestation, statuer sur la demande d'attribution de la majoration de quotité exemptée pour, soit en laisser le bénéfice au parent chez qui l'enfant est domicilié, soit l'attribuer pour moitié à chacun des parents (1). (1) Voir les concl. du MP.

IMPOTS SUR LES REVENUS - Impôt des personnes physiques - Calcul de l'impôt - Réduction pour charge de famille - Autorité parentale conjointe - Hébergement égalitaire des enfants -

Gezamenlijk ouderlijk gezag - Gelijkmatig verdeelde huisvesting van de kinderen - Verhoging van de belastingvrije som - Domicilie van de kinderen - Wijzen van verdeling tussen de ouders

Majoration de la quotité exemptée d'impôt - Domicile des enfants - Modes de répartition entre parents

C.17.0623.N 9 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200109.1N.2](#)

AC nr. ...

De onverenigbaarheid van het beroep van architect met het beroep van aannemer van openbare of private werken houdt in dat een architect niet tegelijk werkzaam kan zijn als architect en als werknemer van een bouwaannemer, ongeacht of hij als werknemer al dan niet belast is met taken die behoren tot de normale uitoefening van het beroep van architect en ook wanneer de bouwprojecten waarin de architect optreedt als zelfstandig architect en de bouwprojecten waarin hij optreedt als werknemer van elkaar onderscheiden zijn (1). (1) Zie concl. OM.

L'incompatibilité de la profession d'architecte avec celle d'entrepreneur de travaux publics ou privés implique qu'un architecte ne peut travailler comme architecte tout en étant salarié d'un entrepreneur de travaux, qu'il soit chargé ou non, en tant que salarié, de tâches relevant de l'exercice normal de la profession d'architecte, et également lorsque les projets de construction dans lesquels il agit en qualité d'architecte indépendant et les projets de construction dans lesquels il agit à titre de salarié sont tout à fait distincts (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

ARCHITECT (TUCHT EN BESCHERMING VAN DE TITEL) -
Zelfstandig architect - Werknemer bij bouwaannemer -
Onverenigbaarheid

- Artt. 4, eerste en tweede lid, 7, 10, 1°, en 11 KB 18 april 1985 tot goedkeuring van het door de Nationale Raad van de Orde der Architecten vastgestelde Reglement van beroepsplichten van 16 december 1983
- Art. 6 Wet 20 februari 1939 op de bescherming van den titel en van het beroep van architect

ARCHITECTE (DISCIPLINE ET PROTECTION DU TITRE) - Architecte indépendant - Travailleur salarié auprès d'un entrepreneur de travaux - Incompatibilité

- Art. 4, al. 1er et 2, 7, 10, 1°, et 11 A.R. du 18 avril 1985 portant approbation du Règlement de déontologie établi le 16 décembre 1983 par le conseil national de l'Ordre des architectes
- Art. 6 L. du 20 février 1939

Met de onverenigbaarheid van het beroep van architect met het beroep van aannemer van openbare of private werken heeft de wetgever, zowel in het belang van het beroep van architect als in het belang van de bouwheren, het ontwerpen van de plannen en het toezicht op de werken enerzijds en de uitvoering van de werken anderzijds van elkaar willen scheiden (1). (1) Zie concl. OM.

En prévoyant l'incompatibilité de la profession d'architecte avec celle d'entrepreneur de travaux publics ou privés, le législateur a voulu, dans l'intérêt tant de la profession d'architecte que des maîtres de l'ouvrage, distinguer l'établissement des plans et le contrôle des travaux, d'une part, de l'exécution des travaux, d'autre part (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

ARCHITECT (TUCHT EN BESCHERMING VAN DE TITEL) -
Zelfstandig architect - Aannemer van openbare of private werken - Onverenigbaarheid - Doelstelling

- Artt. 4, eerste en tweede lid, 7, 10, 1°, en 11 KB 18 april 1985 tot goedkeuring van het door de Nationale Raad van de Orde der Architecten vastgestelde Reglement van beroepsplichten van 16 december 1983
- Art. 6 Wet 20 februari 1939 op de bescherming van den titel en van het beroep van architect

ARCHITECTE (DISCIPLINE ET PROTECTION DU TITRE) - Architecte indépendant - Entrepreneur de travaux publics ou privés - Incompatibilité - Finalité

- Art. 4, al. 1er et 2, 7, 10, 1°, et 11 A.R. du 18 avril 1985 portant approbation du Règlement de déontologie établi le 16 décembre 1983 par le conseil national de l'Ordre des architectes
- Art. 6 L. du 20 février 1939

C.18.0116.N

9 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200109.1N.10](#)

AC nr. ...

Wanneer rechterlijke beslissingen betrekking hebben op een rechtsvordering ingesteld door een schuldeiser voor dezelfde schuld tegen onderscheiden hoofdelijke medeschuldenaren, kan de onverenigbaarheid in de zin van artikel 1133, 3° Gerechtelijk wetboek erin bestaan dat de beslissing gewezen op de vordering tegen de ene schuldenaar iedere rechtsgrond ontneemt aan de rechtsvordering tegen de andere.

HERROEPING VAN HET GEWIJSDE - Rechtsvordering van een schuldeiser tegen onderscheiden hoofdelijke medeschuldenaren wegens dezelfde schuld - Onverenigbare rechterlijke beslissingen

- Art. 1133, 3° Gerechtelijk Wetboek
- Art. 1208, eerste lid Burgerlijk Wetboek

Lorsque des décisions judiciaires concernent une demande introduite par un créancier pour la même dette contre des codébiteurs solidaires distincts, l'incompatibilité visée à l'article 1133, 3°, du Code judiciaire peut résider dans le fait que la décision rendue sur la demande dirigée contre un débiteur en particulier prive de tout fondement juridique la demande dirigée contre un autre débiteur.

REQUETE CIVILE - Demande d'un créancier dirigée contre des codébiteurs solidaires distincts en raison de la même dette - Décisions judiciaires incompatibles

- Art. 1133, 3° Code judiciaire
- Art. 1208, al. 1er Code civil

C.18.0121.F

10 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200110.1F.2](#)

AC nr. ...

De neerlegging, door een derde, van een akte van hervatting van het geding dat door een partij is ingeleid, impliceert niet dat die partij afstand doet van het geding, maar dat die derde de procedure voortzet die is ingeleid door de oorspronkelijke partij, die cassatieberoep kan instellen tegen de beschikkingen van het vonnis die haar oorspronkelijke vordering betreffen.

CASSATIEBEROEP - Burgerlijke zaken - Algemeen - Oorspronkelijke partij door wie cassatieberoep kan worden ingesteld - Personen door wie cassatieberoep kan worden ingesteld - Akte van hervatting van het geding - Neerlegging door een derde

- Art. 815 Burgerlijk Wetboek

Le dépôt par un tiers d'un acte de reprise de l'instance introduite par une partie n'implique pas le désistement par cette partie de l'instance mais la poursuite par ce tiers de la procédure introduite par la partie originale qui a qualité pour se pourvoir contre les dispositions du jugement relatives à sa demande originale.

POURVOI EN CASSATION - Matière civile - Généralités - Partie originale ayant qualité pour se pourvoir - Personnes ayant qualité pour se pourvoir - Acte de reprise d'instance - Dépôt par un tiers

- Art. 815 Code civil

C.18.0146.N

9 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200109.1N.9](#)

AC nr. ...

Artikel 159 Grondwet is een bijzondere toepassing van het algemeen rechtsbeginsel met grondwettelijke waarde volgens hetwelk de rechter geen toepassing mag maken van een beslissing waarbij een hogere bepaling wordt geschonden en op grond waarvan de met eigenlijke rechtspraak belaste organen de plicht hebben de interne en externe wettigheid te onderzoeken van elke administratieve handeling waarop een vordering, verweer of exceptie is gegrond (1). (1) Zie concl. OM.

GRONDWET - GRONDWET 1994 (ART. 100 TOT EINDE) - Art. 159 - Aard

- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

RECHTSBEGINSELEN (ALGEMENE) - Artikel 159, Grondwet 1994 - Aard

- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

De omstandigheid dat een bestuurshandeling na het verstrijken van de termijn van zes maanden waarvan sprake in artikel 18 Bijzondere Wet Grondwettelijk Hof niet meer voor nietigverklaring vatbaar is, verhindert in de regel niet dat de hoven en rechtbanken deze op grond van artikel 159 Grondwet buiten toepassing kunnen laten (1). (1) Zie concl. OM.

GRONDWETTELIJK HOF - Bijzondere Wet Grondwettelijk Hof - Artikel 18 - Niet meer voor vernietiging vatbare bestuurshandeling - Artikel 159, Grondwet 1994 - Toepassing

- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

- Art. 18 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

MACHTEN - Rechterlijke macht - Taak van de rechter - Niet meer voor vernietiging vatbare bestuurshandeling - Artikel 159, Grondwet 1994 - Toepassing

- Art. 159 De gecoördineerde Grondwet 1994

- Art. 18 Bijzondere wet op het Arbitragehof van 6 januari 1989

L'article 159 de la Constitution est l'expression d'un principe général du droit à valeur constitutionnelle selon lequel le juge ne peut appliquer une disposition qui viole une norme supérieure et il s'ensuit que tout organe doté d'un pouvoir de juridiction a le devoir de vérifier la légalité interne et externe de tout acte administratif sur lequel se fonde une demande, une défense ou une exception (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

CONSTITUTION - Constitution 1994 (art. 100 a fin) - Article 159 - Nature

- Art. 159 La Constitution coordonnée 1994

PRINCIPES GENERAUX DU DROIT [VOIR AUSSI: 576 ABUS - Constitution 1994, article 159 - Nature

- Art. 159 La Constitution coordonnée 1994

La circonstance qu'un acte administratif ne soit plus susceptible d'annulation après l'écoulement du délai de six mois dont il est question à l'article 18 de la loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour constitutionnelle, ne s'oppose pas, en règle, à ce que les cours et tribunaux puissent en écarter l'application sur la base de l'article 159 de la Constitution (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

COUR CONSTITUTIONNELLE - Loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour constitutionnelle - Article 18 - Acte administratif qui n'est plus susceptible d'annulation - Constitution 1994, article 159 - Application

- Art. 159 La Constitution coordonnée 1994

- Art. 18 Loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage

POUVOIRS - Pouvoir judiciaire - Mission du juge - Acte administratif qui n'est plus susceptible d'annulation - Constitution 1994, article 159 - Application

- Art. 159 La Constitution coordonnée 1994

- Art. 18 Loi spéciale du 6 janvier 1989 sur la Cour d'arbitrage

Het bestreden vonnis, dat beslist dat het ongeval te wijten is aan de samenlopende fouten van de twee bestuurders en ter zake van de eiser, met het oog op het herstel van zijn schade, enkel vermeldt dat hij de eigenaar is van het voertuig dat werd bestuurd door één van de twee bestuurders, verantwoordt zijn beslissing om de eiser aansprakelijk te stellen niet naar recht.

*AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST -
Herstelplicht - Zaken - Verkeersongeval - Samenlopende
fouten van twee bestuurders - Vordering van de eigenaar van
een voertuig tot herstel van zijn schade - Aansprakelijkheid van
laatstgenoemde*

- Art. 1382 Burgerlijk Wetboek

Le jugement attaqué, qui considère que l'accident est dû aux fautes concurrentes des deux conducteurs et qui se borne à énoncer, en ce qui concerne le demandeur en réparation de son dommage, qu'il est le propriétaire du véhicule conduit par un des deux conducteurs, ne justifie pas légalement sa décision que la responsabilité de celui-ci est engagée.

*RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Obligation de réparer -
Choses - Accident de roulage - Fautes concurrentes de deux
conducteurs - Demande du propriétaire d'un véhicule en
réparation de son dommage - Responsabilité de ce dernier*

- Art. 1382 Code civil

C.18.0413.F

10 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200110.1F.1](#)

AC nr. ...

Wanneer overeenkomstig artikel 4, eerste lid, Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering de burgerlijke rechtsvordering niet tezelfdertijd voor dezelfde rechter wordt vervolgd als de strafvordering, wordt de uitoefening van de burgerlijke rechtsvordering geschorst zolang niet definitief is beslist over de strafvordering die vóór of gedurende de uitoefening van de burgerlijke rechtsvordering is ingesteld, voor zover er gevaar voor onverenigbaarheid bestaat tussen de beslissing van de strafrechter en die van de burgerlijke rechter en onverminderd de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen (1).
(1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 31.

*BURGERLIJKE RECHTSVORDERING - Artikel 4, eerste lid,
Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering -
Strafvordering voor de strafrechter - Aanhangige burgerlijke
rechtsvordering voor de burgerlijke rechter - Voortzetting*

Conformément à l'article 4, alinéa 1er, du Titre préliminaire du Code de procédure pénale, lorsque l'action civile n'est pas poursuivie devant le même juge simultanément à l'action publique, son exercice est suspendu tant qu'il n'a pas été prononcé définitivement sur l'action publique, intentée avant ou pendant l'exercice de l'action civile, pour autant qu'il existe un risque de contradiction entre les décisions du juge pénal et du juge civil et sans préjudice des exceptions expressément prévues par la loi (1). (1) Voir les concl. du MP.

*ACTION CIVILE - Titre préliminaire du Code de procédure pénale,
article 4, alinéa 1er - Action publique devant le juge pénal - Action
civile pendante devant le juge civil - Poursuite*

C.18.0422.N

16 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200116.1N.8](#)

AC nr. ...

De rekenfout die de verbetering van een rechterlijke beslissing mogelijk maakt is die welke betrekking heeft op het resultaat van een rekenkundige bewerking en waarvan de berekeningsbasis blijkt uit de intrinsieke bestanddelen van die beslissing (1). (1) Cass. 20 februari 2002, AR P.01.0969.F en P.01.1356.F, AC 2002, nr. 123.

L'erreur de calcul permettant la rectification d'une décision judiciaire est celle qui porte sur le résultat d'une opération arithmétique et dont la base de calcul ressort des éléments intrinsèques de ladite décision (1). (1) Cass. 20 février 2002, RG P.01.0969.F et P.01.1356.F, Pas. 2002, n° 123.

VONNISSEN EN ARRESTEN - *Algemeen - Verbetering - Verschrijving - Rekenkundige bewerking*
- Art. 794 Gerechtelijk Wetboek

JUGEMENTS ET ARRETS - *Généralités - Rectification - Erreur matérielle - Opération arithmétique*
- Art. 794 Code judiciaire

C.18.0437.N 9 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200109.1N.5](#)

AC nr. ...

Een cassatieberoep in burgerlijke zaken kan, al zijn de partijen dezelfde en de aangevoerde middelen aanverwant, niet worden ingesteld met één enkel verzoekschrift tegen verschillende beslissingen die gewezen zijn in afzonderlijke zaken die de rechter niet heeft gevoegd (1). (1) Cass. 2 maart 2017, AR F.14.0025.F-F.14.0159.F, AC 2017, nr. 150; Cass. 26 november 2004, AR C.03.0011.N, AC 2004, nr. 569.

En matière civile, un pourvoi unique ne peut, lors même que les parties sont les mêmes et les moyens invoqués similaires, être formé contre différentes décisions rendues dans des causes distinctes que le juge n'a pas jointes (1). (1) Cass. 2 mars 2017, RG F.14.0025.F-F.14.0159.F, Pas 2017, n° 150 ; Cass. 26 novembre 2004, RG C.03.0011.N, Pas. 2004, n° 569.

CASSATIEBEROEP - *Burgerlijke zaken - Vormen - Algemeen - Verschillende bestreden beslissingen die niet werden gevoegd - Eén verzoekschrift in cassatie - Ontvankelijkheid*

- Art. 1079, eerste lid Gerechtelijk Wetboek

POURVOI EN CASSATION - *Matière civile - Formes - Généralités - Différentes décisions attaquées non jointes - Requête en cassation unique - Recevabilité*

- Art. 1079, al. 1er Code judiciaire

C.18.0465.N 20 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200220.1N.3](#)

AC nr. ...

De beslissing tot verbeurdverklaring heeft in de regel een zakelijke werking en draagt de eigendom ervan over aan de Staat van zodra het vonnis dat de verbeurdverklaring uitspreekt in kracht van gewijsde is gegaan, maar kan geen afbreuk doen aan de zakelijke rechten die voordien rechtsgeldig op het onroerend goed waren gevestigd (1). (1) Zie concl. OM.

La décision de confiscation a, en règle, un effet réel et transfère la propriété de la chose à l'État dès que le jugement prononçant la confiscation est passé en force de chose jugée, mais elle ne peut porter atteinte aux droits réels antérieurs qui ont été valablement établis sur le bien immobilier (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

BESLAG - *Allerlei - Verbeurdverklaring - Onroerend goed - Voordien gevestigde zakelijke rechten*

- Art. 42, 3° Strafwetboek

SAISIE - *Divers - Confiscation - Bien immobilier - Droits réels établis antérieurement*

- Art. 42, 3° Code pénal

STRAF - *Andere Straffen - Verbeurdverklaring - Onroerend goed - Voordien gevestigde zakelijke rechten*

- Art. 42, 3° Strafwetboek

PEINE - *Autres Peines - Confiscation - Bien immobilier - Droits réels établis antérieurement*

- Art. 42, 3° Code pénal

C.18.0477.F 3 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200103.1F.4](#)

AC nr. ...

De rechter miskent de in artikel 4, derde lid, Wet 16 mei 1990, vastgelegde orde van voorrang wanneer hij aan die bepaling een voorwaarde toevoegt die hierin niet is vervat (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 3.

Méconnaît l'ordre de préférence établi par l'article 4, alinéa 3, de la loi du 16 mai 1990, le juge qui ajoute à cette disposition une condition qu'elle ne comporte pas (1). (1) Voir les concl. du MP.

ERFENISSEN - *Kleine nalatenschappen - Orde van voorrang*

SUCCESSION - *Petits héritages - Ordre de préférence*

- Art. 4 Wet van 16 mei 1900 tot erfregeling van de kleine nalatenschap

- Art. 4 L. du 16 mai 1900 apportant des modifications au régime successoral des petits héritages

C.18.0490.N

16 januari 2020

<ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200116.1N.5>

AC nr. ...

De omstandigheid dat de opdracht van een gerechtsdeurwaarder die door het openbaar ministerie wordt gevorderd om bepaalde opdrachten uit te voeren verband houdt met de taken waartoe de gerechtsdeurwaarder verplicht is, doet er geen afbreuk aan dat de verplichting van de Staat tot betaling van diens onkostenstaat een verbintenis inhoudt die primair strekt tot betaling van een geldsom waarop moratoire interest is verschuldigd indien de betaling niet gebeurt binnen redelijke termijn en na aanmaning (1). (1) Cass. 8 mei 2009, AR F.08.0012.N, AC 2009, nr. 304.

GERECHTSDEURWAARDER - Vorderend magistraat - Opdracht die verband houdt met verplichte taken van de gerechtsdeurwaarder - Onkostenstaat - Belgische Staat - Verplichting tot betaling

- Art. 1153, eerste lid Burgerlijk Wetboek

GERECHTSKOSTEN - Burgerlijke zaken - Algemeen - Opdracht die verband houdt met verplichte taken van de gerechtsdeurwaarder - Onkostenstaat - Belgische Staat - Verplichting tot betaling

- Art. 1153, eerste lid Burgerlijk Wetboek

VERBINTENIS - Vorderend magistraat - Opdracht die verband houdt met verplichte taken van de gerechtsdeurwaarder - Onkostenstaat - Belgische Staat - Verplichting tot betaling

- Art. 1153, eerste lid Burgerlijk Wetboek

Indien de vorderende magistraat niet binnen redelijke termijn overgaat tot taxatie van de kostenstaat van een dienstverlenende persoon, mag de rechter de overheid veroordelen tot betaling van de onkostenstaat.

AANSPRAKELIJKHED BUITEN OVEREENKOMST - Daad - Fout - Dienstverlenend persoon - Onkostenstaat - Taxatie door de vorderende magistraat - Buiten redelijke termijn

- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

Onkostenstaten van de dienstverlenende persoon zijn pas invorderbaar na de taxatie door de vorderende magistraat, waarbij de kwaliteit van de verleende dienst en de gelijkvormigheid ervan met de tarifering worden nagegaan.

La circonstance que la mission d'un huissier de justice requis par le ministère public d'exécuter certaines missions se rapporte à des tâches auxquelles l'huissier de justice est tenu ne change rien au fait que l'obligation incombe à l'Etat de payer un état de frais d'un huissier de justice requis par le ministère public d'exécuter certaines missions tend en premier lieu au paiement d'une somme d'argent, sur laquelle des intérêts moratoires sont dus si le paiement n'est pas effectué dans un délai raisonnable et après mise en demeure (1). (1) Cass. 8 mai 2009, RG F.08.0012.N, Pas. 2009, n° 304.

HUISSIER DE JUSTICE - Magistrat requérant - Mission se rapportant aux tâches obligatoires de l'huissier - Etat de frais - Etat belge - Obligation de paiement

- Art. 1153, al. 1er Code civil

FRAIS ET DEPENS - Matière civile - Généralités - Mission se rapportant aux tâches obligatoires de l'huissier - Etat de frais - Etat belge - Obligation de paiement

- Art. 1153, al. 1er Code civil

OBLIGATION - Magistrat requérant - Mission se rapportant aux tâches obligatoires de l'huissier - Etat de frais - Etat belge - Obligation de paiement

- Art. 1153, al. 1er Code civil

Si le magistrat requérant ne procède pas à la taxation de l'état de frais d'un prestataire de service dans un délai raisonnable, le juge peut condamner l'autorité à payer l'état de frais.

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Fait - Faute - Prestataire de service - Etat de frais - Taxation par le magistrat requérant - Dépassement du délai raisonnable

- Art. 1382 et 1383 Code civil

Les états de frais du prestataire de service ne sont recouvrables qu'après la taxation faite par le magistrat requérant, par laquelle la qualité de la prestation et sa conformité à la tarification sont vérifiées.

GERECHTSKOSTEN - Burgerlijke zaken - Algemeen -
Dienstverlenend persoon - Onkostenstaat - Invorderbaarheid -
Tijdstip
- Artt. 3, eerste tot derde lid, en 4, § 1, eerste lid
Programmawet (II) 27 december 2006

FRAIS ET DEPENS - Matière civile - Généralités - Prestataire de service - Etat de frais - Caractère recouvrable - Moment

- Art. 3, al. 1er à 3, et 4, § 1er, al. 1edr L.-programme (II) du 27 décembre 2006

C.18.0514.F

20 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200120.3F.2](#)

AC nr. ...

Krachtens artikel 374, § 2, Burgerlijk Wetboek onderzoekt de rechtbank bij gebrek aan akkoord van de ouders en in geval van gezamenlijk ouderlijk gezag, op vraag van minstens één van de ouders bij voorrang de mogelijkheid om de huisvesting van het kind op een gelijkmatige manier tussen de ouders vast te leggen; ingeval de rechtbank echter van oordeel is dat de gelijkmatig verdeelde huisvesting niet de meest passende oplossing is, kan ze beslissen om een ongelijk verdeeld verblijf vast te leggen; hoewel elke partij het bewijs moet leveren van de feiten die zij aanvoert, staat het aan de rechter om op grond van die feiten te beoordelen of de gelijkmatig verdeelde huisvesting de meest passende oplossing is; het onderdeel dat berust op de opvatting dat de ouder die de gelijkmatig verdeelde huisvesting aanvecht, moet aantonen dat deze geen voor de situatie passende oplossing is, faalt naar recht (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 53.

En vertu de l'article 374, § 2, du Code civil, à défaut d'accord des parents, en cas d'autorité parentale conjointe, le tribunal examine prioritairement, à la demande d'un des parents au moins, la possibilité de fixer l'hébergement de l'enfant de manière égalitaire entre ses parents; toutefois, si le tribunal estime que l'hébergement égalitaire n'est pas la formule la plus appropriée, il peut décider de fixer un hébergement non égalitaire; si chacune des parties doit établir les faits allégués, c'est le juge qui doit apprécier si, sur la base de ces faits, l'hébergement égalitaire constitue la formule la plus appropriée; le moyen, qui, en cette branche, repose sur le soutènement qu'il appartient au parent qui refuse l'hébergement égalitaire d'établir que celui-ci n'est pas une solution adaptée à la situation, manque en droit (1). (1) Voir les concl. du MP.

ORDONNANTIES [ZIE: 527 WETTEN. DECRETEN.

ORDONNANT - Gescheiden ouders - Gezamenlijk ouderlijk gezag - Huisvesting van de kinderen - Gelijkmäßig verdeelde huisvesting - Beoordeling - Bevoegdheid van de rechter

ORDONNANCES [VOIR: 527 LOIS. DECRETS. ORDONNANCES. - Parents séparés - Autorité parentale conjointe - Hébergement des enfants - Hébergement égalitaire - Appréciation - Pouvoir du juge

BEWIJS - Burgerlijke zaken - Bewijslast - Beoordelingsvrijheid - Gescheiden ouders - Gezamenlijk ouderlijk gezag - Huisvesting van de kinderen - Gelijkmäßig verdeelde huisvesting - Beoordeling - Bevoegdheid van de rechter

PREUVE - Matière civile - Charge de la preuve. liberté d'appréciation - Parents séparés - Autorité parentale conjointe - Hébergement des enfants - Hébergement égalitaire - Appréciation - Pouvoir du juge

RECHTBANKEN - Burgerlijke zaken - Allerlei - Gescheiden ouders - Gezamenlijk ouderlijk gezag - Huisvesting van de kinderen - Gelijkmäßig verdeelde huisvesting - Beoordeling - Bevoegdheid van de rechter

TRIBUNAUX - Matière civile - Divers - Parents séparés - Autorité parentale conjointe - Hébergement des enfants - Hébergement égalitaire - Appréciation - Pouvoir du juge

C.18.0559.N

30 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200130.1N.3](#)

AC nr. ...

De verzekeraar van een in een ongeval betrokken voertuig aan wie een verzoek wordt gericht op grond van artikel 19bis-11, § 2, WAM, die een automatische vergoedingsregeling betreft die de wet oplegt aan de verzekeraars die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid waartoe motorrijtuigen aanleiding kunnen geven dekken, moet een met redenen omkleed antwoord geven op de elementen die in de aanvraag worden vermeld zoals bedoeld in artikel 14, § 1, WAM (1). (1) Zie concl. OM.

VERZEKERING - WAM- verzekering - In een ongeval betrokken voertuig - Onmogelijkheid te bepalen welk voertuig het ongeval heeft veroorzaakt - Verzoek tot vergoeding op grond van artikel 19bis-11, § 2 WAM

- Artt. 14, §§ 1 en 2, eerste lid, en 19bis-11, § 2 Wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen

L'assureur d'un véhicule impliqué dans un accident à qui une demande est adressée sur la base de l'article 19bis-11, § 2, de la loi du 21 novembre 1989 relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs, qui concerne un régime d'indemnisation automatique que la loi impose aux assureurs qui couvrent la responsabilité civile à laquelle des véhicules automoteurs peuvent donner lieu, doit fournir une réponse motivée aux éléments mentionnés dans la demande visée à l'article 14, § 1er, de cette loi (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

ASSURANCES - Assurance automobile obligatoire - Véhicule impliqué dans un accident - Impossibilité de déterminer quel véhicule a causé l'accident - Requête en indemnisation sur la base de l'article 19bis-11, § 2 de la loi du 21 novembre 1898

- Art. 14, § 1 et 2, al. 1er, et 19bis-11, § 2 L. du 21 novembre 1989 relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs

C.18.0572.N

20 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200220.1N.8](#)

AC nr. ...

Het effectiviteitsbeginsel vereist dat een tussenpersoon die voor rekening van een particulier een in strijd met het Unierecht gedane heffing aan de Staat heeft betaald, zich nog tegen de Staat moet kunnen keren wanneer zij door de particulier in terugbetaling wordt aangesproken van de ten onrechte ontvangen bijdragen en de bijzondere verhaltermijn waarbinnen zij een eigen vordering in terugbetaling tegen de staat kan instellen, is verstreken gezien de Staat zelf de aan hem toe te schrijven gevolgen van de onverschuldigde betaling dient te dragen (1). (1) Zie concl. OM.

EUROPESE UNIE - Verdragsbepalingen - Beginselen - Effectiviteitsbeginsel - Heffing betaald door particuliere tussenpersoon - Heffing in strijd met het Unierecht - Vordering in terugbetaling tegen de Belgische Staat

- Art. 4, derde lid Verdrag van Lissabon tot wijziging van het verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en Slotakte, gedaan te Lissabon op 13 december 2007

VERJARING - Burgerlijke zaken - Termijnen (aard, duur, aanvang en einde) - Heffing betaald door particuliere tussenpersoon - Heffing in strijd met het Unierecht - Vordering in terugbetaling tegen de Belgische Staat - Verstrijken van

Le principe d'effectivité requiert qu'un intermédiaire qui a acquitté, pour le compte d'un particulier, une taxe prélevée en violation du droit de l'Union au bénéfice de l'État, doit encore pouvoir se retourner contre l'État lorsqu'il est poursuivi en justice par le particulier en vue du remboursement des cotisations perçues indûment et que le délai spécifique de forclusion dans lequel il peut engager une action personnelle en répétition contre l'État a expiré, dès lors que l'État doit supporter lui-même les conséquences, qui lui sont imputables, du paiement indu (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

UNION EUROPEENNE - Droit matériel - Principes - Principe d'effectivité - Taxe payée par un intermédiaire en qualité de particulier - Taxe contraire au droit de l'Union - Action en répétition contre l'Etat belge

- Art. 4, al. 3 Traité de Lisbonne modifiant le Traité sur l'Union européenne et le Traité instituant la Communauté européenne. et à l'Acte final, faits à Lisbonne le 13 décembre 2007

PRESCRIPTION - Matière civile - Délais (nature, durée, point de départ, fin) - Taxe payée par un intermédiaire en qualité de particulier - Taxe contraire au droit de l'Union - Action en répétition contre l'Etat belge - Expiration du délai spécifique de

bijzondere vervaltermijn

- Art. 4, derde lid Verdrag van Lissabon tot wijziging van het verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en Slotakte, gedaan te Lissabon op 13 december 2007

VORDERING IN RECHTE - Heffing betaald door particuliere tussenpersoon - Heffing in strijd met het Unierecht - Vordering in terugbetaling tegen de Belgische Staat - Verstrijken van bijzondere vervaltermijn

- Art. 4, derde lid Verdrag van Lissabon tot wijziging van het verdrag betreffende de Europese Unie en het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap, en Slotakte, gedaan te Lissabon op 13 december 2007

forclusion

- Art. 4, al. 3 Traité de Lisbonne modifiant le Traité sur l'Union européenne et le Traité instituant la Communauté européenne. et à l'Acte final, faits à Lisbonne le 13 décembre 2007

DEMANDE EN JUSTICE - Taxe payée par un intermédiaire en qualité de particulier - Taxe contraire au droit de l'Union - Action en répétition contre l'Etat belge - Expiration du délai spécifique de forclusion

- Art. 4, al. 3 Traité de Lisbonne modifiant le Traité sur l'Union européenne et le Traité instituant la Communauté européenne. et à l'Acte final, faits à Lisbonne le 13 décembre 2007

C.18.0575.N

20 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200220.1N.5](#)

AC nr. ...

De rechtsvordering die op een verbintenis is gegrond ontstaat in de regel op de datum waarop die verbintenis moet worden nagekomen zodat de verjaring ervan, die een verweer vormt tegen een te laat ingestelde vordering in rechte en niet kan beginnen lopen vóór het ontstaan van de rechtsvordering, pas loopt vanaf dat ogenblik (1).
(1) Zie concl. OM.

L'action sanctionnant une obligation naît, en règle, au jour où cette obligation doit être exécutée, de sorte que le point de départ de la prescription de cette action, laquelle est une défense opposée à une action tardive et ne peut prendre cours avant la naissance de l'action, ne peut être fixé qu'à ce moment précis (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

VERBINTENIS - Vordering gegrond op een verbintenis - Ontstaan van de rechtsvordering - Verjaring - Aanvang

- Art. 2257 Burgerlijk Wetboek

VERJARING - Burgerlijke zaken - Termijnen (aard, duur, aanvang en einde) - Ontstaan van de rechtsvordering - Vordering gegrond op een verbintenis - Verjaring - Aanvang

- Art. 2257 Burgerlijk Wetboek

VORDERING IN RECHTE - Ontstaan van de rechtsvordering - Vordering gegrond op een verbintenis - Verjaring - Aanvang

- Art. 2257 Burgerlijk Wetboek

OBLIGATION - Action sanctionnant une obligation - Naissance de la demande en justice - Prescription - Point de départ

- Art. 2257 Code civil

PRESCRIPTION - Matière civile - Délais (nature, durée, point de départ, fin) - Naissance de la demande en justice - Action sanctionnant une obligation - Prescription - Point de départ

- Art. 2257 Code civil

DEMANDE EN JUSTICE - Naissance de la demande en justice - Action sanctionnant une obligation - Prescription - Point de départ

- Art. 2257 Code civil

Het Hof van Cassatie is bevoegd om een materiële vergissing in het bestreden arrest die blijkt uit de samenhang van de tekst, te verbeteren (1). (1) Zie concl. OM.

La Cour de cassation a le pouvoir de rectifier une erreur matérielle de larrêt attaqué qui apparaît du contexte même de celui-ci (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

CASSATIE - Bevoegdheid van het hof - Algemeen - Verschrijving in de bestreden beslissing - Materiële vergissing - Verbetering door het Hof

- Art. 2257 Burgerlijk Wetboek

CASSATION - De la compétence de la cour de cassation - Généralités - Erreur matérielle dans la décision attaquée - Erreur matérielle - Rectification par la Cour

- Art. 2257 Code civil

C.18.0604.F

17 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200117.1F.1](#)

AC nr. ...

Het feit dat de doorhaling bestond en door de partijen was gewild op het ogenblik van het verlijden van de authentieke akte, moet bewezen worden door de partij die zich hierop beroept; dat bewijs kan worden geleverd op grond van aan de akte intrinsieke en extrinsieke gegevens, met inbegrip van gegevens die van na die akte dagtekenen.

BEWIJS - Burgerlijke zaken - Bewijslast - Beoordelingsvrijheid - Bewijslast - Authentieke akte - Notariële akte - Doorhaling - Nog vastgesteld, noch goedgekeurd in de bij wet bepaalde vormen - Bewijs dat de doorhaling bestond en door de partijen was gewild op het ogenblik van het verlijden van de authentieke akte

- Artt. 15 en 16, eerste lid Wet 25 ventôse jaar XI op het notarisambt

Wanneer in een authentieke notariële akte woorden worden doorgehaald en de doorhaling noch is vastgesteld noch is goedgekeurd op de wijze bepaald in artikel 16 Wet Notarisambt, wordt ze in beginsel als niet-bestaaende beschouwd; ze maakt bijgevolg geen deel uit van de authentieke akte en ze kan evenmin de authenticiteit van de inhoud van die akte aantasten, ook al schrijft voornoemd artikel de nietigheid van die doorhaling niet voor (1). (1) Cass. 12 november 1982, AR 3376, AC 1982-83, nr. 163.

AUTHENTIEKE AKTE [ZIE: 077 BEWIJS] - Notariële akte - Doorhaling - Nog vastgesteld, noch goedgekeurd in de bij wet bepaalde vormen - Uitwerking - Beginsel

- Artt. 15 en 16, eerste lid Wet 25 ventôse jaar XI op het notarisambt

NOTARIS - Authentieke akte - Notariële akte - Doorhaling - Nog vastgesteld, noch goedgekeurd in de bij wet bepaalde vormen - Uitwerking - Beginsel

- Artt. 15 en 16, eerste lid Wet 25 ventôse jaar XI op het notarisambt

Hoewel kan vaststaan dat de doorhaling bestond en door de partijen was gewild op het ogenblik van het verlijden van de authentieke akte, is de werkelijke authentieke akte net de verbeterde akte; de rechter beoordeelt dit in feite (1). (1) Cass. 12 november 1982, AR 3376, AC 1982-83, nr. 163.

AUTHENTIEKE AKTE [ZIE: 077 BEWIJS] - Notariële akte - Doorhaling - Nog vastgesteld, noch goedgekeurd in de bij wet bepaalde vormen - Uitwerking - Uitzondering

La charge de la preuve que la rature existait et a été voulue par les parties au moment de la passation de l'acte authentique incombe à la partie qui s'en prévaut; cette preuve peut être établie sur la base d'éléments tant intrinsèques qu'extrinsèques à l'acte, y compris des éléments postérieurs à celui-ci.

PREUVE - Matière civile - Charge de la preuve. liberté d'appréciation - Charge de la preuve - Acte authentique - Acte notarié - Rature - Ni constatée, ni approuvée selon les formes légales - Preuve que la rature existait et était voulue par les parties au moment de la passation de l'acte authentique

- Art. 15 et 16, al. 1er L. du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat

Lorsque l'acte authentique notarié présente une rature et qu'elle n'est ni constatée ni approuvée de la manière prévue à l'article 16 de la loi du 25 ventôse an XI, elle doit être considérée en principe comme inexistante; partant, elle ne fait pas partie de l'acte authentique et ne peut entacher l'authenticité de son contenu, même si cet article n'en prévoit pas la nullité (1). (1) Cass. 12 novembre 1982, RG 3376, Pas. 1983, n° 163.

ACTE AUTHENTIQUE [VOIR: 077 PREUVE - Acte notarié - Rature - Ni constatée, ni approuvée selon les formes légales - Effet - Principe

- Art. 15 et 16, al. 1er L. du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat

NOTAIRE - Acte authentique - Acte notarié - Rature - Ni constatée, ni approuvée selon les formes légales - Effet - Principe

- Art. 15 et 16, al. 1er L. du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat

S'il est constant que la rature existait et a été voulue par les parties au moment de la passation de l'acte authentique, l'acte authentique réel est précisément l'acte corrigé; le juge apprécie en fait s'il en est ainsi (1). (1) Cass. 12 novembre 1982, RG 3376, Pas. 1983, n° 163.

ACTE AUTHENTIQUE [VOIR: 077 PREUVE - Acte notarié - Rature - Ni constatée, ni approuvée selon les formes légales - Effet - Exception

- Artt. 15 en 16, eerste lid Wet 25 ventôse jaar XI op het notarisambt
- NOTARIS - Authentieke akte - Notariële akte - Doorhaling - Noch vastgesteld, noch goedgekeurd in de bij wet bepaalde vormen - Uitwerking - Uitzondering**
- Artt. 15 en 16, eerste lid Wet 25 ventôse jaar XI op het notarisambt

- Art. 15 et 16, al. 1er L. du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat
- NOTAIRE - Acte authentique - Acte notarié - Rature - Ni constatée, ni approuvée selon les formes légales - Effet - Exception**
- Art. 15 et 16, al. 1er L. du 25 ventôse an XI contenant organisation du notariat

C.18.0605.N

16 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200116.1N.1](#)

AC nr. ...

Landschappelijk waardevol agrarisch gebied maakte tot 1 september 2009 ruimtelijk kwetsbaar gebied uit zodat de instandhouding van stedenbouwkundige inbreuken in dit gebied tot dan strafbaar was (1). (1) Zie concl. OM.

Une zone agricole d'intérêt paysager constituait jusqu'au 1er septembre 2009 une zone vulnérable du point de vue spatial de sorte que la perpétuation d'infractions urbanistiques dans cette zone était jusqu'alors punissable (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

STEDENBOUW - Algemeen - Landschappelijk waardevol agrarisch gebied - Aard - Stedenbouwkundige inbreuken - Instandhouding

- Art. 146, derde en vierde lid Decr. van de Vlaamse Raad 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening
- Art. 1.1.2, 10° Besluit van de Vlaamse Regering 15 mei 2009 houdende coördinatie van de decreetgeving op de ruimtelijke ordening

URBANISME - Généralités - Zone agricole d'intérêt paysager - Nature - Infractions urbanistiques - Perpétuation

- Art. 146, al. 3 et 4 Décret de la Communauté flamande du 18 mai 1999 portant organisation de l'aménagement du territoire
- Art. 1.1.2, 10° Arrêté du Gouvernement flamand du 15 mai 2009 portant coordination de la législation décrétale relative à l'aménagement du territoire

C.19.0009.F

3 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200103.1F.6](#)

AC nr. ...

Het feit dat de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing inherent deel uitmaakt van het proces in de zin van artikel 6 EVRM, heeft geen invloed op de draagwijdte van het vereiste van artikel 1057, eerste lid, 2°, Gerechtelijk Wetboek.

Le fait que l'exécution d'une décision de justice fasse partie intégrante du procès au sens de l'article 6 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales est sans incidence sur la portée de l'exigence de l'article 1057, alinéa 1er, 2°.

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Hoger beroep - Burgerlijke zaken - Vorm - Akte van hoger beroep - Vermelding van de woonplaats - Draagwijdte - Invloed van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing

- Art. 1057, al. 1 en 2 Gerechtelijk Wetboek
- Art. 6.1 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.1 - Appel - Matière civile - Forme - Acte d'appel - Indication du domicile - Portée - Incidence de l'exécution d'une décision de justice

- Art. 1057, al. 1er et 2 Code judiciaire
- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

APPEL - Matière civile (y compris les matières commerciale et sociale) - Appel principal. forme. délai. litige indivisible - Forme - Acte d'appel - Indication du domicile - Portée - Incidence de l'exécution d'une décision de justice

HOGER BEROEP - Burgerlijke zaken (handelszaken en sociale zaken inbegrepen) - Principaal beroep - Vorm - Termijn - Onsplitsbaar geschil - Vorm - Akte van hoger beroep - Vermelding van de woonplaats - Draagwijdte - Invloed van de tenuitvoerlegging van een rechterlijke beslissing

- Art. 1057, al. 1 en 2 Gerechtelijk Wetboek

- Art. 1057, al. 1er et 2 Code judiciaire

- Art. 6.1 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

De vermelding van de woonplaats in de akte van hoger beroep strekt ertoe de eiser in hoger beroep te identificeren, niet de tenuitvoerlegging van de te wijzen rechterlijke beslissing te verzekeren.

L'indication du domicile dans l'acte d'appel tend à identifier l'appelant et non à assurer l'exécution de la décision de justice à intervenir.

HOGER BEROEP - Burgerlijke zaken (handelszaken en sociale zaken inbegrepen) - Principaal beroep - Vorm - Termijn - Onsplitsbaar geschil - Vorm - Akte van hoger beroep - Vermelding van de woonplaats - Doel

APPEL - Matière civile (y compris les matières commerciale et sociale) - Appel principal. forme. délai. litige indivisible - Forme - Acte d'appel - Indication du domicile - But

- Art. 1057, eerste en tweede lid Gerechtelijk Wetboek

- Art. 1057, al. 1er et 2 Code judiciaire

C.19.0032.F

20 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200120.3F.6](#)

AC nr. ...

Wanneer de rechter de bepalingen van het Wetboek IPR toepast om vast te stellen welk recht van toepassing is op een rechtsfiguur waarin een vreemde wet voorziet, waarbij hij de inhoud van die wet onderzoekt, moet hij de draagwijdte ervan bepalen met inachtneming van de uitlegging die deze wet krijgt in het land die ze heeft uitgevaardigd; het Hof gaat na of de beslissing van de feitenrechter met die uitlegging overeenstemt.

Lorsque, faisant application des dispositions du Code de droit international privé en vue de déterminer le droit applicable à une institution prévue par la loi étrangère, le juge du fond recherche le contenu de cette loi, il doit en déterminer la portée en tenant compte de l'interprétation qu'elle reçoit dans le pays dont elle émane; la Cour vérifie la conformité de la décision du juge du fond à cette interprétation.

WETTEN, DECRETEN, ORDONNANTIES, BESLUITEN - Werking in de tijd en in de ruimte - Werking in de ruimte - Buitenlands recht - Toepasselijk recht van Québec - Vereffening van het huwelijksvermogen - Compensatoire uitkering - Draagwijdte - Uitlegging

LOIS. DECRETS. ORDONNANCES. ARRETES - Application dans le temps et dans l'espace - Application dans l'espace - Droit étranger - Droit québécois applicable - Liquidation du régime matrimonial - Prestation compensatoire - Portée - Interprétation

- Artt. 48, 51 en 53, § 2 Wet 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht

- Art. 48, 51 et 53, § 2 L. du 16 juillet 2004 portant le Code de droit international privé

- Art. 427 Burgerlijke Wetboek van Québec

- Art. 427 Code civil du Québec

C.19.0041.N

10 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200210.3N.10](#)

AC nr. ...

Uit het geheel van artikel 144, §1 en §3, 2° en artikel 145, §1 en §2 van de gecoördineerde wet van 10 juli 2008 op de ziekenhuizen en andere verzorgingsinrichtingen en de wetsgeschiedenis volgt dat de algemene regeling bedoeld in artikel 144 van voormelde wet een algemeen kader bepaalt waarbinnen, in een schriftelijke individuele overeenkomst, de concrete individuele rechten en verplichtingen van de ziekenhuisarts en de beheerder worden bepaald, zodat in de schriftelijke individuele overeenkomst niet van de algemene regeling kan worden afgeweken (1). (1) Zie concl. OM.

ARTS - Ziekenhuis - Ziekenhuisgeneesheer - Algemene regeling - Individuele overeenkomst - Verhouding

GENEESKUNDE - Algemeen - Arts - Ziekenhuis - Ziekenhuisgeneesheer - Algemene regeling - Individuele overeenkomst - Verhouding

Il suit de l'ensemble de l'article 144, § 1er et § 3, 2° et de l'article 145, § 1er et § 2, de la loi coordonnée du 10 juillet 2008 sur les hôpitaux et autres établissements de soins et de leurs travaux préparatoires que la réglementation générale visée à l'article 144 de la loi précitée définit un cadre général pour la fixation, dans une convention individuelle écrite, des droits et obligations individuels concrets du médecin hospitalier et du gestionnaire, de sorte que la convention individuelle écrite ne peut déroger à la réglementation générale (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

MEDECIN; VOIR AUSSI: 163/03 ART DE GUERIR - Hôpital - Médecin hospitalier - Règlement général - Convention individuelle - Relation

ART DE GUERIR - Généralités - Médecin - Hôpital - Médecin hospitalier - Règlement général - Convention individuelle - Relation

C.19.0047.N

13 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200213.1N.8](#)

AC nr. ...

Een vennootschap wordt geacht na haar ontbinding verder te bestaan met het oog op haar vereffening; zij behoudt bijgevolg haar actieve en passieve rechtsbekwaamheid en kan alle rechten uitoefenen die zij vóór haar invereffeningstelling kon uitoefenen, met inbegrip van het recht om hoger beroep in te stellen tegen een voor haar ongunstige beslissing, indien zulks de vereffening dient.

VENNOOTSCHAPPEN - Handelsvennootschappen - Allerlei - Recht om hoger beroep in te stellen - invereffeningstelling

° Une société est, après sa dissolution, réputée exister pour sa liquidation; elle conserve par conséquent sa capacité juridique active et passive et peut exercer tous les droits dont elle jouissait avant sa mise en liquidation, y compris le droit d'interjeter appel d'une décision qui lui est défavorable, lorsque c'est utile à la liquidation.

SOCIETES - Sociétés commerciales - Divers - Droit d'interjeter appel - mise en liquidation

De overdracht van een zaak strekt zich, behoudens andersluidend beding, ook uit tot de voor overdracht vatbare rechten die zodanig nauw verbonden zijn met de zaak derwijze dat het belang bij die rechten afhankelijk is van de eigendom ervan; hieruit volgt dat, behoudens andersluidend beding, enkel de overnemer de vereiste hoedanigheid en het vereiste belang heeft om de bedoelde rechten in rechte uit te oefenen en dat dit, in beginsel, ook geldt wanneer de overdracht plaatsvindt nadat de rechtsvordering werd ingesteld.

HOGER BEROEP - Burgerlijke zaken (handelszaken en sociale zaken inbegrepen) - Allerlei - nauw met een onroerend goed

Sauf clause contraire, la transmission s'étend ainsi également aux droits transmissibles qui sont si étroitement liés à la chose que l'intérêt de ces droits dépend de la propriété de celle-ci; il s'ensuit que, sauf clause contraire, seul le cessionnaire a la qualité et l'intérêt requis pour exercer en justice lesdits droits et que cela vaut également, en principe, si la transmission a lieu après que l'action en justice a été intentée.

APPEL - Matière civile (y compris les matières commerciale et sociale) - Divers - droits étroitement liés à un bien immobilier -

verbonden rechten - Overdracht - Overnemer - Hoedanigheid en belang om in rechte op te treden
- Art. 1615 Burgerlijk Wetboek

Transmission - Cessionnaire - Qualité et intérêt pour ester en justice
- Art. 1615 Code civil

De rechten waarvan de overdrager van een zaak nog steeds belang heeft deze uit te oefenen, worden niet geacht in de overdracht begrepen te zijn; wanneer aldus de eigenaar een rechtsvordering instelt op grond van een ter zake van een zaak gesloten wederkerige overeenkomst en deze zaak nadien wordt overgedragen, dan behoudt de overdrager een belang bij de vordering indien deze mede strekt tot verweer tegen een krachtens die overeenkomst ingestelde tegenvordering.

VORDERING IN RECHTE - nauw met een onroerend goed verbonden rechten - Overdracht - Hoedanigheid en belang om in rechte op te treden

- Art. 1615 Burgerlijk Wetboek

Les droits que le cédant d'une chose a encore un intérêt à exercer ne sont pas réputés être inclus dans la transmission; ainsi, lorsqu'un propriétaire intente une action en vertu d'un contrat synallagmatique portant sur une chose et que cette chose est ensuite cédée, le cédant conserve un intérêt à l'action si elle tend également à la défense contre une demande reconventionnelle introduite en vertu de ce contrat.

DEMANDE EN JUSTICE - droits étroitement liés à un bien immobilier - Transmission - Qualité et intérêt pour ester en justice

- Art. 1615 Code civil

C.19.0062.F

20 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200120.3F.3](#)

AC nr. ...

Volgens artikel 1354 Burgerlijk Wetboek is de bekentenis waarop men zich tegen een partij beroept, ofwel buitengerechtelijk ofwel gerechtelijk; de buitengerechtelijke bekentenis van het bestaan van een overeenkomst kan blijken uit de uitvoering van die overeenkomst (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 55.

BEKENTENIS [ZIE: 077 BEWIJS] - Buitengerechtelijke bekentenis

- Art. 1354 Burgerlijk Wetboek

BEWIJS - Burgerlijke zaken - Bekentenis - Buitengerechtelijke bekentenis

- Art. 1354 Burgerlijk Wetboek

Selon l'article 1354 du Code civil, l'aveu qui est opposé à une partie est ou extrajudiciaire ou judiciaire; l'aveu extrajudiciaire de l'existence d'une convention peut résulter de l'exécution qui lui en est donnée (1). (1) Voir les concl. du MP.

AVEU [VOIR: 077 PREUVE - Aveu extrajudiciaire

- Art. 1354 Code civil

PREUVE - Matière civile - Aveu - Aveu extrajudiciaire

- Art. 1354 Code civil

C.19.0091.F

3 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200103.1F.1](#)

AC nr. ...

De strafrechter die zich onbevoegd verklaart om kennis te nemen van de burgerlijke rechtsvordering tegen de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon, op grond dat de strafvordering niet meer bij hem aanhangig is omdat de veroordeling van de beklaagde definitief was geworden voordat die burgerlijke rechtsvordering werd ingesteld, verwerpt die burgerlijke rechtsvordering niet ten gronde.

VERJARING - Burgerlijke zaken - Stuiting - Verwerping van de

3/06/2021

Le juge pénal qui se déclare incompétent pour connaître de l'action civile dirigée contre le civilement responsable pour le motif qu'il n'est plus saisi de l'action publique, la condamnation du prévenu étant définitivement acquise avant que cette action civile fût intentée, ne la rejette pas au fond.

PRESCRIPTION - Matière civile - Interruption - Rejet de la

P. 20/138

vordering - Begrip - Correctionele rechtbank - Burgerlijke rechtsvordering gericht tegen de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon - Verklaring van onbevoegdheid van de strafrechter
- Artt. 2244, 2246 en 2247 Burgerlijk Wetboek

demande - Notion - Tribunal correctionnel - Action civile dirigée contre le civillement responsable - Déclaration d'incompétence du juge pénal

- Art. 2244, 2246 et 2247 Code civil

C.19.0096.N

16 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200116.1N.9](#)

AC nr. ...

Nu de wetgever een geschillenregeling invoerde om conflicten in een vennootschap in going concern op te lossen derwijze dat zo weinig mogelijk afbreuk wordt gedaan aan de continuïteit van de onderneming, kan de rechter die in de regel de waarde van de over te dragen aandelen bepaalt met het oog op de continuïteit van de onderneming, de aandelen enkel tegen liquidatiewaarde waarderen in geval van verlieslatende ondernemingen waarvan dus twijfel bestaat over hun voortbestaan (1). (1) Zie Cass. 5 oktober 2012, AR C.11.0398.N, AC 2012, nr. 514; Cass. 9 december 2010, AR C.08.0441.F, AC 2010, nr. 723.

Le législateur ayant instauré une procédure de résolution des conflits internes pour résoudre des conflits dans une société in going concern d'une manière qui porte le moins possible atteinte à la continuité de l'entreprise et de la personne morale qui la porte, le juge qui, en règle, détermine la valeur des actions à transférer en vue de la continuité de l'entreprise ne peut évaluer les actions à la valeur de liquidation que dans le cas de sociétés déficitaires dont il existe un doute quant à leur pérennité (1). (1) Voir Cass. 5 octobre 2012, RG C.11.0398.N, Pas. 2012, n° 514 ; Cass. 9 décembre 2010, RG C.08.0441.F, Pas. 2010, n° 723.

CONTINUÏTEIT VAN DE ONDERNEMING - Taak van de rechter - Over te dragen aandelen - Waardering

- Artt. 636, eerste lid, 640, eerste lid, en 657 Wetboek 7 mei 1999 van vennootschappen

CONTINUITÉ DES ENTREPRISES - Mission du juge - Actions à transférer - Evaluation

- Art. 636, al. 1er, 640, al. 1er, et 657 Code des sociétés

VENNOOTSCHAPPEN - Handelsvennootschappen - Commanditaire vennootschappen - Continuïteit van de onderneming - Taak van de rechter - Over te dragen aandelen - Waardering

- Artt. 636, eerste lid, 640, eerste lid, en 657 Wetboek 7 mei 1999 van vennootschappen

SOCIETES - Sociétés commerciales - Sociétés en commandite - Continuité de l'entreprise - Mission du juge - Actions à transférer - Evaluation

- Art. 636, al. 1er, 640, al. 1er, et 657 Code des sociétés

C.19.0115.F

17 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200117.1F.3](#)

AC nr. ...

De eigenaar van een onroerend goed die door een daad, een verzuim of eender welke gedraging het evenwicht tussen de eigendommen verbreekt door aan de naburige eigenaar een stoornis op te leggen die de normale lasten uit het nabuurschap overschrijdt, is hem een rechtmatige en passende compensatie verschuldigd die het verstoorde evenwicht herstelt (1). (1) Cass. 7 mei 2018, AR C.17.0285.F, AC 2018, nr. 291, met concl. van advocaat-generaal Génicot in Pas. 2018.

Le propriétaire d'un immeuble qui, par un fait, une omission ou un comportement quelconque, rompt l'équilibre entre les propriétés en imposant à un propriétaire voisin un trouble excédant la mesure des inconvénients ordinaires du voisinage lui doit une juste et adéquate compensation, rétablissant l'égalité rompue (1). (1) Cass. 7 mai 2018, RG C.17.0285.F, Pas. 2018, n° 291, avec concl. de M. Génicot, avocat général.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Bijzondere**RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Responsabilités particulières -**

aansprakelijkheid - Buren hinder - Verwerping van de vordering - Begrip - Correctionele rechtbank - Burgerlijke rechtsvordering gericht tegen de burgerrechtelijk aansprakelijke persoon - Verklaring van onbevoegdheid van de strafrechter

- Art. 544 Burgerlijk Wetboek

De artikelen 697 en 698 Burgerlijk Wetboek verbieden de eigenaar van het dienstbare erf niet om op dat erf alle nodige onderhoudswerken uit te voeren, op voorwaarde dat hij niets doet wat het gebruik van de erfdiestbaarheid beperkt of bemoeilijkt.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Bijzondere aansprakelijkheid - Buren hinder - Abnormale buren hinder - Erfdienstbaarheid van afvoer van afvalwater - Leiding die behoort tot de eigenaar van een dienstbaar erf - Poreusheid van de leiding - Geen werken uitgevoerd om dit te verhelpen - Schade - Compensatieverplichting

- Artt. 697 en 698 Burgerlijk Wetboek

ERFDIENSTBAARHEID - Erfdienstbaarheid van afvoer van afvalwater - Leiding die behoort tot de eigenaar van een dienstbaar erf - Poreusheid van de leiding - Geen werken uitgevoerd om dit te verhelpen - Abnormale buren hinder - Schade - Compensatieverplichting

- Artt. 697 en 698 Burgerlijk Wetboek

Iemand is slechts tot compensatie van een abnormale buren hinder gehouden indien die hinder is veroorzaakt door een daad, een verzuim of een gedraging die hem kan worden toegerekend, ook al heeft hij daarbij slechts een onopzettelijke fout of zelfs geen fout heeft begaan (1). (1) Cass. 24 juni 2019, AR C.18.0609.F, AC 2019, nr. 393.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Bijzondere aansprakelijkheid - Buren hinder - Abnormale buren hinder - Compensatieverplichting

- Art. 544 Burgerlijk Wetboek

Troubles de voisinage - Rejet de la demande - Notion - Tribunal correctionnel - Action civile dirigée contre le civilement responsable - Déclaration d'incompétence du juge pénal

- Art. 544 Code civil

Les articles 697 et 698 du Code civil n'interdisent pas au titulaire du fonds servant de procéder, sur ce fonds, à tous travaux d'entretien, pourvu qu'il ne fasse rien qui tende à diminuer ou rendre plus incommoder l'usage de la servitude.

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Responsabilités particulières - Troubles de voisinage - Trouble anormal de voisinage - Servitude d'écoulement des eaux usées - Canalisation appartenant au propriétaire d'un fonds servant - Porosité de la canalisation - Pas de travaux pour y remédier - Dommage - Obligation de compensation

- Art. 697 et 698 Code civil

SERVITUDE - Servitude d'écoulement des eaux usées - Canalisation appartenant au propriétaire d'un fonds servant - Porosité de la canalisation - Pas de travaux pour y remédier - Trouble anormal de voisinage - Dommage - Obligation de compensation

- Art. 697 et 698 Code civil

Nul ne peut être obligé de compenser un trouble anormal de voisinage que si ce trouble a été causé par un fait, une omission ou un comportement qui lui est imputable, fût-il involontaire ou exempt de toute faute (1). (1) Cass. 24 juin 2019, RG C.18.0609.F, Pas. 2019, n° 393.

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Responsabilités particulières - Troubles de voisinage - Trouble anormal de voisinage - Obligation de compensation

- Art. 544 Code civil

Een prejudiciële vraag die uitgaat van de verkeerde rechtsopvatting dat uit artikel 85bis Statuut blijkt dat de uitkeringen die de Unie heeft gedaan aan een arbeidsongeschikte ambtenaar diens schade vergoeden en deze schadelast definitief rust op de aansprakelijke en zijn verzekeraar, dient niet te worden gesteld.

EUROPESE UNIE - Prejudiciële geschillen - PPrejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie - Arbeidsongeschiktheid - Door de Europese unie gedane uitkeringen - Verkeerde rechtsopvatting

- Art. 85bis Statuut van de ambtenaren der Europese Gemeenschappen

Het regresrecht van de Unie op grond van subrogatie is beperkt tot de rechten die het slachtoffer zelf en zijn rechtverkrijgenden naar Belgisch recht hadden kunnen laten gelden tegen de aansprakelijke en zijn verzekeraar.

EUROPESE UNIE - Algemeen - Statuut van ambtenaren van de Europese gemeenschappen - Arbeidsongeschiktheid - Door de Europese unie gedane uitkeringen - Regresrecht op grond van subrogatie

- Art. 85bis Statuut van de ambtenaren der Europese Gemeenschappen

Il n'y a pas lieu de poser une question préjudiciale reposant sur le soutènement juridique inexact qu'il suit de l'article 85bis du statut des fonctionnaires que les allocations que l'Union a versées au fonctionnaire en incapacité de travail réparent son dommage et que la charge y afférente incombe définitivement au responsable et à son assureur.

UNION EUROPEENNE - Questions préjudicielles - QQuestion préjudiciale à la Cour de justice de l'Union européenne - Incapacité de travail - Allocations versées par l'Union européenne - Soutènement juridique inexact

- Art. 85bis Statut des fonctionnaires des Communautés européennes

Le droit de recours de l'Union fondé sur la subrogation est limité aux droits que la victime elle-même et ses ayants droit auraient pu faire valoir en droit belge contre le responsable et son assureur.

UNION EUROPEENNE - Généralités - Statut des fonctionnaires des Communautés européennes - Incapacité de travail - Allocations versées par l'Union européenne - Droit de recours fondé sur la subrogation

- Art. 85bis Statut des fonctionnaires des Communautés européennes

C.19.0139.N

9 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200109.1N.1](#)

AC nr. ...

Een intrekkingsbeslissing van een overeenkomst die uitgaat van een contracterende instelling, handelend als bestuursorgaan is een appellabel besluit in de zin van artikel 230, vierde lid EG-verdrag waarvan de nationale rechter, bij gebrek aan beroep bij het Hof van Justitie, de geldigheid niet meer kan beoordelen.

EUROPESE UNIE - Verdragsbepalingen - Algemeen - Handelingen van de Europese instellingen - Afwezigheid van beroep bij het Hof van Justitie - Bevoegdheid van de nationale rechter

- Art. 230, vierde lid Verdrag van 25 maart 1957 tot oprichting van de Europese Gemeenschap, in de versie ervan geconsolideerd te Amsterdam op 2 oktober 1997, goedgekeurd bij de wet van 10 augustus 1998

Une décision de retrait d'un contrat, qui émane d'une institution contractante agissant en qualité d'autorité administrative, est une décision susceptible de recours au sens de l'article 230, alinéa 4, du Traité instituant la Communauté européenne dont le juge national, à défaut de recours devant la Cour de justice, ne peut plus apprécier la validité.

UNION EUROPEENNE - Droit matériel - Généralités - Actes des institutions européennes - Absence de recours auprès de la Cour de justice - Pouvoir du juge national

- Art. 230, al. 4 Traité du 25 mars 1957 instituant la Communauté Européenne, dans sa version consolidée à Amsterdam le 2 octobre 1997, approuvée par la L. du 10 août 1998

Uit artikel 19 Gerechtelijk Wetboek volgt dat de rechter zijn rechtsmacht overschrijdt indien hij uitspraak doet over een geschilpunt dat bij hem niet meer aanhangig is omdat hij reeds vroeger in dezelfde zaak en tussen diezelfde partijen over dat geschilpunt een beslissing heeft gewezen en hij aldus zijn rechtsmacht daarover geheel heeft uitgeput (1). (1) Cass. 8 maart 2019, AR C.16.0130.N, AC 2019, nr. 146; Zie Cass. 19 februari 2018, AR S.17.0052.F, AC 2018, nr. 105; Cass. 12 juni 2014, AR C.13.0465.N, AC 2014, nr. 423.

MACHTSOVERSCHRIJDING - Taak van de rechter - Geschilpunt - Reeds gewezen vonnis in dezelfde zaak en tussen dezelfde partijen

- Art. 19, eerste en tweede lid Gerechtelijk Wetboek

VONNISSEN EN ARRESTEN - Burgerlijke zaken - Algemeen - Taak van de rechter - Geschilpunt - Reeds gewezen vonnis in dezelfde zaak en tussen dezelfde partijen

- Art. 19, eerste en tweede lid Gerechtelijk Wetboek

Il suit de l'article 19 du Code judiciaire que le juge commet un excès de pouvoir s'il statue sur une question litigieuse dont il n'est plus saisi parce qu'il a déjà rendu auparavant une décision dans la même cause et entre les mêmes parties sur cette question litigieuse et a ainsi épuisé sa juridiction (1). (1) Cass. 8 mars 2019, AR C.16.0130.N, Pas. 2019, n° 146; voir Cass. 19 février 2018, S.17.0052.F, Pas. 2018, n° 105 ; Cass. 12 juin 2014, C.13.0465.N, Pas. 2014, n° 423.

EXCES DE POUVOIR - Mission du juge - Question litigieuse - Jugement déjà rendu dans la même cause et entre les mêmes parties

- Art. 19, al. 1er et 2 Code judiciaire

JUGEMENTS ET ARRETS - Matière civile - Généralités - Mission du juge - Question litigieuse - Jugement déjà rendu dans la même cause et entre les mêmes parties

- Art. 19, al. 1er et 2 Code judiciaire

C.19.0171.F

3 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200103.1F.5](#)

AC nr. ...

De vernietiging van de beslissing van het bestreden vonnis dat het voordeel van een erfdienstbaarheid van overhang toekent, strekt zich uit tot de beslissing van dat vonnis om de erfdienstbaarheid uit te breiden tot de wortels van diezelfde bomen, wegens het verband dat het voormalde vonnis tussen die beschikkingen legt (1). (1) Cass. 12 oktober 2006, AR C.06.0063.F, AC 2006, nr. 485.

CASSATIE - Vernietiging - Omvang - Burgerlijke zaken - Vernietiging van een beslissing van een vonnis - Andere beslissing van dat vonnis - Verband dat het vonnis tussen die beschikkingen legt

La cassation de la décision du jugement attaqué octroyant l'avantage d'une servitude de surplomb s'étend à la décision de ce jugement d'étendre la servitude aux racines des mêmes arbres, en raison du lien établi par ce jugement entre ces dispositions (1). (1) Cass. 12 octobre 2006, RG C.06.0063.F, Pas. 2006, n°485.

CASSATION - Etendue - Matière civile - Cassation d'une décision d'un jugement - Autre décision de ce jugement - Lien établi par le jugement entre ces dispositions

De vernietiging van het bestreden vonnis leidt tot vernietiging van de beslissingen van een eerder vonnis die de eiser verbieden de betrokken esdoorn, met inbegrip van zijn takken en wortels, te beschadigen, te snoeien of te onderhouden, de vordering van de eiser tot terugbetaling van de snoekosten van die boom verwerpen en hem verbieden ter hoogte van de esdoorn een greppel te graven om hierin een rioolbuis te installeren op een afstand van minder dan drie meter vijftig van de grens tussen de erven, aangezien die beslissingen op dezelfde onwettigheid berusten (1). (1) Cass. 18 november 1988, AR 6093, AC 1988-89, nr. 166; zie Cass. 18 oktober 2018, AR C.17.0297.F, AC 2018, nr. 566.

La cassation du jugement attaqué entraîne l'annulation des décisions d'un jugement ultérieur de faire interdiction au demandeur de couper, de porter atteinte, de procéder à des coupes ou à l'entretien de l'éable en cause, y compris aux branches et aux racines, de débouter le demandeur de sa demande de remboursement des frais d'élagage de cet arbre, et de faire interdiction au demandeur de creuser à hauteur de l'éable une tranchée afin d'y installer une conduite d'égout à une distance de moins de trois mètres cinquante de la limite séparative des fonds, qui sont fondées sur la même illégalité (1). (1) Voir Cass. 18 octobre 2018, RG C.17.0297.F, Pas. 2018, n° 566 ; Cass. 18 novembre 1988, RG 6093, Pas. 1989, n° 166.

CASSATIE - Vernietiging - Omvang - Burgerlijke zaken - Vernietiging van een beslissing van een vonnis - Andere beslissingen van een eerder vonnis - Dezelfde rechtsgrond

---

Het recht om takken te behouden die over een naburig eigendom hangen, kan niet worden verkregen door usucapio.

EIGENDOM - Overhang van boomtakken over een naburig eigendom - Gedogen van de nabuur

- Art. 37, eerste en vierde lid Veldwetboek

VERJARING - Burgerlijke zaken - Algemeen - Eigendom - Overhang van boomtakken over een naburig eigendom - Gedogen van de nabuur

- Art. 37, eerste en vierde lid Veldwetboek

CASSATION - Etendue - Matière civile - Cassation d'une décision d'un jugement - Autres décisions d'un jugement ultérieur - Fondement juridique identique

---

Le droit de conserver des branches qui surplombent une propriété voisine ne peut s'acquérir par usucapion.

PROPRIETE - Empiètement de branches d'arbres sur une propriété voisine - Tolérance du voisin

- Art. 37, al. 1er et 4 Code rural

PRESCRIPTION - Matière civile - Généralités - Propriété - Empiètement de branches d'arbres sur une propriété voisine - Tolérance du voisin

- Art. 37, al. 1er et 4 Code rural

De overdracht strekt zich, behoudens andersluidend beding, ook uit tot de voor overdracht vatbare rechten die zodanig nauw verbonden zijn met de zaak derwijze dat het belang bij die rechten afhankelijk is van de eigendom ervan; hieruit volgt dat, behoudens andersluidend beding, enkel de overnemer de vereiste hoedanigheid en het vereiste belang heeft om de bedoelde rechten in rechte uit te oefenen; dit geldt, in beginsel, ook wanneer de overdracht plaatsvindt nadat de rechtsvordering werd ingesteld; de rechten waarvan de overdrager nog steeds belang heeft deze uit te oefenen, worden niet geacht in de overdracht begrepen te zijn; wanneer aldus de eigenaar een rechtsvordering instelt op grond van een ter zake van een zaak gesloten wederkerige overeenkomst en deze zaak nadien wordt overgedragen, dan behoudt de overdrager een belang bij de vordering indien deze vordering mede strekt tot verweer tegen een krachtens die overeenkomst ingestelde tegenvordering.

VORDERING IN RECHTE - Rechtsopvolging ten bijzondere titel - Reeds gestelde vorderingen
- Art. 1615 Burgerlijk Wetboek

Sauf disposition contraire, la cession s'étend aussi aux droits cessibles qui sont si étroitement liés à la chose que l'intérêt qu'ils présentent dépend de la propriété de cette chose; il s'ensuit que, sauf disposition contraire, seul le cessionnaire a la qualité et l'intérêt requis pour faire valoir ces droits en justice; c'est également le cas, en principe, lorsque la cession survient après l'intentement de l'action en justice; les droits que le cédant a encore intérêt à exercer ne sont pas supposés compris dans la cession; lorsque le propriétaire forme une demande fondée sur un contrat synallagmatique portant sur une chose et que cette chose est ensuite cédée, le cédant conserve donc un intérêt à la demande si celle-ci constitue notamment une défense contre une demande reconventionnelle formée en vertu de ce contrat.

DEMANDE EN JUSTICE - Succession à titre particulier - Actions déjà exercées
- Art. 1615 Code civil

C.19.0188.N 9 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200109.1N.3](#)

AC nr. ...

Artikel 19, eerste lid Gerechtelijk Wetboek, is enkel van toepassing op beslissingen die de rechter uitspreekt binnen dezelfde rechtspleging wat niet het geval is wanneer de rechter enerzijds uitspraak doet in het kader van een hoger beroep tegen een eindvervonnis en anderzijds in het kader van een nadien, in een afzonderlijke procedure, ingesteld hoger beroep tegen een tussenvonnis (1). (1) Zie concl. OM.

VONNISSEN EN ARRESTEN - Burgerlijke zaken - Algemeen - Eindvervonnis - Rechterlijke uitspraak in twee van elkaar te onderscheiden rechtsplegingen - Artikel 19, eerste lid Gerechtelijk Wetboek - Toepassing
- Art. 19, eerste lid Gerechtelijk Wetboek

L'article 19, alinéa 1er, du Code judiciaire n'est applicable qu'aux décisions que le juge prononce dans le cadre de la même procédure, ce qui n'est pas le cas lorsque le juge statue, d'une part, dans le cadre d'un appel d'un jugement définitif et, d'autre part, dans le cadre d'un appel formé ultérieurement dans une procédure distincte contre un jugement interlocutoire (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

JUGEMENTS ET ARRETS - Matière civile - Généralités - Jugement définitif - Décision judiciaire rendue dans deux procédures à distinguer l'une de l'autre - Code judiciaire, article 19, alinéa 1er - Application
- Art. 19, al. 1er Code judiciaire

Artikel19, eerste lid Gerechtelijk Wetboek, is enkel van toepassing op beslissingen die de rechter uitspreekt binnen dezelfde rechtspleging wat niet het geval is wanneer de rechter enerzijds uitspraak doet in het kader van een hoger beroep tegen een eindvonnis en anderzijds in het kader van een nadien, in een afzonderlijke procedure, ingesteld hoger beroep tegen een tussenvonnis (1). (1) Zie concl. OM.

HOGER BEROEP - Burgerlijke zaken (handelszaken en sociale zaken inbegrepen) - Algemeen - Hoger beroep tegen eindvonnis - Nadien ingesteld hoger beroep tegen tussenvonnis - Afzonderlijke rechtsplegingen - Artikel 19, eerste lid Gerechtelijk Wetboek - Toepassing

- Art. 19, eerste lid Gerechtelijk Wetboek

Het gezag van het rechterlijk gewijsde strekt zich niet enkel uit tot hetgeen de rechter over een betwist punt heeft beslist, maar ook tot hetgeen de noodzakelijke, zij het impliciete grondslag van zijn beslissing vormt (1). (1) Zie concl. OM.

RECHTERLIJK GEWIJSDE - Gezag van gewijsde - Burgerlijke zaken - Gezag van het rechterlijk gewijsde

- Art. 23 Gerechtelijk Wetboek

L'article 19, alinéa 1er, du Code judiciaire n'est applicable qu'aux décisions que le juge prononce dans le cadre de la même procédure, ce qui n'est pas le cas lorsque le juge statue, d'une part, dans le cadre d'un appel d'un jugement définitif et, d'autre part, dans le cadre d'un appel formé ultérieurement dans une procédure distincte contre un jugement interlocutoire (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

APPEL - Matière civile (y compris les matières commerciale et sociale) - Généralités - Appel du jugement définitif - Appel formé ultérieurement contre le jugement interlocutoire - Procédures distinctes - Code judiciaire, article 19, alinéa 1er - Application

- Art. 19, al. 1er Code judiciaire

L'autorité de la chose jugée s'attache à ce que le juge a décidé sur un point litigieux et à ce qui constitue, fût-ce implicitement, le fondement nécessaire de sa décision (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

CHOSE JUGÉE - Autorité de chose jugée - Matière civile - Autorité de la chose jugée

- Art. 23 Code judiciaire

C.19.0189.F

24 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200124.1F.3](#)

AC nr. ...

Uit de bepalingen van de Pachtwet volgt niet dat de uitzondering op het recht van voorkoop onderworpen is aan de voorwaarde dat de verpachter moet aantonen dat de verkoop plaatsvindt om het verpachte goed te gebruiken overeenkomstig zijn eindbestemming noch dat hij een eensluidend verklaard afschrift van de door het bevoegde gemeentebestuur verleende bouwvergunning moet overleggen.

HUUR VAN GOEDEREN - Pacht - Voorkooprecht - Uitzondering

- Artt. 6, § 1, 1°, 2° tot 5°, 14 en 52, 7° Wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pachtwetgeving en van de wetgeving betreffende het recht van voorkoop ten gunste van huurders van landeigendommen

Il ne suit pas des dispositions de la loi du 4 novembre 1969 contenant des règles particulières aux baux à ferme que l'exception au droit de préemption est subordonnée à la condition que le bailleur rapporte la preuve que la vente a lieu en vue de donner au bien loué une affectation conforme à sa destination finale et qu'il produise une copie certifiée conforme d'un permis de bâtir accordé par l'administration communale compétente.

LOUAGE DE CHOSES - Bail à ferme - Droit de préemption - Exception

- Art. 6, § 1er, 1°, 2° à 5°, 14 en 52, 7° L. du 4 novembre 1969 modifiant la législation sur le bail à ferme et sur le droit de préemption en faveur des preneurs de biens ruraux

C.19.0200.N

9 maart 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200309.3N.8](#)

AC nr. ...

Uit de artikelen 1209-1223 (oud) Gerechtelijk Wetboek volgt dat, van zodra er is gedagvaard in gerechtelijke vereffening en verdeling, betwistingen die verband houden met de vereffening en verdeling in beginsel slechts in het kader van deze procedure kunnen worden aangebracht en dat deze betwistingen op uitsluitend initiatief van de boedelnotaris bij de rechtbank aanhangig kunnen worden gemaakt door neerlegging van een proces-verbaal van beweringen en zwarigheden; betwistingen die verband houden met de vereffening en verdeling kunnen vanaf dan, in beginsel, niet meer door de partijen in een afzonderlijke procedure voor de rechter aanhangig worden gemaakt; vorderingen die geen verband houden met de vereffening-verdeling omdat zij geen invloed hebben op de omvang van de onverdeeldheid of de wijze van verdeling ervan, kunnen daarentegen ten allen tijde in een afzonderlijke procedure worden ingesteld, ook al werd dezelfde vordering reeds in het kader van de vereffening-verdeling ingesteld.

VERDELING - Gerechtelijke verdeling - Proces-verbaal van beweringen en zwarigheden - Nieuwe betwistingen - Verbod

VORDERING IN RECHTE - Gerechtelijke verdeling - Proces-verbaal van beweringen en zwarigheden - Nieuwe betwistingen - Verbod

---

Il suit des articles 1209 à 1223 (anciens) du Code judiciaire que, dès qu'il y a citation dans une liquidation-partage judiciaire, les contestations ayant trait à la liquidation-partage ne peuvent, en principe, être soulevées que dans le cadre de cette procédure et être portées devant le tribunal qu'à l'initiative exclusive du notaire-liquidateur par dépôt d'un procès-verbal de dires et difficultés; à partir de ce moment, les parties ne peuvent plus, en principe, saisir le juge de contestations ayant trait à la liquidation-partage dans une procédure distincte; en revanche, les demandes qui sont étrangères à la liquidation-partage au motif qu'elles n'ont aucune incidence sur l'étendue de l'indivision ou son mode de partage, peuvent être introduites en tout temps dans une procédure distincte, la même demande eût-elle déjà été formée dans le cadre de la liquidation-partage.

PARTAGE - Partage judiciaire - Procès-verbal des dires et difficultés - Nouvelles contestations - Interdiction

DEMANDE EN JUSTICE - Partage judiciaire - Procès-verbal des dires et difficultés - Nouvelles contestations - Interdiction

---

C.19.0213.N

9 januari 2020

ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200109.1N.4

AC nr. ...

Het louter tegen elkaar concluderen door partijen die niets van elkaar vorderen doet geen daadwerkelijke procesverhouding ontstaan; Hieraan wordt geen afbreuk gedaan doordat, ondanks de afwezigheid van een daadwerkelijke procesverhouding, ten onrechte een veroordeling tot de kosten wordt gevorderd of de rechter ten onrechte een der partijen tot betaling van een rechtsplegingsvergoeding veroordeelt.

Le simple dépôt de conclusions entre les parties, sans demande de l'une envers l'autre, ne fait pas naître de lien d'instance effectif; il n'y est pas dérogé du fait que, nonobstant le défaut de lien d'instance effectif, soit une condamnation aux dépens est postulée à tort, soit le juge condamne à tort l'une des parties au paiement d'une indemnité de procédure.

TUSSENKOMST - Tussenkomst tot het verkrijgen van een veroordeling - Ten onrechte vorderen van een veroordeling tot de kosten - Afwezigheid van daadwerkelijke procesverhouding

---

INTERVENTION - Intervention tendant à obtenir une condamnation - Demande, à tort, d'une condamnation aux dépens - Absence de lien d'instance effectif

- Art. 812, tweede lid Gerechtelijk Wetboek

- Art. 812, al. 2 Code judiciaire

VORDERING IN RECHTE - Concluderen zonder iets te vorderen

DEMANDE EN JUSTICE - Dépôt de conclusions dépourvues de demande

C.19.0216.N

9 maart 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200309.3N.9](#)

AC nr. ...

Krachtens de artikelen 1235, eerste lid, en 1376 Burgerlijk Wetboek kan hetgeen betaald wordt zonder verschuldigd te zijn van de ontvanger worden terugvervorderd; de vordering uit onverschuldigde betaling is een wettelijke toepassing van het algemeen rechtsbeginsel dat niemand zich ten koste van een ander ongerechtvaardigd mag verrijken; diegene die ongerechtvaardigd is verrijkt ten koste van een ander dient de verarmde te vergoeden tot beloop van het laagste bedrag van de verrijking en de verarming zoals bepaald op het ogenblik van de vermogensverschuiving; aangezien deze vergoedingsplicht niet berust op de aansprakelijkheid van de verrijkte mag zij de verrijkte, in beginsel, niet in een nadeligere positie brengen dan waarin deze zich zou bevonden hebben had de vermogensverschuiving niet plaatsgevonden; is aldus de verrijking verminderd door omstandigheden die niet aan de verrijkte zijn toe te rekenen, dan wordt slechts rekening gehouden met het resterende gedeelte van de verrijking; uit het vorenstaande volgt dat ingeval van onverschuldigde betaling, de ontvanger als verweer kan aanvoeren dat hij redelijkerwijze mocht vertrouwen op de rechtsgeldigheid van de betaling, hij het ontvangen bedrag heeft doorbetaald en tussen de ontvangst van de betaling en de doorbetaling een nauw verband bestaat; dit is onder meer het geval indien de onverschuldigd ontvangen som te goeder trouw werd doorbetaald aan een derde in uitvoering van een op het ogenblik van de doorbetaling bestaande wettelijke verplichting daartoe (1). (1) Zie concl. OM.

En vertu des articles 1235, alinéa 1er, et 1376 du Code civil, ce qui a été payé sans être dû est sujet à répétition; l'action en répétition de l'indu est une application légale du principe général du droit suivant lequel nul ne peut s'enrichir sans cause aux dépens d'autrui; celui qui s'est indûment enrichi au détriment d'autrui est tenu d'indemniser l'appauvri jusqu'à concurrence du montant le plus bas de l'enrichissement et de l'appauvrissement tel qu'il est déterminé au moment du glissement de patrimoine; dès lors que cette obligation d'indemnisation n'est pas fondée sur la responsabilité de l'enrichi, elle ne peut, en principe, placer l'enrichi dans une position plus défavorable que celle dans laquelle il se serait trouvé si le glissement de patrimoine n'avait pas eu lieu; si l'enrichissement est ainsi diminué en raison de circonstances non imputables à l'enrichi, il n'est tenu compte que de la partie restante de l'enrichissement; il suit de ce qui précède qu'en cas de paiement indu, le bénéficiaire peut faire valoir, à titre de défense, qu'il pouvait raisonnablement croire en la validité du paiement, qu'il a transféré le montant reçu et qu'il existe un lien étroit entre le paiement et le transfert; c'est notamment le cas si la somme indûment perçue a été transférée de bonne foi à un tiers en exécution d'une obligation légale existant au moment du transfert (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

---

*TERUGVORDERING VAN HET ONVERSCHULDIGD BETAALDE -
Verrijkingsvordering - Verlies van verrijking - Doorbetaling te
goeder trouw*

---

*REPETITION DE L'INDU - Action de in rem verso - Perte
d'enrichissement - Transfert effectué de bonne foi*

C.19.0224.F

17 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200117.1F.6](#)

AC nr. ...

De band van ondergeschiktheid die het begrip aangestelde veronderstelt, bestaat zodra een persoon zijn gezag of toezicht in feite voor eigen rekening kan uitoefenen op de daden van een derde (1). (1) Cass. 30 september 2015, AR P.14.0474.F, AC 2015, nr. 568.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST -
Herstelplicht - Meesters - Aangestelden - Band van
ongeschiktheid

- Art. 1384, vierde lid Burgerlijk Wetboek

Le lien de subordination que suppose la notion de préposé existe dès qu'une personne peut, en fait, exercer, pour son propre compte, son autorité et sa surveillance sur les actes d'un tiers (1). (1) Cass. 30 septembre 2015, RG P.14.0474.F, Pas. 2015, n° 568.

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Obligation de réparer -
Maitres. préposés - Lien de subordination

- Art. 1384, al. 4 Code civil

C.19.0233.N 9 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200109.1N.6](#)

AC nr. ...

De toestemming vereist voor de geldigheid van een overeenkomst tot overdracht van een auteursrecht kan stilzwijgend zijn indien zij volgt uit een gedraging die voor geen andere uitleg vatbaar is en derhalve de wil inhoudt de overeenkomst te sluiten.

AUTEURSRECHT - Overdracht van een auteursrecht -
Geldigheid - Toestemming - Vorm

- Art. 3 Wet 22 maart 1886 (Nederlandse tekst bij wet van 26 juni 1981)

- Art. 1108, tweede lid Burgerlijk Wetboek

OVEREENKOMST - Bestanddelen - Toestemming -
Overeenkomst tot overdracht van een auteursrecht -
Geldigheid - Toestemming - Vorm

- Art. 3 Wet 22 maart 1886 (Nederlandse tekst bij wet van 26 juni 1981)

- Art. 1108, tweede lid Burgerlijk Wetboek

Le consentement requis pour la validité d'une convention de cession d'un droit d'auteur peut être tacite s'il ressort d'un comportement qui n'est susceptible d'aucune autre interprétation et implique, dès lors, la volonté de conclure une convention.

DROITS D'AUTEUR - Cession d'un droit d'auteur - Validité -
Consentement - Forme

- Art. 3 L. du 22 mars 1886 sur le droit d'auteur

- Art. 1108, al. 2 Code civil

CONVENTION - Eléments constitutifs - Consentement - Convention
de cession d'un droit d'auteur - Validité - Consentement - Forme

- Art. 3 L. du 22 mars 1886 sur le droit d'auteur

- Art. 1108, al. 2 Code civil

In de gevallen waarin het bewijs door vermoedens wettelijk is toegelaten, stelt de rechter op onaantastbare wijze het bestaan vast van de feiten waarop hij steunt en beoordeelt hij in feite de bewijswaarde van de vermoedens waarop hij zij beslissing steunt; het Hof gaat enkel na of de rechter het begrip "feitelijk vermoeden" niet heeft miskend en of hij uit de door hem vastgestelde feiten geen gevolgtrekkingen heeft afgeleid die op grond van die feiten onmogelijk te verantwoorden zijn (1). (1) Zie Cass. 4 mei 2017, AR C.16.0020.F-C.16.0036.F, AC 2017, nr. 309; Cass. 17 december 2015, AR F.14.0020.N, AC 2015, nr. 762.

Dans les cas où la preuve par présomptions est légalement admise, le juge constate de manière souveraine l'existence des faits sur lesquels il s'appuie et il apprécie en fait la valeur probante des présomptions sur lesquelles il fonde sa décision; la Cour se borne à vérifier si le magistrat n'a pas méconnu la notion de « présomption de l'homme » et, en particulier, s'il n'a pas déduit des faits constatés par lui des conséquences qui ne seraient susceptibles, sur leur fondement, d'aucune justification (1). (1) Voir Cass. 4 mai 2017, RG C.16.0020.F-C.16.0036.F, Pas. 2017, n° 309 ; Cass. 17 décembre 2015, RG F.14.0020.N, Pas. 2015, n° 762.

BEWIJS - Burgerlijke zaken - Vermoedens - Taak van de
rechter - Toezicht van het Hof

- Artt. 1349 en 1353 Burgerlijk Wetboek

PREUVE - Matière civile - Présomptions - Mission du juge -
Contrôle par la Cour

- Art. 1349 et 1353 Code civil

C.19.0291.F

24 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200124.1F.1](#)

AC nr. ...

De in een gelieerde kredietovereenkomst vereiste objectieve commerciële eenheid dient niet tussen de kredietgever en de leverancier of dienstenaanbieder te bestaan, maar tussen de aanschaf van goederen of diensten en de daartoe gesloten kredietovereenkomst (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 74.

CONSUMENTENKREDIET - Gelieerde kredietovereenkomst - Commerciële eenheid

- Art. 1, 20° Wet 12 juni 1991 op het Consumentenkrediet

L'unité commerciale objective requise dans un contrat de crédit lié doit exister, non entre le prêteur et le fournisseur ou du prestataire, mais entre l'achat de biens ou services et le contrat de crédit conclu à cette fin (1). (1) Voir les concl. du MP.

CREDIT A LA CONSOMMATION - Contrat de crédit lié - Unité commerciale

- Art. 1er, 20° L. du 12 juin 1991

C.19.0294.N

16 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200116.1N.6](#)

AC nr. ...

Voor de uitwerking en stemming van het reorganisatieplan geldt een schuldvordering die gewaarborgd wordt door een pand op alle bestaande en toekomstige schuldvorderingen van de schuldenaar als buitengewone schuldvordering in de opschatting ten belope van de realisatiewaarde in going concern van deze schuldvorderingen (1). (1) Zie concl. OM.

CONTINUÏTEIT VAN DE ONDERNEMING - Procédure de réorganisation judiciaire - Réalisation et vote du plan de réorganisation - Créditeur - Crédit garantie par un gage général sur toutes les créances - Nature

- Art. I.22, 14° Wetboek 28 februari 2013 van economisch recht

- Artt. 15 en 60 Wet 11 juli 2013 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de zakelijke zekerheden op roerende goederen betreft en tot opheffing van diverse bepalingen ter zake

PAND - Procédure de réorganisation judiciaire - Réalisation et vote du plan de réorganisation - Créditeur - Crédit garantie par un gage général sur toutes les créances - Nature

- Art. I.22, 14° Wetboek 28 februari 2013 van economisch recht

- Artt. 15 en 60 Wet 11 juli 2013 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek wat de zakelijke zekerheden op roerende goederen betreft en tot opheffing van diverse bepalingen ter zake

Pour la réalisation et le vote du plan de réorganisation, une créance garantie par un gage sur toutes les créances existantes et futures du débiteur est une créance sursitaire extraordinaire jusqu'à concurrence de la valeur de réalisation en going concern de ces créances (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

CONTINUITÉ DES ENTREPRISES - Procédure de réorganisation judiciaire - Réalisation et vote du plan de réorganisation - Créditeur - Crédit garantie par un gage général sur toutes les créances - Nature

- Art. I.22, 14° Code de droit économique

- Art. 15 et 60 L. du 11 juillet 2013

GAGE - Procédure de réorganisation judiciaire - Réalisation et vote du plan de réorganisation - Créditeur - Crédit garantie par un gage général sur toutes les créances - Nature

- Art. I.22, 14° Code de droit économique

- Art. 15 et 60 L. du 11 juillet 2013

C.19.0298.N

16 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200116.1N.4](#)

AC nr. ...

Het retentierecht dat aan de schuldeiser het recht verleent om de teruggave van een goed dat hem door zijn schuldenaar werd overhandigd of bestemd is voor zijn schuldenaar, op te schorten zolang zijn schuldvordering die verband houdt met dat goed niet is voldaan, is tegenwoordelijk aan de samenlopende schuldeisers na het faillissement van de schuldenaar en is niet afhankelijk van de aangifte van de schuldvordering in het faillissement (1). (1) Zie concl. OM.

*FAILLISSEMENT, FAILLISSEMENTSACCORD EN GERECHTELIJ -
Gevolgen (personen, goederen, verbintenis) - Schuldeiser -
Retentierecht - Toepassingsvoorwaarden*

- Artt. 62, en 72, eerste en derde lid Wet 8 augustus 1997

Indien de schuldeiser en de curator, die wanneer hij optreedt namens de boedel de gemeenschappelijke rechten van de schuldeisers uitoefent, overeenkomen om het goed waarop het retentierecht rust te verkopen kan de schuldeiser zijn rechten op de prijs uitoefenen overeenkomstig de afspraken gemaakt met de curator (1). (1) Zie concl. OM.

*FAILLISSEMENT, FAILLISSEMENTSACCORD EN GERECHTELIJ -
Gevolgen (personen, goederen, verbintenis) - Schuldeiser -
Goed waarop retentierecht rust - Verkoop in akkoord met de
curator*

- Artt. 62, en 72, eerste en derde lid Wet 8 augustus 1997

Le droit de rétention qui confère au créancier le droit de suspendre la restitution d'un bien qui lui a été remis par son débiteur ou qui lui est destiné, tant que la créance relative à ce bien n'a pas été acquittée, est opposable aux créanciers en concours après la faillite du débiteur et n'est pas subordonné à la déclaration de la créance dans le cadre de la faillite (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

*FAILLITE ET CONCORDATS - Effets (personnes, biens, obligations) -
Créancier - Droit de rétention - Conditions d'application*

- Art. 62, et 72, al. 1er et al. 3 L. du 8 août 1997 sur les faillites

Lorsque le créancier et le curateur, qui, lorsqu'il agit au nom de la masse, exerce les droits communs des créanciers, conviennent de vendre le bien grevé du droit de rétention, le créancier peut exercer ses droits sur le prix conformément aux accords passés avec le curateur (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

*FAILLITE ET CONCORDATS - Effets (personnes, biens, obligations) -
Créancier - Bien grevé du droit de rétention - Vente en accord avec
le curateur*

- Art. 62, et 72, al. 1er et al. 3 L. du 8 août 1997 sur les faillites

C.19.0308.F

7 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200207.1F.7](#)

AC nr. ...

De uitvoeringsagent is een persoon door wie een contractant zich ter uitvoering van een contractuele verbintenis laat vervangen (1). (1) Cass. 24 maart 2016, AR C.14.0329.F, AC 2016, nr. 215, met concl. van advocaat-generaal Van Ingelgem in Pas.

*AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Samenloop
van aansprakelijkheid - Aansprakelijkheid uit en buiten
overeenkomst - Contractuele verbintenis - Uitvoeringsagent*

- Artt. 1134, 1146 tot 1151, 1382 tot 1384 Burgerlijk Wetboek

L'agent d'exécution est une personne qu'un contractant s'est substitué pour exécuter une obligation contractuelle (1). (1) Cass. 24 mars 2016, RG C.14.0329.F, Pas. 2016, n° 215, avec les concl. de M. l'avocat général Van Ingelgem.

*RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Concours de responsabilités -
Responsabilités contractuelle et extracontractuelle - Obligation
contractuelle - Agent d'exécution*

- Art. 1134, 1146 à 1151, 1382 à 1384 Code civil

C.19.0309.F

7 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200207.1F.2](#)

AC nr. ...

De omstandigheid dat het slachtoffer van de door een aangestelde van de aansteller veroorzaakte schade tevens een aangestelde van die aansteller is, ontzegt hem op zich het recht niet om het vermoeden van aansprakelijkheid, vastgelegd in artikel 1384, derde lid, Burgerlijk Wetboek, tegen die aansteller aan te voeren.

VERZEKERING - WAM- verzekering - Verkeersongeval - Verzekeraar gesubrogeerd in de rechten van het slachtoffer tegen de aansprakelijke derde - Slachtoffer aangestelde van een aansteller - Schade veroorzaakt door een aangestelde van diezelfde aansteller - Rechtstreekse vordering van de verzekeraar tegen de aansteller

- Art. 1384, derde lid Burgerlijk Wetboek

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST -

Herstelplicht - Meesters - Aangestelden - W.A.M.-verzekering - Verkeersongeval - Verzekeraar gesubrogeerd in de rechten van het slachtoffer tegen de aansprakelijke derde - Slachtoffer is aangestelde - Schade veroorzaakt door een aangestelde van diezelfde aansteller - Rechtstreekse vordering van de verzekeraar tegen de aansteller

- Art. 1384, derde lid Burgerlijk Wetboek

De omstandigheid dat er geen beslissing is gewezen over de fout die aan de aangestelde van de aansteller wordt verweten en over het oorzakelijk verband tussen die fout en de schade die aan een andere aangestelde van diezelfde aansteller is berokkend, ontneemt niet alle belang aan het middel dat kritiek uitoefent op de beslissing volgens welke de verzekeraar die in de rechten van het slachtoffer is gesubrogeerd, zich niet op artikel 1384, derde lid, Burgerlijk Wetboek, kan beroepen.

CASSATIEMIDDELEN - Burgerlijke zaken - Belang -
Verzekeraar gesubrogeerd in de rechten van het slachtoffer - Slachtoffer aangestelde van een aansteller - Schade veroorzaakt door een aangestelde van diezelfde aansteller - Middel gericht tegen de beslissing volgens welke de verzekeraar zich niet op artikel 1384, derde lid, Burgerlijk Wetboek kan beroepen - Geen beslissing over de fout en het oorzakelijk verband met de schade - Ontvankelijkheid

La circonstance que la victime du dommage causé par un préposé du commettant soit également un préposé de ce commettant ne la prive pas en soi du droit de se prévaloir de la présomption de responsabilité établie par l'article 1384, alinéa 3, du Code civil à l'égard dudit commettant.

ASSURANCES - Assurance automobile obligatoire - Accident de la circulation - Assureur subrogé dans les droits de la victime contre le tiers responsable - Victime ayant la qualité de préposé d'un commettant - Dommage causé par un proposé du même commettant - Action directe de l'assureur contre le commettant

- Art. 1384, al. 3 Code civil

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Obligation de réparer - Maîtres, préposés - Assurance automobile obligatoire - Accident de la circulation - Assureur subrogé dans les droits de la victime contre le tiers responsable - Victime ayant la qualité de préposé - Dommage causé par un proposé du même commettant - Action directe de l'assureur contre le commettant

- Art. 1384, al. 3 Code civil

L'absence de décision sur la faute imputée au préposé du commettant et sur le lien de causalité entre cette faute et le dommage causé à un autre préposé du même commettant ne prive pas d'intérêt le moyen qui critique la décision que l'assureur subrogé dans les droits de la victime ne peut se prévaloir de l'article 1384, alinéa 3, du Code civil.

MOYEN DE CASSATION - Matière civile - Intérêt - Assureur subrogé dans les droits de la victime - Victime ayant la qualité de préposé d'un commettant - Dommage causé par un proposé du même commettant - Moyen dirigé contre la décision que l'assureur ne peut se prévaloir de l'article 1384, alinéa 3, du Code civil - Absence de décision sur la faute et le lien de causalité avec le dommage - Recevabilité

C.19.0325.F

7 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200207.1F.3](#)

AC nr. ...

De rechter dient op grond van de hem voorgelegde gegevens te beoordelen of er gevaar voor onverenigbaarheid tussen de beslissingen van de strafrechter en de burgerlijke rechter bestaat (1). (1) Zie Cass. 3 april 2009, AR C.08.0111.N, AC 2009, nr. 240.

BURGERLIJKE RECHTSVORDERING - Strafvordering - Afzonderlijk ingestelde rechtsvorderingen - Schorsing van de uitoefening van de burgerlijke rechtsvordering - Voorwaarde - Gevaar voor onverenigbaarheid - Opdracht van de rechter

- Art. 4 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

VONNISSEN EN ARRESTEN - Burgerlijke zaken - Algemeen - Burgerlijke rechtsvordering - Strafvordering - Afzonderlijk ingestelde rechtsvorderingen - Schorsing van de uitoefening van de burgerlijke rechtsvordering - Voorwaarde - Gevaar voor onverenigbaarheid - Opdracht van de rechter

- Art. 4 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

Noch uit artikel 4, eerste lid, Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering, een bepaling van openbare orde, noch uit het algemeen rechtsbeginsel betreffende de bevoegdheid van de rechter volgt dat de rechter die kennisneemt van een vordering tot het aanhouden van de uitspraak alle mogelijke onderzoeksmaatregelen moet bevelen om het bestaan van het gevaar voor onverenigbaarheid tussen de beslissingen van de strafrechter en de burgerlijke rechter uit te sluiten (1). (1) Cass. 7 februari 2013, AR C.12.0158.F, AC 2013, nr. 91, met concl. van advocaat-generaal Génicot in Pas; Cass. 6 december 2012, AR C.11.0604.F, AC 2012, nr. 670, met concl. van advocaat-generaal Génicot in Pas; Cass. 28 juni 2012, AR C.10.0608.N, AC 2012, nr. 420; Zie Cass. 17 juni 2004, AR C.02.0503.N, AC 2004, nr. 337.

BEWIJS - Burgerlijke zaken - Allerlei - Burgerlijke rechtsvordering - Strafvordering - Afzonderlijk ingestelde rechtsvorderingen - Vordering tot het aanhouden van de uitspraak - Gevolg - Onderzoeksmaatregel om het bestaan van het gevaar voor onverenigbaarheid uit te sluiten - Bevoegdheid van de rechter

- Art. 4 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

BURGERLIJKE RECHTSVORDERING - Strafvordering - Afzonderlijk ingestelde rechtsvorderingen - Vordering tot het aanhouden van de uitspraak - Gevolg - Onderzoeksmaatregel om het bestaan van het gevaar voor onverenigbaarheid uit te

Il appartient au juge d'apprécier, sur la base des éléments qui lui sont soumis, si un risque de contradiction entre les décisions du juge pénal et du juge civil est établi (1). (1) Voir Cass. 3 avril 2009, RG C.08.0111.N, Pas. 2009, n° 240.

ACTION CIVILE - Action publique - Actions introduites séparément - Suspension de l'exercice de l'action civile - Condition - Risque de contradiction - Mission du juge

- Art. 4 L. du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du code de procédure pénale

JUGEMENTS ET ARRETS - Matière civile - Généralités - Action civile - Action publique - Actions introduites séparément - Suspension de l'exercice de l'action civile - Condition - Risque de contradiction - Mission du juge

- Art. 4 L. du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du code de procédure pénale

Il ne suit ni de l'article 4, alinéa 1er, de la loi du 17 avril 1878, disposition d'ordre public, ni du principe général du droit relatif à l'office du juge que le juge saisi d'une demande de surséance est tenu de prononcer toute mesure d'instruction visant à établir que le risque de contradiction entre les décisions du juge pénal et du juge civil est exclu (1). (1) Cass. 7 février 2013, RG C.12.0158.F, Pas. 2013, n° 91, avec concl. de M. Génicot, avocat général ; Cass. 6 décembre 2012, RG C.11.0604.F, Pas. 2012, n° 670, avec concl. de M. Génicot, avocat général ; Cass. 28 juin 2012, RG C.10.0608.N, Pas. 2012, n° 420 ; voir Cass. 17 juin 2004, RG C.02.0503.N, Pas. 2004, n° 337.

PREUVE - Matière civile - Divers - Action civile - Action publique - Actions introduites séparément - Demande de surséance - Conséquence - Mesure d'instruction en vue d'établir l'absence de risque de contradiction - Pouvoir du juge

- Art. 4 L. du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du code de procédure pénale

ACTION CIVILE - Action publique - Actions introduites séparément - Demande de surséance - Conséquence - Mesure d'instruction en vue d'établir l'absence de risque de contradiction - Pouvoir du juge

sluiten - Bevoegdheid van de rechter

- Art. 4 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

OPENBARE ORDE - Bepaling van openbare orde - Artikel 4, eerste lid, Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering

- Art. 4 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

RECHTSBEGINSELEN (ALGEMENE) - Algemeen rechtsbeginsel betreffende de bevoegdheid van de rechter - Burgerlijke rechtsvordering - Strafvordering - Afzonderlijk ingestelde rechtsvorderingen - Vordering tot het aanhouden van de uitspraak - Gevolg - Onderzoeksmaatregel om het bestaan van het gevaar voor onverenigbaarheid uit te sluiten - Bevoegdheid van de rechter

- Art. 4 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

VONNISSEN EN ARRESTEN - Burgerlijke zaken - Algemeen - Burgerlijke rechtsvordering - Strafvordering - Afzonderlijk ingestelde rechtsvorderingen - Vordering tot het aanhouden van de uitspraak - Gevolg - Onderzoeksmaatregel om het bestaan van het gevaar voor onverenigbaarheid uit te sluiten - Bevoegdheid van de rechter

- Art. 4 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

- Art. 4 L. du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du code de procédure pénale

ORDRE PUBLIC - Disposition d'ordre public - Article 4, alinéa 1er, de la loi du 17 avril 1878

- Art. 4 L. du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du code de procédure pénale

PRINCIPES GENERAUX DU DROIT [VOIR AUSSI: 576 ABUS - Principe général du droit relatif à l'office du juge - Action civile - Action publique - Actions introduites séparément - Demande de surséance - Conséquence - Mesure d'instruction en vue d'établir l'absence de risque de contradiction - Pouvoir du juge

- Art. 4 L. du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du code de procédure pénale

JUGEMENTS ET ARRETS - Matière civile - Généralités - Action civile - Action publique - Actions introduites séparément - Demande de surséance - Conséquence - Mesure d'instruction en vue d'établir l'absence de risque de contradiction - Pouvoir du juge

- Art. 4 L. du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du code de procédure pénale

C.19.0335.F

28 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200228.1F.1](#)

AC nr. ...

Aangezien het beding van afstand van verhaal, dat wordt uitgelegd als een afstand, door de ondertekenaar ervan, van elke mogelijke aanspraak voor de schade die hij tijdens een van de wedstrijdonderdelen zou lijden, met inbegrip van die welke tijdens een verbindingsrit zou zijn veroorzaakt, geen verband houdt met de verzekeringsovereenkomst die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekt van het voertuig dat de schade veroorzaakt tijdens de deelname ervan aan een rallywedstrijd, heeft de toepassing van dat beding niet tot gevolg dat een dergelijk voertuig op de openbare weg in het verkeer mag worden gebracht zonder dat de burgerrechtelijke aansprakelijkheid waartoe het aanleiding kan geven, gedekt wordt door een verzekeringsovereenkomst die aan de WAM-bepalingen voldoet.

Dès lors que la clause d'abandon de recours, interprétée comme une renonciation par son signataire à toutes réclamations pour les dommages subis au cours d'une des épreuves, y compris ceux qui sont causés lors d'une étape de liaison, est étrangère au contrat d'assurance couvrant la responsabilité civile du véhicule qui cause un dommage lors de sa participation à un rallye, son application n'a pas pour effet de permettre la mise en circulation sur la voie publique d'un tel véhicule sans que la responsabilité civile à laquelle il peut donner lieu soit couverte par un contrat d'assurance répondant aux dispositions de la loi du 21 novembre 1989.

VERZEKERING - WAM- verzekering - Rallywedstrijd - Burgerrechtelijke aansprakelijkheid - Beding van afstand van verhaal dat geen verband houdt met de

ASSURANCES - Assurance automobile obligatoire - Rallye automobile - Responsabilité civile - Clause d'abandon de recours étrangère au contrat d'assurance - Application - Mise en

verzekeringsovereenkomst - Toepassing - In het verkeer brengen op de openbare weg - Uitwerking ten aanzien van de WAM-verzekering

- Artt. 2, § 1, 4, § 2, en 8, eerste en derde lid Wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen

Hoewel uit de artikelen 2, § 1, 4, § 2, en 8, eerste en derde lid, WAM volgt dat de verzekeringsovereenkomsten die de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dekken van voertuigen die aan een rallywedstrijd deelnemen, enkel de schade kunnen uitsluiten die tijdens snelheidsritten en -wedstrijden aan de voertuigen van de andere deelnemers wordt toegebracht, volgt hieruit daarentegen niet dat een beding van afstand van verhaal, die met de voormelde verzekeringsovereenkomsten geen verband houdt en op grond waarvan een deelnemer verklaart afstand te doen van elk verhaal tegen de andere deelnemers en hun verzekeraars voor de schade die hij zou lijden tijdens die rallywedstrijd, ook tijdensritten die geen snelheidsritten zijn, verboden zouden zijn (1). (1) Art. 8 WAM, zoals het van toepassing was vóór de opheffing ervan door artikel 347 Wet Verzekeringen 2014.

VERZEKERING - WAM- verzekering - Rallywedstrijd - Burgerrechtelijke aansprakelijkheid - Omvang van de dekking - Mogelijkheid tot uitsluiting van bepaalde schade - Beding van afstand van verhaal dat geen verband houdt met de verzekeringsovereenkomst - Geldigheid

- Artt. 2, § 1, 4, § 2, en 8, eerste en derde lid Wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen

circulation sur la voie publique - Effet au regard de l'assurance automobile obligatoire

- Art. 2, § 1er, 4, § 2, et 8, al. 1er et 3 L. du 21 novembre 1989 relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs

S'il suit des articles 2, § 1er, 4, § 2, et 8, al. 1er et 3, de la loi du 21 novembre 1989 que les contrats d'assurance couvrant la responsabilité civile de véhicules participant à un rallye automobile ne peuvent exclure de leur couverture que les dommages causés aux véhicules des autres participants survenus durant les courses et concours de vitesses, il ne s'ensuit pas que soit prohibée une clause d'abandon de recours, étrangère auxdits contrats d'assurance, par laquelle un participant déclare renoncer à tout recours contre d'autres participants et leurs assureurs pour les dommages qu'il subirait au cours dudit rallye, y compris lors d'étapes qui ne sont pas des concours de vitesses (1). (1) L. du 21 novembre 1989, art. 8, dans sa version avant son abrogation par l'article 347 de la loi du 4 avril 2014.

ASSURANCES - Assurance automobile obligatoire - Rallye automobile - Responsabilité civile - Etendue de la couverture - Possibilité d'exclure certains dommages - Clause d'abandon de recours étrangère au contrat d'assurance - Validité

- Art. 2, § 1er, 4, § 2, et 8, al. 1er et 3 L. du 21 novembre 1989 relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs

C.19.0344.N

16 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200116.1N.7](#)

AC nr. ...

Artikel 26.1, derde lid Pachtwet beperkt slechts het recht op vergoeding voor niet-afgeschreven kosten bedoeld in het tweede lid maar niet de vergoeding voor waardevermeerdering bedoeld in het eerste lid, zodat indien de pacht wordt beëindigd op initiatief van de pachter de vergoeding steeds ten minste gelijk dient te zijn aan de waardevermeerdering van het pachtgoed, zelfs als deze meer bedraagt dan de pacht betaald tijdens de laatste vijf jaren.

L'article 26.1, alinéa 3, de la loi du 4 novembre 1969 sur les baux à ferme ne limite que le droit à une indemnité pour les frais non amortis visés à l'alinéa 2, et non l'indemnité de plus-value visée à l'alinéa 1er, de sorte que, lorsque le bail est résilié à l'initiative du preneur, l'indemnité doit toujours être au moins égale à l'augmentation de la valeur du bien loué, même si elle dépasse le montant des fermages payés au cours des cinq dernières années.

PACTH [ZIE: 199/03 HUUR VAN GOEDEREN] -

3/06/2021

BAIL A FERME [VOIR: 199/03 LOUAGE DE CHOSES - Bail à ferme -

P. 36/138

Pachtovereenkomst - Beëindiging op initiatief van de pachter - Vergoeding

- Art. 26.1, derde lid Wet van 4 november 1969 tot wijziging van de pachtwetgeving en van de wetgeving betreffende het recht van voorkoop ten gunste van huurders van landeigendommen

Résiliation à l'initiative du preneur - Indemnité

- Art. 26.1, al. 3 L. du 4 novembre 1969 modifiant la législation sur le bail à ferme et sur le droit de préemption en faveur des preneurs de biens ruraux

C.19.0351.F

28 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200228.1F.2](#)

AC nr. ...

Uit artikel 3, § 2, Vzw-wet, dat van toepassing is op de rechten en verplichtingen die zijn ontstaan uit de verbintenis die door de projectontwikkelaar in naam van de vereniging in oprichting is aangegaan, volgt dat het vermoeden dat de door de vereniging overgenomen verbintenissen worden geacht reeds vanaf het ontstaan ervan door haar te zijn aangegaan, enkel geldt voor de verbintenissen die zijn ontstaan binnen de twee jaar die voorafgaan aan de verkrijging, door die vereniging, van haar rechtspersoonlijkheid (1). (1) Zie Cass. 14 september 2000, AR C.98.0311.F, AC 2000, nr. 469.

Il suit de l'article 3, § 2, de la loi du 27 juin 1921, qui s'applique tant aux droits qu'aux obligations nés de l'engagement souscrit au nom de l'association en formation par le promoteur, que la présomption que les engagements repris par l'association ont été contractés par elle dès leur origine ne s'applique qu'aux engagements nés dans les deux ans précédent l'acquisition par cette association de la personnalité juridique (1). (1) Voir Cass. 14 septembre 2000, RG C.98.0311.F, Pas. 2000, n° 469.

VERENIGING ZONDER WINSTOOGMERK - Vereniging in oprichting - Geen rechtspersoonlijkheid - Verbintenis aangegaan in haar naam - Overname van de verbintenissen door de vereniging

- Art. 3, § 2 Wet 27 juni 1921 betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen

ASSOCIATION SANS BUT LUCRATIF - Association en formation - Pas de personnalité juridique - Engagement en son nom - Reprise des engagements par l'association

- Art. 3, § 2 L. du 27 juin 1921

C.19.0358.F

28 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200228.1F.4](#)

AC nr. ...

Wie door zijn schuld of door zaken die hij onder zijn bewaring heeft een ander schade berokkent, is verplicht ze te vergoeden en de getroffene heeft recht op de integrale vergoeding van de schade die hij heeft geleden (1). (1) Cass. 27 mei 2016, AR C.15.0509.F, AC 2016, nr. 357.

Celui qui, par sa faute ou par le fait des choses qu'il a sous sa garde, a causé un dommage à autrui est tenu de le réparer et la victime a droit à la réparation intégrale du préjudice qu'elle a subi (1). (1) Cass. 27 mai 2016, RG C.15.0509.F, Pas. 2016, n° 357.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade - Begrip - Vormen - Begrip - Herstel - Voorwerp

- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Fait - Faute - Notion - Réparation - Objet

- Art. 1382 et 1383 Code civil

De rechter raamt in concreto de schade die door een onrechtmatige daad is veroorzaakt (1). (1) Cass. 27 mei 2016, AR C.15.0509.F, AC 2016, nr. 357.

Le juge évalue in concreto le préjudice causé par un fait illicite (1). (1) Cass. 27 mai 2016, RG C.15.0509.F, Pas. 2016, n° 357.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade -

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Dommage - Pouvoir

Beoordelingsbevoegdheid - Raming - Peildatum - Raming - Ramingswijze - Beginselen
- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

d'appréciation. evaluation. date à considérer - Evaluation - Mode d'évaluation - Principes
- Art. 1382 et 1383 Code civil

De rechter mag de schade naar billijkheid ramen, mits hij de redenen opgeeft waarom hij de door de getroffene voorgestelde berekeningswijze niet kan aannemen en tevens vaststelt dat de schade onmogelijk anders kan worden bepaald (1). (1) Cass. 27 mei 2016, AR C.15.0509.F, AC 2016, nr. 357.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade - Beoordelingsbevoegdheid - Raming - Peildatum - Raming - Ramingswijze - Blijvende persoonlijke ongeschiktheid - Blijvende huishoudelijke schade - Raming naar billijkheid

- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

Le juge peut recourir à une évaluation en équité du dommage à la condition qu'il indique les motifs pour lesquels il ne peut admettre le mode de calcul proposé par la victime et qu'il constate l'impossibilité de déterminer autrement le dommage (1). (1) Cass. 27 mai 2016, RG C.15.0509.F, Pas. 2016, n° 357.

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Dommage - Pouvoir d'appréciation. evaluation. date à considérer - Evaluation - Mode d'évaluation - Incapacité personnelle permanente - Dommage ménager permanent - Evaluation en équité

- Art. 1382 et 1383 Code civil

Bij het bepalen van de vergoeding van de door een onrechtmatige daad veroorzaakte schade moet de rechter die schade ramen op het tijdstip van zijn uitspraak (1). (1) Cass. 23 oktober 2009, AR C.07.0638.F, AC 2009, nr. 616, met concl. van advocaat-generaal DUBRULLE op datum in Pas.

Pour déterminer l'indemnité relative à un dommage causé par un acte illicite, le juge doit se placer au moment où il statue (1). (1) Cass. 23 octobre 2009, RG C.07.0638.F, Pas. 2009, n° 616, avec concl. de M. DUBRULLE, avocat général.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade - Beoordelingsbevoegdheid - Raming - Peildatum - Peildatum

- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Dommage - Pouvoir d'appréciation. evaluation. date à considérer - Date de l'évaluation

- Art. 1382 et 1383 Code civil

Hoewel hij bij het ramen van de schade rekening dient te houden met de gebeurtenissen die zich na die schade hebben voorgedaan en die een invloed hebben gehad op de daaruit voortvloeiende schade, ook al houden ze geen verband met de onrechtmatige daad, moeten die gebeurtenissen vaststaan en mogen ze niet een louter hypothetisch karakter hebben (1). (1) Cass. 23 april 2012, AR C.11.0478.N, AC 2012, nr. 247, met concl. van advocaat-generaal MORTIER ; Cass. 20 oktober 2016, AR C.16.0014.F, AC 2016, nr. 591.

Si, lors de l'évaluation du dommage, il doit certes tenir compte des événements ultérieurs qui, même étrangers à l'acte illicite, exercent une influence sur le dommage qui en résulte, ces événements doivent être certains et non hypothétiques (1). (1) Cass. 20 octobre 2016, RG C.16.0014.F, Pas. 2016, n° 591 ; Cass. 23 avril 2012, RG C.11.0478.N, Pas. 2012, n° 247, avec concl. de Mme Mortier, avocat général, publiées à leur dans AC.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade - Beoordelingsbevoegdheid - Raming - Peildatum - Beoordeling door de rechter - Invloed van latere gebeurtenissen

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Dommage - Pouvoir d'appréciation. evaluation. date à considérer - Appréciation par le juge - Incidence d'événements ultérieurs

- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

- Art. 1382 et 1383 Code civil

C.19.0372.N

10 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200210.3N.7](#)

AC nr. ...

De bestuurder, in de zin van artikel 29bis WAM, is de persoon die het motorrijtuig bestuurt op het ogenblik van het ongeval, dat wil zeggen de persoon die, op dat ogenblik, het meesterschap over dat motorrijtuig heeft via mechanische middelen waardoor hij het voertuig in een bepaalde richting kan sturen en die zodoende het vermogen van de motor beheerst; hij verliest deze hoedanigheid van zodra hij geen controle meer heeft over het motorrijtuig.

VERZEKERING - WAM- verzekering - Artikel 29bis - Niet beschermde persoon - Vergoeding - Uitsluiting - Bestuurder van het motorrijtuig

Le conducteur est, au sens de l'article 29bis de la loi du 21 novembre 1989 relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules, la personne qui conduit le véhicule automoteur au moment de l'accident, c'est-à-dire celle qui, à ce moment, en exerce le contrôle par des moyens mécaniques lui permettant d'imprimer une direction au véhicule et qui, ce faisant, maîtrise la puissance du moteur; elle perd cette qualité dès qu'elle n'a plus le contrôle du véhicule automoteur.

ASSURANCES - Assurance automobile obligatoire - Article 29bis - Personne non protégée - Indemnisation - Exclusion - Conducteur du véhicule automoteur

C.19.0489.N

9 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200109.1N.7](#)

AC nr. ...

De aanwijzing in een cassatiearrest van de rechter naar wie de zaak wordt verwezen is een daad van gerechtelijke administratie die het Hof ofwel op vordering van de Procureur-generaal, ofwel op verzoek van de partijen of van een van hen te alle tijde kan verbeteren of wijzigen als die op een vergissing berust, ongeacht de aard ervan of ongeacht of het belang van partijen dit gebiedt (1). (1) Zie Cass. 28 oktober 2011, AR C.11.0593.F, AC 2011, nr. 580; Cass. 9 december 2005, AR C.05.0516.N, AC 2005, nr. 658.

CASSATIE - Algemeen - Opdracht en bestaansreden van het hof - Aard van het cassatiegeding - Arrest - Cassatie met verwijzing - Aanwijzing van de rechter naar wie de zaak verwezen wordt - Aard - Vergissing - Vordering tot verbetering - Bevoegdheid

OPENBAAR MINISTERIE - Hof van Cassatie - Arrest - Cassatie met verwijzing - Aanwijzing van de rechter naar wie de zaak verwezen wordt - Aard - Vergissing - Vordering tot verbetering - Bevoegdheid - Vordering van de procureur-generaal - Toepassing

La désignation par un arrêt de cassation du juge de renvoi est un acte d'administration judiciaire qu'il est à tout moment au pouvoir de la Cour, soit sur le réquisitoire du procureur général, soit à la requête des parties ou de l'une d'elles, de rectifier ou de modifier s'il est entaché d'une erreur, quelle qu'en soit la nature, ou que l'intérêt des parties le commande (1). (1) Cass. 28 octobre 2011, RG C.11.0593.F, Pas. 2011, n° 580 ; Voir Cass. 9 décembre 2005, RG C.05.0516.N, Pas. 2005, n° 658.

CASSATION - Généralités. mission et raison d'être de la cour de cassation. nature de l'instance en cassation - Arrêt - Cassation avec renvoi - Désignation du juge de renvoi - Nature - Erreur - Demande de rectification - Compétence

MINISTÈRE PUBLIC - Cour de cassation - Arrêt - Cassation avec renvoi - Désignation du juge de renvoi - Nature - Erreur - Demande de rectification - Compétence - Réquisitoire du procureur général - Application

C.19.0634.N

16 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200116.1N.11](#)

AC nr. ...

De wraking die na de aanvang van de pleidooien wordt ingesteld is slechts ontvankelijk wanneer zij is gegrond op redenen die pas nadien aan het licht kwamen en zij wordt voorgedragen zodra de gronden hiertoe bekend zijn aan de partij die zich erop beroept en uiterlijk voor het einde van het beraad; een nadien ingestelde vordering tot wraking is niet ontvankelijk (1). (1) Cass. 8 maart 2013, AR C.13.0068.N, AC 2013, nr. 165.

WRAKING - Instellen van een verzoek tot wraking - Na aanvang van de pleidooien - Ontvankelijkheid

- Art. 833 Gerechtelijk Wetboek

La récusation qui est formulée après le commencement des plaidoiries n'est recevable que lorsqu'elle est fondée sur des causes qui n'ont été mises au jour que postérieurement et qu'elle est proposée dès que les causes de celle-ci sont connues de la partie qui les invoque et au plus tard avant la fin du délibéré; une demande de récusation introduite postérieurement est irrecevable (1). (1) Cass. 8 mars 2013, RG C.13.0068.N, Pas. 2013, n° 165.

RECUSATION - Introduction d'une requête en récusation - Après le commencement des plaidoiries - Recevabilité

- Art. 833 Code judiciaire

D.19.0005.N

30 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200130.1N.9](#)

AC nr. ...

Wanneer één enkele tuchtstraf wordt uitgesproken voor verschillende tuchtrechtelijke inbreuken moet aan de hand van de motieven van de bestreden beslissing worden nagegaan in hoeverre de bewezenverklaring van niet of vergeefs bestreden telastleggingen de door de rechter opgelegde tuchtstraf verantwoordt (1). (1) Zie Cass. 19 april 1979, AC 1978-79, p. 976.

CASSATIEMIDDELEN - Tuchtzaken - Algemeen - Orde van architecten - Raad van beroep - Verschillende tuchtrechtelijke inbreuken - Een enkele tuchtstraf - Cassatiemiddel gericht tegen elk van de tuchtrechtelijke inbreuken - Ontvankelijkheid - Wettelijk verantwoorde tuchtstraf

STRAF - Algemeen - Straf en maatregel - Wettigheid - Tuchtzaken - Verschillende tuchtrechtelijke inbreuken - Een enkele tuchtstraf - Motivering

Lorsqu'une seule peine disciplinaire est prononcée pour plusieurs infractions disciplinaires, il y a lieu d'examiner au regard des motifs de la décision attaquée dans quelle mesure la décision déclarant établies des préventions non attaquées ou attaquées en vain justifie la peine disciplinaire infligée par le juge (1). (1) Voir Cass. 19 avril 1979, Pas. 1978-79, p. 973.

MOYEN DE CASSATION - Matière disciplinaire - Généralités - Ordre des architectes - Conseil d'appel - Pluralité d'infractions disciplinaires - Une seule peine disciplinaire - Moyen de cassation dirigé contre chacune des infractions disciplinaires - Recevabilité - Peine disciplinaire légalement justifiée

PEINE - Généralités, peines et mesures, légalité - Matière disciplinaire - Pluralité d'infractions disciplinaires - Une seule peine disciplinaire - Motivation

D.19.0007.N

30 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200130.1N.6](#)

AC nr. ...

De natuurlijke persoon die de mondelinge proef heeft afgelegd kan bij de Kamer van beroep van het Beroepsinstituut van vastgoedmakelaars beroep instellen tegen de beslissing van de Uitvoerende Kamer dat hij of zij voor die proef niet slaagt.

MAKELAAR - Vastgoedmakelaar - Inschrijving op het tableau - Praktische bekwaamheidstest - Mondelinge proef - beslissing van niet slagen van de Uitvoerende Kamer - Hoger beroep bij de Kamer van beroep - Ontvankelijkheid

- Art. 9, § 6 Kaderwet 3 augustus 2007 betreffende de

3/06/2021

La personne physique qui a passé l'épreuve orale devant la chambre d'appel peut former un recours contre la décision de la chambre exécutive selon laquelle elle a échoué à cette épreuve.

COURTIER - Agent immobilier - Incription au tableau - Test d'aptitude pratique - Epreuve orale - Décision d'échec de la chambre exécutive - Appel devant la chambre d'appel - Recevabilité

- Art. 9, § 6 Loi-cadre du 3 août 2007

P. 40/138

dienstverlenende intellectuele beroepen

- Art. 6, § 1, 3° KB 30 augustus 2013 betreffende de toegang tot het beroep van vastgoedmakelaar
- Artt. 1, eerste lid, 5°, 23, § 2, en 26, tweede lid Stagereglement van het Beroepsinstituut voor vastgoedmakelaars

- Art. 6, § 1er, 3° A.R. du 30 août 2013 relatif à l'accès à la profession d'agent immobilier
- Art. 1er, al. 1er, 5°, 23, § 2, et 26, al. 2 Règlement de stage de l'Institut professionnel des agents immobiliers

D.19.0008.N

30 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200130.1N.5](#)

AC nr. ...

Wanneer de Kamer van beroep van het Beroepsinstituut van vastgoedmakelaars een beslissing van de eerste rechter vernietigt, dient zij zelf uitspraak te doen over de gevolgen die moeten worden gegeven aan het geschil waarvan zij heeft kennisgenomen.

HOGER BEROEP - Tuchtzaken - Vastgoedmakelaar - Kamer van beroep van het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars - Kennisname van het geschil - Vernietiging van de beslissing van de eerste rechter

- Artt. 2 en 1068, eerste lid Gerechtelijk Wetboek
- Art. 60 KB 20 juli 2012 tot bepaling van de regels inzake de organisatie en de werking van het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars

MAKELAAR - Vastgoedmakelaar - Kamer van beroep van het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars - Kennisname van het geschil - Vernietiging van de beslissing van de eerste rechter

- Artt. 2 en 1068, eerste lid Gerechtelijk Wetboek
- Art. 60 KB 20 juli 2012 tot bepaling van de regels inzake de organisatie en de werking van het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars

Lorsqu'elle annule une décision du premier juge, la Chambre d'appel de l'Institut professionnel des agents immobiliers doit elle-même statuer sur les suites à donner au litige dont elle a connu.

APPEL - Matière disciplinaire - Agent immobilier - Chambre d'appel de l'Institut professionnel des agents immobiliers - Connaissance du litige - Annulation de la décision du premier juge

- Art. 2 et 1068, al. 1er Code judiciaire
- Art. 60 A.R. du 20 juillet 2012

COURTIER - Agent immobilier - Chambre d'appel de l'Institut professionnel des agents immobiliers - Connaissance du litige - Annulation de la décision du premier juge

- Art. 2 et 1068, al. 1er Code judiciaire
- Art. 60 A.R. du 20 juillet 2012

F.16.0140.N

23 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200123.1N.1](#)

AC nr. ...

Bij een schenking door schulderkenning houdt de door de schenker aangegeven schuld geen verband met een tegenprestatie die leidt tot het behoud van de gelden in het actief, maar houdt verband met de bedoeling van de schenker om de begiftigde te bevoordelen; de schulderkenning heeft niet tot gevolg dat de schenker een schuld aangaat die het behoud van een goed als onmiddellijke en rechtstreekse oorzaak heeft (1).

(1) Zie concl. OM.

SUCCESSIERECHTEN - Aannemelijk passief van de nalatenschap - Schulden aangenomen bij toepassing van artikel 33, vierde lid, W.Succ. - Schenking door schulderkenning

- Art. 33 Wetboek van Successierechten

En cas de donation par reconnaissance de dette, la dette contractée par le donateur est sans lien avec une contrepartie entraînant le maintien des sommes à l'actif, mais est liée à l'intention libérale du donateur envers le donataire; la reconnaissance de dette n'a pas pour effet que le donateur contracte une dette ayant pour cause immédiate et directe la conservation d'un bien (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

DROITS DE SUCCESSION - Passif admissible de la succession - Dettes admises en application de l'article 33, alinéa 4, du Code des droits de succession - Donation par reconnaissance de dette

- Art. 33 Code des droits de succession

Uit de artikelen 27 en 29 W. Succ. volgt dat een schuld slechts in het passief van de nalatenschap wordt aanvaard indien de erfopvolgers het bestaan en het bedrag van die schuld bewijzen en dat, wanneer de administratie op aannemelijk wijze aanvoert dat een schuld reeds voor het overlijden kan zijn terugbetaald, zij tevens aantonen dat die schuld op de dag van het overlijden nog niet was voldaan; aangezien het nog niet terugbetaald zijn van de schuld een negatief feit betreft, volstaat het dat de erfopvolgers de waarschijnlijkheid van dat feit aantonen (1). (1) Zie concl. OM.

Il suit des articles 27 et 29 du Code des droits de succession qu'une dette n'est admise au passif de la succession que si les successeurs prouvent l'existence et le montant de cette dette et que, lorsque l'administration allègue avec vraisemblance qu'une dette peut déjà avoir été remboursée avant le décès, ils démontrent également que cette dette n'était pas encore réglée au jour du décès; dès lors que l'absence de remboursement de la dette concerne un fait négatif, il suffit que les successeurs en démontrent le caractère vraisemblable (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

SUCCESSIERECHTEN - Aannemelijk passief van de nalatenschap - Bestaande schuld op de dag van het overlijden - Overbedelingsschuld - Bewijslast

- Artt. 27 en 29 Wetboek van Successierechten

DROITS DE SUCCESSION - Passif admissible de la succession - Dette existante au moment du décès - Excédent d'attribution - Charge de la preuve

- Art. 27 et 29 Code des droits de succession

F.16.0152.F

21 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200221.1F.8](#)

AC nr. ...

Het arrest dat verwijst naar de redenen van een arrest dat geen verband houdt met de zaak, zelfs al werd het tussen dezelfde partijen gewezen, zonder dat het die redenen weergeeft of nauwkeurig opgeeft, stelt het Hof niet in staat zijn wettigheidstoezicht uit te oefenen en schendt artikel 149 Grondwet.

L'arrêt qui se réfère sans les reproduire ou les indiquer avec précision aux motifs d'un arrêt étranger à la cause, fût-il rendu entre les mêmes parties, met la Cour dans l'impossibilité d'exercer son contrôle de légalité et viole l'article 149 de la Constitution.

REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN - Algemeen - Motivering door verwijzing - Arrest dat geen verband houdt met de zaak - Voorwaarden - Niet-naleving

- Art. 149 De gecoördineerde Grondwet 1994

MOTIFS DES JUGEMENTS ET ARRETS - Généralités - Motivation par référence - Arrêt étranger à la cause - Conditions - Non-respect

- Art. 149 La Constitution coordonnée 1994

F.17.0011.F

27 maart 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200327.1F.6](#)

AC nr. ...

Ook al volgt de subsidiaire aanslag op de initiële aanslag die door de rechter nietig is verklaard, vervangt ze die initiële aanslag niet.

La cotisation subsidiaire ne se substitue pas à la cotisation primitive qui a été annulée par le juge même si elle lui succède.

INKOMSTENBELASTINGEN - Aanslagprocedure - Aanslag en inkohiering - Vernietigde initiële aanslag - Subsidiaire aanslag

- Artt. 356, eerste lid, derde lid en vijfde lid, en 415, § 1 Wetboek Inkomenbelastingen 1992

IMPOTS SUR LES REVENUS - Etablissement de l'impôt - Cotisation et enrôlement - Cotisation primitive annulée - Cotisation subsidiaire

- Art. 356, al. 1er, 3 et 5, et 415, § 1er Code des impôts sur les revenus 1992

De belastingschuld waarvan de subsidiaire aanslag de titel moet vormen, is niet opeisbaar voordat de rechter die aanslag geldig verklaart.

La dette d'impôt dont la cotisation subsidiaire doit constituer le titre n'est pas exigible avant que le juge valide ladite cotisation.

INKOMSTENBELASTINGEN - Aanslagprocedure - Aanslag en

3/06/2021

IMPOTS SUR LES REVENUS - Etablissement de l'impôt - Cotisation

P. 42/138

inkohierung - Subsidiaire aanslag - Opeisbaarheid

- Art. 356, vierde lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992
- Art. 1186 Burgerlijk Wetboek

et enrôlement - Cotisation subsidiaire - Exigibilité

- Art. 356, al. 4 Code des impôts sur les revenus 1992
- Art. 1186 Code civil

F.17.0109.F

13 maart 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200313.1F.6](#)

AC nr. ...

De verwerving van een onverdeeld deel die voortvloeit uit de uitvoering van de wil van de wetgever is geen overeengekomen verwerving, hoewel die verwerving bij minnelijke overdracht tot stand is gekomen (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 191; Cass. 6 december 2013, AR C.12.0112.F, AC 2013, nr. 664.

REGISTRATIE (RECHT VAN) - Tarief - Waals Gewest - Onroerende goederen - Overdracht onder bezwarende titel van onverdeelde delen - Eén pct - Uitzondering - Twaalf en een half pct - Voorwaarde - Toetreding tot de onverdeeldheid door overeengekomen verwerving van een onverdeeld deel

- Artt. 109, 2° en 113, eerste lid Wetboek registratierechten

L'acquisition d'une part indivise qui résulte de l'exécution de la volonté du législateur n'est pas une acquisition conventionnelle, bien que cette acquisition ait été réalisée par le biais d'une cession amiable (1). (1) Voir les concl. du MP; Cass. 6 décembre 2013, RG C.12.0112.F, Pas. 2013, n° 664.

ENREGISTREMENT (DROIT D') - Taux - Région wallonne - Biens immobiliers - Cession à titre onéreux de parts indivises - Un pour cent - Exception - Douze et demi pour cent - Condition - Entrée dans l'indivision par l'acquisition conventionnelle d'une part indivise

- Art. 109, 2° et 113, al. 1er Code des droits d'enregistrement

Wanneer het onderzoek van de gelaakte tegenstrijdigheid de uitlegging veronderstelt van de wettelijke bepalingen die door het arrest worden toegepast, houdt die grief, die niet gelijkstaat met een gebrek aan redenen, geen verband met artikel 149 van de Grondwet (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 191; Cass. 6 december 2013, AR C.12.0112.F, AC 2013, nr. 664.

CASSATIEMIDDELEN - Burgerlijke zaken - Algemeen - Grief die een tegenstrijdigheid in de redenen van de beslissing en tussen de redenen en het dictum ervan aanvoert - Ontvankelijkheid

- Art. 149 De gecoördineerde Grondwet 1994

GRONDWET - GRONDWET 1994 (ART. 100 TOT EINDE) - Art. 149 - Grief die een tegenstrijdigheid in de redenen van de beslissing en tussen de redenen en het dictum ervan aanvoert - Ontvankelijkheid

- Art. 149 De gecoördineerde Grondwet 1994

REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN - Op conclusie - Burgerlijke zaken (handelszaken en sociale zaken inbegrepen) - Grief die een tegenstrijdigheid in de redenen van de beslissing en tussen de redenen en het dictum ervan aanvoert - Ontvankelijkheid

- Art. 149 De gecoördineerde Grondwet 1994

Lorsque l'examen de la contradiction dénoncée suppose l'interprétation des dispositions légales dont larrêt fait application, ce grief, qui n'équivaut pas à une absence de motifs, est étranger à l'article 149 de la Constitution (1). (1) Voir les concl. du MP; Cass. 6 décembre 2013, RG C.12.0112.F, Pas. 2013, n° 664.

MOYEN DE CASSATION - Matière civile - Généralités - Grief invoquant une contradiction dans les motifs de la décision et entre ses motifs et son dispositif - Recevabilité

- Art. 149 La Constitution coordonnée 1994

CONSTITUTION - Constitution 1994 (art. 100 a fin) - Article 149 - Grief invoquant une contradiction dans les motifs de la décision et entre ses motifs et son dispositif - Recevabilité

- Art. 149 La Constitution coordonnée 1994

MOTIFS DES JUGEMENTS ET ARRETS - En cas de dépôt de conclusions - Matière civile (y compris les matières commerciale et sociale) - Grief invoquant une contradiction dans les motifs de la décision et entre ses motifs et son dispositif - Recevabilité

- Art. 149 La Constitution coordonnée 1994

F.17.0154.N

13 februari 2020

[#Type!](#)

AC nr. ...

De vervaltermijn van vijf jaar, die een onvoldoende voortvarende belastingplichtige die heeft nagelaten aanspraak te maken op zijn recht op aftrek van de voorbelasting moet bestraffen met het verval van het recht op aftrek, kan niet worden beschouwd als onverenigbaar met de bij de Zesde richtlijn ingevoerde regeling voor zover deze termijn op dezelfde wijze geldt voor soortgelijke rechten in belastingzaken naar nationaal recht en naar Unierecht (gelijkwaardigheidsbeginsel), en de uitoefening van het recht op aftrek bovenindien in de praktijk niet onmogelijk of uiterst moeilijk maakt (doeltreffendheidsbeginsel).

BELASTING OVER DE TOEGEVOEGDE WAARDE - Recht op aftrek - Vervaltermijn - Verenigbaarheid met de zesde richtlijn

- Art. 4 KB nr. 3 van 10 december 1969

Le délai de forclusion de cinq ans dont l'échéance a pour conséquence de sanctionner le contribuable insuffisamment diligent, qui a omis de réclamer la déduction de la TVA en amont, en lui faisant perdre le droit à déduction, ne saurait être considéré comme incompatible avec le régime établi par la sixième directive, pour autant, d'une part, que ce délai s'applique de la même manière aux droits analogues en matière fiscale fondés sur le droit interne et à ceux fondés sur le droit de l'Union (principe d'équivalence) et, d'autre part, qu'il ne rend pas en pratique impossible ou excessivement difficile l'exercice du droit à déduction (principe d'effectivité).

TAXE SUR LA VALEUR AJOUTEE - Droit à déduction - Délai de forclusion - Comptabilité avec la sixième directive

- Art. 4 A.R. n° 3 du 10 décembre 1969

F.18.0022.F

27 maart 2020

ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200327.1F.1

AC nr. ...

De fout of de nalatigheid van de gerechtsdeurwaarder, die overmacht kan vormen waardoor de wettelijke termijn om cassatieberoep in te stellen verlengd wordt met de tijd waarin de eiser in de volstrekte onmogelijkheid verkeerde om dat rechtsmiddel in te stellen, is die welke werd begaan in het kader van zijn monopolie en niet die welke werd begaan bij het verrichten van een handeling die hij op vraag van een partij kan uitvoeren (1). (1) Het gaat in deze zaak om de neerlegging van het verzoekschrift en van het exploot op de griffie van het Hof. Zie ook Cass. 21 december 2012, AR F.12.0006.N, AC 2012, nr. 709.

La faute ou la négligence de l'huissier de justice, qui peut constituer un cas de force majeure prorogeant le délai légal pour introduire le pourvoi du temps durant lequel la partie demanderesse s'est trouvée dans l'impossibilité absolue de former ce recours, est celle qui a été commise dans le cadre de son monopole et non celle commise dans l'accomplissement d'un acte qu'il peut effectuer à la demande d'une partie (1). (1) Il s'agit dans la cause tranchée du dépôt de la requête et de l'exploit au greffe de la Cour. V. aussi Cass. 21 décembre 2012, RG F.12.0006.N, Pas. 2012, n° 709.

CASSATIEBEROEP - Burgerlijke zaken - Termijnen van cassatieberoep en betekening - Algemeen - Gerechtsdeurwaarder - Fout - Overmacht - Verlenging van de termijn - Voorwaarden - Monopolie - Foutieve handeling die geen verband houdt met het monopolie

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

---

POURVOI EN CASSATION - Matière civile - Delais dans lesquels il faut se pourvoir ou signifier le pourvoi - Généralités - Huissier de justice - Faute - Force majeure - Prorogation du délai - Conditions - Monopole - Acte fautif étranger au monopole

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Artt. 516, 519, § 1, 1073, eerste lid, en 1079, eerste lid
Gerechtelijk Wetboek

- Artt. 516, 519, § 1, 1073, eerste lid, en 1079, eerste lid
Gerechtelijk Wetboek

CASSATIEBEROEP - Burgerlijke zaken - Termijnen van cassatieberoep en betekening - Algemeen - Gerechtsdeurwaarder - Fout - Overmacht - Verlenging van de termijn - Voorwaarden - Monopolie - Foutieve handeling die geen verband houdt met het monopolie

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Artt. 516, 519, § 1, 1073, eerste lid, en 1079, eerste lid
Gerechtelijk Wetboek

- Artt. 516, 519, § 1, 1073, eerste lid, en 1079, eerste lid
Gerechtelijk Wetboek

- Art. 516, 519, § 1er, 1073, al. 1er, et 1079, al. 1er Code judiciaire

- Art. 516, 519, § 1er, 1073, al. 1er, et 1079, al. 1er Code judiciaire

POURVOI EN CASSATION - Matière civile - Delais dans lesquels il faut se pourvoir ou signifier le pourvoi - Généralités - Huissier de justice - Faute - Force majeure - Prorogation du délai - Conditions - Monopole - Acte fautif étranger au monopole

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 516, 519, § 1er, 1073, al. 1er, et 1079, al. 1er Code judiciaire

- Art. 516, 519, § 1er, 1073, al. 1er, et 1079, al. 1er Code judiciaire

F.18.0025.F

31 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200131.1F.5](#)

AC nr. ...

De omstandigheid dat de administratie, ondanks haar eigen richtlijnen, verzuimd heeft de raadsman van de eiser in kennis te stellen van een directeursbeslissing over de aanslagen in de personenbelasting, ontslaat de belastingplichtige aan wie die beslissing rechtsgeldig op zijn woonplaats werd betekend en die dus niet in zijn gewettigde verwachtingen kon zijn bedrogen, niet van de verplichting om zijn belangen binnen de wettelijke termijnen in rechte te verdedigen (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 90.

La circonstance qu'au mépris de ses propres instructions, l'administration ait omis d'informer le conseil du demandeur d'une décision directoriale statuant sur le sort de cotisations à l'impôt des personnes physiques ne dispense pas le contribuable qui s'est vu valablement notifier ladite décision à son domicile et qui n'a donc pas pu être trompé dans ses attentes légitimes, de veiller à la défense de ses intérêts en justice dans le respect des délais légaux (1). (1) Voir les concl. du MP.

INKOMSTENBELASTINGEN - Aanslagprocedure - Bezwaar - Beslissing - Kennisgeving aan de raadsman - Geen kennisgeving - Kennisgeving aan de woonplaats van de belastingplichtige - Verdediging van zijn belangen

IMPOTS SUR LES REVENUS - Etablissement de l'impôt - Réclamations - Décision - Notification au conseil - Défaut - Notification au domicile du contribuable - Défense de ses intérêts

F.18.0028.N

13 februari 2020

[#Type!](#)

AC nr. ...

De door het Europees Octrooibureau betaalde partiële compensatie, die strekt tot verhoging van het pensioen van het voormalig personeelslid en tot verzorging bij ouderdom, is een pensioen en geen emolument bij het salaris in de zin van artikel 16.1 van het Protocol; uit het voorgaande volgt dat inkomstenbelasting kan geheven worden op pensioenbetalingen, met inbegrip van betaling van de partiële compensatie, aan een voormalige werknemer van het Europees Octrooibureau die zijn woonplaats in België heeft.

La compensation partielle versée par l'Office européen des brevets, qui tend à augmenter la pension de l'ancien membre du personnel et à lui fournir un revenu durant sa vieillesse, est une pension et non un émolument au sens de l'article 16.1 du Protocole ; il suit de ce qui précède qu'un impôt sur les revenus peut être perçu sur les paiements de pension, y compris le paiement de la compensation partielle, versés à un ancien travailleur de l'Office européen des brevets qui a son domicile en Belgique.

*INKOMSTENBELASTINGEN - Personenbelasting -
Bedrijfsinkomsten - Pensioenen - Partiële compensatie
toegekend aan voormalig personeelslid Europees
octrooibureau - Kwalificatie - Belastbaarheid*

- Art. 16 Verdrag 5 oktober 1973 inzake de verlening van Europeese octrooien (EOV)

*IMPOTS SUR LES REVENUS - Impôt des personnes physiques -
Revenus professionnels - Pensions - Compensation partielle
allouée à un ancien membre du personnes de l'Office européen
des brevets - Qualification - Imposabilité*

- Art. 16 Convention du 5 octobre 1973

F.18.0036.N

23 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200123.1N.3](#)

AC nr. ...

Artikel 182, § 1 en § 2, eerste lid, KB WIB92 die de belastbare winst, die wordt vastgesteld in overeenstemming met de minimumwinst die per in het bijzonder aangeduide sector belastbaar is en die refereert aan de essentiële elementen die door de wetgever zijn vastgesteld, bepalen op minimum 19.000 euro, zijn in overeenstemming met de delegatie die de wetgever aan de Koning heeft gegeven.

L'article 182, § 1er et § 2, alinéa 1er, de l'AR/CIR92, qui établit à un minimum de 19.000 euros le bénéfice imposable, lequel est déterminé en fonction du minimum des bénéfices imposables pour chaque secteur spécialement mentionné et en tenant compte des éléments essentiels fixés par le législateur, est conforme à la délégation que le législateur a conférée au Roi.

*INKOMSTENBELASTINGEN - Aanslagprocedure -
Bewijsvoering - Vergelijking met soortgelijke
belastingplichtigen - Artikel 182, § 2, KB WIB92 - Bepaling
belastbare minimumwinst op 19.000 EUR - Delegatie door de
wetgever aan de Koning - Overeenstemming*

- Art. 342 Wetboek Inkomstenbelastingen 1992
- Art. 182 Koninklijk Besluit tot uitvoering van het Wetboek van Inkomstenbelastingen 1992

*IMPOTS SUR LES REVENUS - Etablissement de l'impôt - Preuve -
Comparaison avec des redevables similaires - A.R. CIR92, article
182, § 2 - Fixation du minimum des bénéfices imposables à 19.000
euros - Délégation conférée au Roi par le législateur - Conformité*

- Art. 342 Code des impôts sur les revenus 1992
- Art. 182 Arrêté Royal d'exécution du Code des Impôts sur les Revenus 1992

F.18.0054.F

31 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200131.1F.3](#)

AC nr. ...

Hoewel de door een belastingverordening ingevoerde vrijstellingen in essentie een ander doel beogen dan het financieel doel eigen aan alle belastingen, zodat de verantwoording van het non-discriminatoir karakter van die vrijstellingen moet worden beoordeeld op basis van dat doel, en hoewel dat doel uit de aard en de gemeenschappelijke kenmerken van de vrijgestelde feiten of handelingen blijkt, is zulks enkel het geval voor zover die vrijstellingen niet in die mate onlosmakelijk met de overige bepalingen van de verordening verbonden zijn dat de nietigverklaring van die vrijstellingen de nietigverklaring van de gehele verordening zou vereisen (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 91.

*GEMEENTE-, PROVINCIE- EN PLAATSELIJKE BELASTINGEN -
Gemeentebelastingen - Beginsel van gelijkheid -
Vrijstellingen - Verantwoording van het verschil in
behandeling - Overige bepalingen van de verordening -
Onlosmakelijk karakter*

Si, par essence, les exonérations prévues par un règlement-taxe poursuivent un objectif distinct du but financier propre à toute taxe, en sorte que la justification de leur caractère non discriminatoire doit s'apprécier en fonction de cet objectif, et si celui-ci est révélé par la nature et les caractéristiques communes des faits ou actes exonérés, c'est à la condition que ces exonérations ne soient pas à ce point indissociables des autres dispositions du règlement que leur annulation commanderait celle du règlement en son intégralité (1). (1) Voir les concl. du MP.

*TAXES COMMUNALES, PROVINCIALES ET LOCALES - Taxes
communales - Principe d'égalité - Exonérations - Justification de la
différence de traitement - Autres dispositions du règlement -
Caractère indissociable*

F.18.0074.N 2 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200102.2](#)

AC nr. ...

De inkomstenbelastingen dienen in beginsel, onder voorbehoud van toepassing van de door de wet voorziene anti-misbruikbepalingen, te worden geheven op de door de belastingplichtige werkelijk gehanteerde juridische constructie; hieruit vloeit voort dat slechts abstractie kan worden gemaakt van het bestaan van een vennootschap en van de door deze vennootschap gesloten overeenkomsten wanneer wordt vastgesteld dat er sprake is van simulatie.

Sous réserve de l'application des dispositions anti-abus prévues par la loi, les impôts sur les revenus doivent, en principe, être établis sur la base de la construction juridique réellement utilisée par le contribuable; il s'ensuit qu'il ne peut être fait abstraction de l'existence d'une société et des conventions conclues par cette société que lorsqu'il est constaté qu'il y a simulation.

*INKOMSTENBELASTINGEN - Personenbelasting -
Bedrijfsinkomsten - Bezoldigingen -
Bedrijfsleidersbezoldigingen - Abstractie van het bestaan van
een vennootschap - Simulatie - Vereiste*

*IMPOTS SUR LES REVENUS - Impôt des personnes physiques -
Revenus professionnels - Rémunerations - Rémunerations de
dirigeant d'entreprise - Abstraction de l'existence d'une société -
Simulation - Condition*

*INKOMSTENBELASTINGEN - Personenbelasting -
Bedrijfsinkomsten - Bezoldigingen -
Bedrijfsleidersbezoldigingen - Abstractie van het bestaan van
een vennootschap - Simulatie - Vereiste*

*IMPOTS SUR LES REVENUS - Impôt des personnes physiques -
Revenus professionnels - Rémunerations - Rémunerations de
dirigeant d'entreprise - Abstraction de l'existence d'une société -
Simulation - Condition*

*INKOMSTENBELASTINGEN - Aanslagprocedure -
Bewijsvoering - Algemeen - Abstractie van het bestaan van een
vennootschap - Simulatie - Vereiste*

*IMPOTS SUR LES REVENUS - Etablissement de l'impôt - Preuve -
Généralités - Abstraction de l'existence d'une société - Simulation -
Condition*

*INKOMSTENBELASTINGEN - Aanslagprocedure -
Bewijsvoering - Algemeen - Abstractie van het bestaan van een
vennootschap - Simulatie - Vereiste*

*IMPOTS SUR LES REVENUS - Etablissement de l'impôt - Preuve -
Généralités - Abstraction de l'existence d'une société - Simulation -
Condition*

INKOMSTENBELASTINGEN - Algemeen - Simulatie

IMPOTS SUR LES REVENUS - Généralités - Simulation

F.18.0079.N   23 januari 2020   [ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200123.1N.4](#)   AC nr. ...

Een vaste vertegenwoordiger benoemd krachtens artikel 61, § 2, Wetboek van Vennootschappen oefent een gelijksoortige functie in de zin van artikel 32, eerste lid, 1°, WIB92 uit in de bestuurde vennootschap (1). (1) Zie concl. OM.

Un représentant permanent désigné en vertu de l'article 61, § 2, du Code des sociétés exerce, au sein de la société administrée, une fonction analogue au sens de l'article 32, alinéa 1er, 1°, du code (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

INKOMSTENBELASTINGEN - Personenbelasting -
Bedrijfsinkomsten - Bezoldigingen - Bedrijfsleider -
Managementvennootschap - Vaste vertegenwoordiger - Een
als bedrijfsleider gelijksoortige functie

IMPOTS SUR LES REVENUS - Impôt des personnes physiques -
Revenus professionnels - Rémunérations - Dirigeant d'entreprise -
Société de management - Représentant permanent - Fonction
similaire à celle de dirigeant d'entreprise

- Art. 32, eerste lid, 1° Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

- Art. 32, al. 1er, 1° Côle des impôts sur les revenus 1992

F.18.0103.N   23 januari 2020   [ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200123.1N.9](#)   AC nr. ...

De belastingelementen bedoeld in artikel 356, eerste lid, WIB92 zijn de positieve en negatieve materiële elementen die tot de vaststelling van de belastbare grondslag bijdragen; een subsidiaire aanslag kan niet worden gevestigd op een hogere belastbare basis dan die van de initiële aanslag (1). (1) Zie concl. OM.

Les éléments d'imposition visés à l'article 356, alinéa 1er, du Code des impôts sur les revenus 1992 sont les éléments positifs et négatifs qui concourent à la formation de l'assiette imposable; une cotisation subsidiaire ne peut être établie sur une base imposable supérieure à celle de la cotisation primitive (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

INKOMSTENBELASTINGEN - Aanslagprocedure - Aanslag en
inkohiering - Nietig verklaarde aanslag - Subsidiaire aanslag -
Toepassingsvooraarden

IMPOTS SUR LES REVENUS - Etablissement de l'impôt - Cotisation
et enrôlement - Cotisation annulée - Cotisation subsidiaire -
Conditions d'application

- Art. 356, eerste lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

- Art. 356, al. 1er Côle des impôts sur les revenus 1992

F.18.0117.N   23 januari 2020   [ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200123.1N.7](#)   AC nr. ...

Het dwangbevel dat wordt uitgevaardigd als de Belgische vervangende titel en dat strekt tot invordering van douanerechten die verschuldigd zijn aan een verzoekende buitenlandse Lidstaat van de Europese Unie, is geen oorspronkelijke taxatietitel waarin de belastingschuld materieel geconcretiseerd wordt en maakt een loutere uitvoeringshandeling uit tot inning van een buitenlandse fiscale schuld; die uitvoeringshandeling is geen bestuurshandeling in de zin van artikel 1 van de wet van 29 juli 1991 die uitdrukkelijk moet worden gemotiveerd.

DOUANE EN ACCIJNZEN - Europese Unie - Wederzijdse bijstand - Douanerechten - Invordering gevraagd door een lidstaat van de EU - Richtlijn 76/308/EEG van de EG-Raad - Wet 20 juli 1979 - Aangezochte Belgische autoriteit - Dwangbevel - Wet Motivering Bestuurshandelingen - Toepasselijkheid

- Artt. 13 en 16 Wet 20 juli 1979 betreffende de wederzijdse bijstand inzake de invordering van schuldborderingen die voortvloeien uit bepaalde bijdragen, rechten, belastingen en andere maatregelen
- Art. 1 Wet 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen

EUROPESE UNIE - Verdragsbepalingen - Allerlei - Douaneschuld - Invordering gevraagd door een lidstaat van de EU - Richtlijn 76/308/EEG van de EG-Raad - Wet 20 juli 1979 - Aangezochte Belgische autoriteit - Dwangbevel - Wet Motivering Bestuurshandelingen - Toepasselijkheid

- Artt. 13 en 16 Wet 20 juli 1979 betreffende de wederzijdse bijstand inzake de invordering van schuldborderingen die voortvloeien uit bepaalde bijdragen, rechten, belastingen en andere maatregelen
- Art. 1 Wet 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen

La contrainte décernée en tant que titre de remplacement belge et tendant au recouvrement de droits de douane dus à un État membre requérant de l'Union européenne n'est pas un titre de taxation originel qui concrétise la dette fiscale et constitue un simple acte exécutoire nécessaire à la perception d'une dette fiscale étrangère; cet acte exécutoire n'est pas un acte administratif au sens de l'article 1er de la loi du 29 juillet 1991 relative à la motivation formelle des actes administratifs, qui doit faire l'objet d'une motivation formelle.

DOUANES ET ACCISES - Union européenne - Assistance mutuelle - Droits de douane - Demande de recouvrement par un Etat membre de l'Union européenne - Directive 76/308/CEE du Conseil CE - Loi du 20 juillet 1979 - Autorité belge requise - Contrainte - Loi du 29 juillet 1991 relative à la motivation formelle des actes administratifs - Applicabilité

- Art. 13 et 16 L. du 20 juillet 1979 concernant l'assistance mutuelle en matière de recouvrement des créances relatives à certains cotisations, droits, taxes et autres mesures
  - Art. 1er L. du 29 juillet 1991 relative à la motivation formelle des actes administratifs
- UNION EUROPEENNE - Droit matériel - Divers - Dette douanière - Demande de recouvrement par un Etat membre de l'Union européenne - Directive 76/308/CEE du Conseil CE - Loi du 20 juillet 1979 - Autorité belge requise - Contrainte - Loi du 29 juillet 1991 relative à la motivation formelle des actes administratifs - Applicabilité*
- Art. 13 et 16 L. du 20 juillet 1979 concernant l'assistance mutuelle en matière de recouvrement des créances relatives à certains cotisations, droits, taxes et autres mesures
  - Art. 1er L. du 29 juillet 1991 relative à la motivation formelle des actes administratifs

---

F.18.0134.N

23 januari 2020

<ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200123.1N.8>

AC nr. ...

Het faillissement van een rechtspersoon heeft niet van rechtswege de beëindiging tot gevolg van het mandaat van de bestuurders; de bestuurders die na het faillissement in functie blijven totdat in hun vervanging wordt voorzien, zijn te beschouwen zijn als bestuurders in de zin van de artikel 32 WIB92 en het faillissement verhindert het bestaan van voordelen van alle aard in hun hoofde niet.

La faillite d'une personne morale n'entraîne pas de plein droit la cessation du mandat des administrateurs; les administrateurs qui, après la faillite, demeurent en fonction jusqu'à ce qu'il soit pourvu à leur remplacement doivent être considérés comme des administrateurs au sens de l'article 32 du Code des impôts sur les revenus 1992 et la faillite ne fait pas obstacle à l'existence d'avantages de toute nature à leur profit.

**INKOMSTENBELASTINGEN - Personenbelasting -
Bedrijfsinkomsten - Bezoldigingen - Bedrijfsleiders -
Bestuurders die na faillissement in functie blijven -
Hoedanigheid**

- Art. 32 Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

**INKOMSTENBELASTINGEN - Personenbelasting -
Bedrijfsinkomsten - Bezoldigingen - Bedrijfsleiders - Voordelen
van alle aard bekomen uit een failliete vennootschap -
Belastbaarheid**

- Art. 32 Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

**IMPOTS SUR LES REVENUS - Impôt des personnes physiques -
Revenus professionnels - Rémunérations - Dirigeants d'entreprise -
Asministrateurs restant en fonction après la faillite - Qualité**

- Art. 32 Code des impôts sur les revenus 1992

**IMPOTS SUR LES REVENUS - Impôt des personnes physiques -
Revenus professionnels - Rémunérations - Dirigeants d'entreprise -
Avantages de toute nature obtenus d'une société en faillite -
Caractère imposable**

- Art. 32 Code des impôts sur les revenus 1992

F.18.0136.N

13 februari 2020

#Type!

AC nr. ...

Uit de artikelen 305, 307, 308, §§ 1 en 3 WIB92 volgt dat de belastingplichtige die aan de belasting van de niet-inwoners is onderworpen, in het geval dat hij geen aangifteformulier in de belasting van de niet-inwoners heeft ontvangen, uiterlijk op 1 juni van het betrokken aanslagjaar dit aangifteformulier dient aan te vragen, ongeacht of het aangifteformulier voor het betrokken aanslagjaar door de Koning is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

**INKOMSTENBELASTINGEN - Aanslagprocedure -
Belastingaangifte - Belasting van niet-inwoners -
Belastingformulier - geen ontvangst - Verplichting tot aanvraag**

- Artt. 305, 307, 308, §§ 1 en 3 Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

Il suit des articles 305, 307, 308, §§ 1er et 3 du Code des impôts sur les revenus 1992 que le contribuable soumis à l'impôt des non-résidents, au cas où il n'aurait pas reçu de formule de déclaration de l'impôt des non-résidents, doit demander cette formule de déclaration au plus tard le 1er juin de l'exercice d'imposition concerné, que la formule de déclaration pour l'exercice d'imposition concerné ait été publié ou non par le Roi au Moniteur belge.

**IMPOTS SUR LES REVENUS - Etablissement de l'impôt -
Déclaration - Impôt des non-résidents - formule - non-réception -
Obligation de demande**

- Art. 305, 307, 308, § 1 et 3 Code des impôts sur les revenus 1992

Uit de artikelen 305, 307, 308, §§ 1 en 3 WIB92 volgt dat de belastingplichtige die aan de belasting van de niet-inwoners is onderworpen, in het geval dat hij geen aangifteformulier in de belasting van de niet-inwoners heeft ontvangen, uiterlijk op 1 juni van het betrokken aanslagjaar dit aangifteformulier dient aan te vragen, ongeacht of het aangifteformulier voor het betrokken aanslagjaar door de Koning is bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad.

**INKOMSTENBELASTINGEN - Niet-verblijfhouders - Belasting
van niet-inwoners - Belastingformulier - geen ontvangst -
Verplichting tot aanvraag**

- Artt. 305, 307, 308, §§ 1 en 3 Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

Il suit des articles 305, 307, 308, §§ 1er et 3 du Code des impôts sur les revenus 1992 que le contribuable soumis à l'impôt des non-résidents, au cas où il n'aurait pas reçu de formule de déclaration de l'impôt des non-résidents, doit demander cette formule de déclaration au plus tard le 1er juin de l'exercice d'imposition concerné, que la formule de déclaration pour l'exercice d'imposition concerné ait été publié ou non par le Roi au Moniteur belge.

**IMPOTS SUR LES REVENUS - Impôt des nonresidents - Impôt des
non-résidents - formule - non-réception - Obligation de demande**

- Art. 305, 307, 308, § 1 et 3 Code des impôts sur les revenus 1992

F.18.0166.F

31 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200131.1F.4](#)

AC nr. ...

Weddenschappen worden gekenmerkt door de toekenning van een winstkans aan de wedder en de aanvaarding, als tegenprestatie, van het risico van uitbetaling van deze winst en impliceren niet dat de verstrekker van deze dienst als zodanig door de klanten van spelen en weddenschappen moet worden gepercipieerd en dat hij houder moet zijn van de vergunningen die de openbare overheden voor het uitoefenen van die activiteit vereisen (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 93.

*BELASTING OVER DE TOEGEVOEGDE WAARDE - Vrijstelling -
Spelen en weddenschappen*

- Art. 44, § 3, 13° Wetboek van de Belasting over de Toegevoegde Waarde

L'opération de pari se caractérise par l'attribution d'une chance de gain au parieur, par l'acceptation, en contrepartie, du risque de devoir financer ce gain et n'implique pas que l'opérateur de ce service apparaisse comme tel aux yeux des clients des jeux et paris et qu'il soit titulaire des autorisations requises des autorités publiques pour exercer cette activité.

TAXE SUR LA VALEUR AJOUTEE - Exemption - Jeux et paris

- Art. 44, § 3, 13° Code de la taxe sur la valeur ajoutée

F.19.0003.F

13 maart 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200313.1F.1](#)

AC nr. ...

Om als bewijs van de bekendmaking van een gemeentereglement te kunnen dienen, moet de aantekening in het speciaal door de gemeentesecretaris daartoe gehouden register geschieden op de eerste dag van de bekendmaking door aanplakbrief (1). (1) Zie Cass. 12 januari 2018, AR F.16.0087.F, AC 2018, nr. 27; Cass. 21 mei 2015, AR F.13.0158.F, AC 2015, nr. 328, met concl. van eerste advocaat-generaal Henkes; artt. 112 en 114 Nieuwe Gemeentewet, van toepassing in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vóór de wijziging ervan bij de beschikking van 5 maart 2009.

GEMEENTE - Gemeentebelastingen - Reglementen van de gemeenteraad - Bekendmaking - Wijze - Aanplakking - Bewijs van de bekendmaking - Aantekening in een speciaal register waaruit de bekendmaking en de datum van bekendmaking blijkt - Datum van de aantekening

- Artt. 112 en 114 Nieuwe Gemeentewet van 24 juni 1988
- Artt. 1 tot 3 KB 14 oktober 1991 betreffende de aantekeningen in het register voor de bekendmaking van de reglementen en verordeningen van de gemeenteoverheden

Pour valoir preuve de la publication d'un règlement communal, l'annotation dans le registre spécial tenu par le secrétaire communal doit être faite le premier jour de l'affichage (1). (1) Voir Cass. 12 janvier 2018, RG F.16.0087.F, Pas. 2018, n° 27 ; Cass. 21 mai 2015, RG F.13.0158.F, Pas. 2015, n° 328, avec les concl. de M. le premier avocat général Henkes ; Nouvelle L. communale, art. 112 et 114, applicables dans la Région de Bruxelles-Capitale, avant leur modification par l'Ordonnance du 5 mars 2009.

COMMUNE - Taxes communales - Règlements du conseil communal - Publication - Modalités - Affichage - Preuve de la publication - Annotation dans un registre spécial constatant le fait et la date de la publication - Date de l'annotation

- Art. 112 et 114 Nouvelle L. communale du 24 juin 1988
- Art. 1er à 3 A.R. du 14 octobre 1991 relatif aux annotations dans le registre de publication des règlements et ordonnances des autorités communales

TAXES COMMUNALES, PROVINCIALES ET LOCALES - Procédure - Taxes communales - Règlements du conseil communal - Publication - Modalités - Affichage - Preuve de la publication - Annotation dans un registre spécial constatant le fait et la date de la publication - Date de l'annotation

- Art. 112 et 114 Nouvelle L. communale du 24 juin 1988

- Artt. 1 tot 3 KB 14 oktober 1991 betreffende de aantekeningen in het register voor de bekendmaking van de reglementen en verordeningen van de gemeenteoverheden

*WETTEN, DECRETEN, ORDONNANTIES, BESLUITEN -
Algemeen - Reglementen van de gemeenteraad -
Bekendmaking - Wijze - Aanplakking - Bewijs van de
bekendmaking - Aantekening in een speciaal register waaruit
de bekendmaking en de datum van bekendmaking blijkt -
Datum van de aantekening*

- Artt. 112 en 114 Nieuwe Gemeentewet van 24 juni 1988
- Artt. 1 tot 3 KB 14 oktober 1991 betreffende de aantekeningen in het register voor de bekendmaking van de reglementen en verordeningen van de gemeenteoverheden

- Art. 1er à 3 A.R. du 14 octobre 1991 relatif aux annotations dans le registre de publication des règlements et ordonnances des autorités communales

*LOIS. DECRETS. ORDONNANCES. ARRETES - Généralités -
Règlements du conseil communal - Publication - Modalités -
Affichage - Preuve de la publication - Annotation dans un registre
spécial constatant le fait et la date de la publication - Date de
l'annotation*

- Art. 112 et 114 Nouvelle L. communale du 24 juin 1988
- Art. 1er à 3 A.R. du 14 octobre 1991 relatif aux annotations dans le registre de publication des règlements et ordonnances des autorités communales

---

F.19.0013.N   13 februari 2020   [#Type!](#)

AC nr. ...

Opdat een bestuurder aansprakelijk kan worden gesteld, volstaat het dat een fout wordt aangetoond die heeft bijgedragen tot de tekortkoming door de vennootschap aan haar verplichting tot het betalen van de belasting; daartoe is niet vereist dat de vennootschap haar schuld nog volledig kon betalen op het ogenblik dat die bestuurder de hem verweten fout begin (1). (1) Zie concl OM.

BELASTING OVER DE TOEGEVOEGDE WAARDE - Niet-betaling - Vennootschap - Bestuurder - Hoofdelijke aansprakelijkheid - vaststelling van de mogelijkheid om de schuld nog volledig te betalen op het ogenblik van de beheersfout - Vereiste

- Art. 93undecies C Wetboek van de Belasting over de Toegevoegde Waarde

Pour que la responsabilité d'un administrateur soit engagée, il suffit de démontrer l'existence d'une faute ayant contribué au manquement par la société à son obligation de paiement de la taxe; il n'est pas requis, à cette fin, que la société pût encore payer entièrement sa dette au moment où ce dirigeant a commis la faute qui lui est imputée (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

TAXE SUR LA VALEUR AJOUTEE - Non-paiement - Société - Administrateur - Responsabilité solidaire - constatation de la possibilité d'encore payer entièrement la date au moment de la faute de gestion - Condition

- Art. 93undecies C Code de la taxe sur la valeur ajoutée

F.19.0016.F   27 maart 2020   [ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200327.1F.7](#)

AC nr. ...

Het middel is niet ontvankelijk wanneer het de schending van een wettelijke bepaling aanvoert zonder rekening te houden met de overgangsregeling die van toepassing is op de inwerkingtreding van die bepaling, terwijl deze een invloed heeft op de beoordeling van de gegrondheid van het middel (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 218.

CASSATIEMIDDELEN - Belastingzaken - Vereiste vermeldingen - Wettelijke bepaling - Inwerkingtreding - Overgangsregeling - Invloed op de beoordeling van het middel - Geen inachtneming - Ontvankelijkheid van het middel

Est irrecevable le moyen qui indique comme violé une disposition légale sans tenir compte du régime transitoire régissant l'entrée en vigueur de cette disposition, alors qu'il a une incidence sur l'appréciation du fondement du moyen (1). (1) Voir les concl. du MP.

MOYEN DE CASSATION - Matière fiscale - Indications requises - Disposition légale - Entrée en vigueur - Régime transitoire - Incidence sur l'appréciation du moyen - Pas tenu compte - Recevabilité du moyen

De subsidiaire aanslag is enkel uitgesloten in de gevallen waarin de rechter de nietigheid van de aanslag uitspreekt om reden van verjaring (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 218.

INKOMSTENBELASTINGEN - Aanslagprocedure - Aanslag en inkohiering - Subsidiaire aanslag - Ongeoorloofd - Omstandigheid

- Art. 356, eerste lid Wetboek Inkomenbelastingen 1992

La cotisation subsidiaire n'est exclue que dans les cas où le juge prononce la nullité de l'imposition pour cause de prescription (1). (1) Voir les concl. du MP.

IMPOTS SUR LES REVENUS - Etablissement de l'impôt - Cotisation et enrôlement - Cotisation subsidiaire - Non permise - Circonstance

- Art. 356, al. 1er Code des impôts sur les revenus 1992

F.19.0049.F

31 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200131.1F.7](#)

AC nr. ...

De bezoldigingen die door een onafhankelijk persagentschap worden betaald, zijn geen bezoldigingen, andere dan pensioenen, die door een overeenkomstsluitende Staat of een staatkundig onderdeel of plaatselijke gemeenschap daarvan worden betaald aan een natuurlijke persoon, ter zake van aan die Staat of aan dat onderdeel of die gemeenschap bewezen diensten, die slechts in die Staat belastbaar zijn.

INKOMSTENBELASTINGEN - Internationale verdragen - Verdrag van 10 maart 1990 tussen België en Koeweit - Door de Staat betaalde bezoldigingen - Begrip - Onafhankelijk persagentschap - Bezoldigingen - Belasting

- Art. 19, 1, a) Overeenkomst van 10 maart 1990 tussen het Koninkrijk België en de Staat Koeweit

Les rémunérations payées par une agence de presse indépendante ne constituent pas des rémunérations, autres que les pensions, payées par un État contractant ou l'une de ses subdivisions politiques ou collectivités locales à une personne physique, au titre de services rendus à cet État ou à cette subdivision ou collectivité, qui ne sont imposables que dans cet État.

IMPOTS SUR LES REVENUS - Conventions internationales - Convention du 10 mars 1990 entre la Belgique et le Koweït - Rémunérations publiques - Notion - Agence de presse indépendante - Rémunération - Imposition

- Art. 19, 1, a) Convention du 10 mars 1990 entre le Royaume de Belgique et l'Etat du Koweït tendant à éviter les doubles impositions, à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôt sur le revenu et sur la fortune et à favoriser les relations économiques

---

F.19.0100.F

21 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200221.1F.6](#)

AC nr. ...

Inzake inkomenbelastingen worden de cassatieberoepen tegen de arresten die gewezen zijn op de voorzieningen die vóór 1 maart 1999 zijn ingesteld bij het hof van beroep, volledig geregeerd volgens de artikelen 386 en 391 WIB92, zoals ze van toepassing waren vóór de opheffing ervan bij artikel 34 van de wet van 15 maart 1999, en worden het tot het Hof van Cassatie gerichte verzoekschrift, dat vooraf aan de verweerde werd betekend, en het exploit van betekening, op straffe van verval, ingediend ter griffie van het hof van beroep (1). (1) Cass. 14 juni 2007, AR F.06.0050.F, AC 2007, nr. 329; Cass. 10 april 2000, AR F.99.0052.F, AC 2000, nr. 241; Cass. 22 november 1999, AR F.99.0048.F, AC 1999, nr. 618.

---

*CASSATIEBEROEP - Belastingzaken - Algemeen -
Inkomstenbelastingen - Wetboek van de Inkomstenbelastingen
(1992) - Werking in de tijd - Verzoekschrift - Bevoegde griffie*

- Art. 97, negende lid Wet 15 maart 1999 betreffende de beslechting in fiscale geschillen
- Art. 11, eerste lid Wet 23 maart 1999 betreffende de rechterlijke inrichting in fiscale geschillen
- Art. 388, tweede lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

De regel van rechterlijke inrichting, vervat in artikel 388, tweede lid, WIB92, vormt geen belemmering voor het recht van toegang tot de rechter, gewaarborgd bij artikel 6 EVRM.

---

*CASSATIEBEROEP - Algemeen - Cassatieberoep in het belang
van de wet - Verzoekschrift en exploit van betekening -
Indienen ter griffie - EVRM - Artikel 6 - Recht op toegang tot de
rechter*

- Art. 388, tweede lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992
- Art. 6 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

En matière d'impôt sur les revenus les pourvois en cassation dirigés contre les arrêts rendus sur des recours introduits devant la cour d'appel avant le 1er mars 1999 sont intégralement régis par les articles 386 et 391 du Code des impôts sur les revenus 1992, applicables avant leur abrogation par l'article 34 de la loi du 15 mars 1999, et la requête à la Cour de cassation préalablement signifiée au défendeur et l'exploit de signification sont remis au greffe de la cour d'appel sous peine de déchéance (1). (1) Cass. 14 juin 2007, RG F.06.0050.F, Pas. 2007, n° 329; Cass. 10 avril 2000, RG F.99.0052.F, Pas. 2000, n° 241; Cass. 22 novembre 1999, RG F.99.0048.F, Pas. 1999, n° 618.

---

*POURVOI EN CASSATION - Matière fiscale - Généralités - Impôts
sur les revenus - Code des impôts sur les revenus (1992) -
Application dans le temps - Requête - Greffe compétent*

- Art. 97, al. 9 L. du 15 mars 1999
- Art. 11, al. 1er L. du 23 mars 1999
- Art. 388, al. 2 Côte des impôts sur les revenus 1992

La règle d'organisation judiciaire contenue dans l'article 388, alinéa 2, du Code des impôts sur les revenus 1992 ne constitue pas une entrave au droit d'accès au juge garanti par l'article 6 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales.

---

*POURVOI EN CASSATION - Généralités - Requête et exploit de
signification - Remise au greffe - CEDH - Article 6 - Droit d'accès au
juge*

- Art. 388, al. 2 Côte des impôts sur les revenus 1992
- Art. 6 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

De indiening, op straffe van verval, van het verzoekschrift dat vooraf aan de verweerder werd betekend en van het exploit van betekening ter griffie van het hof van beroep, die de aanhangigmaking van de zaak bij het Hof bepaalt, is een regel van rechterlijke inrichting waarop de artikelen 860 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek niet van toepassing zijn.

CASSATIEBEROEP - Algemeen - Cassatieberoep in het belang van de wet - Verzoekschrift en exploit van betekening - Indienen ter griffie - Regel van rechterlijke organisatie

- Art. 388, tweede lid Wetboek Inkomstenbelastingen 1992

La remise à peine de déchéance au greffe de la cour d'appel de la requête préalablement signifiée au défendeur et de l'exploit de signification, qui détermine la saisine de la Cour, est une règle d'organisation judiciaire à laquelle les articles 860 et suivants du Code judiciaire ne sont pas applicables.

POURVOI EN CASSATION - Généralités - Requête et exploit de signification - Remise au greffe - Règle d'organisation judiciaire

- Art. 388, al. 2 Code des impôts sur les revenus 1992

P.18.1070.F

22 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200122.2F.3](#)

AC nr. ...

Het slachtoffer van een misdrijf kan zich voor de strafrechter burgerlijke partij stellen door op de rechtszitting een schriftelijke conclusie neer te leggen of deze op de griffie in te dienen; artikel 152 Wetboek van Strafvordering bepaalt dat de conclusies ambtshalve uit de debatten worden geweerd wanneer ze buiten de vastgestelde termijn zijn neergelegd en niet aan alle betrokken partijen werden medegedeeld; uit de omstandigheid dat de politierechtbank geen conclusietermijnen heeft vastgesteld, volgt niet dat de conclusie die op de griffie van die rechtbank werd neergelegd en aan de betrokken partijen werd medegedeeld, voor niet-bestaaande moet worden gehouden (1). (1) Zie concl. "in hoofdzaak" OM in Pas. 2020, nr. 64. Art. 189 Wetboek van Strafvordering bepaalt met name dat de bepalingen van art. 152 van dat wetboek ook gelden voor de correctionele rechtbanken.

BURGERLIJKE RECHTSVORDERING - Burgerlijkepartijstelling voor de strafrechter - Vormen - Indiening op de griffie

- Artt. 66, 67, 152 en 189 Wetboek van Strafvordering

Devant la juridiction répressive, la victime d'une infraction peut se constituer partie civile par le dépôt de conclusions écrites à l'audience ou par la remise de celles-ci au greffe; l'article 152 du Code d'instruction criminelle prévoit l'écartement d'office des conclusions lorsqu'elles ont été déposées hors délai et qu'elles n'ont pas été communiquées à toutes les parties concernées; de la circonstance que le tribunal de police n'a pas déterminé les délais pour conclure, il ne résulte pas que les conclusions déposées au greffe de ce tribunal et communiquées aux parties concernées doivent être tenues pour inexistantes (1). (1) Voir les concl. « dit en substance » du MP. L'art. 189 C.I.cr. dispose notamment que les dispositions de l'art. 152 de ce code sont communes aux tribunaux correctionnels.

ACTION CIVILE - Constitution de partie civile devant une juridiction répressive - Formes - Remise au greffe

- Art. 66, 67, 152 et 189 Code d'Instruction criminelle

De burgerlijke partij moet zich voor het vonnisgerecht burgerlijke partij stellen vóór het sluiten van het debat voor de eerste rechter en kan dat niet voor het eerst in hoger beroep doen (1). (Impliciete oplossing) (1) Zie concl. "in hoofdzaak" OM in Pas. 2020, nr. 64.

BURGERLIJKE RECHTSVORDERING - Burgerlijkepartijstelling voor de strafrechter voor het eerst in hoger beroep - Ontvankelijkheid

- Art. 67 Wetboek van Strafvordering

Pour se constituer partie civile devant une juridiction de jugement, la partie civile doit se constituer avant la clôture des débats devant le premier juge, et ne peut se constituer pour la première fois en degré d'appel (1). (Solution implicite). (1) Voir les concl. « dit en substance » du MP.

ACTION CIVILE - Constitution de partie civile devant une juridiction répressive pour la première fois en degré d'appel - Recevabilité

- Art. 67 Code d'Instruction criminelle

P.18.1171.N

28 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200128.2N.7](#)

AC nr. ...

Noch artikel 6 EVRM, noch het algemeen rechtsbeginsel houdende de eerbiediging van het recht van verdediging vereist dat de beklaagde een afschrift krijgt van het volledige strafdossier, met inbegrip van alle overtuigingsstukken; de rechter kan de afgifte van een kopie beperken tot die stukken waarvan de beklaagde de relevantie voor zijn verdediging heeft aannemelijk gemaakt, het gegeven dat de overtuigingsstukken informaticabestanden op gegevensdragers omvatten, doet niet anders te besluiten.

Ni l'article 6 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, ni le principe général du droit relatif au respect des droits de la défense ne requièrent que le prévenu reçoive copie de l'intégralité du dossier répressif, en ce compris toutes les pièces à conviction; le juge peut limiter la remise d'une copie aux pièces dont le prévenu a rendu plausible la pertinence pour sa défense; la circonstance que les pièces à conviction comprennent des fichiers informatiques contenus sur des supports de données ne conduit pas à une autre conclusion.

RECHT VAN VERDEDIGING - Strafzaken - Beklaagde - Verkrijgen van afschrift van volledig strafdossier

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.b - Voldoende tijd en faciliteiten om zijn verweer voor te bereiden - Inzage in dossier en overtuigingsstukken

DROITS DE LA DEFENSE - Matière répressive - Prévenu - Obtention d'une copie de l'intégralité du dossier répressif

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.3 - Article 6, § 3, b - Temps et facilités suffisants à la préparation de la défense - Consultation du dossier et des pièces à conviction

P.19.0125.F

29 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200129.2F.2](#)

AC nr. ...

Uit de omstandigheid dat voertuigen beantwoordden aan de voorwaarden van artikel 80, eerste lid, besluit Waalse regering van 23 september 2010 tot invoering van een terugnameplicht voor bepaalde afvalstoffen, en uit de vaststelling van de toestand van "karkas" van bepaalde voertuigen en van het jaar van schrapping van de inschrijving van andere voertuigen, kan de rechter afleiden dat de administratieve toestand met betrekking tot de inschrijving en de technische keuring van de voormalde voertuigen niet kon worden geregulariseerd, zodat het om afgedankte voertuigen ging waarvan de eigenaar of de houder zich moest ontdoen (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 83.

MILIEURECHT - Waals Gewest - Misdrijf inzake afvalstoffen - Afvalstof - Begrip - Afgedankt voertuig - Voorwaarde - Verplichting om zich ervan te ontdoen

- Art. 2, 1° Decr. Waalse Gewestraad 27 juni 1996 betreffende de afvalstoffen
- Art. 80, eerste lid, en 82, § 1 Besluit van de Waalse Regering van 23 september 2009 tot invoering van een terugnameplicht voor bepaalde afvalstoffen

Noch de artikelen 80 en 82 besluit Waalse regering van 23 september 2010, noch enige andere wettelijke bepaling verplichten de sanctionerend ambtenaar om, met het oog op het bewijs van de schending van artikel 7, §§ 1 tot 3, Decreet Waals Gewest 27 juni 1996 betreffende de afvalstoffen, de overtreder te verzoeken het bewijs van het opstarten van een rehabilitatieprocedure te leveren of een geldig inschrijvingsbewijs of een geldige technische keuring te overleggen.

MILIEURECHT - Waals Gewest - Misdrijf inzake afvalstoffen - Vaststelling - Afgedankt voertuig - Verplichting van de sanctionerend ambtenaar

- Art. 7, §§ 1 tot 3 Decr. Waalse Gewestraad 27 juni 1996 betreffende de afvalstoffen
- Art. 80 en 82 Besluit van de Waalse Regering van 23 september 2009 tot invoering van een terugnameplicht voor bepaalde afvalstoffen

De la circonstance que des véhicules répondent aux conditions visées à l'article 80, alinéa 1er, de l'arrêté du gouvernement wallon du 23 septembre 2010 instaurant une obligation de reprise de certains déchets et du constat de l'état de « carcasse » de certains véhicules et de l'année de la radiation de l'immatriculation d'autres véhicules, le juge peut déduire que la situation administrative relative à l'immatriculation et au contrôle technique desdits véhicules ne pouvait faire l'objet d'une régularisation en telle sorte qu'il s'agissait de véhicules hors d'usage dont le propriétaire ou le détenteur était tenu de se défaire (1). (1) Voir les concl. du MP.

ENVIRONNEMENT (DROIT DE L'); VOIR AUSSI: 571 ETABL - Région wallonne - Infraction en matière de déchets - Déchet - Notion - Véhicule hors d'usage - Condition - Obligation de s'en défaire

- Art. 2, 1° Décr. de la Région wallonne du 27 juin 1996 relatif aux déchets
- Art. 80, al. 1er, et 82, § 1er Arrêté du Gouvernement wallon du 23 septembre 2009 instaurant une obligation de reprise de certains déchets

Ni les articles 80 et 82 de l'arrêté du gouvernement wallon du 23 septembre 2010, ni aucune autre disposition légale n'imposent au fonctionnaire sanctionnateur, en vue de la preuve de l'infraction à l'article 7, §§ 1er à 3, du décret du Conseil régional wallon du 27 juin 1996 relatif aux déchets, d'adresser au contrevenant une demande relative à l'engagement d'une procédure de réhabilitation ou à la production d'un certificat d'immatriculation ou de contrôle valable.

ENVIRONNEMENT (DROIT DE L'); VOIR AUSSI: 571 ETABL - Région wallonne - Infraction en matière de déchets - Constat - Véhicule hors d'usage - Obligation du fonctionnaire sanctionnateur

- Art. 7, § 1er à 3 Décr. de la Région wallonne du 27 juin 1996 relatif aux déchets
- Art. 80 et 82 Arrêté du Gouvernement wallon du 23 septembre 2009 instaurant une obligation de reprise de certains déchets

De rechter die uitspraak doet over een geschilpunt dat bij hem niet meer aanhangig is omdat hij hierover in dezelfde zaak en tussen dezelfde partijen een eindbeslissing heeft gewezen, overschrijdt zijn rechtsmacht(1); wanneer, aldus, de rechter bij tussenvonnis beslist dat de stukken die door de burgerlijke partijen zijn overgelegd geen enkel tegensprekelijk stuk bevatten dat in staat is de gegrondheid van hun gehele vordering te staven, is dit een beslissende reden in zoverre de rechtbank aldus heeft ontkend dat de stukken in staat waren de schade ten belope van het gevorderde bedrag te staven(2). (1) Zie Cass. 26 oktober 2015, AR C.15.0028.N, AC 2015, nr. 626; Cass. 18 juni 2015, AR C.14.0491.F, AC 2015, nr. 415, met concl. van advocaat-generaal LECLERCQ in Pas; Cass. 18 november 1997, AR P.96.0477.N, AC 1997, nr. 484; Cass. 26 juni 1992, AR 7861, AC 1992, nr. 571; Cass. 23 november 1987, AR 7688, AC 1987-88, nr. 176 (onderscheid met het gezag van gewijsde). (2) Zie andersluidende concl. "in hoofdzaak" OM in Pas. 2020, n° 159.

Commets un excès de pouvoir le juge qui statue sur une question litigieuse dont il n'est plus saisi dès lors qu'il l'a définitivement jugée dans la même cause et entre les mêmes parties (1); ainsi, lorsque par jugement interlocutoire, le juge dit que, parmi les pièces produites par les parties civiles, il n'existe pas de pièce contradictoire de nature à établir le bien-fondé de l'intégralité de leur prétention, il y va d'un motif décisoire dès lors que le tribunal a, de la sorte, dénié aux pièces déposées toute aptitude à prouver le dommage à concurrence du montant réclamé (2). (1) Voir Cass. 26 octobre 2015, RG C.15.0028.N, Pas. 2015, n° 626; Cass. 18 juin 2015, RG C.14.0491.F, Pas. 2015, n° 415, et concl. de M. LECLERCQ, alors avocat général; Cass. 18 novembre 1997, RG P.96.0477.N, Pas. 1997, n° 484; Cass. 26 juin 1992, RG 7861, Pas. 1992, n° 571; Cass. 23 novembre 1987, RG 7688, Pas. 1988, n° 176 (distinction avec l'autorité de chose jugée). (2) Voir les concl. contraires « dit en substance » du MP.

MACHTSOVERSCHRIJDING - Geschilpunt - Beslissing die de rechtsmacht van de rechter uitput - Nieuwe beslissing van dezelfde rechter - Zelfde zaak en partijen - Tussenvonnis - Beslissende reden - Toepassing

- Art. 19, tweede lid Gerechtelijk Wetboek

VONNISSEN EN ARRESTEN - Strafkosten - Burgerlijke rechtsvordering - Geschilpunt - Beslissing die de rechtsmacht van de rechter uitput - Nieuwe beslissing van dezelfde rechter - Zelfde zaak en partijen - Tussenvonnis - Beslissende reden - Toepassing

- Art. 19, tweede lid Gerechtelijk Wetboek

EXCES DE POUVOIR - Question litigieuse - Décision épousant la juridiction du juge - Nouvelle décision du même juge - Cause et parties identiques - Jugement interlocutoire - Motif décisoire - Application

- Art. 19, al. 2 Code judiciaire

JUGEMENTS ET ARRETS - Matière répressive - Action civile - Question litigieuse - Décision épousant la juridiction du juge - Nouvelle décision du même juge - Cause et parties identiques - Jugement interlocutoire - Motif décisoire - Application

- Art. 19, al. 2 Code judiciaire

Uit de artikelen 8, § 1, zevende lid, en 18bis Probatiewet volgt dat wanneer de aan een rechtspersoon opgelegde geldboete niet meer dan twaalfduizend euro bedraagt, de duur van het uitstel drie jaar niet te boven mag gaan (1). (1) F. Kuty, Principes généraux du droit pénal belge, dl. IV: la peine, Brussel, Larcier, 2017, p. 1035, en Peter Hoet, Gemeenschapsgerichte straffen en maatregelen, Opschorting, uitstel, probatie, werkstraf en elektronisch toezicht, Brussel, Larcier, 2014, nr. 136.

VEROORDELING MET UITSTEL EN OPSCHORTING VAN DE VER - Gewoon uitstel - Veroordeling van rechtspersoon - Geldboete die niet meer dan twaalfduizend euro bedraagt - Duur van het uitstel

- Artt. 8, § 1, zevende lid, en 18bis Wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie

Il résulte des articles 8, § 1er, alinéa 7, et 18bis de la loi du 29 juin 1964 sur la suspension, le sursis et la probation que lorsque la peine d'amende infligée à une personne morale ne dépasse pas douze mille euros, la durée du sursis ne peut excéder trois années (1). (1) F. Kuty, Principes généraux du droit pénal belge, Tome IV: la peine, Bruxelles, Larcier, 2017, p. 1035 et Peter Hoet, Gemeenschapsgerichte straffen en maatregelen, Opschorting, uitstel, probatie, werkstraf en elektronisch toezicht, Bruxelles, Larcier, 2014, n° 136.

CONDAMNATION AVEC SURSIS ET SUSPENSION DU PRONONCE - Sursis simple - Condamnation d'une personne morale - Amende ne dépassant pas douze mille euros - Durée du délai d'épreuve du sursis

- Art. 8, § 1er, al. 7, et 18bis L. du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation

P.19.0528.N

21 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200121.1](#)

AC nr. ...

Krachtens artikel 2§1, KB Technische Eisen Voertuigen zijn de bepalingen van dit reglement van toepassing op de auto's die rijden onder dekking van een Belgische inschrijvingsplaat en op de erdoor getrokken Belgische aanhangwagens; dat reglement is aldus niet van toepassing op een voertuig dat zich op de openbare weg bevindt onder dekking van een buitenlandse inschrijvingsplaat; het enkele feit dat een voertuig gewoonlijk gestald is in België en ook gewoonlijk wordt gebruikt in België heeft niet tot gevolg dat dit voertuig in België is geregistreerd of ingeschreven.

En vertu de l'article 2, § 1er, de l'arrêté royal du 15 mars 1968 portant règlement général sur les conditions techniques auxquelles doivent répondre les véhicules automobiles et leurs remorques, leurs éléments ainsi que les accessoires de sécurité, sont soumis aux prescriptions dudit règlement général, les véhicules automobiles circulant sous couvert d'une plaque d'immatriculation belge, ainsi que les remorques belges tirées par eux; ainsi, ledit règlement ne s'applique pas à un véhicule qui se trouve sur la voie publique sous couvert d'une plaque d'immatriculation étrangère; le simple fait qu'un véhicule ait un stationnement habituel en Belgique et soit habituellement utilisé en Belgique n'a pas pour conséquence que ledit véhicule soit enregistré ou immatriculé en Belgique.

WEGVERKEER - Inschrijving van voertuigen - Grondgebied waar het voertuig gewoonlijk is gestald

- Artt. 2, §§ 1 en 4, en 24, § 1 KB 15 maart 1968 houdende algemeen reglement op de technische eisen waaraan de auto's, hun aanhangwagens, hun onderdelen en hun veiligheidstoebehoren moeten voldoen

ROULAGE - Immatriculation des véhicules - Territoire où le véhicule a son stationnement habituel

- Art. 2, § 1 et 4, et 24, § 1 A.R. du 15 mars 1968 portant règlement général sur les conditions techniques auxquelles doivent répondre les véhicules automobiles, leurs remorques, leurs éléments ainsi que les accessoires de sécurité

Onder grondgebied waar het voertuig gewoonlijk is gestald moet worden verstaan het grondgebied van de staat waarvan het voertuig een kenteken plaat draagt, ongeacht of het een permanente of een tijdelijke kentekenplaat betreft.

VERZEKERING - WAM- verzekering - Grondgebied waar het voertuig gewoonlijk is gestald

- Art. 2, in de versie van toepassing in 2017 Wet betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen
- Art. 2 KB 13 februari 1991 houdende de inwerkingtreding en uitvoering van de wet van 21 november 1989 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen
- Art. 1.4 Richtlijn 2009/103/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de verzekering tegen de wettelijke aansprakelijkheid waartoe de deelneming aan het verkeer van motorrijtuigen aanleiding kan geven en de controle op de verzekeraar

Il faut entendre par territoire où le véhicule a son stationnement habituel, le territoire de l'État dont le véhicule porte une plaque d'immatriculation, que celle-ci soit permanente ou temporaire.

ASSURANCES - Assurance automobile obligatoire - Territoire où le véhicule a son stationnement habituel

- Art. 2, dans la version d'application en 2017 L. du 21 novembre 1989 relative à l'assurance obligatoire de la responsabilité en matière de véhicules automoteurs
- Art. 2 A.R. du 13 février 1991 portant mise en vigueur et exécution de la loi du 21 novembre 1989
- Art. 1.4 Directive 2009/103/CE du Parlement européen et du Conseil du 16 septembre 2009

P.19.0583.N

28 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200128.2N.3](#)

AC nr. ...

Geen enkele bepaling verplicht in een vonnis uitdrukkelijk aan te geven dat een gerechtelijk stagiair die mee van de zaak heeft kennis genomen, erover heeft beraadslaagd en aanwezig is bij de uitspraak, een gerechtelijk stagiair is die bij wijze van overgangsmaatregel tijdens de verlenging van zijn stage een rechter mag vervangen; indien een gerechtelijk stagiair mee van een zaak kennis neemt, erover heeft beraadslaagd en aanwezig is bij de uitspraak moet hij, behoudens tegenbewijs, worden geacht daartoe te zijn gemachtigd.

REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN - Geen conclusie - Strafzaken (geestrijke dranken en douane en accijnzen inbegrepen) - Gerechtelijk stagiair - Plaatsvervanging in de zetel - Machtiging

Aucune disposition n'oblige à indiquer expressément dans un jugement qu'un stagiaire judiciaire, qui connaît de l'affaire, participe au délibéré et est présent lors de la prononciation, est un stagiaire judiciaire habilité, à titre transitoire, à remplacer un juge à l'occasion de la prolongation de son stage; lorsqu'un stagiaire judiciaire connaît d'une affaire, participe au délibéré et est présent lors de la prononciation du jugement, il doit, sauf preuve contraire, être considéré comme étant habilité à cet effet.

MOTIFS DES JUGEMENTS ET ARRETS - Pas de conclusions - Matière répressive (y compris les boissons spiritueuses et les douanes et accises) - Stagiaire judiciaire - Suppléance dans le siège - Habilitation

Wanneer een afdeling van een politierechtbank zich territoriaal onbevoegd verklaart, is daardoor enkel de rechtsmacht uitgeput van deze afdeling over haar grondgebied; deze beslissing verhindert niet dat een andere afdeling van de politierechtbank met rechtsmacht over andere kantons, zich territoriaal bevoegd verklaart voor de in haar kanton gepleegde overtredingen.

Lorsqu'une division d'un tribunal de police se déclare territorialement incompétente, seule la juridiction que cette division exerce sur son territoire est épuisée; cette décision ne s'oppose pas à ce qu'une autre division du tribunal de police dont la juridiction couvre d'autres cantons, se déclare territorialement compétente pour les contraventions commises dans les limites de son canton.

BEVOEGDHEID EN AANLEG - Strafzaken - Bevoegdheid - Territoriale bevoegdheid - Afdelingen van een zelfde politierechtbank - Beslissing van onbevoegdheid van één afdeling

- Art. 186, § 1 Gerechtelijk Wetboek
- Art. 25 KB 14 maart 2014 betreffende de verdeling van de arbeidshoven, de rechtbanken van eerste aanleg, de arbeidsrechtbanken, de ondernemingsrechtbanken en de politierechtbanken in afdelingen

RECHTERLIJKE ORGANISATIE - Strafzaken - Bevoegdheid - Politierechtbank met meerdere afdelingen - Beslissing van onbevoegdheid van één afdeling

- Art. 186, § 1 Gerechtelijk Wetboek
- Art. 25 KB 14 maart 2014 betreffende de verdeling van de arbeidshoven, de rechtbanken van eerste aanleg, de arbeidsrechtbanken, de ondernemingsrechtbanken en de politierechtbanken in afdelingen

Wanneer een gerechtelijk stagiair als bedoeld bij artikel 259octies §6 Gerechtelijk Wetboek een plaatsvervanging waarneemt en aldus de zetel vervolledigt, wordt de rechter die hij vervangt geacht te zijn verhinderd; geen enkele wetsbepaling vereist dat die verhindering uitdrukkelijk wordt vastgelegd.

RECHTBANKEN - Strafzaken - Algemeen - Gerechtelijk stagiair - Plaatsvervanging in de zetel

- Art. 259octies, § 6 Gerechtelijk Wetboek

COMPETENCE ET RESSORT - Matière répressive - Compétence - Compétence territoriale - Divisions d'un même tribunal de police - Décision d'incompétence d'une division

- Art. 186, § 1 Code judiciaire
- Art. 25 A.R. du 14 mars 2014

ORGANISATION JUDICIAIRE - Matière répressive - Compétence - Tribunal de police comprenant plusieurs divisions - Décision d'incompétence d'une division

- Art. 186, § 1 Code judiciaire
- Art. 25 A.R. du 14 mars 2014

Lorsqu'un stagiaire judiciaire visé à l'article 259octies, § 6, du Code judiciaire exerce une suppléance et complète ainsi le siège, le juge qu'il remplace est présumé empêché; aucune disposition légale ne requiert que cet empêchement soit consigné de manière expresse.

TRIBUNAUX - Matière répressive - Généralités - Stagiaire judiciaire - Suppléance dans le siège

- Art. 259octies, § 6 Code judiciaire

P.19.0584.N

7 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200107.2N.2](#)

AC nr. ...

De rechter dient de schade te bepalen op het tijdstip dat dit van het effectieve herstel ervan zo dicht mogelijk benadert, dit is op het tijdstip van zijn uitspraak.

Le juge est tenu d'évaluer le dommage au moment le plus proche de celui de la réparation effective, c'est-à-dire au moment du prononcé.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade - Beoordelingsbevoegdheid - Raming - Peildatum - Tijdstip van beoordeling

- Art. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Dommage - Pouvoir d'appréciation. evaluation. date à considérer - Moment de l'appréciation

- Art. 1382 et 1383 Code civil

Het oorzakelijk verband tussen fout en schade veronderstelt dat, zonder de fout, de schade zich niet had voorgedaan zoals ze zich heeft voorgedaan (1); de rechter kan degene die een fout heeft begaan, niet veroordelen tot vergoeding van de schade indien uit die beslissing onzekerheid blijkt te bestaan over het oorzakelijk verband tussen de fout en die schade. (1) Cass. 4 januari 2018, AR C.17.0103.N, arrest niet gepubliceerd; Cass. 18 november 2014, AR P.13.0250.N, AC 2014, nr. 701; Cass. 14 november 2012, AR P.11.1611.F, AC 2012, nr. 612.

Le lien causal entre la faute et le dommage requiert que, sans cette faute, le dommage n'aurait pas pu se produire tel qu'il s'est réalisé (1) ; le juge ne peut condamner l'auteur de la faute à réparer le dommage s'il décide qu'une incertitude subsiste quant au lien causal entre la faute et ce dommage. (1) Cass. 4 janvier 2018, RG C.17.0103.N, inédit ; Cass. 18 novembre 2014, RG P.13.0250.N, Pas. 2014, n° 701 ; Cass. 14 novembre 2012, RG P.11.1611.F, Pas. 2012, n° 612.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Oorzaak - Begrip - Beoordeling door de rechter - Gerechtelijk stagiair - Plaatsvervanging in de zetel
- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Cause - Notion. appréciation par le juge - Stagiaire judiciaire - Suppléance dans le siège

- Art. 1382 et 1383 Code civil

P.19.0623.F

5 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200205.2F.1](#)

AC nr. ...

In beginsel worden het recht van verdediging en het recht op een eerlijk proces aangetast wanneer een verdachte die zich in een bijzonder kwetsbare positie bevindt, met name wanneer hij van zijn vrijheid is beroofd, tijdens zijn verhoor door de politie belastende verklaringen aflegt zonder dat hij door een advocaat werd bijgestaan; toch komt het voor dat er, zelfs bij ontstentenis van dwingende redenen voor het beperken van dat recht op bijstand van een advocaat, geen sprake is van een schending van artikel 6 EVRM; immers, in de uitlegging die het Europees Hof voor de rechten van de mens aan die bepaling geeft, kan de rechter op basis van andere factoren aannemen dat het proces, in zijn geheel genomen, toch eerlijk is verlopen; het feit dat het gebrek aan bijstand door een advocaat niet gegrond is op een dwingende reden staat hieraan niet in de weg, maar heeft enkel tot gevolg dat de rechter des te strenger erop moet toezien dat het proces, in zijn geheel genomen, eerlijk is verlopen; in dit opzicht moeten de door het Europees Hof voor de rechten van de mens vastgelegde factoren enkel in aanmerking worden genomen voor zover ze, gelet op de omstandigheden van de zaak, relevant zijn (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 103.

En principe, il est porté atteinte aux droits de la défense et au droit à un procès équitable lorsqu'un suspect qui se trouve en position particulièrement vulnérable, par exemple ensuite de sa privation de liberté, fait des déclarations incriminantes durant son audition par la police sans avoir la possibilité d'être assisté d'un avocat; toutefois, même en l'absence de raisons impérieuses de restreindre ce droit à l'assistance d'un conseil, il peut ne pas y avoir de violation de l'article 6 de la Convention; en effet, dans l'interprétation de cette disposition par la Cour européenne des droits de l'homme, le juge peut considérer sur la base d'autres facteurs que, dans son ensemble, le procès s'est néanmoins déroulé de manière équitable; le fait que le défaut d'assistance par un avocat ne se fonde pas sur un motif impérieux n'y fait pas obstacle, mais a pour seule conséquence que le juge doit examiner avec d'autant plus de rigueur si, dans son ensemble, le procès s'est déroulé de manière équitable; dans ce cadre, les facteurs dégagés par la Cour européenne des droits de l'homme ne doivent être pris en considération que s'ils sont pertinents, au regard des circonstances de la cause (1). (1) Voir les concl. « dit en substance » du MP.

ADVOCAAT - Recht op een eerlijk proces - Recht van verdediging - Verdachte in een bijzonder kwetsbare positie - Belastende verklaringen afgelegd ten overstaan van de politie - Geen mogelijkheid tot bijstand van een advocaat, zonder dwingende reden - Gevolg - Relevante criteria in het licht van de omstandigheden van de zaak

- Art. 6.1 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

- Art. 47bis, § 6, 9) Wetboek van Strafvordering

RECHT VAN VERDEDIGING - Strafzaken - Recht op een eerlijk proces - Recht van verdediging - Verdachte in een bijzonder kwetsbare positie - Belastende verklaringen afgelegd ten overstaan van de politie - Geen mogelijkheid tot bijstand van een advocaat, zonder dwingende reden - Gevolg - Relevante criteria in het licht van de omstandigheden van de zaak

- Art. 6.1 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

- Art. 47bis, § 6, 9) Wetboek van Strafvordering

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art.

AVOCAT - Droit à un procès équitable - Droits de la défense - Suspect en position particulièrement vulnérable - Déclarations incriminantes faites à la police - Défaut de possibilité d'être assisté par un avocat, sans motif impérieux - Conséquence - Critères pertinents au regard des circonstances de la cause

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 47bis, § 6, 9) Code d'Instruction criminelle

DROITS DE LA DEFENSE - Matière répressive - Droit à un procès équitable - Droits de la défense - Suspect en position particulièrement vulnérable - Déclarations incriminantes faites à la police - Défaut de possibilité d'être assisté par un avocat, sans motif impérieux - Conséquence - Critères pertinents au regard des circonstances de la cause

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 47bis, § 6, 9) Code d'Instruction criminelle

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de

6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Recht van verdediging - Verdachte in een bijzonder kwetsbare positie - Belastende verklaringen afgelegd ten overstaan van de politie - Geen mogelijkheid tot bijstand van een advocaat, zonder dwingende reden - Gevolg - Relevante criteria in het licht van de omstandigheden van de zaak

- Art. 6.1 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

- Art. 47bis, § 6, 9) Wetboek van Strafvordering

l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.1 - Droit à un procès équitable - Droits de la défense - Suspect en position particulièrement vulnérable - Déclarations incriminantes faites à la police - Défaut de possibilité d'être assisté par un avocat, sans motif impérieux - Conséquence - Critères pertinents au regard des circonstances de la cause

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 47bis, § 6, 9) Code d'Instruction criminelle

P.19.0631.N

21 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200121.2N.1](#)

AC nr. ...

Voor het bepalen van het misdrijf waarop de zwaarste straf is gesteld, wordt de hoogte van de maximum gevangenisstraf vergeleken, bij gelijkheid van de maximum gevangenisstraf de maximum geldboete en dit ongeacht de hoogte van de minimum gevangenisstraf en bij gelijkheid van de maximum geldboete de minimum gevangenisstraf (1). (1) Cass. 11 september 2018, RABG 2019/8, 593 en noot B. SPRIET, "Penaal beroepsverbod ex KB nr. 22 van 24 oktober 1934, mede bij een voortgezet misdrijf"; Cass. 29 september 1993, AR P.93.0293.F, AC 1993, nr. 383, RW 1993-94, 1301 met noot B. SPRIET, "Vergelijking van de zwaarte van straffen".

Pour déterminer l'infraction pour laquelle est prévue la peine la plus forte, il est procédé à une comparaison portant sur la durée de la peine maximale d'emprisonnement; si elle est identique, la comparaison porte sur le montant de l'amende maximale, sans avoir égard à la durée de la peine minimale d'emprisonnement et, en cas d'identité de l'amende maximale, sur la durée de la peine minimale d'emprisonnement (1). (1) Cass. 11 septembre 2018, R.A.B.G. 2019/8, 593, note B. SPRIET, "Penaal beroepsverbod ex KB nr. 22 van 24 oktober 1934, mede bij een voortgezet misdrijf" ; Cass. 29 septembre 1993, RG P.93.0293.F, Pas. 1993, n° 383, R.W. 1993-94, 1301, note B. SPRIET, "Vergelijking van de zwaarte van straffen".

STRAF - Zwaarste straf - Beoordeling - Criteria

PEINE - Peine la plus forte - Appréciation - Critères

P.19.0671.N

7 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200107.3](#)

AC nr. ...

Artikel 14 Wet Politieambt, dat bepaalt dat de politiediensten bij het vervullen van hun opdrachten van bestuurlijke politie toezien op de handhaving van de openbare orde, ter voorkoming van misdrijven en ter bescherming van personen en goederen, laat de politiediensten toe algemeen toezicht uit te oefenen en controles te verrichten op de plaatsen waartoe zij wettelijk toegang hebben.

L'article 14 de loi du 5 août 1992 sur la fonction de police, qui prévoit que, dans l'exercice de leurs missions de police administrative, les services de police veillent au maintien de l'ordre public en vue de la prévention des infractions et de la protection des personnes et des biens, permet aux services de police d'assurer, entre autres, une surveillance générale et des contrôles dans les lieux qui leur sont légalement accessibles.

POLITIE - Opdrachten van bestuurlijke politie - Controle op plaatsen

- Art. 14 Wet 5 augustus 1992 op het politieambt

POLICE - Missions de police administrative - Contrôles réalisés dans certains lieux

- Art. 14 L. du 5 août 1992

Het verbod een huiszoeking te verrichten in een voor het publiek niet-toegankelijke plaats voor vijf uur 's morgens en na negen uur 's avonds, zoals bepaald in artikel 1, eerste lid, Huiszoekingswet en de uitzondering op in geval van verzoek of toestemming van de persoon die het werkelijke genot heeft van de plaats, zoals bepaald in artikel 1, tweede lid, 3° Huiszoekingswet, bevatten een wettelijke basis voor het uitvoeren van een zoeking in een voor het publiek niet-toegankelijke plaats; de bijzondere vereiste van artikel 3 Huiszoekingswet dat het verzoek of de toestemming van de bewoner voorafgaand aan de opsporing of huiszoeking moet worden gegeven is niet van toepassing op bedrijfsruimten, die, ook al zijn ze niet publiek toegankelijk, door hun aard of de erin uitgeoefende bedrijvigheden niet te aanzien zijn als een woning of een aanhorigheid ervan; noch het feit dat bedrijfsruimten kunnen vallen onder de bescherming van artikel 8 EVRM, zoals uitgelegd door het Europees Hof voor de Rechten van Mens, noch het feit dat artikel 3 Huiszoekingswet is bedoeld om bewijsproblemen te vermijden, doet daaraan afbreuk.

L'interdiction de pratiquer une perquisition dans un lieu non ouvert au public avant cinq heures du matin et après neuf heures du soir, prévue à l'article 1er, alinéa 1er, de la loi du 7 juin 1969 fixant le temps pendant lequel il ne peut être procédé à des perquisitions, visites domiciliaires ou arrestations, ainsi que l'exception à cette règle en cas de réquisition ou de consentement de la personne qui a la jouissance effective du lieu, prévue à l'article 1er, alinéa 2, 3°, de la loi du 7 juin 1969, confèrent une base légale à la pratique d'une perquisition dans un lieu non ouvert au public; la condition particulière prévue à l'article 3 de la loi du 7 juin 1969, selon lequel la réquisition ou le consentement doit être donné préalablement à la perquisition ou à la visite domiciliaire, ne s'applique pas aux sites d'activité économique qui, même s'ils ne sont pas ouverts au public, ne peuvent, en raison de leur nature ou des activités qui y sont exercées, être considérés comme un domicile ou une annexe à celui-ci; le fait que des sites d'activité économique puissent relever de la protection consacrée à l'article 8 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, tel qu'interprété par la Cour européenne des droits de l'Homme, et la circonstance que l'article 3 de la loi du 7 juin 1969 vise à éviter les problèmes de preuve, sont sans incidence à cet égard.

GRONDWET - Art. 15 - Onschendbaarheid van de woning - Bedrijfsruimten

- Art. 8 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Art. 15 De gecoördineerde Grondwet 1994
- Artt. 1 en 3 Wet 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize, huiszoeking of aanhouding mag worden verricht

---

CONSTITUTION - Constitution 1994 (article 1 a 99) - Article 15 - Inviolabilité du domicile - Sites d'activité économique

- Art. 8 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950
- Art. 15 La Constitution coordonnée 1994
- Art. 1 et 3 L. du 7 juin 1969

INSTRUCTION EN MATIERE REPRESSIVE - Information - Actes d'information - Perquisition pour laquelle un consentement a été donné - Notion de domicile - Sites d'activité économique

- Art. 8 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950
- Art. 15 La Constitution coordonnée 1994
- Art. 1 et 3 L. du 7 juin 1969

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 8 - Recht op privacy - Huiszoeking - Huiszoeking met toestemming - Begrip woning - Bedrijfsruimten

- Art. 8 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Art. 15 De gecoördineerde Grondwet 1994
- Artt. 1 en 3 Wet 7 juni 1969 tot vaststelling van de tijd gedurende welke geen opsporing ten huize, huiszoeking of aanhouding mag worden verricht

Wanneer het openbaar ministerie in zijn grievenformulier vermeldt het hoger beroep van de beklaagde te volgen, geeft het te kennen dat het tegen het beroepen vonnis dezelfde grieven aanvoert als de beklaagde; hieruit volgt dat, wanneer een beklaagde hoger beroep instelt en een grief aanstuurt die gericht is tegen de beslissing over de procedure, het hoger beroep van het openbaar ministerie dat dezelfde grief als voorwerp heeft, de appelrechter rechtsmacht verleent om de beslissing waarbij de eerste rechter heeft geoordeeld dat een bewijselement nietig is en uit het debat moet worden geweerd, te hervormen en te oordelen dat dit bewijs niet nietig is en aanwezig dient te blijven in het debat.

HOGER BEROEP - Strafzaken (*douane et accijnzen
inbegrepen*) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Volgappel openbaar ministerie - Beoordeling in beroep van de regelmatigheid van het bewijs

- Art. 204 Wetboek van Strafvordering
- Art. 32 Voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 8 - Droit au respect de la via privée - Perquisition - Perquisition pour laquelle un consentement a été donné - Notion de domicile - Sites d'activité économique

- Art. 8 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950
- Art. 15 La Constitution coordonnée 1994
- Art. 1 et 3 L. du 7 juin 1969

Lorsque le ministère public mentionne dans son formulaire de griefs qu'il suit l'appel du prévenu, il indique qu'il invoque contre le jugement dont appelle les mêmes griefs que le prévenu; il résulte que, lorsqu'un prévenu interjette appel et coche un grief dirigé contre la décision rendue sur la procédure, l'appel du ministère public qui a le même grief pour objet confère au juge d'appel le pouvoir juridictionnel de réformer la décision par laquelle le premier juge a considéré qu'un élément de preuve est nul et doit être écarté des débats, et de considérer que ledit élément n'est pas nul et doit être maintenu dans les débats.

APPEL - Matière répressive (*y compris douanes et accises*) - Effets. compétence du juge - Appel suivi par le ministère public - Appréciation en appel de la régularité de la preuve

- Art. 204 Code d'Instruction criminelle
- Art. 32 L. du 17 avril 1878 contenant le titre préliminaire du code de procédure pénale

Artikel 22, eerste lid, Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering bepaalt dat de verjaring van de strafvordering slechts wordt gestuit door daden van onderzoek of van vervolging, verricht binnen de in artikel 21 bepaalde termijn; de beslissing om de zaak op de inleidende rechtszitting uit te stellen om het openbaar ministerie toe te laten camerabeelden op te vragen, is een daad die de verjaring van de strafvordering stuit (1). (1) K. BEIRNAERT, "Commentaar bij artikel 22 VTSV", in Duiding Strafprocesrecht, Larcier, 2017, 72 en de verwijzingen naar rechtspraak en rechtsleer.

VERJARING - Strafkaken - Strafvordering - Stuiting - Artikel 22, eerste lid, Voorafgaande Titel Wetboek van Strafvordering - Stuitingsdaad

---

Artikel 50 Wegverkeersreglement bepaalt dat alle snelheids- en sportwedstrijden op de openbare weg zijn verboden, behoudens speciale toelating van de wettelijk gemachtigde overheid; uit deze bepaling volgt dat weliswaar enkel wedstrijden met een competitie-element onder deze bepaling vallen, maar niet dat er een geldelijk competitie-element moet zijn.

WEGVERKEER - Wegverkeersreglement van 1 december 1975 - Art. 50 - Snelheids- en sportwedstrijden - Competitie-element - Aard van het competitie-element - Draagwijde

---

L'article 22, alinéa 1er, du titre préliminaire du Code de procédure pénale dispose que la prescription de l'action publique ne sera interrompue que par les actes d'instruction ou de poursuite faits dans le délai déterminé par l'article 21; la décision prise à l'audience d'introduction de remettre la cause afin de permettre au ministère public de demander des images de vidéosurveillance est un acte qui interrompt l'action publique (1). (1) K. BEIRNAERT, « Commentaar bij artikel 22 VTSV », dans Duiding Strafprocesrecht, Larcier, 2017, 72 et les références à la jurisprudence et à la doctrine.

PRESCRIPTION - Matière répressive - Action publique - Interruption - Titre préliminaire du Code de procédure pénale, article 22, alinéa 1er - Acte interruptif

---

L'article 50 du code de la route prévoit qu'il est interdit, sauf autorisation spéciale de l'autorité légalement habilitée, de se livrer sur la voie publique à des luttes de vitesse, ainsi qu'à des épreuves sportives; il résulte certes de cette disposition que seuls sont visés les concours présentant un caractère de compétition, mais pas que ce caractère de compétition doit être de nature pécuniaire.

ROULAGE - Code de la route du 01121975 - Dispositions réglementaires - Article 50 - Luttes de vitesse et épreuves sportives - Caractère de compétition - Nature du caractère de compétition - Portée

---

Artikel 68, eerste zin, Wegverkeerswet, zoals gewijzigd bij wet van 6 maart 2018, bepaalt dat de strafvordering die het gevolg is van een overtreding van deze wet alsmede van de ter uitvoering ervan vastgestelde besluiten, verjaart door verloop van twee jaar te rekenen van de dag waarop de overtreding is begaan en in de mate dat zij de termijn van de verjaring van de strafvordering verlengt is de wet van 6 maart 2018 in beginsel onmiddellijk van toepassing op hangende strafvorderingen, tenzij de strafvordering op het ogenblik van de inwerkingtreding van deze wijzigingswet reeds definitief was verjaard op grond van de oude wet; dit betekent dat de verjaring van de strafvordering voor zover nog niet bereikt op de datum van de inwerkingtreding van de wijzigingswet opnieuw moet worden berekend in functie van de nieuwe verjaringstermijn en aldus moet worden nagegaan welke laatste stuitingsdaad binnen de eerste verlengde termijn van twee jaar werd gesteld (1). (1) In het arrest nr. 54/2019 van 4 april 2019 oordeelde het Grondwettelijk Hof dat artikel 26, eerste lid, van de wet van 6 maart 2018, in samenhang gelezen met artikel 25, 1°, van die wet, de artikelen 10 en 11 Grondwet schendt in zoverre het de verlenging van de verjaringstermijn van de strafvordering van één naar twee jaar doet ingaan met terugwerkende kracht op 15 februari 2018; R. VERSTRAETEN, Handboek Strafvordering, Antwerpen, Maklu, 2012, 137-138; K. BEIRNAERT, "Commentaar bij artikel 22 VTSV", in Duiding Strafprocesrecht, Larcier, 2017, 72 en de verwijzingen naar rechtspraak en rechtsleer.

L'article 68, première phrase, de la loi du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière, tel qu'il a été modifié par la loi du 6 mars 2018, dispose que l'action publique résultant d'une infraction à cette loi ainsi qu'aux arrêtés pris en exécution de celle-ci est prescrite après deux ans révolus à compter du jour où l'infraction a été commise et, dans la mesure où elle prolonge le délai de prescription de l'action publique, la loi du 6 mars 2018 relative à l'amélioration de la sécurité routière s'applique, en principe, immédiatement aux actions publiques en cours, sauf si, au moment de l'entrée en vigueur de cette loi modificative, l'action publique était déjà définitivement prescrite sous l'empire de l'ancienne loi; cela signifie que la prescription de l'action publique, pour autant qu'elle n'ait pas encore été atteinte à la date d'entrée en vigueur de cette loi modificative, doit être réappréciée selon le nouveau délai de prescription et qu'il faut donc vérifier la date à laquelle le dernier acte interruptif a été fait durant le premier délai prolongé de deux ans (1). (1) Dans l'arrêt n° 54/2019 du 4 avril 2019, la Cour constitutionnelle a considéré que l'article 26, alinéa 1er, de la loi du 6 mars 2018 relative à l'amélioration de la sécurité routière, lu en combinaison avec l'article 25, 1°, de la même loi, viole les articles 10 et 11 de la Constitution en ce qu'il fait débuter rétroactivement au 15 février 2018 la prolongation du délai de prescription de l'action publique d'un an à deux ans ; R. VERSTRAETEN, Handboek Strafvordering, Anvers, Maklu, 2012, 137-138 ; K. BEIRNAERT, « Commentaar bij artikel 22 VTSV », dans Duiding Strafprocesrecht, Larcier, 2017, 72 et les références à la jurisprudence et à la doctrine.

VERJARING - Strafkaken - Strafvordering - Termijnen - Wegverkeerswet - Artikel 68 - Wet die de verjaringstermijn van de strafvordering verlengt - Toepassing op hangende strafvorderingen - Draagwijde

WEGVERKEER - Wetsbepalingen - Art. 68 - Verjaring - Verjaring van de strafvordering - Wet die de verjaringstermijn van de strafvordering verlengt - Toepassing op hangende strafvorderingen - Draagwijde

WETTEN, DECRETEN, ORDONNANTIES, BESLUITEN - Werking

PRESCRIPTION - Matière répressive - Action publique - Délais - Loi du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière - Article 68 - Loi prolongeant le délai de prescription de l'action publique - Application aux actions publiques en cours - Portée

ROULAGE - Loi relative à la police de la circulation routière - Dispositions légales - Article 68 - Prescription - Prescription de l'action publique - Loi prolongeant le délai de prescription de l'action publique - Application aux actions publiques en cours - Portée

LOIS. DECRETS. ORDONNANCES. ARRETES - Application dans le temps et dans l'espace - Application dans le temps - Loi du 16

in de tijd en in de ruimte - Werking in de tijd -
Wegverkeerswet - Artikel 68 - Verjaring van de strafvordering -
Wet die de verjaringstermijn van de strafvordering verlengt -
Toepassing op hangende strafvorderingen - Draagwijde

mars 1968 relative à la police de la circulation routière - Article 68 - Prescription de l'action publique - Loi prolongeant le délai de prescription de l'action publique - Application aux actions publiques en cours - Portée

Artikel 8 EVRM verhindert de rechter niet om een straf op te leggen die hij rekening houdend met de aard en de ernst van de bewezen verklaarde feiten en de persoon van de beklaagde passend acht, ook wanneer deze straf een impact heeft op het verdienvermogen van de beklaagde en diens economische perspectieven mogelijkwijze hypothekert.

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 8 - Rijverbod - Impact van de straf op de beklaagde -
Draagwijde - Recht op eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven - Opleggen van een straf

STRAF - Andere Straffen - Allerlei - Opleggen van een rijverbod - Impact van de straf op de beklaagde - Draagwijde

L'article 8 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales n'empêche pas le juge d'infliger une peine qu'il estime appropriée compte tenu de la nature et de la gravité des faits déclarés établis et de la personne du prévenu, même lorsque cette peine a une incidence sur la capacité de gain du prévenu et risque d'hypothéquer ses perspectives économiques.

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 8 - Déchéance du droit de conduire - Incidence de la peine sur le prévenu - Portée - Droit au respect de la vie privée et familiale - Imposition d'une peine

PEINE - Divers - Imposition d'une déchéance du droit de conduire - Incidence de la peine sur le prévenu - Portée

P.19.0682.N

14 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200114.2N.5](#)

AC nr. ...

Wanneer een partij slechts één rechtsplegingsvergoeding vordert van alle in het ongelijk gestelde partijen, dient de strafrechter die uitspraak doet over de burgerlijke rechtsvordering ambtshalve elke in het ongelijk gestelde partij te veroordelen tot het betalen van een rechtsplegingsvergoeding aan de in het gelijkgestelde partij; de omstandigheid dat deze in het gelijk gestelde partij slechts de solidaire veroordeling vordert van alle in het ongelijk gestelde partijen tot het betalen van een rechtsplegingsvergoeding, doet daaraan geen afbreuk (1). (1) Cass. 8 mei 2018, AR. P.17.1274.N, AC 2018, nr. 294.

Lorsqu'une partie ne réclame qu'une seule indemnité de procédure à l'ensemble des parties succombantes, le juge répressif qui statue sur l'action civile doit condamner d'office chaque partie succombante au paiement d'une indemnité de procédure à la partie ayant obtenu gain de cause ; la circonstance que la partie ayant obtenu gain de cause ne poursuit que la condamnation solidaire de l'ensemble des parties succombantes à payer une seule indemnité de procédure est sans incidence à cet égard (1). (1) Cass. 8 mai 2018, AR. P.17.1274.N, Pas. 2018, n° 294.

BURGERLIJKE RECHTSVORDERING -
Rechtsplegingsvergoeding - Beschikkingsbeginsel

- Artt. 1138, 2°, en 1021 Gerechtelijk Wetboek
- Art. 162bis Wetboek van Strafvordering

GERECHTSKOSTEN - Strafkosten - Procedure voor de feitenrechter - Burgerlijke rechtsvordering - Ambtshalve veroordeling

- Artt. 1138, 2°, en 1021 Gerechtelijk Wetboek
- Art. 162bis Wetboek van Strafvordering

RECHTSPLEGGINGSVERGOEDING - Burgerlijke rechtsvordering - Ambtshalve veroordeling

ACTION CIVILE - Indemnité de procédure - Principe dispositif

- Art. 1138, 2°, et 1021 Code judiciaire
- Art. 162bis Code d'Instruction criminelle

FRAIS ET DEPENS - Matière répressive - Procédure devant le juge du fond - Action civile - Condamnation d'office

- Art. 1138, 2°, et 1021 Code judiciaire
- Art. 162bis Code d'Instruction criminelle

INDEMNITE DE PROCEDURE - Action civile - Condamnation d'office

- Artt. 1138, 2°, en 1021 Gerechtelijk Wetboek
- Art. 162bis Wetboek van Strafvordering

- Art. 1138, 2°, et 1021 Code judiciaire
- Art. 162bis Code d'Instruction criminelle

P.19.0692.F

12 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200212.2F.2](#)

AC nr. ...

Overeenkomstig artikel 2 Strafwetboek kan geen misdrijf worden gestraft met straffen die bij de wet niet waren gesteld voordat het misdrijf werd gepleegd, en wordt de minst zware straf toegepast indien de ten tijde van het vonnis bepaalde straf verschilt van die welke ten tijde van het misdrijf was bepaald; onder vigeur van artikel 57bis, § 1, eerste lid, Jeugdbescheringswet kon de jeugdrechtbank beslissen om de zaak uit handen te geven indien ze een maatregel van bewaring, behoeding of opvoeding niet geschikt achtte of indien de minderjarige ervan werd verdacht een wanbedrijf of een correctionaliseerbare misdaad te hebben gepleegd en dat, tenzij het ging om een in de tweede streep van die bepaling bedoeld misdrijf, terwijl de betrokken reeds eerder het voorwerp was geweest van een of meerdere van de in artikel 37, § 2, § 2bis of § 2ter Jeugdbescheringswet bedoelde maatregelen of van een herstelrechtelijk aanbod als bedoeld in de artikelen 37bis tot 37quinquies; overeenkomstig artikel 125, § 1, tweede lid, 2°, decreet 18 januari 2018, is de uithandengeving thans enkel nog toegestaan wanneer het aan de jongere ten laste gelegde misdrijf bestaat in een als aanranding van de lichamelijke of psychische integriteit omschreven feit dat, ingeval het zou zijn gepleegd door een meerderjarige, in de zin van het Strafwetboek of van de bijzondere wetten een correctionele hoofdgevangenisstraf van vijf jaar of een zwaardere straf tot gevolg zou kunnen hebben; aangezien artikel 125 decreet 18 januari 2018 op de uithandengeving van de zaak door de jeugdgerechten striktere voorwaarden stelt dan de Jeugdbescheringswet, is dat artikel een minder strenge bepaling.

Conformément à l'article 2 du Code pénal, nulle infraction ne peut être punie de peines qui n'étaient pas portées par la loi avant que l'infraction fût commise et, si la peine établie au temps du jugement diffère de celle qui était portée au temps de l'infraction, la peine la moins forte sera appliquée; sous l'empire de l'article 57bis, § 1er, alinéa 1er, de la loi relative à la protection de la jeunesse, le tribunal de la jeunesse pouvait se dessaisir si, outre l'inadéquation des mesures de garde, de préservation ou d'éducation, le mineur était soupçonné d'avoir commis un délit ou un crime correctionnalisable, et, à moins qu'il s'agisse d'une infraction visée au second tiret de cette disposition, alors qu'il avait déjà fait l'objet d'une ou de plusieurs mesures visées à l'article 37, § 2, § 2bis ou § 2ter de ladite loi ou d'une offre restauratrice telle que visée à ses articles 37bis à 37quinquies; désormais, conformément à l'article 125, § 1er, alinéa 2, 2°, du décret du 18 janvier 2018, le dessaisissement n'est plus permis que dans l'hypothèse où l'infraction imputée au jeune est un fait consistant en une atteinte à l'intégrité physique ou psychique d'autrui, qui, s'il avait été commis par une personne majeure, aurait été de nature à entraîner, au sens du Code pénal ou des lois particulières, une peine d'emprisonnement correctionnel principal de cinq ans ou une peine plus lourde; ainsi, subordonnant le dessaisissement des juridictions de la jeunesse à des conditions plus strictes que sous l'empire de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, l'article 125 du décret du 18 janvier 2018 constitue une disposition moins sévère.

125, § 1, tweede lid, 2°, decreet 18 januari 2018 - Minder strenge bepaling

- Art. 2 Strafwetboek
- Art. 2 Strafwetboek
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

WETTEN, DECRETEN, ORDONNANTIES, BESLUITEN - Werking in de tijd en in de ruimte - Werking in de tijd -

Uithandengeving door de jeugdgerechten - Franse Gemeenschap - Artikel 57bis Jeugdbeschermingswet - Artikel 125, § 1, tweede lid, 2°, decreet 18 januari 2018 - Minder strenge bepaling

- Art. 2 Strafwetboek
- Art. 2 Strafwetboek
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

JEUGDBESCHERMING - Uithandengeving door de jeugdgerechten - Franse Gemeenschap - Artikel 57bis Jeugdbeschermingswet - Artikel 125, § 1, tweede lid, 2°, decreet 18 januari 2018 - Werking in de tijd - Minder strenge bepaling

- Art. 2 Strafwetboek
- Art. 2 Strafwetboek
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

JEUGDBESCHERMING - Uithandengeving door de jeugdgerechten - Franse Gemeenschap - Artikel 57bis Jeugdbeschermingswet - Artikel 125, § 1, tweede lid, 2°, decreet 18 januari 2018 - Werking in de tijd - Minder strenge bepaling

- Art. 2 Strafwetboek
- Art. 2 Strafwetboek
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

1er, alinéa 2, 2° - Disposition moins sévère

- Art. 2 Code pénal
- Art. 2 Code pénal
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

LOIS. DECRETS. ORDONNANCES. ARRETES - Application dans le temps et dans l'espace - Application dans le temps - Dessaisissement des juridictions de la jeunesse - Communauté française - Loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, article 57bis - Décret du 18 janvier 2018, article 125, § 1er, alinéa 2, 2° - Disposition moins sévère

- Art. 2 Code pénal
- Art. 2 Code pénal
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

PROTECTION DE LA JEUNESSE - Dessaisissement des juridictions de la jeunesse - Communauté française - Loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, article 57bis - Décret du 18 janvier 2018, article 125, § 1er, alinéa 2, 2° - Application dans le temps - Disposition moins sévère

- Art. 2 Code pénal
- Art. 2 Code pénal
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

PROTECTION DE LA JEUNESSE - Dessaisissement des juridictions de la jeunesse - Communauté française - Loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, article 57bis - Décret du 18 janvier 2018, article 125, § 1er, alinéa 2, 2° - Application dans le temps - Disposition moins sévère

- Art. 2 Code pénal
- Art. 2 Code pénal
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming
- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

Noch de artikelen 40 Kinderrechtenverdrag en 14 IVBPR noch enige andere bepaling verbieden de bij de voormalde verdragen aangesloten Staten te bepalen dat de jeugdrechtkanten vanaf een minimumleeftijd, waaronder minderjarigen niet onder de bevoegdheid van de gemeenrechtelijke rechtkanten kunnen vallen, onder de bij wet gestelde voorwaarden, en met name wanneer ze een beschermingsmaatregel niet geschikt achten, de zaak uit handen kunnen geven en de zaak naar het openbaar ministerie kunnen verwijzen met het oog op vervolging voor de bevoegde strafgerechten.

RECHTEN VAN DE MENS - International verdrag burgerrechten en politieke recht - Artikel 40 - Uithandengeving door de jeugdgerechten - Verenigbaarheid

- Artt. 37 en 40 Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen te New York op 20 november 1989
- Artt. 37 en 40 Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen te New York op 20 november 1989
- Art. 14 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, ondertekend te New-York op 19 december 1966
- Art. 14 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, ondertekend te New-York op 19 december 1966
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming
- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming
- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

RECHTEN VAN DE MENS - International verdrag burgerrechten en politieke recht - Artikel 40 - Uithandengeving door de jeugdgerechten - Verenigbaarheid

- Artt. 37 en 40 Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen te New York op 20 november 1989
- Artt. 37 en 40 Verdrag inzake de Rechten van het Kind aangenomen te New York op 20 november 1989
- Art. 14 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, ondertekend te New-York op 19 december 1966

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

Ni les articles 40 de la Convention du 20 novembre 1989 relative aux droits de l'enfant et 14 du Pacte international relatif aux droits civils et politiques ni aucune autre disposition n'interdisent aux États parties aux traités précités de prévoir qu'à partir d'un âge minimum, au-dessous duquel les mineurs ne peuvent relever des tribunaux de droit commun, les juridictions de la jeunesse, dans les conditions établies par la loi et, en particulier, lorsqu'elles estiment inadéquate une mesure de protection, peuvent se dessaisir et renvoyer la cause au ministère public aux fins de poursuite devant les juridictions répressives compétentes.

DROITS DE L'HOMME - Pacte international relatif aux droits civils et politiques - Article 40 - Dessaisissement des juridictions de la jeunesse - Compatibilité

- Art. 37 et 40 Convention relative aux Droits de l'Enfant adoptée à New York le 20 novembre 1989
- Art. 37 et 40 Convention relative aux Droits de l'Enfant adoptée à New York le 20 novembre 1989
- Art. 14 Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels, fait à New York le 19 décembre 1966

- Art. 14 Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels, fait à New York le 19 décembre 1966

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

DROITS DE L'HOMME - Pacte international relatif aux droits civils et politiques - Article 40 - Dessaisissement des juridictions de la jeunesse - Compatibilité

- Art. 37 et 40 Convention relative aux Droits de l'Enfant adoptée à New York le 20 novembre 1989
- Art. 37 et 40 Convention relative aux Droits de l'Enfant adoptée à New York le 20 novembre 1989
- Art. 14 Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels, fait à New York le 19 décembre 1966

- Art. 14 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, ondertekend te New-York op 19 december 1966

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

JEUGDBESCHERMING - Uithandengeving door de jeugdgerechten - Verenigbaarheid met andere bepalingen - Artikelen 40 Kinderrechtenverdrag en 14 IVBPR

- Art. 2 Strafwetboek

- Art. 2 Strafwetboek

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

JEUGDBESCHERMING - Uithandengeving door de jeugdgerechten - Verenigbaarheid met andere bepalingen - Artikelen 40 Kinderrechtenverdrag en 14 IVBPR

- Art. 2 Strafwetboek

- Art. 2 Strafwetboek

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 14 Pacte international relatif aux droits écomomiques, sociaux et culturels, fait à New York le 19 décembre 1966

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

PROTECTION DE LA JEUNESSE - Dessaisissement des juridictions de la jeunesse - Compatibilité avec d'autres dispositions - Convention du 20 novembre 1989 relative aux droits de l'enfant, article 40 et P.I.D.C.P., article 14

- Art. 2 Code pénal

- Art. 2 Code pénal

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

PROTECTION DE LA JEUNESSE - Dessaisissement des juridictions de la jeunesse - Compatibilité avec d'autres dispositions - Convention du 20 novembre 1989 relative aux droits de l'enfant, article 40 et P.I.D.C.P., article 14

- Art. 2 Code pénal

- Art. 2 Code pénal

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

Het Grondwettelijk Hof heeft bij arrest nr. 161/2019 van 24 oktober 2019 voor recht gezegd: "Artikel 420 van het Wetboek van strafvordering, zoals vervangen bij artikel 20 van de wet van 14 februari 2014 met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken, schendt de artikelen 10 en 11 Grondwet in zoverre het niet in de mogelijkheid voorziet om onmiddellijk cassatieberoep in te stellen tegen een beslissing tot uithandengeving"; in datzelfde arrest beslist het Grondwettelijk Hof dat de vaststelling van die lacune is uitgedrukt in voldoende nauwkeurige en volledige bewoordingen om, in afwachting van een optreden van de wetgever, de in het geding zijnde bepaling te kunnen toepassen met inachtneming van het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie; hieruit volgt dat artikel 420 Wetboek van Strafvordering geen belemmering meer vormt voor het onmiddellijk cassatieberoep tegen een beslissing tot uithandengeving op grond van artikel 57bis Jeugdbeschermingswet of van artikel 125 decreet (Franse Gemeenschap) van 18 januari 2018 houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming (impliciete oplossing) (1). (1) Zie concl. "in hoofdzaak" OM in Pas. 2020, nr. 122.

Par l'arrêt numéro 161/2019 du 24 octobre 2019, la Cour constitutionnelle a dit pour droit: « L'article 420 du Code d'instruction criminelle, tel qu'il a été remplacé par l'article 20 de la loi du 14 février 2014 relative à la procédure devant la Cour de cassation en matière pénale, viole les articles 10 et 11 de la Constitution en ce qu'il ne prévoit pas la possibilité d'introduire un pourvoi en cassation immédiat contre une décision de dessaisissement »; par le même arrêt, elle a considéré que le constat de cette lacune est exprimé en des termes suffisamment précis et complets pour permettre, dans l'attente d'une intervention du législateur, l'application de la disposition en cause dans le respect du principe d'égalité et de non-discrimination; il s'ensuit que l'art. 420 C.I.cr. ne constitue plus un empêchement au pourvoi immédiat contre une décision de dessaisissement sur pied de l'article 57bis de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse ou de l'article 125 du décret (de la Communauté française) du 18 janvier 2018 portant le code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse (solution implicite) (1). (1) Voir les concl. « dit en substance » du MP.

---

*JEUGDBESCHERMING - Uithandengeving door de
jeugdgerechten - Onmiddellijk cassatieberoep -
Ontvankelijkheid*

- Art. 420 Wetboek van Strafvordering
  - Art. 420 Wetboek van Strafvordering
  - Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming
  - Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming
  - Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming
  - Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming
- JEUGDBESCHERMING - Uithandengeving door de
jeugdgerechten - Onmiddellijk cassatieberoep -
Ontvankelijkheid*
- Art. 420 Wetboek van Strafvordering
  - Art. 420 Wetboek van Strafvordering
  - Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

---

*PROTECTION DE LA JEUNESSE - Dessaisissement des juridictions de
la jeunesse - Pourvoi immédiat - Recevabilité*

- Art. 420 Code d'Instruction criminelle
- Art. 420 Code d'Instruction criminelle
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse
- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

*PROTECTION DE LA JEUNESSE - Dessaisissement des juridictions de
la jeunesse - Pourvoi immédiat - Recevabilité*

- Art. 420 Code d'Instruction criminelle
- Art. 420 Code d'Instruction criminelle
- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

CASSATIEBEROEP - Strafkazen - Termijnen van cassatieberoep en van betekening - Strafvordering - Geen eindbeslissing, toch onmiddellijk vatbaar voor cassatieberoep - Uithandengeling door de jeugdgerechten

- Art. 420 Wetboek van Strafvordering

- Art. 420 Wetboek van Strafvordering

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

CASSATIEBEROEP - Strafkazen - Termijnen van cassatieberoep en van betekening - Strafvordering - Geen eindbeslissing, toch onmiddellijk vatbaar voor cassatieberoep - Uithandengeling door de jeugdgerechten

- Art. 420 Wetboek van Strafvordering

- Art. 420 Wetboek van Strafvordering

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 57bis Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 125 Decreet houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

POURVOI EN CASSATION - Matière répressive - Délais dans lesquels il faut se pourvoir ou signifier le pourvoi - Action publique - Décision non définitive, mais contre laquelle on peut se pourvoir immédiatement - Dessaisissement des juridictions de la jeunesse

- Art. 420 Code d'Instruction criminelle

- Art. 420 Code d'Instruction criminelle

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

POURVOI EN CASSATION - Matière répressive - Délais dans lesquels il faut se pourvoir ou signifier le pourvoi - Action publique - Décision non définitive, mais contre laquelle on peut se pourvoir immédiatement - Dessaisissement des juridictions de la jeunesse

- Art. 420 Code d'Instruction criminelle

- Art. 420 Code d'Instruction criminelle

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 57bis L. du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

- Art. 125 Décret portant le code de la prévention, de l'Aide à la jeunesse et de la protection de la Jeunesse

Artikel 65, eerste lid, Strafwetboek bepaalt dat wanneer verschillende misdrijven die de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van eenzelfde misdadig opzet gelijktijdig aan eenzelfde feitenrechter worden voorgelegd, alleen de zwaarste straf wordt uitgesproken en de rechter kan in dat geval voor het geheel van de bestrafte feiten slechts die hoofd- en bijkomende straffen opleggen waarin de strafwet die de zwaarste straf bepaalt, voorziet; artikel 1, f), Wet Beroepsuitoefeningsverbod bepaalt dat ingeval van een veroordeling wegens misbruik van vertrouwen of oplichting of poging daartoe, de rechter die veroordeling kan gepaard doen gaan met een verbod om persoonlijk of door een tussenpersoon de in artikel 1 vermelde functies uit te oefenen voor een duur van minstens drie en maximum tien jaar, maar een veroordeling wegens artikel 504quater Strafwetboek laat het opleggen van dit beroepsverbod niet toe (1). (1) Cass. 11 september 2018, RABG 2019/8, 593 en noot B. SPRIET, "Penaal beroepsverbod ex KB nr. 22 van 24 oktober 1934, mede bij een voortgezet misdrijf"; zie Cass. 13 december 2016, AR P.15.1117.N, AC 2015, nr. 714. N waar het Hof heeft geoordeeld dat spijts de afwezigheid van de vermelding van valsheid in informatica in het KB nr. 22 dit misdrijf toch aanleiding kan geven tot een beroepsverbod; Wetsontwerp inzake informaticacriminaliteit, Parl. St., Kamer, 1999-2000, 0213/001-0214/001, pp. 5-6, 10 en 13; J. COPPENS, Wet & Duiding strafrecht, Commentaar onder artikel 210bis Sw.; P. DE HERT, "De wet van 28 november 2000 inzake informaticacriminaliteit en het materieel strafrecht. Een wet die te laat komt of een wet die er nooit had moeten komen?", T. Strafr. 2001, pp. 317-320.

Selon l'article 65, alinéa 1er, du Code pénal, lorsque différentes infractions soumises simultanément au même juge du fond constituent la manifestation successive et continue de la même intention délictueuse, la peine la plus forte sera seule prononcée et, en pareille occurrence, le juge ne peut infliger, pour l'ensemble des faits sanctionnés, que les peines principales et accessoires prévues par la loi pénale portant la peine la plus forte; conformément à l'article 1er, f), de l'arrêté royal n° 22 du 24 octobre 1934 relatif à l'interdiction judiciaire faite à certains condamnés et aux faillis d'exercer certaines fonctions, professions ou activités, le juge qui condamne une personne du chef d'abus de confiance, escroquerie ou tentative d'escroquerie, peut assortir cette condamnation de l'interdiction d'exercer, personnellement ou par interposition de personne, les fonctions mentionnées à l'article 1er, pour une durée qui ne peut être inférieure à trois ans, ni supérieure à dix ans; en revanche, une condamnation fondée sur l'article 504quater du Code pénal ne permet pas de prononcer une telle interdiction professionnelle (1). (1) Cass. 11 septembre 2018, R.A.B.G. 2019/8, 593, note B. SPRIET, « Penaal beroepsverbod ex KB nr. 22 van 24 oktober 1934, mede bij een voortgezet misdrijf » ; voir Cass. 13 décembre 2016, RG P.15.1117.N, Pas. 2015, n° 714, arrêt dans lequel la Cour a considéré que le faux informatique peut donner lieu à une interdiction professionnelle même si l'A.R. n° 22 ne mentionne pas cette infraction ; Projet de loi relatif à la criminalité informatique, Doc. parl., Chambre, 1999-2000, 0213/001-0214/001, pp. 5-6, 10 et 13 ; J. COPPENS, Wet & Duiding strafrecht, Commentaire concernant l'article 210bis du Code pénal ; P. DE HERT, « De wet van 28 novembre 2000 inzake informaticacriminaliteit en het materieel strafrecht. Een wet die te laat komt of een wet die er nooit had moeten komen ? », T. Strafr. 2001, pp. 317-320.

samenloop - Voortgezet of collectief misdrijf - Zwaarste straf - Bijkomende straffen - Draagwijdte

STRAF - Samenloop - Eendaadse - Voortgezet of collectief misdrijf - Zwaarste straf - Bijkomende straffen - Beroepsverbod - Draagwijdte

STRAF - Zwaarste straf - Eendaadse samenloop - Voortgezet of collectief misdrijf - Bijkomende straffen - Beroepsverbod - Draagwijdte

Oplichting bestaat in het zich doen afgeven of leveren van een door artikel 496 Strafwetboek bedoelde zaak die een ander toebehoort hetzij door gebruik te maken van valse namen of valse hoedanigheden hetzij door het aanwenden van listige kunstgrepen, met het oogmerk zich die zaak toe te eigenen; listige kunstgrepen zijn misleidende middelen die bestaan in of gepaard gaan met uitwendige handelingen met het oog op de afgifte of de levering van de zaak en louter leugenachtige beweringen, zelfs bij herhaling, leveren geen listige kunstgreep op indien ze niet gepaard gaan met uitwendige handelingen die er enige geloofwaardigheid aan verlenen en bovendien moeten listige kunstgrepen determinerend zijn voor de afgifte of de levering van de zaak, dit wil zeggen dat er een oorzakelijk verband moet bestaan tussen de listige kunstgrepen en de afgifte of de levering (1). (1) Cass. 17 februari 2015, AR P.14.1526.N, AC 2015, nr. 123, RW 2016-17, afl. 18, 708, 708 en noot; Cass. 21 januari 2014, AR P.12.1840.N, AC 2014, nr. 47; Cass. 4 december 2012, AR P.12.0781.N, AC 2012, nr. 660, T.Strafr. 2013, afl. 3, 189, noot G. SCHOORENS, "De invulling en draagwijdte van de constitutieve bestanddelen van het misdrijf van oplichting".

OPLICHTING - Bestanddelen

OPLICHTING - Bestanddelen - Listige kunstgrepen - Leugenachtige beweringen - Draagwijdte

Infraction continue ou collective - Peine la plus forte - Peines accessoires - Portée

PEINE - Concours - Concours idéal - Infraction continue ou collective - Peine la plus forte - Peines accessoires - Interdiction professionnelle - Portée

PEINE - Peine la plus forte - Concours idéal - Infraction continue ou collective - Peines accessoires - Interdiction professionnelle - Portée

L'escroquerie consiste à se faire remettre ou délivrer une chose appartenant à autrui visée à l'article 496 du Code pénal, soit en faisant usage de faux noms ou de fausses qualités, soit en employant des manœuvres frauduleuses, dans le but de se l'approprier; les manœuvres frauduleuses sont des moyens trompeurs consistant en des agissements extrinsèques ou accompagnés de tels agissements, en vue de la remise ou de la livraison de la chose, et de simples allégations mensongères, même répétées, ne constituent des manœuvres frauduleuses que si elles sont accompagnées d'agissements extrinsèques qui leur confèrent une certaine crédibilité; en outre, les manœuvres frauduleuses doivent avoir joué un rôle déterminant dans la remise ou la livraison de la chose, ce qui signifie qu'il doit y avoir un lien de causalité entre ces manœuvres et la remise ou la livraison (1). (1) Cass. 17 février 2015, RG P.14.1526.N, Pas. 2015, n° 123, RW 2016-17, liv. 18, 708 et note ; Cass. 21 janvier 2014, RG P.12.1840.N, Pas. 2014, n° 47 ; Cass. 4 décembre 2012, RG P.12.0781.N, Pas. 2012, n° 660, T.Strafr. 2013, liv. 3, 189, note G. SCHOORENS, « De invulling en draagwijdte van de constitutieve bestanddelen van het misdrijf van oplichting ».

ESCROQUERIE - Eléments constitutifs

ESCROQUERIE - Eléments constitutifs - Manœuvres frauduleuses - Allégations mensongères - Portée

Voor het bepalen van het misdrijf waarop de zwaarste straf is gesteld, wordt de hoogte van de maximum gevangenisstraf vergeleken en bij gelijkheid van de maximum gevangenisstraf de maximum geldboete en dit ongeacht de hoogte van de minimum gevangenisstraf (1). (1) Cass. 11 september 2018, RABG 2019/8, 593 en noot B. SPRIET, "Penaal beroepsverbod ex KB nr. 22 van 24 oktober 1934, mede bij een voortgezet misdrijf".

STRAF - Zwaarste straf - Beoordeling - Criteria

Pour déterminer l'infraction pour laquelle est prévue la peine la plus forte, il est procédé à une comparaison portant sur la durée de la peine maximale d'emprisonnement et, si elle est identique, sur le montant de l'amende maximale, sans avoir égard à la durée de la peine minimale d'emprisonnement (1). (1) Cass. 11 septembre 2018, R.A.B.G. 2019/8, 593, note B. SPRIET, « Penaal beroepsverbod ex KB nr. 22 van 24 oktober 1934, mede bij een voortgezet misdrijf ».

PEINE - Peine la plus forte - Appréciation - Critères

P.19.0705.N

7 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200107.2N.4](#)

AC nr. ...

De artikelen 42, 1° en 3° en 43bis, tweede en zevende lid, Strafwetboek, die de strafrechter toelaten om geen onredelijk zware straf op te leggen, het bedrag of de geldwaarde te verminderen van de zaken die gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf en van zaken die het uit het misdrijf verkregen vermogensvoordeel uitmaken, hebben alleen op strafsancties; in zijn arrest 16/2019 van 31 januari 2019 heeft het Grondwettelijk Hof geoordeeld dat de matigingsbevoegdheid van de strafrechter niet geldt voor de veroordeling tot betaling van de tegenwaarde van de verbeurdverklaarde goederen, omdat die veroordeling geen strafsanctie uitmaakt, maar een verplichting inhoudt tot het betalen van schadevergoeding die overeenkomt met de door het slachtoffer geleden schade; hieruit volgt dat de veroordeling tot betaling van de tegenwaarde van de verbeurdverklaarde zaken niet te kwalificeren is als een verbeurdverklaring per equivalent en dat de rechter behoudens de hier niet toepasselijke gevallen niet beschikt over een matigingsbevoegdheid om schadevergoeding te verminderen wegens de financiële toestand van de veroordeelde op grond van andere omstandigheden die hij vaststelt.

Les articles 42, 1°, et 3°, et 43bis, alinéas 2 et 7, du Code pénal, selon lesquels le juge répressif peut, afin de ne pas soumettre le condamné à une peine déraisonnablement lourde, diminuer le montant ou la valeur monétaire des choses qui ont servi ou qui ont été destinées à commettre l'infraction et des choses qui constituent l'avantage patrimonial tiré de l'infraction, ont uniquement trait à des sanctions pénales; dans son arrêt n° 16/2019 du 31 janvier 2019, la Cour constitutionnelle a considéré que le juge répressif ne dispose pas du pouvoir de modérer la condamnation au paiement de la contre-valeur de biens confisqués parce que cette condamnation ne constitue pas une sanction pénale mais implique une obligation de payer des dommages-intérêts qui correspondent au dommage subi par la victime; il s'ensuit que la condamnation au paiement de la contre-valeur des choses confisquées ne peut être qualifiée de confiscation par équivalent et que, sauf dans des cas qui ne s'appliquent pas au litige en cause, le juge n'a pas le pouvoir de réduire le montant de dommages-intérêts sur la base de la situation financière du condamné ou d'autres circonstances qu'il constate.

STRAF - Andere Straffen - Verbeurdverklaring - Veroordeling tot de tegenwaarde van verbeurdverklaarde zaken - Geen verbeurdverklaring per equivalent - Schadevergoeding - Geen matigingsbevoegdheid van de strafrechter

PEINE - Autres Peines - Confiscation - Condamnation au paiement de la contre-valeur des choses confisquées - Pas de confiscation par équivalent - Dommages-intérêts - Pas de pouvoir de modération du juge répressif

- Artt. 42, 43bis, 44 en 50 Strafwetboek
- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

De bepalingen van een dadingsovereenkomst tussen een medebeklaagde en de Administratie van Douane en Accijnzen zijn vertrouwelijk gelet op artikel 320 AWDA, krachtens hetwelk elke ambtenaar van deze administratie verplicht is tot de meest volstrekte geheimhouding aangaande alle zaken waarvan hij wegens de uitoefening van zijn opdracht kennis heeft, behoudens indien hij optreedt binnen de uitoefening van zijn ambt; bovendien wordt de Administratie van de Douane en Accijnzen, zowel in haar hoedanigheid van vervolgende partij als in haar hoedanigheid van bestuur belast met de inning van belastingen als opdracht van algemeen belang, vermoed loyaal op te treden, behoudens indien het tegendeel aannemelijk wordt gemaakt; hieruit volgt dat een beklaagde bij de beoordeling van de gegrondheid van een tegen hem gerichte rechtsvordering tot betaling van douanerechten of accijnzen, niet steeds het recht heeft voorlegging te eisen van de dadingsovereenkomst, afgesloten met een medebeklaagde; de rechter oordeelt onaantastbaar of voorlegging van deze overeenkomst is vereist voor de vrijwaring van het recht op een eerlijk proces van de beklaagde, dan wel of de door de administratie voorgelegde afrekening en uitleg op basis van die overeenkomst volstaan.

- Art. 42, 43bis, 44 et 50 Code pénal
- Art. 1382 et 1383 Code civil

Les dispositions d'une convention de transaction conclue entre un coprévenu et l'administration des douanes et accises sont confidentielles compte tenu de l'article 320 de la loi générale du 18 juillet 1977 sur les douanes et accises, suivant lequel tout fonctionnaire de cette administration est tenu de garder le secret le plus absolu au sujet de tout ce dont il a eu connaissance par suite de l'exécution de sa mission, sauf lorsqu'il agit dans l'exercice de sa fonction; en outre, l'administration des douanes et accises est présumée agir de manière loyale tant en sa qualité de partie poursuivante qu'en celle d'administration en charge de cette mission d'intérêt général qu'est la perception d'impôts, sauf lorsqu'il est rendu plausible que cela n'a pas été le cas; il s'ensuit que, dans le cadre de l'appréciation du bien-fondé d'une demande en paiement de droits de douane ou d'accises dirigée contre un prévenu, celui-ci n'est pas nécessairement en droit d'exiger la production de la convention de transaction conclue avec un coprévenu; le juge apprécie souverainement si la production de cette convention est nécessaire pour garantir le droit du prévenu à un procès équitable, ou si le décompte et les explications fournis par l'administration sur la base de cette convention sont suffisants.

DOUANE EN ACCIJNZEN - Transaction - Vertrouwelijkheid van de overeenkomst - Recht op tegenspraak van een medebeklaagde

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Artt. 263 en 320 Algemene Wet 18 juli 1977 inzake douane en accijnzen

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op tegenspraak - Dading van een medebeklaagde met de douaneadministratie - Recht op inzage van de beklaagde in de overeenkomst van transactie - Beoordeling door de feitenrechter

- Art. 6.1 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

---

DOUANES ET ACCISES - Transaction - Caractère confidentiel de la convention - Droit d'un coprévenu au contradictoire

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950
- Art. 263 et 320 L. générale du 18 juillet 1977 sur les douanes et accises

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.1 - Droit au contradictoire - Transaction conclue entre un coprévenu et l'administration des douanes et accises - Droit du prévenu de consulter la convention de transaction - Appréciation par le juge du fond

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Artt. 263 en 320 Algemene Wet 18 juli 1977 inzake douane en accijnzen

- Art. 263 et 320 L. générale du 18 juillet 1977 sur les douanes et accises

P.19.0720.N

4 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200204.1](#)

AC nr. ...

Noch uit de bepalingen van de artikelen 481 en 482 Wetboek van Strafvordering, noch uit het arrest nr. 131/2016 van het Grondwettelijk Hof volgt dat het Hof van Cassatie kennis zou moeten nemen van een hoger beroep tegen een beschikking van een raadsheer-onderzoeksrechter belast met een gerechtelijk onderzoek op grond van de artikelen 479 en 480 Wetboek van Strafvordering over een op grond van de artikelen 61quinquies en 127, § 3, Wetboek van Strafvordering ingediend verzoek (1). (1) Gwh 20 oktober 2016, nr. 131/2016; A. WINANTS, *Beschouwingen over het voorrecht van rechtsmacht*, in F. DERUYCK (ed.), *Strafrecht in/uit balans*, Kluwer, 2020.

HOGER BEROEP - Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Voorrecht van rechtsmacht - Misdaden en wanbedrijven gepleegd door rechters buiten hun ambt - Magistraat van een hof van beroep - Artikelen 479 en 480 Wetboek van Strafvordering - Verzoek tot bijkomende onderzoekshandeling overeenkomstig de artikelen 61quinquies en 127, § 3, Wetboek van Strafvordering - Weigering van de raadsheer-onderzoeksrechter - Verklaring van hoger beroep bij de griffie van het Hof - Ontvankelijkheid

HOGER BEROEP - Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Voorrecht van rechtsmacht - Misdaden en wanbedrijven gepleegd door rechters buiten hun ambt - Magistraat van een hof van beroep - Artikelen 479 en 480 Wetboek van Strafvordering - Verzoek tot bijkomende onderzoekshandeling overeenkomstig de artikelen 61quinquies en 127, § 3, Wetboek van Strafvordering - Weigering van de raadsheer-onderzoeksrechter - Verklaring van hoger beroep bij de griffie van het Hof - Ontvankelijkheid

VOORRANG VAN RECHTSMACHT - Misdaden en wanbedrijven gepleegd door rechters buiten hun ambt - Magistraat van een hof van beroep - Gerechtelijk onderzoek - Artikelen 479 en 480 Wetboek van Strafvordering - Verzoek tot bijkomende onderzoekshandeling overeenkomstig de artikelen 61quinquies en 127, § 3, Wetboek van Strafvordering - Weigering van de raadsheer-onderzoeksrechter - Verklaring van hoger beroep bij de griffie van het Hof - Ontvankelijkheid

VOORRANG VAN RECHTSMACHT - Misdaden en wanbedrijven

Il ne résulte ni des dispositions des articles 481 et 482 du Code d'instruction criminelle, ni de l'arrêt de la Cour constitutionnelle n° 131/2016, que la Cour de cassation devrait connaître de l'appel de l'ordonnance par laquelle un conseiller chargé d'une instruction conformément aux articles 479 et 480 du Code d'instruction criminelle, statue sur une demande introduite en application des articles 61quinquies et 127, § 3, du Code d'instruction criminelle (1). (1)Cour const. 20 octobre 2016, n° 131/2016 ; A. WINANTS, *Beschouwingen over het voorrecht van rechtsmacht*, in F. DERUYCK (ed.), *Strafrecht in/uit balans*, Kluwer, 2020

APPEL - Matière répressive (y compris douanes et accises) - Effets. compétence du juge - Privilège de juridiction - Crimes et délits commis par des juges hors de leurs fonctions - Magistrat d'une cour d'appel - Code d'instruction criminelle, articles 479 et 480 - Demande tendant à l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire en application des articles 61quinquies et 127, § 3, du Code d'instruction criminelle - Refus du conseiller instructeur - Déclaration d'appel déposée au greffe de la Cour - Recevabilité

APPEL - Matière répressive (y compris douanes et accises) - Effets. compétence du juge - Privilège de juridiction - Crimes et délits commis par des juges hors de leurs fonctions - Magistrat d'une cour d'appel - Code d'instruction criminelle, articles 479 et 480 - Demande tendant à l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire en application des articles 61quinquies et 127, § 3, du Code d'instruction criminelle - Refus du conseiller instructeur - Déclaration d'appel déposée au greffe de la Cour - Recevabilité

PRIVILEGE DE JURIDICTION - Crimes et délits commis par des juges hors de leurs fonctions - Magistrat d'une cour d'appel - Instruction judiciaire - Code d'instruction criminelle, articles 479 et 480 - Demande tendant à l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire en application des articles 61quinquies et 127, § 3, du Code d'instruction criminelle - Refus du conseiller instructeur - Déclaration d'appel déposée au greffe de la Cour - Recevabilité

PRIVILEGE DE JURIDICTION - Crimes et délits commis par des juges

gepleegd door rechters buiten hun ambt - Magistraat van een hof van beroep - Gerechtelijk onderzoek - Artikelen 479 en 480 Wetboek van Strafvordering - Verzoek tot bijkomende onderzoekshandeling overeenkomstig de artikelen 61quinquies en 127, § 3, Wetboek van Strafvordering - Weigering van de raadsheer-onderzoeksrechter - Verklaring van hoger beroep bij de griffie van het Hof - Ontvankelijkheid

hors de leurs fonctions - Magistrat d'une cour d'appel - Instruction judiciaire - Code d'instruction criminelle, articles 479 et 480 - Demande tendant à l'accomplissement d'un acte d'instruction complémentaire en application des articles 61quinquies et 127, § 3, du Code d'instruction criminelle - Refus du conseiller instructeur - Déclaration d'appel déposée au greffe de la Cour - Recevabilité

P.19.0730.F

19 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200219.2F.1](#)

AC nr. ...

Wanneer het Hof een arrest vernietigt dat de opdecimes onwettig heeft toegepast, is de cassatie beperkt tot dat dictum en wordt ze uitgesproken zonder verwijzing indien de toepasselijke opdecimes met zekerheid kunnen worden bepaald op grond van de vaststellingen van het vernietigde arrest (1). (Impliciete oplossing). (1) Cass. 21 maart 2001, AR P.00.1626.F, AC 2001, nr. 150; zie Cass. 19 januari 2016, AR P.14.1942.N, AC 2016, nr. 40; Cass. 19 juni 2001, AR P.99.1715.N, AC 2001, nr. 376.

Lorsque la Cour casse un arrêt qui a illégalement appliqué des décimes additionnels la cassation est limitée à ce dispositif et a lieu sans renvoi si les décimes additionnels applicables peuvent être déterminés avec certitude sur la base des constatations de l'arrêt cassé (1). (Solution implicite). (1) Cass. 21 mars 2001, RG P.00.1626.F, Pas. 2001, n° 150; voir Cass. 19 janvier 2016, RG P.14.1942.N, Pas. 2016, n° 40; Cass. 19 juin 2001, RG P.99.1715.N, Pas. 2001, n° 376.

STRAF - Geldboete en opdeciemen - Opdeciemen - Onwettigheid - Cassatie zonder verwijzing

PEINE - Amende et décimes additionnels - Décimes additionnels - Illégalité - Cassation sans renvoi

VERWIJZING NA CASSATIE - Strafzaken - Geldboete - Opdeciemen - Onwettigheid - Cassatie zonder verwijzing

RENOI APRES CASSATION - Matière répressive - Amende - Décimes additionnels - Illégalité - Cassation sans renvoi

Wanneer de beslissing van de rechter twijfel laat bestaan over het tijdstip waarop het misdrijf werd gepleegd tussen de twee in de telastlegging bedoelde datums, en de straf tussen die twee datums werd verzoed, is de wet die van toepassing is op de straf die aan de beklaagde wordt opgelegd, de wet die hem het gunstigst is (1); dit is het geval voor de verhoging van de geldboeten met toepassing van de Opdeciemewet (2). (1) Zie Cass. 26 september 1913, Pas. 1913, I, p. 410-411, waarnaar verwezen wordt in FR. KUTY, Principes généraux du droit pénal belge, dl. 1: La loi pénale, 3de uitg., Larcier, 2018, p. 381. (2) Het Hof heeft reeds beslist dat "het arrest, dat de geldboete met 1.990 deciemen verhoogt die aan een beklaagde worden opgelegd wegens een misdrijf dat gepleegd is vóór 1 januari 1995, datum van inwerkingtreding van de wet van 24 december 1993, niet naar recht is verantwoord" (Cass. 21 maart 2001, AR P.00.1626.F, AC 2001, nr. 150; Cass. 17 september 1997, AR P.97.0360.F, AC 1997, nr. 355). Indien, daarentegen, "de feiten waaraan een beklaagde schuldig wordt verklaard, werden gepleegd deels vóór en deels na de datum waarop een verhoging van de deciemen in werking is getreden en de rechter voor alle feiten samen één geldboete oplegt, dan moet die geldboete worden verhoogd met de nieuwe deciemen; dit houdt geen retroactieve werking in van de nieuwe bepaling, aangezien de toepassing ervan hoe dan ook gerechtvaardigd is door de feiten gepleegd na de inwerkingtreding ervan" (Cass. 23 oktober 2018, AR P.18.0731.N, AC 2018, nr. 580, en de verwijzingen in voetnoot). (M.N.B.)

Lorsque la décision du juge laisse incertain le moment auquel a été commise l'infraction, entre les deux dates visées à la prévention, et que la peine a été aggravée entre ces dernières, la loi applicable à la peine encourue par le prévenu est celle qui lui est la plus favorable(1); il en est ainsi quant à la majoration des amendes en application de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales(2). (1) Voir Cass. 26 septembre 1913, Pas. 1913, I, pp. 410-411, auquel se réfère FR. KUTY, Principes généraux du droit pénal belge, t. 1: La loi pénale, 3ème éd., Larcier, 2018, p. 381. (2) La Cour a déjà jugé que « n'est pas légalement justifié l'arrêt qui, pour une infraction commise avant le 1er janvier 1995, date d'entrée en vigueur de la loi du 24 décembre 1993, majore de 1.990 décimes l'amende à laquelle il condamne le prévenu » (Cass. 21 mars 2001, RG P.00.1626.F, Pas. 2001, n° 150; Cass., 17 septembre 1997, RG P.97.0360.F, Pas. 1997, n° 355). En revanche, « Lorsque les faits du chef desquels un prévenu est déclaré coupable ont été commis en partie avant et en partie après la date de l'entrée en vigueur d'une augmentation des décimes et que le juge inflige une amende unique du chef de l'ensemble des faits, cette amende doit être majorée des nouveaux décimes; ceci n'implique pas que la nouvelle disposition a un effet rétroactif, dès lors que son application se justifie en tout état de cause par les faits commis après son entrée en vigueur » (Cass. 23 octobre 2018, RG P.18.0731.N, Pas. 2018, n° 580 et réf. en notes). (M.N.B.)

STRAF - Geldboete en opdeciemen - Opdeciemen - Verhoging - Niet-terugwerkende kracht van de meest ongunstige strafwet - Toepassing - Beslissing van de rechter die twijfel laat bestaan over het tijdstip waarop het misdrijf werd gepleegd

- Art. 1 Wet 5 maart 1952, betreffende de opdécimes op de strafrechtelijke geldboeten, gewijzigd bij de Wet 24 december 1993

- Art. 2 Strafwetboek

PEINE - Amende et décimes additionnels - Décimes additionnels - Majoration - Non-rétroactivité de la loi pénale plus défavorable - Application - Décision du juge laissant incertain le moment auquel a été commise l'infraction

- Art. 1er L. du 5 mars 1952, modifiée par la L. du 24 décembre 1993

- Art. 2 Code pénal

Wanneer de beslissing van de rechter twijfel laat bestaan over het tijdstip waarop het misdrijf werd gepleegd tussen de twee in de telastlegging bedoelde datums, en de straf tussen die twee datums werd verzoed, is de wet die van toepassing is op de straf die aan de beklaagde wordt opgelegd, de wet die hem het gunstigst is (1); dit is het geval voor de verhoging van de geldboeten met toepassing van de Opdeciemenwet (2). (1) Zie Cass. 26 september 1913, Pas. 1913, I, p. 410-411, waarnaar verwezen wordt in FR. KUTY, Principes généraux du droit pénal belge, dl. 1: La loi pénale, 3de uitg., Larcier, 2018, p. 381. (2) Het Hof heeft reeds beslist dat "het arrest, dat de geldboete met 1.990 deciemen verhoogt die aan een beklaagde worden opgelegd wegens een misdrijf dat gepleegd is vóór 1 januari 1995, datum van inwerkingtreding van de wet van 24 december 1993, niet naar recht is verantwoord" (Cass. 21 maart 2001, AR P.00.1626.F, AC 2001, nr. 150; Cass. 17 september 1997, AR P.97.0360.F, AC 1997, nr. 355). Indien, daarentegen, "de feiten waaraan een beklaagde schuldig wordt verklaard, werden gepleegd deels vóór en deels na de datum waarop een verhoging van de deciemen in werking is getreden en de rechter voor alle feiten samen één geldboete oplegt, dan moet die geldboete worden verhoogd met de nieuwe deciemen; dit houdt geen retroactieve werking in van de nieuwe bepaling, aangezien de toepassing ervan hoe dan ook gerechtvaardigd is door de feiten gepleegd na de inwerkingtreding ervan" (Cass. 23 oktober 2018, AR P.18.0731.N, AC 2018, nr. 580, en de verwijzingen in voetnoot). (M.N.B.)

Lorsque la décision du juge laisse incertain le moment auquel a été commise l'infraction, entre les deux dates visées à la prévention, et que la peine a été aggravée entre ces dernières, la loi applicable à la peine encourue par le prévenu est celle qui lui est la plus favorable (1); il en est ainsi quant à la majoration des amendes en application de la loi du 5 mars 1952 relative aux décimes additionnels sur les amendes pénales (2). (1) Voir Cass. 26 septembre 1913, Pas. 1913, I, pp. 410-411, auquel se réfère FR. KUTY, Principes généraux du droit pénal belge, t. 1: La loi pénale, 3ème éd., Larcier, 2018, p. 381. (2) La Cour a déjà jugé que « n'est pas légalement justifié l'arrêt qui, pour une infraction commise avant le 1er janvier 1995, date d'entrée en vigueur de la loi du 24 décembre 1993, majore de 1.990 décimes l'amende à laquelle il condamne le prévenu » (Cass. 21 mars 2001, RG P.00.1626.F, Pas. 2001, n° 150; Cass., 17 septembre 1997, RG P.97.0360.F, n° 355). En revanche, « Lorsque les faits du chef desquels un prévenu est déclaré coupable ont été commis en partie avant et en partie après la date de l'entrée en vigueur d'une augmentation des décimes et que le juge inflige une amende unique du chef de l'ensemble des faits, cette amende doit être majorée des nouveaux décimes; ceci n'implique pas que la nouvelle disposition a un effet rétroactif, dès lors que son application se justifie en tout état de cause par les faits commis après son entrée en vigueur » (Cass. 23 octobre 2018, RG P.18.0731.N, Pas. 2018, n° 580 et réf. en notes). (M.N.B.)

WETTEN, DECRETEN, ORDONNANTIES, BESLUITEN - Werking in de tijd en in de ruimte - Niet-terugwerkende kracht van de meest ongunstige strafwet - Toepassing - Opdeciemen - Verhoging - Beslissing van de rechter die twijfel laat bestaan over het tijdstip waarop het misdrijf werd gepleegd

- Art. 1 Wet 5 maart 1952 betreffende de opdeciemen op de strafrechtelijke geldboeten
  - Art. 2 Strafwetboek
-

LOIS. DECRETS. ORDONNANCES. ARRETES - Application dans le temps et dans l'espace - Non-rétroactivité de la loi pénale plus défavorable - Application - Décimes additionnels - Majoration - Décision du juge laissant incertain le moment auquel a été commise l'infraction

- Art. 1er L. du 5 mars 1952
  - Art. 2 Code pénal
-

Het appelgerecht mag zijn beslissing met redenen omkleden onder meer door overname van de redenen van het beroepen vonnis en de redenen opgenomen in voor de partijen beschikbare stukken, voor zover ondubbelzinnig blijkt welke precies de redenen zijn die worden overgenomen en daarenboven moet het geheel van de overgenomen redenen samengelezen met de eigen redenen van het appelgerecht dermate coherent zijn dat het Hof in staat is te achterhalen op welke precieze gronden het appelgerecht tot zijn beslissing is gekomen (1). (1) R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Kluwer, 6de editie, 2014, 717-788; M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, 8ste editie, 2017, 1354-1376.

REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN - Op conclusie - Strafzaken (geestrijke dranken en douane en accijnzen inbegrepen) - Hof van beroep - Overname van redenen van het beroepen vonnis en van redenen opgenomen in de voor partijen beschikbare stukken - Eigen redenen van het appelgerecht - Samengelezen redenen - Wettigheidstoezicht van het Hof - Draagwijde

---

La juridiction d'appel peut, entre autres, motiver sa décision par adoption des motifs du jugement entrepris et des motifs énoncés dans les pièces qui sont à la disposition des parties, pour autant que les motifs adoptés soient indiqués avec précision et sans équivoque possible, l'ensemble constitué par les motifs adoptés par la juridiction d'appel et par les motifs propres devant, en outre, être suffisamment cohérent pour permettre à la Cour de connaître les fondements précis de la décision de cette juridiction (1). (1) R. DECLERCQ, *Beginselen van strafrechtspleging*, Kluwer, 6e édition, 2014, 717-788 ; M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY et D. VANDERMEERSCH, *Droit de la procédure pénale*, 8e édition, 2017, 1354-1376.

MOTIFS DES JUGEMENTS ET ARRETS - En cas de dépôt de conclusions - Matière répressive (y compris les boissons spiritueuses et les douanes et accises) - Cour d'appel - Adoption de motifs du jugement entrepris et de motifs énoncés dans les pièces qui sont à la disposition des parties - Motifs propres de la juridiction d'appel - Lecture conjointe des motifs - Contrôle de la légalité de la Cour - Portée

---

P.19.0804.N

7 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200107.2N.1](#)

AC nr. ...

Het vereiste opzet van kwaadwillige belemmering van het verkeer bestaat in het opzettelijk belemmeren van het verkeer als dusdanig; de gevraagtoestand voor het verkeer die daardoor kan worden veroorzaakt, maakt geen deel uit van dat opzet, maar is slechts het door de wet vereiste gevolg dat uit het handelen van de dader moet voortvloeien; het enkele feit dat een misdrijf wordt gepleegd in het kader van een staking of betoging neemt het moreel bestanddeel voor het misdrijf kwaadwillige belemmering niet weg, ongeacht de beweegredenen voor die actie (1). (1) Zie concl. OM.

L'intention requise pour l'entrave méchante à la circulation consiste en l'entrave intentionnelle de la circulation en tant que telle; le danger pour la circulation pouvant en résulter est à dissocier de cette intention et n'est que la conséquence qui, selon la loi, doit découler du comportement de l'auteur de l'infraction; le simple fait qu'une infraction soit commise dans le cadre d'une grève ou d'une manifestation ne supprime pas l'élément moral de l'infraction d'entrave méchante à la circulation, quels que soient les motifs de cette action (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

VERKEERSBELEMMERING - Moreel bestanddeel - Kwaadwillig opzet

- Art. 406, eerste lid Strafwetboek

ENTRAVE A LA CIRCULATION - Elément moral - Intention méchante

- Art. 406, al. 1er Code pénal

Uit de artikelen 10 en 11 EVRM volgt dat het recht te staken of te betogen geen absolute rechten zijn, maar dat de uitoefening van die rechten onderhevig kan zijn aan beperkingen, mits die beperkingen daadwerkelijk beantwoorden aan doeleinden van algemeen belang en niet te beschouwen zijn als een onevenredige en onduldbare ingreep waardoor de beschermende rechten in hun kern zouden worden aangetast; de rechter oordeelt daarover onaantastbaar op grond van feiten die hij vaststelt (1). (1) Zie concl. OM.

Il résulte des articles 10 et 11 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales que le droit de grève et le droit de manifester ne sont pas des droits absous et que leur exercice peut être soumis à des restrictions, pour autant que celles-ci répondent effectivement à des objectifs d'intérêt général et ne puissent être considérées comme une intervention démesurée et intolérable portant atteinte à la substance de ces droits protecteurs; le juge statue souverainement à cet égard, sur la base des faits qu'il constate (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 11 - Vrijheid van vergaderen - Vakbondsactie - Wettelijke beperkingen

- Artt. 10 en 11 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

RECHTEN VAN DE MENS - Allerlei - Herzien Europees Sociaal Handvest - Recht op collectief onderhandelen - Beperkingen

- Artt. 10 en 11 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 10 - Vrijheid van meningsuiting - Vakbondsactie - Wettelijke beperkingen

- Artt. 10 en 11 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

---

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 11 - Liberté de réunion - Action syndicale - Restrictions légales

- Art. 10 et 11 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

DROITS DE L'HOMME - Divers - Charte sociale européenne révisée - Droit de négociation collective - Restrictions

- Art. 10 et 11 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 10 - Liberté de pensée - Action syndicale - Restrictions légales

- Art. 10 et 11 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

De in artikel 37, §1 en §2, 3°, Wet Europees Aanhoudingsbevel vermelde uitzondering op het verbod tot vervolging, veroordeling of vrijheidsberoving van een overgeleverde persoon voor andere feiten dan die waarop de overlevering betrekking heeft, betreft een situatie waarin de strafvervolging niet leidt tot de toepassing van een maatregel die de persoonlijke vrijheid van de betrokkenen beperkt, zodat in het kader van die uitzondering een persoon kan worden vervolgd voor "enig ander feit" dan dat welk de reden tot zijn overlevering is geweest, dat strafbaar is gesteld met een vrijheidsstraf of een tot vrijheidsbeneming strekkende maatregel, zonder dat de toestemmingsprocedure hoeft te worden gevolgd, op voorwaarde dat tijdens de strafvervolging geen vrijheidsbeperkende maatregel wordt opgelegd; indien die persoon wordt veroordeeld tot een vrijheidsbeperkende straf of maatregel, kan die straf pas worden uitgevoerd indien toestemming is verleend zodat hieruit volgt dat de enkele veroordeling tot een gevangenisstraf nog geen maatregel is die de individuele vrijheid beperkt als bedoeld in artikel 37, §2, 3°, Wet Europees Aanhoudingsbevel maar dat de onmiddellijke aanhouding dat wel is (1). (1) HvJ 1 december 2008, arrest C-388/08/PPU, Strafzaken tegen Artur Leymann en Aleksei Pustovarov; S. DEWULF, Handboek Uitleveringsrecht, Intersentia, 2013, pp. 200-206.

L'exception à l'interdiction de poursuivre, condamner ou priver de liberté une personne qui a été remise pour des faits autres que ceux qui ont motivé sa remise, prévue à l'article 37, § 1er, et § 2, 3°, de la loi du 19 décembre 2013 relative au mandat d'arrêt européen, est relative à une situation dans laquelle la procédure pénale ne donne pas lieu à l'application d'une mesure restreignant la liberté individuelle de la personne concernée, de sorte que, dans le cadre de cette exception, une personne peut être poursuivie pour une « infraction autre » que celle qui a motivé sa remise, donnant lieu à une peine ou mesure privative de liberté, sans qu'il soit nécessaire d'avoir recours à la procédure de consentement, pour autant qu'aucune mesure restrictive de liberté n'est appliquée pendant la procédure pénale; si ladite personne est condamnée à une peine ou mesure restrictive de liberté, le consentement est exigé pour que cette peine puisse être exécutée, et il en résulte donc que la seule condamnation à une peine d'emprisonnement ne constitue pas pour autant une mesure restreignant la liberté individuelle visée à l'article 37, § 2, de la loi du 19 décembre 2013 relative au mandat d'arrêt européen, au contraire de l'arrestation immédiate (1). (1) CJUE 1er décembre 2008, arrêt C-388/08/PPU, Strafzaken c. Artur Leymann et Aleksei Pustovarov ; S. DEWULF, Handboek Uitleveringsrecht, Intersentia, 2013, pp. 200-206.

---

*EUROPEES AANHOUDINGSBEVEL - Wet Europees
Aanhoudingsbevel - Artikel 37 § 1 en § 2, 3° - Specialiteit -
Draagwijdte*

---

*MANDAT D'ARRET EUROPEEN - Loi du 19 décembre 2003 relative
au mandat d'arrêt européen - Article 37 § 1er et 2, 3° - Principe de
spécialité - Portée*

De rechter die uitspraak doet over bij hem aanhangige feiten waaraan slechts één misdrijfomschrijving is gegeven, kan aan die ene misdrijfomschrijving desgevallend één of meerdere misdrijfomschrijvingen toevoegen maar aangezien een dergelijke toevoeging tot een bijkomende schuldigverklaring aan een misdrijf kan leiden, vereist dit een aanvullende aanhangigmaking hetgeen is uitgesloten in hoger beroep, zodat het appolgerecht voor de bij haar aanhangige feiten geen misdrijfomschrijving kan toevoegen en dus niet tot een ontdubbeling van de misdrijfomschrijving kan overgaan; de voormelde bepalingen verzetten zich er nochtans niet tegen dat de rechter en dus ook het appolgerecht de misdrijfomschrijving van de aanhangig gemaakte feiten opsplitst in onderdelen en vervolgens overgaat tot een heromschrijving van een onderdeel van een voltrokken misdrijf naar een strafbare poging aangezien daardoor aan de initiële misdrijfomschrijving geen misdrijfomschrijving toegevoegd wordt en de toestand van de beklaagde evenmin wordt verzwaard.

---

*HOGER BEROEP - Strafzaken (douane en accijnzen
inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter -
Saisine - Kwalificatie - Herkwalificatie - Draagwijdte
RECHTBANKEN - Strafzaken - Strafvordering - Saisine -
Kwalificatie - Herkwalificatie - Hoger beroep - Bevoegdheid
van de rechter - Draagwijdte*

Le juge qui statue sur des faits dont il est saisi et auxquels une qualification unique a été donnée peut, le cas échéant, ajouter une ou plusieurs qualifications à cette qualification unique mais, dès lors qu'un tel ajout est susceptible d'entraîner une déclaration de culpabilité supplémentaire du chef d'une infraction, il nécessite une saisine complémentaire, toutefois exclue en degré d'appel, de sorte que la juridiction d'appel ne peut ajouter de qualification aux faits dont elle est saisie et ne peut donc procéder au dédoublement de la qualification; en revanche, les dispositions précitées n'empêchent pas le juge ni, par conséquent, la juridiction d'appel, de procéder à la disjonction de la qualification des faits dont elle est saisie puis de requalifier une partie d'une infraction consommée en tentative punissable dès lors que, ce faisant, la juridiction d'appel n'ajoute pas de qualification à la qualification initiale et n'aggrave pas la situation du prévenu.

---

*APPEL - Matière répressive (y compris douanes et accises) - Effets.
compétence du juge - Saisine - Qualification - Requalification -
Portée*

---

*TRIBUNAUX - Matière répressive - Action publique - Saisine -
Qualification - Requalification - Appel - Compétence du juge -
Portée*

Volgens artikel 6.3.d EVRM, dat bijzondere toepassingsmodaliteiten bevat van het door artikel 6.1 EVRM gewaarborgde recht op een eerlijk proces, heeft eenieder die wegens een strafbaar feit wordt vervolgd ook het recht getuigen à décharge te ondervragen of te doen ondervragen maar deze artikelen kennen aan een beklaagde geen absoluut of onbeperkt recht toe om getuigen à décharge door de politie te doen ondervragen of op de rechtszitting als getuige te horen en het komt aan de beklaagde toe aan te tonen en te motiveren dat het horen van een getuige à décharge noodzakelijk is voor de waarheidsvinding; het staat aan de rechter om daarover te oordelen, waarbij hij er dient over te waken dat het recht van de beklaagde op een eerlijk proces in zijn geheel beschouwd niet in het gedrang wordt gebracht en waarbij de rechter zijn beslissing over het al dan niet horen van de getuigen à décharge moet steunen op concrete omstandigheden die hij aanwijst (1). (1) Cass. 31 januari 2017, AR P.16.0970.N, AC 2017, nr. 73 met concl. van advocaat-generaal R. MORTIER.

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Horen van getuigen à décharge - Beoordeling van de noodzaak op basis van concrete omstandigheden - Draagwijdte

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Artikel 6.3.d - Recht op een eerlijk proces - Horen van getuigen à décharge - Beoordeling van de noodzaak op basis van concrete omstandigheden - Draagwijdte

Selon l'article 6, § 3, d, de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, qui comporte des modalités d'application particulières du droit à un procès équitable consacré par l'article 6, § 1er, de la Convention, toute personne poursuivie du chef d'un fait punissable a le droit d'interroger ou de faire interroger des témoins à décharge, mais ces articles ne confèrent pas au prévenu le droit absolu ou illimité de faire interroger des témoins à décharge par la police ou de faire entendre leur témoignage à l'audience, et il revient au prévenu de démontrer et de motiver la nécessité d'entendre un témoin à décharge en vue de la manifestation de la vérité; il appartient au juge de se prononcer à cet égard, tout en veillant à ce que le droit du prévenu à un procès équitable, pris dans son ensemble, ne soit pas mis en péril, et le juge est tenu de fonder sa décision d'entendre ou non des témoins à décharge sur des circonstances concrètes qu'il indique (1). (1) Cass. 31 janvier 2017, RG P.16.0970.N, Pas. 2017, n° 73, avec concl. de R. MORTIER, avocat général, publiées à leur date dans AC.

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.1 - Droit à un procès équitable - Audition de témoins à décharge - Appréciation de la nécessité sur la base de circonstances concrètes - Portée

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.3 - Article 6, § 3, d - Droit à un procès équitable - Audition de témoins à décharge - Appréciation de la nécessité sur la base de circonstances concrètes - Portée

Wanneer de raadkamer een verwijzing naar de correctionele rechtbank heeft uitgesproken voor feiten omschreven als deelname aan de voorbereiding of de uitvoering van enige geoorloofde activiteit van een criminale organisatie, zoals bepaald in artikel 324ter, §2, Strafwetboek, zijnde een wanbedrijf en het arrest de feiten heromschrijft als deelname aan een criminale organisatie door een leidend persoon, zoals bepaald in artikel 324ter, §4, Strafwetboek, zijnde een misdaad, kan het hof van beroep van die misdaad enkel kennis nemen door krachtens artikel 3, derde lid Wet Verzachtende omstandigheden verzachtende omstandigheden aan te nemen (1). (1) M. DE SWAEF en M. TRAEST, Bendevorming en criminale organisaties, Comm. Straf.; I. ONSEA, "Wet betreffende de criminale organisaties: een eerste effectieve stap in de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit", Panopticon 1999, 278-286; F. ROGGEN, "La loi du 10 janvier 1999 relative aux organisations criminelles", RDP, 1999, 1135-1160.

**BEVOEGDHEID EN AANLEG - Strafkaken - Bevoegdheid -
Verwijzing door onderzoeksgerecht van een wanbedrijf naar de
correctionele rechtbank - Heromschrijving door het hof van
beroep als een misdaad - Draagwijdte**

**ONDERZOEKSGERECHTEN - Raadkamer - Verwijzing van een
wanbedrijf naar de correctionele rechtbank - Heromschrijving
door het hof van beroep als een misdaad - Draagwijdte**

**STRAF - Verzachtende omstandigheden,
verschoningsgronden - Verwijzing van een wanbedrijf naar de
correctionele rechtbank - Heromschrijving door het hof van
beroep als een misdaad - Draagwijdte**

**VERENIGING VAN MISDADIGERS - Criminale organisatie -
Artikel 324ter, § 2, Strafwetboek - Deelname aan de
voorbereiding of de uitvoering van enige geoorloofde activiteit
van een criminale organisatie - Aard van het misdrijf -
Wanbedrijf**

**VERENIGING VAN MISDADIGERS - Criminale organisatie -
Artikel 324ter, § 4, Strafwetboek - Deelname aan een criminale
organisatie door een leidend persoon - Aard van het misdrijf -
Misdaad**

Lorsque la chambre du conseil a prononcé le renvoi devant le tribunal correctionnel du chef de faits qualifiés de participation à la préparation ou à la réalisation de toute activité licite d'une organisation criminelle, à savoir un délit prévu à l'article 324ter, § 2, du Code pénal, et que l'arrêt requalifie les faits en participation à une organisation criminelle en qualité de dirigeant, à savoir un crime prévu à l'article 324ter, § 4, du Code pénal, la cour d'appel ne peut connaître de ce crime qu'en admettant des circonstances atténuantes en vertu de l'article 3, alinéa 3, de la loi du 4 octobre 1867 sur les circonstances atténuantes (1). (1) M. DE SWAEF et M. TRAEST, Bendevorming en criminale organisaties, Comm. Straf.; I. ONSEA, « Wet betreffende de criminale organisaties: een eerste effectieve stap in de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit », Panopticon 1999, 278-286; F. ROGGEN, « La loi du 10 janvier 1999 relative aux organisations criminelles », R.D.P., 1999, 1135-1160.

**COMPETENCE ET RESSORT - Matière répressive - Compétence -
Renvoi par la juridiction d'instruction devant le tribunal
correctionnel du chef d'un délit - Requalification en crime par la
cour d'appel - Portée**

**JURIDICTIONS D'INSTRUCTION - Chambre du conseil - Renvoi
devant le tribunal correctionnel du chef d'un délit - Requalification
en crime par la cour d'appel - Portée**

**PEINE - Circonstances atténuantes. causes d'excuse; voir aussi:
276/05 infraction - Renvoi devant le tribunal correctionnel du chef
d'un délit - Requalification en crime par la cour d'appel - Portée**

**ASSOCIATION DE MALFAITEURS - Organisation criminelle - Article
324ter, § 2, du Code pénal - Participation à la préparation ou à la
réalisation de toute activité licite d'une organisation criminelle -
Nature de l'infraction - Délit**

**ASSOCIATION DE MALFAITEURS - Organisation criminelle - Article
324ter, § 4, du Code pénal - Participation à une organisation
criminelle en qualité de dirigeant - Nature de l'infraction - Crime**

Artikel 2.46 Wegverkeersreglement bepaalt dat een voetganger een persoon is die zich te voet verplaatst; een voetganger op de openbare weg verliest die hoedanigheid niet, enkel omdat hij blijft staan of gaat zitten; de inzittende van een voertuig die uitstapt om zich te voet naar de voorkant van dat voertuig te begeven, verliest die hoedanigheid en wordt derhalve voetganger.

WEGVERKEER - Wegverkeersreglement van 1 december 1975 - Art. 2 - Art. 2.46 - Voetganger

- Artt. 2, § 46, en 42 KB van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en het gebruik van de openbare weg

---

Wanneer alleen de verzekeraar hoger beroep instelt, heeft de beslissing waarbij hij samen met de verzekerde ten aanzien van de burgerlijke partij is veroordeeld, jegens hem geen gezag van gewijsde, zodat die beslissing hem niet meer tegenstelbaar is; het feit dat die beslissing hem niet tegenstelbaar is, geldt zowel ten aanzien van de verzekerde als van de benadeelde (1). (1) Cass. 29 september 1999, AR P.99.0624.F, AC 1999, nr. 493; Cass. 4 december 1996, AR P.96.0007.F, AC 1996, nr. 482; Cass. 19 januari 1994, AR P.93.1101.F, AC 1994, nr. 31; Cass. 19 maart 1973, AC 1973, I, p. 707; zie Cass. 26 oktober 2016, AR P.15.1587.F, AC 2016, nr. 605, met concl. OM in Pas. 2016; M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, La Charte, Brugge, 8ste uitg., 2017, dl. II, p. 1511..

VERZEKERING - Algemeen - Gezag van gewijsde - Strafzaken - Burgerlijke rechtsvordering - WAM-verzekering - Veroordeling van de verzekerde, beklaagde, en van de verzekeraar - Hoger beroep van de verzekeraar alleen

- Art. 202 Wetboek van Strafvordering
- Art. 23 Gerechtelijk Wetboek

HOGER BEROEP - Strafzaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Burgerlijke rechtsvordering (bijzondere regels) - Gezag van gewijsde - WAM-verzekering - Veroordeling van de verzekerde, beklaagde, en van de verzekeraar - Hoger beroep van de verzekeraar alleen

- Art. 202 Wetboek van Strafvordering
- Art. 23 Gerechtelijk Wetboek

RECHTERLIJK GEWIJSDE - Gezag van gewijsde - Strafzaken - Burgerlijke rechtsvordering - WAM-verzekering - Veroordeling

L'article 2.46 du code de la route dispose qu'un piéton est une personne qui se déplace à pied; un piéton sur la voie publique ne perd pas cette qualité du seul fait qu'il s'arrête ou s'assoit; le passager d'un véhicule qu'il quitte pour rejoindre à pied l'avant de ce véhicule perd cette qualité et devient, partant, piéton.

ROULAGE - Code de la route du 01121975 - Dispositions réglementaires - Article 2 - Article 2, # 46 - Piéton

- Art. 2, § 46, et 42 A.R. du 1er décembre 1975 portant règlement général sur la police de la circulation routière et de l'usage de la voie publique

---

Lorsque l'assureur interjette seul appel, la décision qui l'a condamné, avec l'assuré, à l'égard de la partie civile n'a pas autorité de la chose jugée à son égard, en manière telle qu'elle ne lui est plus opposable, ce défaut d'opposabilité valant tant à l'égard de l'assuré qu'à celui de la personne lésée (1). (1) Cass. 29 septembre 1999, RG P.99.0624.F, Pas. 1999, n° 493; Cass. 4 décembre 1996, RG P.96.0007.F, Pas. 1996, n° 482; Cass. 19 janvier 1994, RG P.93.1101.F, Pas. 1994, I, n° 31; Cass., 19 mars 1973, Pas. 1973, I, p. 674; voir Cass. 26 octobre 2016, RG P.15.1587.F, Pas. 2016, n° 605, et concl. MP; M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY et D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, La Charte, Bruges, 8ème éd., 2017, t. II, p. 1511.

ASSURANCES - Généralités - Autorité de la chose jugée - Matière répressive - Action civile - Assurance automobile obligatoire - Condamnation de l'assuré, prévenu, et de l'assureur - Appel de l'assureur seul

- Art. 202 Code d'Instruction criminelle
- Art. 23 Code judiciaire

APPEL - Matière répressive (y compris douanes et accises) - Action civile (règles particulières) - Autorité de la chose jugée - Assurance automobile obligatoire - Condamnation de l'assuré, prévenu, et de l'assureur - Appel de l'assureur seul

- Art. 202 Code d'Instruction criminelle
- Art. 23 Code judiciaire

CHOSE JUGÉE - Autorité de chose jugée - Matière répressive - Action civile - Assurance automobile obligatoire - Condamnation de l'assuré, prévenu, et de l'assureur - Appel de l'assureur seul

van de verzekerde, beklaagde, en van de verzekeraar - Hoger beroep van de verzekeraar alleen

- Art. 202 Wetboek van Strafvordering
- Art. 23 Gerechtelijk Wetboek

- Art. 202 Code d'Instruction criminelle
- Art. 23 Code judiciaire

P.19.0931.N

14 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200114.2N.8](#)

AC nr. ...

Het plots optreden van een ernstige medische aandoening die een bestuurder ertoe noodzaakt abnormaal traag te rijden of plots te remmen, maakt een reden uit bedoeld in artikel 10.2, eerste lid, Wegverkeersreglement, ook al weet die bestuurder dat hij wegens zijn vooraf bestaande medische toestand niet beschikt over de vereiste lichaamsgesteldheid om een voertuig te besturen en ook al is zijn aandoening een voorzienbaar gevolg van zijn vooraf bestaande toestand; die bepaling heeft immers enkel betrekking op de concrete verkeerssituatie waarin de bestuurder zich bevindt.

WEGVERKEER - Wegverkeersreglement van 1 december 1975 - Art. 10 - Artikel 10.2 - Plots remmen zonder veiligheidsredenen - Veiligheidsredenen

- Art. 10.2 KB van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en het gebruik van de openbare weg

La manifestation soudaine d'une affection médicale grave qui contraint un conducteur à circuler à une vitesse anormalement réduite ou à exercer un freinage soudain constitue une raison visée à l'article 10.2, alinéa 1er, du code de la route, même si ce conducteur sait qu'en raison d'un état médical préexistant, il ne dispose pas des qualités physiques requises pour conduire un véhicule et même si l'affection dont il souffre est une conséquence prévisible de cet état préexistant; cette disposition ne concerne, en effet, que la situation de circulation concrète dans laquelle le conducteur se trouve.

ROULAGE - Code de la route du 01121975 - Dispositions réglementaires - Article 10 - Article 10, § 2 - Freinage soudain non exigé par des raisons de sécurité - Raisons de sécurité

- Art. 10.2 A.R. du 1er décembre 1975 portant règlement général sur la police de la circulation routière et de l'usage de la voie publique

P.19.0963.N

7 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200107.2N.9](#)

AC nr. ...

De rechter is weliswaar er principieel toe gehouden een alcoholslot op te leggen aan de overtreder die voldoet aan de voorwaarde van alcoholintoxicatie bepaald in artikel 37/1 Wegverkeerswet, zijnde een alcoholconcentratie van minstens 0.78 milligram per liter uitgeademde alveolaire lucht of van minstens 1,8 gram per liter bloed, maar in uitzonderlijke gevallen kan hij verkiezen dat niet te doen op grond van de redenen die hij uitdrukkelijk moet vermelden; deze redenen zijn door de wetgever niet gespecificeerd of beperkt tot welbepaalde gevallen zoals alcoholverslaving; aldus bepaalt de rechter vrij de redenen op grond waarvan hij de veiligheidsmaatregel van het alcoholslot niet oplegt.

Le juge est, en principe, tenu d'imposer l'utilisation d'un éthylotest antidémarrage au contrevenant qui répond à la condition d'intoxication alcoolique énoncée à l'article 37/1 de la loi du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière, à savoir une concentration d'alcool d'au moins 0.78 milligrammes par litre d'air alvéolaire expiré ou d'au moins 1,8 gramme par litre de sang mais, dans des cas exceptionnels, il peut décider de s'en abstenir pour des raisons qu'il doit expressément indiquer; ces raisons ne sont pas précisées par le législateur ni limitées à des cas spécifiques tels la dépendance à l'alcool; ainsi, le juge détermine librement les raisons pour lesquelles il n'impose pas l'utilisation de l'éthylotest antidémarrage en tant que mesure de sûreté.

WEGVERKEER - Wetsbepalingen - Art. 37 - Artikel 37/1 -
Alcoholslot - Motivering

- Art. 37/1 Wet betreffende de politie over het wegverkeer,
gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968

ROULAGE - Loi relative à la police de la circulation routière -
Dispositions légales - Article 37 - Article 37/1 - Ethylotest
antidémarrage - Motivation

- Art. 37/1 Loi relative à la police de la circulation routière,
coordonnée par Arrêté Royal du 16 mars 1968

P.19.0967.F

22 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200122.2F.2](#)

AC nr. ...

Artikel 136, § 2, ZIV-wet verbiedt samenloop wanneer de bij de voormalde wet bepaalde prestaties en die welke krachtens een andere wetgeving of volgens het gemeen recht verschuldigd zijn, dezelfde schade vergoeden (1); krachtens het vierde lid van voormeld artikel treedt de verzekeringsinstelling rechtens in de plaats van de rechthebbende tot beloop van het bedrag van de verleende prestaties, voor het geheel van de geldsommen die krachtens de andere wetgeving of het gemeen recht verschuldigd zijn en die de schade voortvloeiend uit ziekte, letsels, functionele stoornissen of overlijden geheel of gedeeltelijk vergoeden (2). (1) Cass. 21 januari 2009, AR P.07.1816.F, AC 2009, nr. 52. (2) Cass. 20 oktober 2016, AR C.16.0014.F, AC 2016, nr. 591; Cass. 2 maart 2011, AR P.10.1652.F, AC 2011, nr. 156.

L'article 136, § 2, de la loi du 14 juillet 1994 relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités commine une interdiction de cumul si les prestations servies en vertu de ladite loi et celles dues en vertu d'une autre législation ou par le droit commun, réparent un même dommage (1); en son quatrième alinéa, il institue, en faveur de l'organisme assureur, une subrogation de plein droit au bénéficiaire à concurrence des prestations octroyées et pour la totalité des sommes dues en application de l'autre législation ou du droit commun et qui réparent partiellement ou totalement le dommage découlant d'une maladie, de lésions, de troubles fonctionnels ou de décès (2). (1) Cass. 21 janvier 2009, RG P.07.1816.F, Pas. 2009, n° 52. (2) Cass. 20 octobre 2016, RG C.16.0014.F, Pas. 2016, n° 591 ; Cass. 2 mars 2011, RG P.10.1652.F, Pas. 2011, n° 156.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST -
Overeenkomsten en regres - Verzekering - Indeplaatsstelling -
Schade uit ziekte, letsels, functionele stoornissen of overlijden -
Naar gemeen recht vergoedbare schade - Toekenning van
sociale uitkeringen aan het slachtoffer - Ziekte- en
invaliditeitsverzekering - Cumulatieverbod - Indeplaatsstelling
van rechtswege van de verzekeringsinstelling

- Art. 136, § 2 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen

- Art. 1249 Burgerlijk Wetboek

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade -
Algemeen - Schade uit ziekte, letsels, functionele stoornissen of overlijden - Naar gemeen recht vergoedbare schade -
Toekenning van sociale uitkeringen aan het slachtoffer -
Ziekte- en invaliditeitsverzekering - Cumulatieverbod -
Indeplaatsstelling van rechtswege van de verzekeringsinstelling

- Art. 136, § 2 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen

- Art. 1249 Burgerlijk Wetboek

ZIEKTE- EN INVALIDITEITSVERZEKERING - Algemeen - Schade

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Conventions. recours -
Assurances. subrogation - Dommage découlant d'une maladie, de
lésions, de troubles fonctionnels ou de décès - Dommage
réparable en droit commun - Octroi de prestations sociales à la
victime - Assurance maladie-invalidité - Interdiction de cumul -
Subrogation de plein droit de l'organisme assureur

- Art. 136, § 2 Loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités coordonnée le 14 juillet 1994

- Art. 1249 Code civil

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Dommage - Généralités -
Dommage découlant d'une maladie, de lésions, de troubles
fonctionnels ou de décès - Dommage réparable en droit commun -
Octroi de prestations sociales à la victime - Assurance maladie-
invalidité - Interdiction de cumul - Subrogation de plein droit de l'
organisme assureur

- Art. 136, § 2 Loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités coordonnée le 14 juillet 1994

- Art. 1249 Code civil

ASSURANCE MALADIEINVALIDITE - Généralités - Dommage

uit ziekte, letsets, functionele stoornissen of overlijden - Naar gemeen recht vergoedbare schade - Toekenning van sociale uitkeringen aan het slachtoffer - Cumulatieverbod - Indeplaatsstelling van rechtswege van de verzekeringsinstelling

- Art. 136, § 2 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen

- Art. 1249 Burgerlijk Wetboek

INDEPLAATSSTELLING - Ziekte- en invaliditeitsverzekering - Schade uit ziekte, letsets, functionele stoornissen of overlijden - Naar gemeen recht vergoedbare schade - Toekenning van sociale uitkeringen aan het slachtoffer - Cumulatieverbod - Indeplaatsstelling van rechtswege van de verzekeringsinstelling

- Art. 136, § 2 Gecoördineerde wet 14 juli 1994 betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen

- Art. 1249 Burgerlijk Wetboek

découlant d'une maladie, de lésions, de troubles fonctionnels ou de décès - Dommage réparable en droit commun - Octroi de prestations sociales à la victime - Interdiction de cumul - Subrogation de plein droit de l'organisme assureur

- Art. 136, § 2 Loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités coordonnée le 14 juillet 1994

- Art. 1249 Code civil

SUBROGATION - Assurance maladie-invalidité - Dommage découlant d'une maladie, de lésions, de troubles fonctionnels ou de décès - Dommage réparable en droit commun - Octroi de prestations sociales à la victime - Interdiction de cumul - Subrogation de plein droit de l'organisme assureur

- Art. 136, § 2 Loi relative à l'assurance obligatoire soins de santé et indemnités coordonnée le 14 juillet 1994

- Art. 1249 Code civil

P.19.0981.N

21 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200121.2N.4](#)

AC nr. ...

Alhoewel de bepaling van artikel 47, eerste lid, Wegverkeerswet, wat haar toepassingsgebied betreft in algemene bewoordingen is uitgedrukt, volgt uit de doelstelling van de proeven, namelijk de samenleving te beveiligen, alsook het verband tussen die proeven en de regeling van de voorwaarden voor het verkrijgen van een rijbewijs, dat het in de artikelen 47 en 48, eerste lid, 2°, Wegverkeerswet vervatte strafrechtelijk gesanctioneerde verbod om na het verstrijken van een tijdelijke vervallenverklaring een motorvoertuig te besturen zonder eerst met goed gevolg de opgelegde proeven te hebben ondergaan, niet van toepassing is op die motovoertuigen waarvoor de bestuurder ontslagen is van de verplichting houder te zijn van een rijbewijs (1). (1) Zie andersluidende concl. OM.

Bien qu'en ce qui concerne son champ d'application, la disposition de l'article 47, alinéa 1er, de la loi du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière soit libellée en termes généraux, il résulte de la finalité des examens, à savoir la sécurité de la société, ainsi que du lien entre ces examens et le régime des conditions d'obtention d'un permis de conduire que l'interdiction sanctionnée pénalement aux articles 47 et 48, alinéa 1er, 2°, de la loi du 16 mars 1968, de conduire un véhicule à moteur après l'expiration d'une déchéance temporaire du droit de conduire sans avoir d'abord réussi les examens imposés, n'est pas applicable à ces véhicules à moteur pour lesquels le conducteur est dispensé de l'obligation d'être titulaire d'un permis de conduire (1). (1)Voir les concl. contraires du MP publiées à leur date dans AC.

WEGVERKEER - Wetsbepalingen - Art. 48 - Artikel 48, 2° - Verval van het recht tot sturen - Afleggen van de opgelegde proeven - Motorvoertuigen waarvoor geen rijbewijs nodig is - Draagwijdte

WEGVERKEER - Wetsbepalingen - Art. 47 - Artikel 47, eerste lid - Verval van het recht tot sturen - Afleggen van de opgelegde proeven - Motorvoertuigen waarvoor geen rijbewijs nodig is - Draagwijdte

ROULAGE - Loi relative à la police de la circulation routière - Dispositions légales - Article 48 - Article 48, 2° - Déchéance du droit de conduire - Réussite d'examens imposés - Véhicules à moteur pour lesquels aucun permis n'est nécessaire - Portée

ROULAGE - Loi relative à la police de la circulation routière - Dispositions légales - Article 47 - Article 47, alinéa 1er - Déchéance du droit de conduire - Réussite d'examens imposés - Véhicules à moteur pour lesquels aucun permis n'est nécessaire - Portée

Wanneer inzake jeugdbescherming de wet geen bijzonder bewijsmiddel voorschrijft, beoordeelt de feitenrechter in feite de bewijswaarde van de gegevens waarop hij zijn beslissing grondt en waarover de partijen vrij tegenspraak hebben kunnen voeren.

BEWIJS - Strafzaken - Bewijslast - Beoordelingsvrijheid - Jeugdbescherming - Beginsel van de beoordelingsvrijheid van de rechter

JEUGDBESCHERMING - Bewijs - Bewijswaardering - Beginsel van de beoordelingsvrijheid van de rechter

De in artikel 8 EVRM bepaalde bescherming van het privéleven strekt zich uit tot de privécommunicatie; elk gebruik van een zonder medeweten van de andere deelnemers opgenomen privé-communicatie waaraan men zelf deelneemt, kan een inbreuk op de voormelde bepaling zijn; het staat aan de rechter te beoordelen of dit gebruik is toegestaan en hierover te beslissen op grond van de feitelijke gegevens van de zaak, rekening houdend met de redelijke privacyverwachting die de deelnemers daarvan konden hebben en die onder meer betrekking heeft op de inhoud en de omstandigheden waarin het gesprek plaatsvond; de rechter kan daartoe ook acht slaan op het doel dat met het gebruik van de opname wordt beoogd, alsook op de hoedanigheid van de deelnemers en van de bestemming van de opname (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 85.

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 8 - Privé-communicaties - Opname door een deelnemer zonder medeweten van de andere deelnemer - Gebruik in rechte - Recht op bescherming van het privéleven

- Art. 8 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

COMMUNICATIE TELECOMMUNICATIE - Privé-communicaties - Opname door een deelnemer zonder medeweten van de andere deelnemer - Gebruik in rechte - Recht op bescherming van het privéleven

- Art. 8 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

BEWIJS - Strafzaken - Allerlei - Privé-communicaties -

En matière protectionnelle, lorsque la loi n'établit pas un mode spécial de preuve, le juge du fond apprécie en fait la valeur probante des éléments sur lesquels il fonde sa décision et que les parties ont pu librement contredire.

PREUVE - Matière répressive - Charge de la preuve. liberté d'appréciation - Protection de la jeunesse - Principe de la liberté d'appréciation du juge

PROTECTION DE LA JEUNESSE - Preuve - Appréciation de la preuve - Principe de la liberté d'appréciation du juge

La protection de la vie privée prévue par l'article 8 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales s'étend aux communications privées en telle sorte que l'usage d'une communication privée enregistrée à l'insu des autres intervenants à laquelle on intervient soi-même peut constituer une violation de la disposition précitée; il appartient au juge d'apprécier si l'usage est autorisé et d'en décider sur la base des éléments de fait de la cause, compte tenu des attentes raisonnables, quant au respect de la vie privée, qu'ont pu avoir les intervenants, eu égard notamment au contenu et aux circonstances dans lesquelles la conversation a eu lieu; à cette fin, le juge peut prendre également en compte l'objectif poursuivi par l'utilisation de l'enregistrement ainsi que la qualité des participants et celle du destinataire de l'enregistrement (1). (1) Voir les concl. du MP.

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 8 - Communications privées - Enregistrement par un participant à l'insu de l'autre - Utilisation en justice - Droit à la protection de la vie privée

- Art. 8 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

COMMUNICATION TELECOMMUNICATION - Communications privées - Enregistrement par un participant à l'insu de l'autre - Utilisation en justice - Droit à la protection de la vie privée

- Art. 8 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

PREUVE - Matière répressive - Divers - Communications privées - Enregistrement par un participant à l'insu de l'autre - Utilisation

Opname door een deelnemer zonder medeweten van de andere deelnemer - Gebruik in rechte - Recht op bescherming van het privéleven

- Art. 8 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

De maatregelen inzake hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming hebben voorrang op de burgerrechtelijke beschikkingen wanneer de ene niet verenigbaar zijn met de andere (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 85.

JEUGDBESCHERMING - Beschermingsmaatregelen - Burgerlijke maatregelen - Voorrang

Wanneer de eerste beslissing betreffende de huisvesting van een kind wordt uitgesproken in een procedure tussen de moeder en de vader van het kind, die als gevolg van de echtscheiding de uitoefening van het ouderlijk gezag en de huisvesting van het kind tussen hen regelt, en de tweede beslissing tot doel heeft de toestand van gevaar waarin het kind verkeert te verhelpen, hebben die twee beslissingen niet hetzelfde voorwerp (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 85.

JEUGDBESCHERMING - Minderjarige in gevaar - Huisvestingsmaatregel buiten het familiaal leefmilieu - Internationale bevoegdheid van het gerecht waarbij de zaak aanhangig is - Brussel I/bis-verordening -

Bevoegdheidsconflict - Procedures met hetzelfde voorwerp

- Art. 19 EG-Verordening nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid

en justice - Droit à la protection de la vie privée

- Art. 8 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

Les mesures prises dans le cadre de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse priment sur les dispositions civiles lorsque les unes sont incompatibles avec les autres (1). (1) Voir les concl. du MP.

PROTECTION DE LA JEUNESSE - Mesures protectionnelles - Mesures civiles - Primaute

Lorsque la première décision relative à l'hébergement d'un enfant est prononcée dans une procédure opposant ses parents et réglementant entre eux l'exercice de l'autorité parentale et l'hébergement de l'enfant à la suite du divorce et que la seconde décision a pour but de porter remède à la situation de danger dans laquelle se trouve l'enfant, ces deux décisions n'ont pas le même objet (1). (1) Voir les concl. du MP.

PROTECTION DE LA JEUNESSE - Mineur en danger - Mesure d'hébergement en dehors du milieu familial - Compétence internationale de la juridiction saisie - Règlement Bruxelles I/bis - Conflit de compétence - Procédures ayant le même objet

- Art. 19 Règlement CE n° 2201/2003 du Conseil du 27 novembre 2003 relatif à la compétence, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière matrimoniale et en matière de responsabilité parentale

Volgens het Hof van Justitie van de Europese Unie moet artikel 1, lid 1, verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003, de zogenaamde verordening Brussel IIbis, aldus worden uitgelegd dat een beslissing waarbij de onmiddellijke ondertoezichtstelling en de plaatsing van een kind buiten zijn eigen gezin worden gelast, onder het begrip "burgerlijke zaken" in de zin van die bepaling valt wanneer deze beslissing is genomen op grond van de regels inzake kinderbescherming; hoewel die verordening dus geen onderscheid tussen die twee materies maakt wanneer het toepassingsgebied van die verordening moet worden vastgesteld en, bijgevolg, de internationale bevoegdheid moet worden bepaald van het gerecht waarbij de zaak aanhangig is, kan hieruit evenwel niet worden afgeleid dat, volgens het recht van de Europese Unie, twee procedures die in die materies gelijktijdig worden gevoerd onvermijdelijk hetzelfde voorwerp en dezelfde oorzaak hebben (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 85.

Selon la Cour de justice de l'Union européenne, l'article 1er, paragraphe 1er, du règlement (CE) n° 2201/2003 du Conseil du 27 novembre 2003, dit règlement Bruxelles IIbis, doit être interprété en ce sens que relève de la notion de « matières civiles », au sens de cette disposition, une décision qui ordonne la prise en charge immédiate et le placement d'un enfant en dehors de son foyer d'origine, lorsque cette décision a été adoptée dans le cadre des règles relatives à la protection de l'enfance; si, ce règlement ne fait donc pas de distinction entre ces deux matières lorsqu'il s'agit de définir son champ d'application et, partant, de déterminer la compétence internationale de la juridiction saisie, il ne s'en déduit toutefois pas que, selon le droit de l'Union européenne, deux procédures menées parallèlement dans ces matières aient nécessairement le même objet et la même cause (1). (1) Voir les concl. du MP.

---

*JEUGDBESCHERMING - Minderjarige in gevaar -
Huisvestingsmaatregel buiten het familiaal leefmilieu -
Internationale bevoegdheid van het gerecht waarbij de zaak
aanhangig is - Brussel IIbis-verordening - Toepassingsgebied*

- Artt. 1 en 19 EG-Verordening nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid

---

*PROTECTION DE LA JEUNESSE - Mineur en danger - Mesure
d'hébergement en dehors du milieu familial - Compétence
internationale de la juridiction saisie - Règlement Bruxelles IIbis -
Champ d'application*

- Art. 1er et 19 Règlement CE n° 2201/2003 du Conseil du 27 novembre 2003 relatif à la compétence, la reconnaissance et l'exécution des décisions en matière matrimoniale et en matière de responsabilité parentale

---

P.19.1010.N

28 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200128.2N.4](#)

AC nr. ...

De rechter kan de schuld van een beklaagde aan een misdrijf niet uitsluitend steunen op het gegeven dat die beklaagde reeds voor gelijkaardige feiten werd veroordeeld; hij kan dat gegeven bij de schuldbeoordeling nochtans wel in aanmerking nemen ter ondersteuning van andere bewijsgegevens.

---

*BEWIJS - Strafkosten - Bewijslast - Beoordelingsvrijheid -
Schuldbeoordeling - Strafrechtelijke voorgaanden - Invloed*

*REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN - Geen
conclusie - Strafkosten (geestrijke dranken en douane en
accijnen inbegrepen) - Motivering schuld - Eerdere*

Le juge ne peut fonder la culpabilité d'un prévenu du chef d'une infraction sur la seule circonstance que ce prévenu a déjà été condamné pour des faits similaires; il peut néanmoins prendre cette circonstance en considération à l'appui d'autres éléments probants pour apprécier la culpabilité.

---

*PREUVE - Matière répressive - Charge de la preuve. liberté
d'appréciation - Appréciation de la culpabilité - Antécédents
judiciaires - Incidence*

*MOTIFS DES JUGEMENTS ET ARRETS - Pas de conclusions -
Matière répressive (y compris les boissons spiritueuses et les
douanes et accises) - Motivation de la culpabilité -*

P.19.1018.F

5 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200205.2F.2](#)

AC nr. ...

Een bedrieglijk opgemaakte schijnakte kan slechts een valsheid in geschriften vormen in zoverre deze bewijs kan opleveren en aldus derden kan schaden, omdat het voor hen gevolgen heeft; een ontwerpovereenkomst die werd opgemaakt met de bedoeling om aan een geschil een einde te maken en die door de auteur werd toegezonden aan de advocaat van een bij dat geschil betrokken partij, kan niet als een strafbare valsheid worden beschouwd wanneer de bestemming de juistheid van de daarin besloten vermeldingen kan nagaan (1). (1) Zie FR. LUGENTZ, "Faux en écritures authentiques et publiques", in Les Infractions - Volume 4: les Infractions contre la foi publique, Larcier, 2012, p. 55, en de verwijzingen in noot 21; Cass. 30 mei 2018, AR P.18.0034.F, AC 2018, nr. 343 (aangifte bij de bijzondere belastinginspectie), met concl. OM en de daarin vermelde verwijzingen in Pas. 2018; Cass. 23 mei 2017, AR P.16.0719.N, AC 2017, nr. 345 (processen-verbaal waarin de verklaringen van het slachtoffer of van de verdachte van het misdrijf zijn vervat); Cass. 18 april 2006, AR P.06.0010.N, AC 2006, nr. 216 (bewijsstukken die volgens artikel 9 van de wet van 22 december 1999 betreffende de regularisatie van het verblijf van bepaalde categorieën van vreemdelingen verblijvend op het grondgebied van het Rijk, aan de regularisatiecommissie moeten worden overgelegd); Cass. 5 mei 2004, AR P.04.0063.F, AC 2004, nr. 235 (factuur voor fictieve prestaties). Hieruit volgt niet dat een valse verklaring nooit een valsheid in geschriften kan uitmaken: zie, in die zin, Cass. 25 oktober 2017, AR P.17.0277.F, AC 2017, nr. 589 (aanvraag tot inschrijving op een woonplaats); Cass. 25 februari 2015, AR P.14.1764.F, AC 2015, nr. 142 (valse aangifte van diefstal aan de politie met het oog op verzekeringsfraude); Cass. 27 januari 2010, AR P.09.0770.F, AC 2010, nr. 62 (verzekeringsvoorstel). (M.N.B.)

Un acte simulé, dressé frauduleusement, ne peut constituer un faux en écritures que dans la mesure où il est susceptible de faire preuve et ainsi de porter préjudice aux tiers en produisant effet contre eux; un projet de convention en vue de mettre fin à un litige, adressé par son auteur à l'avocat d'une partie à ce contentieux, ne peut pas être considéré comme un faux punissable lorsque son destinataire a la possibilité de vérifier l'exactitude des mentions qu'il comporte (1). (1) Voir FR. LUGENTZ, «Faux en écritures authentiques et publiques», in Les Infractions - Volume 4: les Infractions contre la foi publique, Larcier, 2012, p. 55, et réf. en note 21; Cass. 30 mai 2018, RG P.18.0034.F, Pas. 2018, n° 343 (dénonciation à l'Inspection spéciale des impôts), avec concl. MP, et réf. y citées; Cass. 23 mai 2017, RG P.16.0719.N, Pas. 2017, n° 345 (procès-verbaux comportant les déclarations de la victime ou du suspect d'une infraction); Cass. 18 avril 2006, RG P.06.0010.N, Pas. 2006, n° 216 (pièces justificatives qui doivent être transmises à la commission de régularisation selon l'article 9 de la loi relative à la régularisation de séjour de certaines catégories d'étrangers séjournant sur le territoire du Royaume); Cass. 5 mai 2004, RG P.04.0063.F, Pas. 2004, n° 235 (facture relative à des prestations fictives). Il n'en résulte pas qu'une fausse déclaration ne pourrait jamais constituer un faux en écritures: ainsi, voir Cass. 25 octobre 2017, RG P.17.0277.F, Pas. 2017, n° 589 (demande d'inscription domiciliaire); Cass. 25 février 2015, RG P.14.1764.F, Pas. 2015, n° 142 (fausse déclaration de vol à la police en vue d'une fraude à l'assurance); Cass. 27 janvier 2010, RG P.09.0770.F, Pas. 2010, n° 62 (proposition d'assurance). (M.N.B.)

beschermde geschrift - Begrip - Ontwerpvereenkomst met het oog op de beëindiging van een geschil, die door de auteur werd toegezonden aan de advocaat van een bij dat geschil betrokken partij

- Artt. 193 en 196 Strafwetboek

ADVOCAAT - Valsheid in geschriften - Door de wet beschermde geschrift - Begrip - Ontwerpvereenkomst met het oog op de beëindiging van een geschil, die door de auteur werd toegezonden aan de advocaat van een bij dat geschil betrokken partij

- Artt. 193 en 196 Strafwetboek

de convention en vue de mettre fin à un litige, adressé par son auteur à l'avocat d'une partie à ce contentieux

- Art. 193 et 196 Code pénal

AVOCAT - Faux en écritures - Écrit protégé par la loi - Notion - Projet de convention en vue de mettre fin à un litige, adressé par son auteur à l'avocat d'une partie à ce contentieux

- Art. 193 et 196 Code pénal

P.19.1026.N

14 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200114.2N.12](#)

AC nr. ...

De omstandigheid dat de rechter vaststelt dat er geen duidelijkheid bestaat over het motief voor een opzettelijke gewelddaad of dat er geen getuige is van de feiten voorafgaand aan die opzettelijke gewelddaad, belet hem niet te oordelen dat de dader zich niet kan beroepen op wettige verdediging.

MISDRIJF - Rechtvaardiging en verschoning - Rechtvaarding - Wettige verdediging - Opzettelijke slagen en verwondingen - Omstandigheden van de feiten - Beoordeling

SLAGEN EN VERWONDINGEN - DODEN - Opzettelijk toebrengen van verwondingen en opzettelijk doden - Opzettelijke slagen en verwondingen - Rechtvaardigingsgrond - Wettige verdediging - Omstandigheden van de feiten - Beoordeling

La circonstance que le juge constate que le motif d'un acte de violence volontaire ou que les faits qui ont précédé cet acte de violence volontaire n'ont pas eu de témoins ne l'empêche pas de considérer que l'auteur ne peut se prévaloir de la légitime défense.

INFRACTION - Justification et excuse - Justification - Légitime défense - Coups et blessures volontaires - Circonstances des faits - Appréciation

COUPS ET BLESSURES. HOMICIDE - Volontaires - Coups et blessures volontaires - Cause de justification - Légitime défense - Circonstances des faits - Appréciation

Ingevolge de wijziging van artikel 400, eerste lid, Strafwetboek door artikel 20 van de wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri II-wet), werden zonder aanpassing van de toepasselijke straffen de voorwaarden voor strafbaarheid versoepeld, waardoor artikel 400, eerste lid, Strafwetboek in de thans geldende versie een strengere strafwet is; de omstandigheid dat een veroordeelde dit anders zou aanvoelen, doet daaraan geen afbreuk (1). (1) J. DE HERDT, "Bijzonder strafrecht en straftoemeting na de Potpourri II-wet", NC 189-192; J. DECOKER, "Van blijvende ongeschiktheid naar ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid van meer dan vier maanden", in J. DECOKER, L. GYSELAERS, P. HOET, J. COPPENS, F. VROMAN, M. VANDERMEERSCH, T. DECAIGNY, T. BAUWENS, G. VAN DE HEYNING, B. DE SMET, G. SCHOORENS, B. MEGANCK, H. VAN BAVEL, E. BAEYENS, I. MENNES, J. MILLEN, "De wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri II), gewikt en gewogen", T.Strafr. 2016, afl. 1, (2-158), nr. 14-18 p. 8-10.

À la suite de la modification de l'article 400, alinéa 1er, du Code pénal par l'article 20 de la loi du 5 février 2016 modifiant le droit pénal et la procédure pénale et portant des dispositions diverses en matière de justice (« pot-pourri II »), les conditions du caractère punissable des faits ont été assouplies sans que les peines applicables aient été adaptées, faisant ainsi de l'article 400, alinéa 1er, du Code pénal une loi pénale plus sévère dans sa version actuelle; la circonstance qu'une personne condamnée aurait un autre ressenti à cet égard n'y change rien (1). (1) J. DE HERDT, « Bijzonder strafrecht en straftoemeting na de Potpourri II-wet », N.C. 189-192 ; J. DECOKER, « Van blijvende ongeschiktheid naar ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid van meer dan vier maanden », dans J. DECOKER, L. GYSELAERS, P. HOET, J. COPPENS, F. VROMAN, M. VANDERMEERSCH, T. DECAIGNY, T. BAUWENS, G. VAN DE HEYNING, B. DE SMET, G. SCHOORENS, B. MEGANCK, H. VAN BAVEL, E. BAEYENS, I. MENNES, J. MILLEN, « De wet van 5 februari 2016 tot wijziging van het strafrecht en de strafvordering en houdende diverse bepalingen inzake justitie (Potpourri II), gewikt en gewogen », T.Strafr. 2016/1, (2-158), n° 14-18, pp. 8 à 10.

SLAGEN EN VERWONDINGEN - DODEN - Opzettelijk toebrengen van verwondingen en opzettelijk doden - Opzettelijke slagen en verwondingen - Ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid - Wijziging door de wet van 5 februari 2016 - Versoepeling van de voorwaarden van strafbaarheid - Strengere strafwet - Draagwijde

WETTEN, DECRETEN, ORDONNANTIES, BESLUITEN - Werking in de tijd en in de ruimte - Werking in de tijd - Artikel 400, eerste lid, Strafwetboek - Opzettelijke slagen en verwondingen - Ongeschiktheid tot het verrichten van persoonlijke arbeid - Wijziging door de wet van 5 februari 2016 - Versoepeling van de voorwaarden van strafbaarheid - Strengere strafwet - Draagwijde

---

COUPS ET BLESSURES. HOMICIDE - Volontaires - Coups et blessures volontaires - Incapacité d'effectuer un travail personnel - Modification par la loi du 5 février 2016 - Assouplissement des conditions du caractère punissable - Loi pénale plus sévère - Portée

LOIS. DECRETS. ORDONNANCES. ARRETES - Application dans le temps et dans l'espace - Application dans le temps - Code pénal, article 400, alinéa 1er - Coups et blessures volontaires - Incapacité d'effectuer un travail personnel - Modification par la loi du 5 février 2016 - Assouplissement des conditions du caractère punissable - Loi pénale plus sévère - Portée

---

Uit artikel 29, §2, eerste lid, Wegverkeerswet en artikel 41bis, §1 Strafwetboek volgt dat voor overtredingen als bedoeld in voornoemd artikel 29, §2, eerste lid, Wegverkeerswet, de maximumgeldboete de aan een rechtspersoon kan worden opgelegd, 250,00 euro bedraagt.

WEGVERKEER - Wetsbepalingen - Art. 29 - Uitzonderlijke voertuigen - Rechtspersoon - Geldboete

- Art. 41bis, § 1 Strafwetboek
- Art. 29, § 2, eerste lid KB 16 maart 1968 tot coördinatie van de wetten betreffende de politie over het wegverkeer
- Art. 10 KB 2 juni 2010 betreffende het wegverkeer van uitzonderlijke voertuigen

Il résulte des articles 29, § 2, alinéa 1er, de la loi du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière et 41bis, § 1er, du Code pénal que, pour les infractions visées par l'article 29, § 2, alinéa 1er, précité, le maximum de l'amende susceptible d'être imposée à une personne morale est de 250 euros.

ROULAGE - Loi relative à la police de la circulation routière - Dispositions légales - Article 29 - Véhicules exceptionnels - Personne morale - Amende

- Art. 41bis, § 1 Code pénal
- Art. 29, § 2, al. 1er Arrêté royal portant coordination des lois relatives à la police de la circulation routière
- Art. 10 A.R. du 2 juin 2010

P.19.1044.N

4 februari 2020

#Type!

AC nr. ...

Het overlijden van de beklaagde voor zijn veroordeling kracht van gewijsde krijgt, leidt tot het verval van de strafvordering, zodat de veroordeling van de burgerrechtelijk aansprakelijke partij tot het betalen van de tegen die beklaagde uitgesproken geldboete eveneens zonder uitwerking blijft.

STRAF - Geldboete en opdeciemen - Overlijden van de beklaagde - Veroordeling burgerrechtelijk aansprakelijke partij

Le décès du prévenu, lorsqu'il survient avant que sa condamnation passe en force de chose jugée, entraîne l'extinction de l'action publique, de sorte que la condamnation de la partie civilement responsable au paiement de l'amende prononcée à l'encontre de ce prévenu demeure également sans effet.

PEINE - Amende et décimes additionnels - Décès du prévenu - Condamnation de la partie civilement responsable

ACTION PUBLIQUE - Décès du prévenu - Condamnation de la partie civilement responsable - Amende

P.19.1046.N

14 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200114.2N.10](#)

AC nr. ...

Het begrip ?gebruik maken van een draagbare telefoon die in de hand wordt gehouden' moet in zijn normale betekenis worden uitgelegd, die inhoudt dat het gebruik niet wordt beperkt tot een welomschreven handeling zoals bellen of sms'en en dat het in de hand houden door de bestuurder van een draagbaar telefoon toestel tijdens het rijden impliceert dat dit toestel wordt gebruikt.

WEGVERKEER - Wegverkeersreglement van 1 december 1975 - Art. 8 - Artikel 8.4 - Draagbare telefoon - Gebruik

- Art. 8.4 KB van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en het gebruik van de openbare weg

La notion d'« usage d'un téléphone portable en le tenant en main » doit être entendue dans son sens usuel, dont il découle que l'usage en question ne se limite pas à une action bien définie comme téléphoner ou envoyer des messages écrits, mais que la tenue en main d'un téléphone par le conducteur pendant qu'il conduit implique l'usage de ce téléphone.

ROULAGE - Code de la route du 01121975 - Dispositions réglementaires - Article 8 - Article 8, § 4 - Téléphone portable - Usage

- Art. 8.4 A.R. du 1er décembre 1975 portant règlement général sur la police de la circulation routière et de l'usage de la voie publique

P.19.1067.F

22 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200122.2F.4](#)

AC nr. ...

De afwijzing van een verzoek van de beklaagde om opschorting, zonder eigen of specifieke redenen, is regelmatig met redenen omkleed en naar recht verantwoord door de uitspraak van een straf waarvan de rechtvaardiging toestaat te begrijpen waarom die uitspraak niet werd opgeschort (1). (1) Zie Cass. 2 maart 2011, AR P.10.0586.F, AC 2011, nr. 175; Cass. 27 mei 2009, AR P.09.0016.F, AC 2009, nr. 350, met andersluidende concl. van advocaat-generaal VANDERMEERSCH op datum in Pas.; Cass. 26 februari 2002, AR P.01.1650.N, AC 2002, nr. 133 en de noot, en Rev. dr. pén. crim., 2003, p. 890, en de noot « La motivation de la décision refusant la suspension » ; Cass. 20 juni 2000, AR P.98.1043.N, AC 2000, nr. 383; Cass. 30 april 1985, AR 9447, AC 1984-85, nr. 525; Cass. 8 november 2016, AR P.15.0724.N, AC 2016, nr. 628 (wanneer het verzoek met redenen is omkleed); Cass. 14 november 2017, AR P.16.1250.N, AC 2017, nr. 639 (wat betreft de verwerping van een uitstel).

Le rejet d'une demande de suspension formulée par le prévenu sans motif propre ou spécifique est régulièrement motivé et légalement justifié par la prononciation d'une peine dont la justification permet de comprendre pourquoi cette prononciation n'a pas été suspendue (1). (1) Voir Cass. 2 mars 2011, RG P.10.0586.F, Pas. 2011, n° 175 ; Cass., 27 mai 2009, RG P.09.0016.F, Pas. 2009, n° 350, et concl. contraires de M. Vandermeersch, avocat général ; Cass. 26 février 2002, RG P.01.1650.N, Pas. 2002, n° 133 et note, et Rev. dr. pén. crim., 2003, p. 890, avec note « La motivation de la décision refusant la suspension » ; Cass. 20 juin 2000, RG P.98.1043.N, Pas. 2000, n° 383 ; Cass. 30 avril 1985, RG 9447, Pas. 1985, n° 525 ; Cass. 8 novembre 2016, RG P.15.0724.N, Pas. 2016, n° 628 (si la demande est motivée) ; Cass. 14 novembre 2017, RG P.16.1250.N, Pas. 2017, n° 639 (quant au rejet d'un sursis).

VEROORDELING MET UITSTEL EN OPSCHORTING VAN DE VER - Algemeen - Verzoek zonder eigen of specifieke redenen, om opschorting van de uitspraak van de veroordeling - Afwijzing - Motivering door de uitspraak van een straf

- Art. 195, tweede lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 3, vierde lid Wet 10 februari 1994 tot wijziging van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie

---

CONDAMNATION AVEC SURSIS ET SUSPENSION DU PRONONCE - Généralités - Demande sans motif propre ou spécifique d'une suspension du prononcé - Rejet - Motivation par la prononciation d'une peine

- Art. 195, al. 2 Code d'Instruction criminelle
- Art. 3, al. 4 L. du 29 juin 1964 modifiée par la L. du 10 février 1994

P.19.1086.N

4 februari 2020

[#Type!](#)

AC nr. ...

Geen enkele verdragsbepaling noch enig daarop gesteund algemeen rechtsbeginsel belet de bestrafting van een verdachte die weigert de toegangscode tot zijn GSM mee te delen, ondanks een dwangbevel tot ontsleuteling van de onderzoeksrechter; daarbij is onder mee rekening te houden met het feit dat het recht niet aan zijn eigen veroordeling mee te werken en het vermoeden van onschuld geen absolute waarborgen zijn, de toegangscode tot een informaticasysteem bestaat onafhankelijk van de wil van de persoon die kennis heeft van die code en gedwongen medewerking dus geen risico inhoudt van onbetrouwbaar bewijsmateriaal en de huidige stand van de technologie het zeer moeilijk tot zelfs onmogelijk maakt om toegang te krijgen tot een informaticasysteem dat beschermd is door een versleutelingsapplicatie (1). (1) Zie concl. OM.

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Zwijgrecht - Recht niet mee te werken aan zijn eigen veroordeling - Dwangbevel van de onderzoeksrechter tot het meedelen van de toegangscode van een GSM

- Artt. 6.1 en 6.2 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
  - Art. 14 Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, ondertekend te New-York op 19 december 1966
  - Art. 7 Richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechting aanwezig te zijn
-

Aucune disposition conventionnelle, ni aucun principe général de droit reposant sur une telle disposition, n'empêche l'incrimination et la sanction d'un suspect qui refuse de communiquer le code d'accès à son téléphone portable malgré l'ordre émis en ce sens par le juge d'instruction; à cet égard, il convient notamment de prendre en compte que le droit de ne pas s'auto-incriminer et la présomption d'innocence ne sont pas absolus, que le code d'accès à un système informatique existe indépendamment de la volonté de la personne qui a connaissance de ce code, que cette collaboration forcée n'implique donc aucun risque pour la fiabilité des éléments de preuve et que l'état actuel de la technologie rend très difficile voire impossible d'accéder à un système informatique protégé par une application de cryptage (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.1 - Droit au silence - Droit de ne pas contribuer à sa propre condamnation - Ordre du juge d'instruction tendant à voir communiquer le code d'accès à un téléphone portable

- Art. 6, § 1er et 2 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950
  - Art. 14 Pacte international relatif aux droits économiques, sociaux et culturels, fait à New York le 19 décembre 1966
  - Art. 7 Directive 2016/343/UE du Parlement Européenne et du Conseil du 9 mars 2016
-

Op grond van artikel 88quater, §§ 1 en 3 Wetboek van Strafvordering is onder meer een verdachte strafbaar die, hoewel hij de toegangscode van een te doorzoeken informaticasysteem zoals een GSM-toestel kent, weigert ze mee te delen ondanks een daartoe strekkend bevel van de onderzoeksrechter; vereist is dat de opsporings-of onderzoeksinstantie op het moment van de gevraagde informatie het toestel reeds heeft opgespoord zonder het gebruik van dwang op de persoon en dat de vervolgende instantie aantoon dat de bedoelde persoon zonder redelijke twijfel de toegangscode kent (1).
(1) Zie concl. OM.

ONDERZOEK IN STRAFZAKEN - Gerechtelijk onderzoek - Onderzoeksverrichtingen - Beslag van een informaticasysteem - Versleuteling van berichten - Dwangbevel onderzoeksrechter tot ontsleuteling - Zwijgrecht

- Artt. 88quater, §§ 1 en 3 Wetboek van Strafvordering

Op grond van artikel 88quater, §§1 en 3 Wetboek van Strafvordering is onder meer een verdachte strafbaar die, hoewel hij de toegangscode van een te doorzoeken informaticasysteem zoals een GSM-toestel kent, weigert ze mee te delen ondanks een daartoe strekkend bevel van de onderzoeksrechter; vereist is dat de opsporings-of onderzoeksinstantie op het moment van de gevraagde informatie het toestel reeds heeft opgespoord zonder het gebruik van dwang op de persoon en dat de vervolgende instantie aantoon dat de bedoelde persoon zonder redelijke twijfel de toegangscode kent (1).
(1) Zie concl. OM.

INFORMATICA - Onderzoek in strafzaken - Beslag van een informaticasysteem - Versleuteling van berichten - Dwangbevel onderzoeksrechter tot ontsleuteling

- Artt. 88quater, §§ 1 en 3 Wetboek van Strafvordering

En vertu de l'article 88quater, §§ 1er et 3, du Code d'instruction criminelle, est entre autres punissable un suspect qui, bien qu'il connaisse le code d'accès à un système informatique à explorer, tel un téléphone portable, refuse de le communiquer malgré l'ordre émis en ce sens par le juge d'instruction; il est requis qu'au moment où l'information est demandée, l'autorité de recherche ou d'instruction ait déjà découvert l'appareil sans recours à la contrainte sur la personne et que l'instance poursuivante démontre, sans doute raisonnable, que la personne visée connaît le code d'accès (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

INSTRUCTION EN MATIERE REPRESSIVE - Instruction - Actes d'instruction - Saisie d'un système informatique - Cryptage de messages - Ordre du juge d'instruction tendant au décryptage - Droit au silence

- Art. 88quater, § 1er et 3 Code d'Instruction criminelle

En vertu de l'article 88quater, §§ 1er et 3, du Code d'instruction criminelle, est entre autres punissable un suspect qui, bien qu'il connaisse le code d'accès à un système informatique à explorer, tel un téléphone portable, refuse de le communiquer malgré l'ordre émis en ce sens par le juge d'instruction; il est requis qu'au moment où l'information est demandée, l'autorité de recherche ou d'instruction ait déjà découvert l'appareil sans recours à la contrainte sur la personne et que l'instance poursuivante démontre, sans doute raisonnable, que la personne visée connaît le code d'accès (1). (1) Voir les concl. du MP publiées à leur date dans AC.

INFORMATIQUE - Instruction en matière répressive - Saisie d'un système informatique - Cryptage de messages - Ordre du juge d'instruction tendant au décryptage

- Art. 88quater, § 1er et 3 Code d'Instruction criminelle

De bodemrechter beoordeelt in feite het bestaan van de door een onrechtmatige daad veroorzaakte schade alsook het bedrag dat nodig is om die schade volledig te herstellen; hij mag de schade ex aequo et bono ramen, mits hij de reden opgeeft waarom hij de door het slachtoffer voorgestelde berekeningswijze niet kan aannemen en tevens vaststelt dat de door hem omschreven schade onmogelijk anders kan worden bepaald (1); zo kan hij beslissen dat de schade enkel naar billijkheid kan worden geraamd omdat de forfaitaire basis ervan varieert in de tijd (2). (1) Zie Cass. 25 april 2019, AR C.18.0569.F, AC 2019, nr. 247, met concl. "in hoofdzaak" van advocaat-generaal Werquin in Pas. (2) Zie andersluidende concl. "in hoofdzaak" OM in Pas. 2020, nr. 161.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade - Beoordelingsbevoegdheid - Raming - Peildatum - Ramingswijze - Blijvende persoonlijke ongeschiktheid - Verzoek om de schade door kapitalisatie te ramen - Verwerping - Raming naar billijkheid (of "ex aequo et bono")

- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

Le juge du fond apprécie en fait l'existence d'un dommage causé par un acte illicite et le montant destiné à le réparer intégralement; il peut recourir à une évaluation ex aequo et bono s'il indique la raison pour laquelle le mode de calcul proposé par la victime ne peut être admis et constate en outre l'impossibilité de déterminer autrement le dommage tel qu'il l'a caractérisé (1); ainsi, il peut considérer que l'évaluation dudit dommage ne peut se faire qu'en équité en raison de la variation dans le temps de sa base forfaitaire (2). (1) Voir Cass. 25 avril 2019, RG C.18.0569.F, Pas. 2019, n° 247, avec concl. « dit en substance » de M. WERQUIN, avocat général. (2) Voir les concl. contraires « dit en substance » du MP.

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Dommage - Pouvoir d'appréciation. evaluation. date à considérer - Mode d'évaluation - Incapacité personnelle permanente - Demande de déterminer le dommage par capitalisation - Rejet - Evaluation en équité (ou "ex aequo et bono")

- Art. 1382 et 1383 Code civil

P.19.1121.N

25 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200225.2N.8](#)

AC nr. ...

Uit artikel 78, §1, Wet Landverzekeringsovereenkomst volgt dat de verzekeraar tot dekking gehouden is wanneer de schade zich tijdens de duur van de verzekeringsovereenkomst heeft voorgedaan; wanneer de verzekerde door zijn fout het overlijden van het slachtoffer heeft veroorzaakt, doet de schade van de rechtsopvolgers en degenen die door het overlijden schade bij terugslag lijden, zich voor op het ogenblik van dat overlijden en is de verzekeraar tot dekking gehouden indien dit tijdstip binnen de duur van de verzekeringsovereenkomst valt (1). (1) Artikel 78, § 1, Wet Landverzekeringsovereenkomst, thans artikel 142, §1 van de wet van 4 april 2014 betreffende de verzekeringen.

Il résulte de l'article 78, § 1er, de la loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre que l'assureur est tenu de fournir sa couverture lorsque le dommage survient pendant la durée du contrat d'assurance; lorsque la faute de l'assuré a entraîné le décès de la victime, le dommage des ayants droit et des personnes auxquelles ce décès porte préjudice par répercussion survient au moment du décès, et l'assureur est tenu de le couvrir si ledit moment est compris dans la durée du contrat d'assurance (1). (1) L. du 25 juin 1992, art. 78, § 1er, actuellement L. du 4 avril 2014 relative aux assurances, art. 142, § 1er.

OVEREENKOMST - Einde - Landverzekeringsovereenkomst - Einde - Duur - Schade - Dekking - Overlijden

---

CONVENTION - Fin - Contrat d'assurance terrestre - Fin - Durée - Dommage - Couverture - Décès

VERZEKERING - Landverzekeringsovereenkomst - Einde - Duur - Schade - Dekking -

ASSURANCES - Assurances terrestres - Contrat d'assurance - Fin - Durée - Dommage - Couverture - Décès

P.19.1123.N

7 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200107.2N.5](#)

AC nr. ...

De verplichting voor de rechtspersoon of de natuurlijke persoon die de rechtspersoon vertegenwoordigt om de identiteit mee te delen van de bestuurder van of van de persoon die verantwoordelijk is voor het voertuig ingeschreven op naam van die rechtspersoon waarmee een overtreding is begaan, vloeit voort uit de wet, en dus niet uit een bericht in het antwoordformulier toegezonden aan de rechtspersoon, ook al heeft het ontvangen van dit formulier voor gevolg dat daaraan gevolg moet worden gegeven; de vraag om inlichtingen via dat formulier, als bedoeld in artikel 67ter, tweede lid, Wegverkeerswet, is bovendien niet onderworpen aan bepaalde vormvereisten; hieruit volgt dat voor vrijspraak van de beklaagde aan overtreding van artikel 67ter Wegverkeerswet niet volstaat dat de vraag om inlichtingen onvolkomenheden bevat, maar dat de beklaagde zich moet bevinden in omstandigheden waarin het voor elke normale, voorzichtige en redelijke persoon onmogelijk zou zijn geweest om aan de wettelijke verplichtingen te voldoen.

L'obligation pour la personne morale ou la personne physique qui représente la personne morale de communiquer l'identité du conducteur ou du responsable du véhicule immatriculé au nom de cette personne morale avec lequel une infraction a été commise, découle de la loi et non d'une mention à cet effet sur le formulaire de réponse envoyé à ladite personne morale, même si la réception de ce formulaire entraîne l'obligation d'y donner suite; en outre, la demande de renseignements au moyen de ce formulaire, visée à l'article 67ter, alinéa 2, de la loi du 16 mars 1968 relative à la police de la circulation routière, n'est soumise à aucune formalité particulière; il s'ensuit que l'acquittement du prévenu du chef de violation de l'article 67ter de la loi du 16 mars 1968 requiert non seulement que la demande de renseignements présente des lacunes, mais aussi que ledit prévenu se trouve dans des circonstances entraînant l'impossibilité pour toute personne normalement prudente et raisonnable de satisfaire aux obligations légales.

WEGVERKEER - Wetsbepalingen - Art. 67ter - Toegezonden antwoordformulier aan overtreder - Omvang informatie

- Art. 67ter Wet betreffende de politie over het wegverkeer, gecoördineerd bij Koninklijk besluit van 16 maart 1968
- Art. 11 KB 19 april 2014 betreffende de inning en de consignatie van een som bij de vaststelling van overtredingen inzake het wegverkeer

Indien het cassatieberoep uitgaat van het openbaar ministerie kan dit zijn memorie in cassatie, met de bewijzen van verzending aan de tegenpartijen, via de griffie aan het dossier laten toevoegen; de memorie zal ontvankelijk zijn indien het dossier tijdig, binnen de in artikel 429 Wetboek van Strafvordering bedoelde termijnen, wordt ontvangen ter griffie van het Hof van Cassatie.

ROULAGE - Loi relative à la police de la circulation routière - Dispositions légales - Article 67ter - Formulaire de réponse envoyé au contrevenant - Etendue des informations

- Art. 67ter Loi relative à la police de la circulation routière, coordonnée par Arrêté Royal du 16 mars 1968
- Art. 11 A.R. du 19 avril 2014

Si le pourvoi est introduit par le ministère public, celui-ci peut, par l'entremise du greffe, faire joindre son mémoire en cassation au dossier, accompagné des preuves de l'envoi aux autres parties; ce mémoire sera recevable si le dossier est reçu au greffe de la Cour en temps utile, c'est-à-dire dans les délais prévus à l'article 429, alinéas 1er et 2, du Code d'instruction criminelle.

POURVOI EN CASSATION - Matière répressive - Formes - Forme et délai prévus pour le dépôt des mémoires et des pièces - Ministère

---

CASSATIEBEROEP - Strafzaken - Vormen - Vorm en termijn voor memories en stukken - Openbaar ministerie en

vervolgende partij - *Memorie* - *Indiening ter griffie*
- Artt. 429, 430 en 431 Wetboek van Strafvordering

public et partie poursuivante - *Mémoire* - *Dépôt au greffe*
- Art. 429, 430 et 431 Code d'Instruction criminelle

P.19.1126.F

15 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200115.2F.4](#)

AC nr. ...

Wanneer de feiten waarvoor Marokko aan België de uitlevering vraagt, een eendaadse samenloop van misdrijven vormen in de zin van artikel 65 Strafwetboek, dient de uitleveringsrechter de verjaring te onderzoeken ten aanzien van het zwaarste misdrijf; indien één enkel feit voor verschillende kwalificaties vatbaar is (1), kan die rechter vaststellen dat de verjaring, op het ogenblik waarop hij uitspraak doet, volgens de wetgeving van de verzoekende Staat of van de aangezochte Staat niet is ingetreden voor de feiten zoals ze respectievelijk, volgens die beide wetgevingen, zijn gekwalificeerd. (1) Dit wil zeggen dat dezelfde materiële handeling een eendaadse samenloop van misdrijven vormt door eenheid van verwezenlijking, namelijk het eerste geval bedoeld in art. 65, eerste lid, Strafwetboek, dat vervolgens de eendaadse samenloop vermeldt door eenheid van opzet, namelijk het geval waarin "verschillende misdrijven die tegelijkertijd aan dezelfde rechter worden voorgelegd, de opeenvolgende en voortgezette uitvoering zijn van eenzelfde misdadig opzet" (zie TH. MOREAU en D. VANDERMEERSCH, Éléments de droit pénal, La Charte, 2019, p. 351-356). De eiser voerde aan dat in dergelijk geval, gelet op artikel 8.1 van de Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko betreffende uitlevering - luidens hetwelk "geen uitlevering wordt toegestaan indien, volgens de wetgeving van de verzoekende of van de aangezochte Partij, verjaring van de vordering of van de straf is ingetreden" -, de verjaring beoordeeld moet worden ten aanzien van dezelfde kwalificatie van de feiten voor de twee betrokken landen. Het OM concludeerde dat het middel faalde naar recht, aangezien die oplossing in werkelijkheid deze is die wordt toegepast op de materiële samenloop van misdrijven (bedoeld in de artt. 58 tot 64 en 82 Strafwetboek), namelijk het geval - dat geen eendaadse samenloop vormt - waarin iemand vervolgd wordt voor verschillende feiten die elk een misdrijf vormen en waarin, inderdaad, "de verjaring voor elk misdrijf apart moet worden beoordeeld" (D. VANDERMEERSCH, Éléments de droit pénal et de procédure pénale, La Charte, 2015, p. 492). (M.N.B.)

Lorsque les faits pour lesquels l'extradition est demandée par le Maroc à la Belgique constituent un concours idéal d'infractions au sens de l'article 65 du Code pénal, il appartient au juge de l'extradition d'examiner la prescription au regard de l'infraction la plus grave ; si un seul fait est susceptible de qualifications différentes (1), ce juge peut constater qu'au moment où il statue, la prescription n'est pas acquise, d'après la législation de la Partie requérante ou celle de la Partie requise, pour les faits tels que qualifiés respectivement selon chacune de ces législations. (1) C'est-à-dire que le même acte matériel présente un concours idéal d'infractions par unité de réalisation, soit le premier cas visé à l'art. 65, al. 1er, C. pén., qui vise ensuite le concours idéal d'infractions par unité d'intention, soit le cas où « différentes infractions soumises simultanément au même juge du fonds constituent la manifestation successive et continue de la même intention délictueuse » (voir TH. MOREAU et D. VANDERMEERSCH, Éléments de droit pénal, La Charte, 2019, pp. 351-356). Le demandeur soutenait que dans un tel cas, au regard de l'article 8.1 de la Convention entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc sur l'extradition - qui dispose que « l'extradition ne sera pas accordée si la prescription de l'action ou de la peine est acquise d'après la législation soit de la Partie requérante, soit de la Partie requise » - , la prescription doit s'apprécier au regard de la même qualification des faits pour les deux pays concernés. Le MP a conclu que le moyen manquait en droit en ce que cette solution est en réalité celle applicable au concours matériel d'infractions (visés aux art. 58 à 64 et 82 C. pén.), soit le cas, ne constituant pas un concours idéal, où une personne est poursuivie pour plusieurs faits constitutifs chacun d'une infraction et où, en effet, « la prescription s'apprécie séparément pour chacune des infractions » (D. VANDERMEERSCH, Éléments de droit pénal et de procédure pénale, La Charte, 2015, p. 492). (M.N.B.)

MISDRIJF - Soorten - Allerlei - Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko betreffende uitlevering - Eendaadse samenloop van misdrijven door eenheid van verwezenlijking - In aanmerking te nemen kwalificaties

- Art. 65 Strafwetboek
- Art. 8. Overeenkomst van 7 juli 1997 tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko betreffende uitlevering

STRAF - Samenloop - Eendaadse - Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko betreffende uitlevering - Eendaadse samenloop van misdrijven door eenheid van verwezenlijking - In aanmerking te nemen kwalificaties

- Art. 65 Strafwetboek
- Art. 8. Overeenkomst van 7 juli 1997 tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko betreffende uitlevering

UITLEVERING - Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko - Eendaadse samenloop van misdrijven door eenheid van verwezenlijking - Onderzoek van de mogelijke verjaring van de feiten - In aanmerking te nemen kwalificaties

- Art. 65 Strafwetboek
- Art. 8. Overeenkomst van 7 juli 1997 tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko betreffende uitlevering

VERJARING - Strafkosten - Strafvordering - Allerlei - Overeenkomst tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko betreffende uitlevering - Eendaadse samenloop van misdrijven door eenheid van verwezenlijking - In aanmerking te nemen kwalificaties

- Art. 65 Strafwetboek
- Art. 8. Overeenkomst van 7 juli 1997 tussen het Koninkrijk België en het Koninkrijk Marokko betreffende uitlevering

INFRACTION - Espèces - Divers - Convention entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc sur l'extradition - Concours idéal d'infractions par unité de réalisation - Qualifications à prendre en compte

- Art. 65 Code pénal
- Art. 8.1 Convention du 7 juillet 1997 entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc sur l'extradition

PEINE - Concours - Concours idéal - Convention entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc sur l'extradition - Concours idéal d'infractions par unité de réalisation - Qualifications à prendre en compte

- Art. 65 Code pénal
- Art. 8.1 Convention du 7 juillet 1997 entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc sur l'extradition

EXTRADITION - Convention entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc - Concours idéal d'infractions par unité de réalisation - Examen de l'éventuelle prescription des faits - Qualifications à prendre en compte

- Art. 65 Code pénal
- Art. 8.1 Convention du 7 juillet 1997 entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc sur l'extradition

PRESCRIPTION - Matière répressive - Action publique - Divers - Convention entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc sur l'extradition - Concours idéal d'infractions par unité de réalisation - Qualifications à prendre en compte

- Art. 65 Code pénal
- Art. 8.1 Convention du 7 juillet 1997 entre le Royaume de Belgique et le Royaume du Maroc sur l'extradition

P.19.1129.N

25 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200225.2N.4](#)

AC nr. ...

De rechter die op een vordering tot toekenning van een provisionele schadevergoeding, waarvan de beklaagde de afwijzing vraagt, een definitieve schadevergoeding toekent voor een lager bedrag, wijzigt niet het voorwerp van de vordering, maar kent deze slechts gedeeltelijk toe; de omzetting van een provisionele schadevergoeding naar een definitieve vergoeding ligt dan ook in het debat.

Le juge qui, statuant sur une demande d'octroi d'une indemnité provisionnelle dont le prévenu sollicite le rejet, alloue une indemnité définitive d'un montant inférieur, ne modifie pas l'objet de la demande mais n'y fait droit que partiellement; dès lors, la conversion d'une indemnité provisionnelle en indemnité définitive fait partie des débats.

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade - Begrip - Vormen - Voorwerp van de vordering - Provisionele schadevergoeding - Betwisting - Definitieve schadevergoeding

- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

3/06/2021

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Fait - Faute - Objet de la demande - Indemnité provisionnelle - Contestation - Indemnité définitive

- Art. 1382 et 1383 Code civil

P. 108/138

AANSPRAKELIJKHEID BUITEN OVEREENKOMST - Schade - Begrip - Vormen - Voorwerp van de vordering - Begrip
- Artt. 1382 en 1383 Burgerlijk Wetboek

RESPONSABILITE HORS CONTRAT - Fait - Faute - Objet de la demande - Notion
- Art. 1382 et 1383 Code civil

P.19.1151.F

5 februari 2020

ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200205.2F.4

AC nr. ...

Wanneer het openbaar ministerie enkel tegen de straf hoger beroep heeft ingesteld, de eiser in zijn grievenformulier in hoger beroep zijn hoger beroep heeft beperkt tot zijn schuldigverklaring aan één enkele telastlegging en tot de straf, en de appelrechters die telastlegging enkel herkwalificeren, de schuldigverklaring aan de overige telastleggingen bevestigen, waarbij ze zich ertoe beperken één daarvan te verbeteren, en de beslissing van de eerste rechter over de kosten van de strafvordering, de bijdrage tot het Bijzonder fonds voor hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en de bijdrage tot het Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand bevestigen, is het middel volgens hetwelk de appelrechters aldus de grenzen van de aanhangigmaking van de zaak hebben overschreden, niet ontvankelijk bij gebrek aan belang, aangezien die bevestigingen hem op geen enkele manier benadelen.

Lorsque le ministère public n'a fait appel que sur la peine, que, dans le formulaire de griefs d'appels, le demandeur a limité son appel à la culpabilité relative à une seule prévention et à la peine, et que les juges d'appel requalifient cette prévention, confirment la culpabilité du chef des autres préventions, en se bornant à rectifier l'une d'elles, et confirment la décision du premier juge quant aux frais de l'action publique, à la contribution au Fonds spécial pour l'aide aux victimes d'actes de violence et à la contribution au Fonds budgétaire relatif à l'aide juridique de deuxième ligne, le moyen du prévenu qui soutient que les juges d'appel ont ainsi excédé leur saisine est irrecevable à défaut d'intérêt, ces confirmations ne lui infligeant aucun grief.

CASSATIEMIDDELEN - Strafkosten - Belang - Vonnis over de zaak zelf - Hogere beroepen - Hoger beroep van het openbaar ministerie beperkt tot de straf - Grieven van de beklaagde beperkt tot de schuldigverklaring aan een telastlegging en tot de straf - Bevestiging van de schuldigverklaring aan de overige telastleggingen, waarvan één verbeterd wordt - Bevestiging wat betreft de kosten van de strafvordering en de bijdragen tot het Bijzonder fonds voor hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en tot het Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand - Cassatieberoep van de beklaagde - Middel volgens hetwelk de appelrechters de grenzen van de aanhangigmaking van de zaak hebben overschreden - Belang

MOYEN DE CASSATION - Matière répressive - Intérêt - Jugement au fond - Appels - Appel du ministère public limité à la peine - Griefs du prévenu limités à la culpabilité relative à une prévention et à la peine - Confirmation de la culpabilité du chef d'autres préventions, dont une rectifiée - Confirmation quant aux frais, de l'action publique et aux contributions au Fonds spécial pour l'aide aux victimes d'actes de violence et au Fonds budgétaire relatif à l'aide juridique de deuxième ligne - Pourvoi du prévenu - Moyen soutenant que les juges d'appel ont excédé leur saisine - Intérêt

- Art. 204 Wetboek van Strafvordering

- Art. 204 Code d'Instruction criminelle

GERECHTSKOSTEN - Strafkosten - Procedure voor de feitenrechter - Hogere beroepen - Hoger beroep van het openbaar ministerie beperkt tot de straf - Grieven van de beklaagde beperkt tot de schuldigverklaring aan een telastlegging en tot de straf - Bevestiging wat betreft de kosten van de strafvordering en de bijdragen tot het Bijzonder fonds voor hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en tot het Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand - Cassatieberoep van de beklaagde - Middel volgens hetwelk de

FRAIS ET DEPENS - Matière répressive - Procédure devant le juge du fond - Appels - Appel du ministère public limité à la peine - Griefs du prévenu limités à la culpabilité relative à une prévention et à la peine - Confirmation quant aux frais, de l'action publique et aux contributions au Fonds spécial pour l'aide aux victimes d'actes de violence et au Fonds budgétaire relatif à l'aide juridique de deuxième ligne - Pourvoi du prévenu - Moyen soutenant que les juges d'appel ont excédé leur saisine - Intérêt

appelrechters de grenzen van de aanhangigmaking van de zaak hebben overschreden - Belang

- Art. 204 Wetboek van Strafvordering

HOGER BEROEP - Strafkaken (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Hoger beroep van het openbaar ministerie beperkt tot de straf - Grieven van de beklaagde beperkt tot de schuldigverklaring aan een telastlegging en tot de straf - Bevestiging van de schuldigverklaring aan de overige telastleggingen, waarvan één verbeterd wordt - Bevestiging wat betreft de kosten van de strafvordering en de bijdragen tot het Bijzonder fonds voor hulp aan de slachtoffers van opzettelijke gewelddaden en tot het Begrotingsfonds voor de juridische tweedelijnsbijstand - Cassatieberoep van de beklaagde - Middel volgens hetwelk de appelrechters de grenzen van de aanhangigmaking van de zaak hebben overschreden - Belang

- Art. 204 Wetboek van Strafvordering

- Art. 204 Code d'Instruction criminelle

APPEL - Matière répressive (y compris douanes et accises) - Effets. compétence du juge - Appel du ministère public limité à la peine - Griefs du prévenu limités à la culpabilité relative à une prévention et à la peine - Confirmation de la culpabilité du chef d'autres préventions, dont une rectifiée - Confirmation quant aux frais, de l'action publique et aux contributions au Fonds spécial pour l'aide aux victimes d'actes de violence et au Fonds budgétaire relatif à l'aide juridique de deuxième ligne - Pourvoi du prévenu - Moyen soutenant que les juges d'appel ont excédé leur saisine - Intérêt

P.19.1152.F

12 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200212.2F.3](#)

AC nr. ...

Het recht op een eerlijk proces en het algemeen rechtsbeginsel van het recht van verdediging vereisen dat, met uitzondering van de bij wet bepaalde gevallen, alle bewijselementen die in de loop van het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk onderzoek zijn verkregen aan het vonnisgerecht worden voorgelegd (1). (1) M.-A. Beernaert, H.D. Bosly en D. Vandermeersch, Droit de la procédure pénale, Bruxelles, La Charte, 2017, dl. II, p. 1176.

Le droit à un procès équitable et le principe général du droit relatif au respect des droits de la défense requièrent que, sauf les exceptions prévues par la loi, tous les éléments de preuve recueillis au cours de l'information ou de l'instruction soient soumis à la juridiction de jugement (1). (1) M.-A. Beernaert, H.D. Bosly et D. Vandermeersch, Droit de la procédure pénale, Bruxelles, La Charte, 2017, tome II, p. 1176.

RECHT VAN VERDEDIGING - Strafkaken - Elementen die aan het vonnisgerecht moeten worden voorgelegd - Bewijselementen die tijdens het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk onderzoek zijn verkregen

- Art. 6.1 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

DROITS DE LA DEFENSE - Matière répressive - Eléments devant être soumis à la juridiction de jugement - Eléments de preuve recueillis au cours de l'information ou de l'instruction

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.1 - Droit à un procès équitable - Eléments devant être soumis à la juridiction de jugement - Eléments de preuve recueillis au cours de l'information ou de l'instruction

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

JUGEMENTS ET ARRETS - Matière répressive - Action publique - Droits de la défense - Eléments devant être soumis à la juridiction de jugement - Eléments de preuve recueillis au cours de l'information ou de l'instruction

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Elementen die aan het vonnisgerecht moeten worden voorgelegd - Bewijselementen die tijdens het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk onderzoek zijn verkregen

- Art. 6.1 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

VONNISSEN EN ARRESTEN - Strafkaken - Strafvordering - Recht van verdediging - Elementen die aan het vonnisgerecht moeten worden voorgelegd - Bewijselementen die tijdens het opsporingsonderzoek of het gerechtelijk onderzoek zijn verkregen

- Art. 6.1 Verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

- Art. 6, § 1er Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

P.19.1162.N

4 februari 2020

#Type!

AC nr. ...

De rechter kan, indien om een werkstraf, een autonome probatiestraf of (probatie)uitstel van tenuitvoerlegging wordt verzocht en de beklaagde voldoet aan de wettelijk bepaalde voorwaarden, zijn afwijzende beslissing motiveren, hetzij door daartoe specifieke redenen op te geven, hetzij door tegen de beklaagde een of meerdere andere straffen uit te spreken en de keuze voor die straf of straffen en hun maat te motiveren overeenkomstig artikel 195, tweede lid, Wetboek van Strafvordering; artikel 149 Grondwet, de artikelen 37quinquies, § 3, en 37octies, § 3, Strafwetboek en artikel 8, vierde lid, Probatiewet verplichten de rechter niet om de weigering een werkstraf of een autonome probatiestraf uit te spreken of de modaliteit van het (probatie)uitstel van tenuitvoerlegging te verlenen, steeds autonom met een op zichzelf staande redengeving, te motiveren en dit maakt de motiveringsverplichting niet inhoudsloos aangezien het noodzakelijk maar voldoende is dat de beklaagde weet waarom hij tot een of meerdere straffen is veroordeeld en bijgevolg ook weet waarom hij niet werd veroordeeld tot een werkstraf of een autonome probatiestraf of hem geen (probatie)uitstel van tenuitvoerlegging werd verleend (1). (1) R. DECLERCQ, Beginselen van strafrechtspleging, Kluwer, 6de editie, 2014, 752-768; M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, 8ste editie, 2017, 1366-1376.

Le juge qui refuse de prononcer une peine de travail ou de probation autonome ou d'accorder un sursis (probatoire) à l'exécution demandés par un prévenu qui remplit les conditions prévues par la loi, peut motiver sa décision soit en énonçant les motifs spécifiques ayant présidé à celle-ci, soit en infligeant une ou plusieurs autres peines au prévenu tout en motivant le choix qu'il fait de cette (ces) peine(s) et du taux de celle(s)-ci conformément à l'article 195, alinéa 2, du Code d'instruction criminelle; les articles 149 de la Constitution, 37quinquies, § 3, 37octies, § 3, du Code pénal et 8, alinéa 4, de la loi du 29 juin 1964 n'imposent pas au juge d'assortir d'une motivation autonome, donc de motifs se suffisant à eux-mêmes, son refus de prononcer une peine de travail ou de probation autonome ou d'octroyer un sursis (probatoire) à l'exécution, et l'obligation de motivation ne s'en trouve pas pour autant vidée de sa substance dès lors qu'il est nécessaire, mais suffisant, que le prévenu connaisse les raisons de sa condamnation à une ou plusieurs peine(s) et, ce faisant, celles pour lesquelles il n'a pas été condamné à une peine de travail ou de probation autonome ou ne s'est pas vu accorder un sursis (probatoire) à l'exécution (1). (1) R. DECLERCQ, Beginselen van strafrechtspleging, Kluwer, 6e édition, 2014, 752-768 ; M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY et D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, 8e édition, 2017, 1366-1376.

GRONDWET - GRONDWET 1994 (ART. 100 TOT EINDE) - Art. 149 - Motivering van vonnissen - Strafzaken - Correctionele rechtbank - Straf - Verzoek van de beklaagde voor een werkstraf, een autonome probatiestraf of (probatie)-uitsel van tenuitvoerlegging - Artikelen 37quinquies, § 3, en 37octies, § 3, Strafwetboek en artikel 8, vierde lid, Probatiewet - Voorwaarden voor de toekenning - Beklaagde die voldoet aan de voorwaarden - Weigering - Motivering - Draagwijdte

CONSTITUTION - Constitution 1994 (art. 100 a fin) - Article 149 - Motivation des jugements - Matière répressive - Tribunal correctionnel - Peine - Demande de peine de travail, de peine de probation autonome ou de sursis (probatoire) à l'exécution formulée par le prévenu - Code pénal, articles 37quinquies, § 3, et 37octies, § 3, et loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, article 8, alinéa 4 - Conditions de l'octroi - Prévenu remplissant les conditions - Refus - Motivation - Portée

REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN - Geen conclusie - Strafzaken (geestrijke dranken en douane en

MOTIFS DES JUGEMENTS ET ARRETS - Pas de conclusions - Matière répressive (y compris les boissons spiritueuses et les

accijnen inbegrepen) - Correctionele rechtbank - Straf - Verzoek van de beklaagde voor een werkstraf, een autonome probatiestraf of (probatie)-uitsel van tenuitvoerlegging - Artikelen 37quinquies, § 3, en 37octies, § 3, Strafwetboek en artikel 8, vierde lid, Probatiewet - Voorwaarden voor de toekenning - Beklaagde die voldoet aan de voorwaarden - Weigering - Motivering - Draagwijde

douanes et accises) - Tribunal correctionnel - Peine - Demande de peine de travail, de peine de probation autonome ou de sursis (probatoire) à l'exécution formulée par le prévenu - Code pénal, articles 37quinquies, § 3, et 37octies, § 3, et loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, article 8, alinéa 4 - Conditions de l'octroi - Prévenu remplissant les conditions - Refus - Motivation - Portée

Uit de bepalingen van artikel 37quinquies, § 1 en § 3, tweede lid, 37octies, § 1 en § 3, tweede lid, Strafwetboek en artikel 8, eerste tot en met derde lid, Probatiewet volgt niet dat een beklaagde, ook al laten de in deze artikelen bepaalde voorwaarden toe om lastens hem een werkstraf of een autonome probatiestraf uit te spreken of (probatie) uitstel van tenuitvoerlegging te verlenen, een recht heeft op een dergelijke straf of modaliteit; het staat immers aan de rechter om, zelfs al voldoet een beklaagde aan de aldus bepaalde wettelijke voorwaarden, te oordelen of in het licht van de doelstellingen van de strafmeting en de concrete gegevens van de zaak, het uitspreken van een werkstraf of een autonome probatiestraf of het verlenen van een (probatie)uitstel van tenuitvoerlegging opportuun is.

Même si les conditions énoncées aux articles 37quinquies, § 1er et 3, alinéa 2, 37octies, § 1er et 3, alinéa 2, du Code pénal et 8, alinéas 1er à 3, de la loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation permettent de prononcer une peine de travail ou de probation autonome à charge du prévenu ou de lui accorder un sursis (probatoire) à l'exécution, l'existence d'un droit du prévenu à une telle peine ou modalité ne se déduit pas des dispositions précitées; en effet, même lorsque le prévenu remplit les conditions fixées par la loi, il appartient au juge d'apprécier, au regard des éléments concrets de la cause et des objectifs propres au taux de la peine, l'opportunité de prononcer une peine de travail ou de probation autonome ou d'octroyer un sursis (probatoire) à l'exécution.

STRAF - Andere Straffen - Allerlei - Autonome probatiestraf - Voorwaarden voor de toekenning - Artikel 37octies, § 1, Strafwetboek - Beklaagde die voldoet aan de voorwaarden - Beoordeling door de rechter - Draagwijde

PEINE - Divers - Peine de probation autonome - Conditions de l'octroi - Code pénal, article 37octies, § 1er - Prévenu remplissant les conditions - Appréciation par le juge - Portée

STRAF - Andere straffen - Werkstraf - Voorwaarden voor de toekenning - Artikel 37quinquies, § 1, Strafwetboek - Beklaagde die voldoet aan de voorwaarden - Beoordeling door de rechter - Draagwijde

PEINE - Autres Peines - Peine de Travail - Conditions de l'octroi - Code pénal, article 37quinquies, § 1er - Prévenu remplissant les conditions - Appréciation par le juge - Portée

VEROORDELING MET UITSTEL EN OPSCHORTING VAN DE VER - Gewoon uitstel - Voorwaarden voor de toekenning - Artikel 8, eerste tot en met derde lid, Probatiewet - Beklaagde die voldoet aan de voorwaarden - Beoordeling door de rechter - Draagwijde

CONDAMNATION AVEC SURSIS ET SUSPENSION DU PRONONCE - Sursis simple - Conditions de l'octroi - Loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, article 8, alinéas 1er à 3 - Prévenu remplissant les conditions - Appréciation par le juge - Portée

VEROORDELING MET UITSTEL EN OPSCHORTING VAN DE VER - Probatieuistel - Voorwaarden voor de toekenning - Artikel 8, eerste tot en met derde lid, Probatiewet - Beklaagde die voldoet aan de voorwaarden - Beoordeling door de rechter - Draagwijde

CONDAMNATION AVEC SURSIS ET SUSPENSION DU PRONONCE - Sursis probatoire - Conditions de l'octroi - Loi du 29 juin 1964 concernant la suspension, le sursis et la probation, article 8, alinéas 1er à 3 - Prévenu remplissant les conditions - Appréciation par le juge - Portée

Wanneer de vreemdeling, in zijn ter rechtszitting neergelegde conclusie, uit een door hem neergelegd medisch attest de miskenning afleidt van artikel 74/13 Vreemdelingenwet, een bepaling volgens welke de minister of zijn gemachtigde, bij het nemen van een beslissing tot verwijdering van de onderdaan van een derde land, met zijn gezondheidstoestand rekening moet houden, moet de kamer van inbeschuldigingstelling op dat verweer antwoorden (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 16.

VREEMDELINGEN - Maatregel tot verwijdering van het grondgebied - Maatregel van vrijheidsberoving - Beroep bij de rechterlijke macht - Kamer van inbeschuldigingstelling - Wettigheidstoezicht op de titel van administratieve hechtenis - Verweermiddel dat de gezondheidstoestand van de vreemdeling aanvoert - Gezondheidstoestand niet verenigbaar met enige maatregel tot uitzetting of vasthouding - Verplichting om op dat verweermiddel te antwoorden

- Art. 74/13 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

ONDERZOEKGERECHTEN - Kamer van inbeschuldigingstelling - Vreemdelingen - Maatregel tot verwijdering van het grondgebied - Maatregel van vrijheidsberoving - Beroep bij de rechterlijke macht - Wettigheidstoezicht op de titel van administratieve hechtenis - Verweermiddel dat de gezondheidstoestand van de vreemdeling aanvoert - Gezondheidstoestand niet verenigbaar met enige maatregel tot uitzetting of vasthouding - Verplichting om op dat verweermiddel te antwoorden

- Art. 74/13 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

Lorsque, dans ses conclusions déposées à l'audience, l'étranger déduit d'un certificat médical qu'il dépose une méconnaissance de l'article 74/13 de la loi du 15 décembre 1980, disposition suivant laquelle l'état de santé du ressortissant d'un pays tiers doit être pris en compte par le ministre ou son délégué au moment de prendre la décision d'éloignement, la chambre des mises en accusation est tenue de répondre à cette défense (1). (1) Voir les concl. du MP.

ETRANGERS - Mesure d'éloignement du territoire - Mesure privative de liberté - Recours auprès du pouvoir judiciaire - Chambre des mises en accusation - Contrôle de la légalité du titre de détention administrative - Défense invoquant l'état de santé de l'étranger - État de santé incompatible avec toute mesure d'expulsion ou de rétention - Obligation de répondre à cette défense

- Art. 74/13 L. du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers

JURIDICTIONS D'INSTRUCTION - Chambre des mises en accusation - Etrangers - Mesure d'éloignement du territoire - Mesure privative de liberté - Recours auprès du pouvoir judiciaire - Contrôle de la légalité du titre de détention administrative - Défense invoquant l'état de santé de l'étranger - État de santé incompatible avec toute mesure d'expulsion ou de rétention - Obligation de répondre à cette défense

- Art. 74/13 L. du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers

Wanneer het openbaar ministerie geen hoger beroep heeft ingesteld tegen een bij verstek gewezen vonnis, kan de appelrechter, op het hoger beroep van het openbaar ministerie tegen het op verzet van de beklaagde gewezen vonnis, de door het versteckonnis uitgesproken straf niet verzwaren (1); wanneer, in dergelijke gevallen, de bij verstek gewezen beslissing en de in hoger beroep gewezen beslissing elk een hoofdgevangenisstraf en een geldboete opleggen, en bovendien de verbeurdverklaring van de uit het misdrijf verkregen vermogensvoordelen bevelen, moet men, om te weten of de in hoger beroep uitgesproken veroordeling werd verzwart, eerst de hoofdgevangenisstraffen vergelijken; indien de duur van de door de appelrechter uitgesproken hoofdgevangenisstraf niet dezelfde is als die welke door de eerste rechter bij verstek werd uitgesproken, is het overbodig om ook het bedrag van de door die rechters uitgesproken geldboeten of het bedrag van de door hen verbeurdverklaarde vermogensvoordelen te vergelijken; indien de duur van de in hoger beroep uitgesproken hoofdgevangenisstraf lager is dan die welke de eerste rechter bij verstek heeft uitgesproken, wordt de veroordeling van de beklaagde niet verzwart, ook al heeft het gerecht in hoger beroep het bedrag van de geldboete of van de uit het misdrijf verkregen vermogensvoordelen verhoogd (2). (1) Cass. 5 maart 2008, AR P.07.1769.F, AC 2008, nr. 156, met concl. "in hoofdzaak" van procureur-generaal Leclercq in Pas.; zie Cass. 14 januari 2015, AR P.14.1426.F, AC 2015, nr. 38 met concl. "in hoofdzaak" van procureur-generaal Leclercq in Pas.; Cass. 6 oktober 1993, AR P.93.0437.F, AC 1993, nr. 397, en de noot ondertekend door B.J.B., aangehaald door M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY en D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, La Chartre, Brugge, 8ste uitg., 2017, dl. II, p. 1509, noot 196. Het gaat hier om de toepassing van de devolutieve (en relatieve) werking van het hoger beroep en van het verzet (zie FRANCHIMONT, A. JACOBS en A. MASSET, Manuel de procédure pénale, Larcier, 3de uitg., 2009, p. 935). (2) Zie Cass. 4 december 2007, AR P.07.0592.N, AC 2007, nr. 607, aangehaald in BEERNAERT e.a., o.c., p. 1528, noot 365; Cass. 13 maart 2001, AR P.00.1760.N, AC 2001, nr. 291;

Lorsque le ministère public n'a pas interjeté appel d'un jugement rendu par défaut, le juge d'appel ne peut, sur l'appel dirigé par le ministère public contre le jugement rendu sur l'opposition du prévenu, agraver la peine prononcée par le jugement rendu par défaut (1); lorsque, dans un tel cas, la décision rendue par défaut et celle prononcée en degré d'appel comportent chacune une peine d'emprisonnement principale et une amende, et qu'elles ordonnent en outre la confiscation des avantages patrimoniaux tirés de l'infraction, il faut, pour savoir si la condamnation prononcée en appel a été aggravée, d'abord comparer les peines d'emprisonnement principales; si la durée de la peine d'emprisonnement principale prononcée par le juge d'appel est différente de celle que le premier juge a prononcée par défaut, il ne faut pas, en outre, comparer le taux des amendes prononcées par ces juges ou le montant des avantages patrimoniaux qu'ils ont confisqués; si la durée de la peine d'emprisonnement principale en degré d'appel est inférieure à celle que le premier juge a prononcée par défaut, la condamnation du prévenu n'est pas aggravée, même si la juridiction d'appel a augmenté le taux de la peine d'amende ou le montant des avantages patrimoniaux tirés de l'infraction (2). (1) Cass. 5 mars 2008, RG P.07.1769.F, Pas. 2008, n° 156, avec concl. « dit en substance » de M. LECLERCQ, procureur général; voir Cass. 14 janvier 2015, RG P.14.1426.F, Pas. 2015, n° 38, avec concl. « dit en substance » de M. LECLERCQ, procureur général; Cass. 6 octobre 1993, RG P.93.0437.F, Pas. 1993, n° 397 et note signée B.J.B., cité par M.-A. BEERNAERT, H.-D. BOSLY et D. VANDERMEERSCH, Droit de la procédure pénale, La Chartre, Bruges, 8ème éd., 2017, t. II, p. 1509, note 196. Il s'agit d'une application de l'effet dévolutif (et relatif) de l'appel et de l'opposition (voir FRANCHIMONT, A. JACOBS et A. MASSET, Manuel de procédure pénale, Larcier, 3ème éd., 2009, p. 935). (2) Voir Cass. 4 décembre 2007, RG P.07.0592.N, Pas. 2007, n° 607, cité in BEERNAERT e.a., o.c., p. 1528, note 365; Cass. 13 mars 2001, RG P.00.1760.N, Pas. 2001, n° 291; Cass. 9 juillet 2002, RG P.02.0784.N, Pas. 2002, n° 396 (confiscation infligée pour la première fois en degré d'appel mais réduction de l'emprisonnement

Cass. 9 juli 2002, AR P.02.0784.N, nr. 396
(verbeurdverklaring voor de eerste maal uitgesproken in hoger beroep maar vermindering van de hoofdgevangenisstraf).

STRAF - Zwaarste straf - Verstekvonnis waartegen het openbaar ministerie geen hoger beroep heeft ingesteld - Vonnis op verzet - Hoger beroep van het openbaar ministerie - Uitwerking - Vermindering van de hoofdgevangenisstraf ten aanzien van de bij verstek uitgesproken hoofdgevangenisstraf - Verzwarening van de geldboeten en/of van de bijzondere verbeurdverklaring - Wettigheid

HOGER BEROEP - Strafkosten (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Verstekvonnis waartegen het openbaar ministerie geen hoger beroep heeft ingesteld - Vonnis op verzet - Hoger beroep van het openbaar ministerie - Relatieve werking - Vermindering van de hoofdgevangenisstraf ten aanzien van de bij verstek uitgesproken hoofdgevangenisstraf - Verzwarening van de geldboeten en/of van de bijzondere verbeurdverklaring - Wettigheid

VERZET - Strafkosten - Verstekvonnis waartegen het openbaar ministerie geen hoger beroep heeft ingesteld - Vonnis op verzet - Hoger beroep van het openbaar ministerie - Relatieve werking - Vermindering van de hoofdgevangenisstraf ten aanzien van de bij verstek uitgesproken hoofdgevangenisstraf - Verzwarening van de bijzondere verbeurdverklaring - Wettigheid

principal).

PEINE - Peine la plus forte - Jugement par défaut non frappé d'appel par le ministère public - Jugement rendu sur opposition - Appel du ministère public - Effet - Diminution de la peine principale d'emprisonnement par rapport à celle prononcée par défaut - Aggravation des peines d'amende et/ou de confiscation spéciale - Légalité

APPEL - Matière répressive (y compris douanes et accises) - Effets. compétence du juge - Jugement par défaut non frappé d'appel par le ministère public - Jugement rendu sur opposition - Appel du ministère public - Effet relatif - Diminution de la peine principale d'emprisonnement par rapport à celle prononcée par défaut - Aggravation des peines d'amende et/ou de confiscation spéciale - Légalité

OPPOSITION - Matière répressive - Jugement par défaut non frappé d'appel par le ministère public - Jugement rendu sur opposition - Appel du ministère public - Effet relatif - Diminution de la peine principale d'emprisonnement par rapport à celle prononcée par défaut - Aggravation de la peine de confiscation spéciale - Légalité

P.19.1276.N

7 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200107.2N.12](#)

AC nr. ...

Het staat aan de kamer voor de bescherming van de maatschappij, een multidisciplinair en gespecialiseerd rechtscollege, erover te waken dat de geïnterneerde binnen een redelijke termijn wordt geplaatst in een aangepaste instelling waar hij de meest gepaste zorg ontvangt; de redelijkheid van die termijn, die niet in absolute termen is uit te drukken, hangt onder meer af van de aard van de geestesziekte, de mogelijke behandelingswijzen, de wijze waarop de geïnterneerde desgevallend in het verleden reeds werd behandeld, de beschikbaarheid van de voorzieningen die gericht zijn op de specifieke noden van de geïnterneerde en de bereidheid van de geïnterneerde om mee te werken met de voorgestelde behandelingen.

Il revient à la chambre de protection sociale, en tant que juridiction pluridisciplinaire et spécialisée, de veiller au placement de l'interné, dans un délai raisonnable, au sein d'un établissement adéquat où il recevra les soins les plus appropriés; le caractère raisonnable de ce délai, qui ne peut s'exprimer en termes absolus, dépend notamment de la nature de la maladie mentale, des méthodes de traitement possibles et de celles ayant, le cas échéant, déjà été prodiguées à l'interné par le passé, de la disponibilité des équipements adaptés aux besoins spécifiques de l'interné et de la disposition de l'interné à coopérer aux traitements proposés.

BESCHERMING VAN DE MAATSCHAPPIJ - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Geïnterneerde - Overbrenging naar een aangepaste instelling - Redelijke termijn - Criteria

DEFENSE SOCIALE - Chambre de protection sociale - Interné - Transfert au sein d'un établissement adéquat - Délai raisonnable - Critères

- Artt. 3 en 5.1.e Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 2 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

GEESTESZIEKE - Internering - Overbrenging naar een aangepaste instelling - Redelijke termijn - Criteria

- Artt. 3 en 5.1.e Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 2 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 5 - Art. 5.1 - Artikel 5.1.e - Overbrenging geesteszieke naar aangepaste instelling - Redelijke termijn - Criteria

- Artt. 3 en 5.1.e Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Art. 2 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

- Art. 3 et 5, § 1, e Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 2 L. du 5 mai 2014 relative à l'internement

MALADE MENTAL - Internement - Transfert au sein d'un établissement adéquat - Délai raisonnable - Critères

- Art. 3 et 5, § 1, e Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 2 L. du 5 mai 2014 relative à l'internement

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 5 - Article 5.1 - Article 5, § 1er, e - Transfert du malade mental au sein d'un établissement adéquat - Délai raisonnable - Critères

- Art. 3 et 5, § 1, e Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 2 L. du 5 mai 2014 relative à l'internement

P.19.1291.N

14 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200114.2N.17](#)

AC nr. ...

De strafuitvoeringsrechtsbank kan beslissen naast de veroordeelde en zijn raadsman, het openbaar ministerie, de directeur en het slachtoffer andere personen te horen, zoals een medewerker van de psycho-sociale dienst van de gevangenis of de gevangenisgeneesheer; deze personen zijn geen eigenlijke getuigen in die zin dat zij in het belang van de waarheidsvinding betreffende vervolgende feiten verklaringen afleggen over wat ze hebben gezien of gehoord; het gaat om personen die omwille van hun professionele of persoonlijke relatie met de veroordeelde aan de strafuitvoeringsrechtsbank informatie kunnen verschaffen die bij de beslissing over een gevraagde strafuitvoeringsmodaliteit relevant kan zijn, deze personen zijn geen getuigen en moeten dan ook niet onder eed worden verhoord.

Le tribunal de l'application des peines peut décider d'entendre d'autres personnes en dehors du condamné et de son conseil, du ministère public, du directeur et de la victime, telles qu'un collaborateur du service psychosocial ou le médecin de l'établissement pénitentiaire; ces personnes ne sont pas des témoins au sens propre, c'est-à-dire des personnes faisant des déclarations sur ce qu'elles ont vu ou entendu dans l'intérêt de la manifestation de la vérité concernant des faits qui font l'objet de poursuites; ce sont des personnes qui, en raison de leur relation professionnelle ou personnelle avec le condamné, sont en mesure de fournir au tribunal de l'application des peines des informations susceptibles de se révéler pertinentes pour la décision à prononcer sur une demande de modalité d'exécution de la peine; ces personnes ne sont pas des témoins et ne doivent pas être entendues sous serment.

STRAFUITVOERING - Strafuitvoeringsrechtsbank - Horen van personen - Geen getuigen onder eed

- Art. 6 Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome

- Artt. 155 en 407 Wetboek van Strafvordering

APPLICATION DES PEINES - Tribunal de l'application des peines - Audition de personnes - Pas de témoins sous serment

- Art. 6 Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950

- Art. 155 et 407 Code d'Instruction criminelle

De kamer van inbeschuldigingstelling die beslist dat de beslissing tot vrijheidsberoving steunt op de vaststelling van de administratieve overheid dat de eiser zich niet naar de tegen hem genomen verwijderingsmaatregelen voegt, verantwoordt aldus naar recht zijn beslissing dat het vluchtgevaar blijft bestaan.

VREEMDELINGEN - Maatregel tot verwijdering van het grondgebied - Maatregel van vrijheidsberoving - Wettigheid - Vluchtgevaar - Vaststelling - Niet-naleving van de eerder genomen verwijderingsmaatregelen

- Art. 7, derde lid Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

Het minder dwingende karakter van de alternatieve maatregel die boven de vasthouding moet worden verkozen, impliceert niet dat dit alternatief minder doeltreffend zou zijn dan de vrijheidsberoving die ze vervangt; wanneer, bijgevolg, het vluchtgevaar of het risico op onderduiken zodanig groot is dat het illusoir is te denken dat de verwijdering zal kunnen plaatsvinden, verbiedt artikel 15.1 Terugkeerrichtlijn niet om, naast het bestaan van dat gevaar, vast te stellen dat er geen andere maatregel dan de vasthouding kan worden genomen om dat gevaar tegen te gaan.

VREEMDELINGEN - Maatregel tot verwijdering van het grondgebied - Maatregel van vrijheidsberoving - Wettigheid - Ontstentenis van een minder dwingende maatregel - Vaststelling - Inaanmerkingneming van het vluchtgevaar

- Art. 15.1 Richtlijn 2008/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2008 over gemeenschappelijke normen en procedures in de lidstaten voor de terugkeer van onderdanen van derde landen die illegaal op hun grondgebied verblijven

- Art. 7, derde lid Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

En considérant que la décision de privation de liberté est fondée sur le constat, fait par l'autorité administrative, que l'étranger ne se conforme pas aux mesures d'éloignement prises à son égard, la chambre des mises en accusation justifie légalement sa décision qu'un risque de fuite demeure.

ETRANGERS - Mesure d'éloignement du territoire - Mesure privative de liberté - Légalité - Risque de fuite - Constatation - Non-respect de mesures d'éloignement antérieures

- Art. 7, al. 3 L. du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers

Le caractère moins coercitif de la mesure alternative qui doit être préférée à la rétention n'implique pas que cette alternative soit moins efficace que la privation de liberté qu'elle remplace; partant, lorsque le risque de fuite ou de clandestinité est tel que l'exécution de l'éloignement s'avère illusoire, l'article 15.1 de la directive retour n'interdit pas d'associer, à l'existence de ce risque, la constatation qu'il n'existe pas d'autre mesure que la rétention pour y remédier.

ETRANGERS - Mesure d'éloignement du territoire - Mesure privative de liberté - Légalité - Absence de mesure moins coercitive - Constatation - Prise en compte du risque de fuite

- Art. 15.1 Directive 2008/115/CE du Parlement européen et du Conseil du 16 décembre 2008 relative aux normes et procédures communes applicables dans les États membres au retour des ressortissants de pays tiers en séjour irrégulier

- Art. 7, al. 3 L. du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers

Noch een miskenning van het recht op een eerlijk proces noch een schending van een verdragsbepaling of van een wettelijke bepaling kan worden afgeleid uit de loutere omstandigheid dat het onderzoeksgerecht, bij het motiveren van zijn beslissing die het hoger beroep gegrond verklaart dat de Belgische Staat heeft ingesteld tegen een beschikking die het verzoek van de vreemdeling tot invrijheidstelling heeft toegewezen, de redenen van het advies van het openbaar ministerie verklaart over te nemen (1). (1) Cass. 3 juli 2019, AR P.19.0645.F, onuitgegeven; Cass. 23 oktober 2013, AR P.13.1601.F, AC 2013, nr. 544.

ONDERZOEKGERECHTEN - Vreemdelingen - Maatregel tot verwijdering van het grondgebied - Maatregel van vrijheidsberoving - Beroep bij de rechterlijke macht - Arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling - Motivering - Overname van de redenen van de vordering van het openbaar ministerie - Recht op een eerlijk proces

- Artt. 71 en 72 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

VREEMDELINGEN - Maatregel tot verwijdering van het grondgebied - Maatregel van vrijheidsberoving - Beroep bij de rechterlijke macht - Arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling - Motivering - Overname van de redenen van de vordering van het openbaar ministerie - Recht op een eerlijk proces

- Artt. 71 en 72 Wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

Ni une méconnaissance du droit à un procès équitable ni une violation d'aucune disposition conventionnelle ou légale ne saurait se déduire de la seule circonstance que, pour motiver sa décision déclarant fondé l'appel de l'Etat belge contre une ordonnance qui a fait droit à la requête de mise en liberté de l'étranger, la juridiction d'instruction déclare adopter les motifs de l'avis du ministère public (1). (1) Cass. 3 juillet 2019, RG P.19.0645.F ; Cass. 23 octobre 2013, RG P.13.1601.F, Pas. 2013, n° 544.

JURIDICTIONS D'INSTRUCTION - Etrangers - Mesure d'éloignement du territoire - Mesure privative de liberté - Recours auprès du pouvoir judiciaire - Arrêt de la chambre des mises en accusation - Motivation - Adoption des motifs du réquisitoire du ministère public - Droit à un procès équitable

- Art. 71 et 72 L. du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers

ETRANGERS - Mesure d'éloignement du territoire - Mesure privative de liberté - Recours auprès du pouvoir judiciaire - Arrêt de la chambre des mises en accusation - Motivation - Adoption des motifs du réquisitoire du ministère public - Droit à un procès équitable

- Art. 71 et 72 L. du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers

De redelijkheid van de termijn van plaatsing van een geïnterneerde in een aangepaste instelling waar hem de aangepaste zorg wordt verstrekt is niet in absolute termen uit te drukken, maar hangt onder meer af van de aard van de geestesziekte, de mogelijke behandelingswijzen, de wijze waarop de geïnterneerde desgevallend in het verleden reeds werd behandeld, de beschikbaarheid van de voorzieningen die gericht zijn op de specifieke noden van de geïnterneerde en de bereidheid van de geïnterneerde om mee te werken met de voorgestelde behandelingen; het aanvangspunt voor de beoordeling van die redelijke termijn is het tijdstip waarop de geïnterneerde wegens de niet-naleving van de voorwaarden opnieuw is opgesloten in een inrichting waar hij niet de gepaste zorg ontvangt, zonder dat moet worden rekening gehouden met periodes van opsluiting zonder gepaste zorg voor deze wederopsluiting (1). (1) Cass. 7 januari 2020, AR P.19.1276.N, AC 2020, nr. 13.

Le caractère raisonnable du délai de placement d'une personne internée au sein d'un établissement adapté où les soins appropriés lui seront dispensés peut s'exprimer en termes absolus, mais dépend notamment de la nature de la maladie mentale, des méthodes de traitement possibles et de celles ayant, le cas échéant, déjà été prodiguées à l'interné par le passé, de la disponibilité des équipements adaptés aux besoins spécifiques de l'interné et de la disposition de l'interné à coopérer aux traitements proposés; le point départ de l'appréciation de ce délai raisonnable est le moment où l'interné est à nouveau détenu, pour non-respect des conditions imposées, dans un établissement au sein duquel il ne reçoit pas les soins appropriés, sans qu'il faille tenir compte de périodes de détention dépourvues de soins appropriés antérieures à cette nouvelle mise en détention (1). (1) Cass. 7 janvier 2020, RG P.19.1276.N, Pas. 2020, n° 13.

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 5 - Art. 5.4 - Geesteszieke - Redelijke termijn - Criteria

- Artt. 3 en 5.1.e Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
  - Art. 2 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering
-

De vrijheidsberoving van een geesteszieke die strafbare feiten heeft gepleegd en die op die grond is geïnterneerd, is rechtmatig indien hij binnen een redelijke termijn wordt geplaatst in een aangepaste instelling waar hem aangepaste zorg wordt verstrekt; het staat aan de kamer voor de bescherming van de maatschappij, als multidisciplinair en gespecialiseerd college, erover te waken dat de geïnterneerde binnen een redelijke termijn wordt geplaatst in een aangepaste instelling waar hij de meest gepaste zorg ontvangt en die regel geldt ook voor geïnterneerden waarvan de invrijheidstelling op proef wordt herroepen wegens niet-naleving van de voorwaarden.

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 5 - Article 5.4 - Aliéné - Délai raisonnable - Critères

- Art. 3 et 5, § 1, e Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950
  - Art. 2 L. du 5 mai 2014 relative à l'internement
-

Lorsqu'un malade mental a commis des faits punissables ayant conduit à son internement, sa privation de liberté est régulière s'il est placé dans un délai raisonnable au sein d'un établissement adéquat où des soins adaptés lui sont prodigués; il revient à la chambre de protection sociale, en tant que juridiction pluridisciplinaire et spécialisée, de veiller au placement de l'interné, dans un délai raisonnable, au sein d'un établissement adéquat où il recevra les soins les plus appropriés et cette règle s'applique également aux personnes internées dont la libération à l'essai est révoquée pour non-respect des conditions imposées.

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 5 - Article 5.1 - Article 5, § 1er, e - Aliéné - Etablissement adapté - Critères

- Art. 5.1.e Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend op 4 november 1950, te Rome
- Art. 2 Wet 5 mei 2014 betreffende de internering

Het verzuim van het niet ondertekenen van een vonnis van de kamer voor de bescherming van de maatschappij door één van de drie rechters en evenmin door de greffier, waarbij geen melding is gemaakt van de onmogelijkheid om te ondertekenen, kan worden hersteld op schriftelijke conclusie van het openbaar ministerie overeenkomstig art. 788 Gerechtelijk Wetboek, dat toepasselijk is in strafzaken; dergelijk herstel heeft retroactieve werking, ook al vond het herstel plaats na het tegen het vonnis ingestelde cassatieberoep (1). (1) Cass. 16 oktober 2002, AR P.02.0683.F, AC 2002, nr. 543; Cass. 15 oktober 1976, AC 1977, 199, RW 1976-77, 940.

VONNISSEN EN ARRESTEN - Strafzaken - Allerlei - Internering - Ondertekening van het vonnis - Verzuim - Herstel van het verzuim

- Artt. 782, 785 en 788 Gerechtelijk Wetboek

Noch de artikelen 9, §2, 59, 3°, en 60, §1 Interneringswet noch enige verdragsrechtelijke of andere wettelijke bepaling vereisen dat een geïnterneerde wiens invrijheidstelling op proef wordt herroepen wegens het niet-naleven van de hem opgelegde bijzondere voorwaarden, slechts kan worden opgenomen in een hiervoor bedoelde inrichting nadat zijn geestestoestand is beoordeeld door een medisch deskundige, aangezien de betrokken immers werd geïnterneerd op basis van een psychiatrisch deskundigenonderzoek en zijn geestestoestand gedurende het verder beheer van de internering werd opgevolgd; de toestand van herroeping van de invrijheidstelling op proef van een geïnterneerde wegens niet-naleving van de voorwaarden valt dan ook niet te vergelijken met die van een andere geesteszieke die van zijn vrijheid wordt beroofd.

BESCHERMING VAN DE MAATSCHAPPIJ - Uitvoeringsmodaliteiten internering - Wederopsluiting - Ontbreken van medisch verslag

- Artt. 9, § 2, 59, 3°, en 60, § 1 Wet 5 mei 2014 betreffende de

- Art. 5, § 1er, e Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950
- Art. 2 L. du 5 mai 2014 relative à l'internement

L'omission de signature d'un jugement de la chambre de protection sociale par un des trois juges et par le greffier, alors qu'il n'est pas fait mention de leur impossibilité de signer, peut être réparée sur les conclusions écrites du ministère public conformément à l'article 788 du Code judiciaire, applicable en matière répressive; pareille réparation opère rétroactivement, même si elle est postérieure à un pourvoi en cassation exercé contre le jugement (1). (1) Cass. 16 octobre 2002, RG P.02.0683.F, Pas. 2002, n° 543 ; Cass. 15 octobre 1976, Pas. 1977, 199, R.W. 1976-1977, 940.

JUGEMENTS ET ARRETS - Matière répressive - Divers - Internement - Signature du jugement - Omission - Réparation de l'omission

- Art. 782, 785 et 788 Code judiciaire

Ni les articles 9, § 2, 59, 3°, et 60, § 1er, de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement ni une quelconque disposition conventionnelle ou autre disposition légale ne requièrent qu'une personne internée, dont la libération à l'essai est révoquée pour non-respect des conditions particulières qui lui ont été imposées, ne puisse être admise que dans un établissement visé à l'article 3, 4°, b), c) et d) de ladite loi, après évaluation de son état mental par un expert médical, dès lors que l'intéressé a été interné sur la base d'une expertise psychiatrique et que son état mental a fait l'objet d'un suivi au cours de l'organisation ultérieure de l'internement; la situation de révocation de la libération à l'essai d'une personne internée pour non-respect des conditions n'est donc pas comparable à celle d'un autre aliéné qui est privé de sa liberté.

DEFENSE SOCIALE - Modalités d'exécution de l'internement - Remise en détention - Absence de rapport médical

- Art. 9, § 2, 59, 3°, et 60, § 1er L. du 5 mai 2014 relative à

internering

GEESTESZIEKE - Internering - Wederopsluiting - Ontbreken van
medisch verslag

- Artt. 9, § 2, 59, 3°, en 60, § 1 Wet 5 mei 2014 betreffende de
internering

l'internement

MALADE MENTAL - Internement - Remise en détention - Absence
de rapport médical

- Art. 9, § 2, 59, 3°, et 60, § 1er L. du 5 mai 2014 relative à
l'internement

P.19.1307.F

15 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200115.2F.7](#)

AC nr. ...

Een memorie die is ingediend ter griffie van het hof van beroep en niet ter griffie van het Hof van Cassatie, is niet ontvankelijk (1), zelfs als die memorie nog vóór de inschrijving van het dossier op de griffie van het Hof van Cassatie bij dat dossier wordt gevoegd binnen de termijnen bepaald in artikel 429 Wetboek van Strafvordering. (Impliciete oplossing). (1) Cass. 2 juni 2015, AR P.15.0667.N, Pas. 2015, nr. 365; zie Cass. 24 november 2015, AR P.15.0890.N, Pas. 2015, nr. 696, §§ 3 en 4; Cass. 20 september 2016, AR P.16.0231.N, AC 2016, nr. 509, §§ 7 en 8; Cass. (besch.) 30 augustus en 4 september 2018, AR P.18.0705 tot 708.N, arrest niet gepubliceerd. Hetzelfde geldt, sinds de inwerkingtreding van de wet van 14 februari 2014, voor het verzoekschrift met de middelen tot staving van het cassatieberoep dat is neergelegd op de griffie van het rechtscollege dat de bestreden beslissing heeft gewezen (Cass. 6 mei 2015, AR P.15.0379.F, Pas. 2015, nr. 293 met concl. van advocaat-generaal VANDERMEERSCH). Immers, "artikel 24 Wet van 14 februari 2014 met betrekking tot de rechtspleging voor het Hof van Cassatie in strafzaken heeft artikel 422 Wetboek van Strafvordering vervangen. De wet van 14 februari 2014 voorziet vanaf haar inwerkingtreding op 1 februari 2015 niet meer in de mogelijkheid tot het indienen van een verzoekschrift houdende de middelen tot cassatie op de griffie van het hof of van de rechtbank die het bestreden arrest of vonnis gewezen heeft, bij het doen van de verklaring van beroep in cassatie, hetzij binnen de vijftien volgende dagen". (Cass. 24 november 2015, voormeld). Het Hof had nog vóór die inwerkingtreding erop gewezen dat "het als "memorie in cassatie" benoemde verzoekschrift niet ontvankelijk is wanneer het door beklaagde tot staving van zijn voorziening op de griffie van het gerecht dat de bestreden beslissing gewezen heeft wordt neergelegd na het verstrijken van de bij artikel 422 Wetboek van Strafvordering voorgeschreven termijn van vijftien dagen; van alle belang ontbloot is de omstandigheid dat de akte op de griffie van het Hof van Cassatie is ingekomen binnen de bij art. 420bis, tweede lid, Wetboek van Strafvordering vastgestelde termijn van twee maanden" (Cass. (volt. zitting) 19 december 1989, AR 3488, AC 1989-90, nr. 253; zie R. DECLERCQ,

Est irrecevable le mémoire déposé au greffe de la cour d'appel et non au greffe de la Cour de cassation (1), et ce, même s'il est joint au dossier avant l'inscription de celui-ci, dans les délais prévus à l'article 429 du Code d'instruction criminelle, au greffe de la Cour de cassation. (Solution implicite). (1) Cass. 2 juin 2015, RG P.15.0667.N, Pas. 2015, n° 365 ; voir Cass. 24 novembre 2015, RG P.15.0890.N, Pas. 2015, n° 696, § 3 et 4 ; Cass. 20 septembre 2016, RG P.16.0231.N, Pas. 2016, n° 509, § 7 et 8 ; Cass. (ord.) 30 août et 4 septembre 2018, RG P.18.0705 à 708.N, inédit. Il en est de même, depuis l'entrée en vigueur de la loi du 14 février 2014, pour la requête contenant des moyens à l'appui du pourvoi déposée au greffe de la juridiction qui a rendu la décision attaquée (Cass. 6 mai 2015, RG P.15.0379.F, Pas. 2015, n° 293 et concl. de M. VANDERMEERSCH, avocat général). En effet, « l'article 24 de la loi du 14 février 2014 relative à la procédure devant la Cour de cassation en matière pénale a remplacé l'article 422 du Code d'instruction criminelle. À compter de son entrée en vigueur le 1er février 2015, la loi (...) ne prévoit plus la possibilité de déposer, au greffe de la cour ou du tribunal qui aura rendu larrêt ou le jugement cassé, une requête contenant les moyens de cassation, soit en faisant sa déclaration de pourvoi en cassation, soit dans les quinze jours suivants » (Cass. 24 novembre 2015, précité). Dès avant cette entrée en vigueur, la Cour avait énoncé qu'"est irrecevable la requête intitulée "mémoire en cassation" et déposée à l'appui de son pourvoi par le prévenu au greffe de la juridiction qui a rendu la décision attaquée, après l'expiration du délai de quinze jours fixé par l'article 422 du Code d'instruction criminelle ; est sans importance la circonstance que l'acte ait été reçu au greffe de la Cour de cassation avant l'expiration du délai de deux mois fixé par l'article 420bis, alinéa 2, du même Code » (Cass. (aud. plén.) 19 décembre 1989, RG 3488, Pas. 1990, n° 253 ; voir R. DECLERCQ, « Pourvoi en cassation en matière répressive », R.P.D.B., 2015, n° 539). De même, il ressort implicitement de l'arrêt commenté que la réception du dossier de la procédure au greffe de la Cour dans les délais prévus à l'article 429, al. 1er et 2, C.I.cr. ne permet pas de régulariser un écrit intitulé « mémoire » préalablement joint au

« Pourvoi en cassation en matière répressive », R.P.D.B., 2015, nr. 539). Evenzo volgt impliciet uit het besproken arrest dat de ontvangst van het dossier van de rechtspleging op de griffie van het Hof binnen de termijnen bepaald in artikel 429, eerste en tweede lid, Wetboek van Strafvordering niet toelaat een als "memorie" benoemd geschrift te regulariseren dat vooraf bij het dossier werd gevoegd. De ontvankelijkheid van de memorie - of van een in art. 429, tweede lid, Wetboek van Strafvordering bedoeld stuk - kan dus niet afhangen van de snelheid waarmee het dossier aan de griffie van het Hof werd toegestuurd. Hoe kan men anders de ontvankelijkheid onderzoeken van een memorie die wel in het dossier voorkomt maar daarin niet werd gebundeld of geïnventariseerd? Enkel de datum van indiening van het dossier op de griffie van het Hof van Cassatie, die door de griffier is vastgesteld overeenkomstig art. 429, vijfde lid, Wetboek van Strafvordering - wat in de praktijk neerkomt op een nota in de marge van dat document - moet dus in aanmerking worden genomen. (M.N.B.)

dossier. La recevabilité du mémoire - ou d'une pièce visée à l'art. 429, al. 2, C.I.cr. - ne peut donc être tributaire de la célérité de la transmission du dossier au greffe de la Cour. Et comment sinon apprécier la recevabilité d'un mémoire figurant dans le dossier sans être enliassé et inventorié ? Seule doit donc être prise en compte la date de la remise au greffe de la Cour de cassation qui est constatée par le greffier conformément à l'art. 429, al. 5, C.I.cr., soit, en pratique, par une note marginale apposée sur ce document. (M.N.B.)

CASSATIEBEROEP - Strafzaken - Vormen - Vorm en termijn voor memories en stukken - Memorie ingediend ter griffie van het hof van beroep - Niet-ontvankelijkheid

- Art. 429 Wetboek van Strafvordering

POURVOI EN CASSATION - Matière répressive - Formes - Forme et délai prévus pour le dépôt des mémoires et des pièces - Mémoire déposé au greffe de la cour d'appel - Irrecevabilité

- Art. 429 Code d'Instruction criminelle

P.19.1322.N

21 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200121.2N.10](https://ecli.be/cass/2020/arr.20200121.2N.10)

AC nr. ...

De artikelen 43, 47 tot en met 56 Interneringswet die de plaatsing en het verder beheer van de internering regelen onderwerpen die aan een periodiek onderzoek waarbij artikel 54 Interneringswet evenwel op dit systeem van periodiek onderzoek een uitzondering bepaalt in geval van hoogdringendheid, waarbij naast het openbaar ministerie en de directeur of de verantwoordelijke van de zorg van de inrichting ook de geïnterneerde of zijn advocaat de kamer voor de bescherming van de maatschappij kan verzoeken een beslissing te treffen over bepaalde uitvoeringsmodaliteiten van de internering; met voormelde bepalingen wordt het recht op toegang tot de rechter binnen een redelijke termijn geëerbiedigd en worden de artikelen 5.4 en 13 EVRM niet geschonden (1). (1) H. HEIMANS, T. VANDER BEKEN EN E. SCHIPAANBOORD, "Eindelijk een echte nieuwe en goede wet op de internering" Deel I: De gerechtelijke fase, RW 2014-2015, 1043-1064, Deel II: De uitvoeringsfase, RW 2015-2016, 42-62, Deel III: De reparatie, RW 2016-2017, 603-619; T. VANDER BEKEN, "De nieuwe interneringswetgeving", in P. TRAEST, A. VERHAGE EN G VERMEULEN (eds.), Strafrecht en strafprocesrecht: doel of middel in een veranderende samenleving, Mechelen, Wolters Kluwer, 2017.

Les articles 43 et 47 à 56 de la loi du 5 mai 2014 relative à l'internement, qui régissent le placement et l'organisation ultérieure de l'internement, soumettent celui-ci à un système d'examen périodique que l'article 54 de la même loi assortit d'une exception par laquelle, en cas d'urgence, non seulement le ministère public et le directeur ou le responsable des soins de l'établissement, mais aussi la personne internée ou son avocat, peuvent introduire auprès de la chambre de protection sociale une demande visant à la prise d'une décision concernant certaines modalités d'exécution de l'internement; ces dispositions permettent d'assurer le respect du droit d'accès aux tribunaux dans un délai raisonnable et de prévenir la violation des articles 5, § 4, et 13 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales (1). (1) H. HEIMANS, T. VANDER BEKEN EN E. SCHIPAANBOORD, « Eindelijk een echte nieuwe en goede wet op de internering? Deel I: De gerechtelijke fase », R.W. 2014-2015, 1043-1064, « Deel II: De uitvoeringsfase », R.W. 2015-2016, 42-62, « Deel III: De reparatie », R.W. 2016-2017, 603-619 ; T. VANDER BEKEN, « De nieuwe interneringswetgeving », in P. TRAEST, A. VERHAGE et G VERMEULEN (eds.), Strafrecht en strafprocesrecht: doel of middel in een veranderende samenleving, Malines, Wolters Kluwer, 2017.

BESCHERMING VAN DE MAATSCHAPPIJ - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Internering - Verder beheer van de internering - Periodiek onderzoek - Toegang tot de rechter binnen een redelijke termijn - Draagwijdte

BESCHERMING VAN DE MAATSCHAPPIJ - Internering - Kamer voor bescherming van de maatschappij - Verder beheer van de internering - Periodiek onderzoek - Toegang tot de rechter binnen een redelijke termijn - Draagwijdte

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 13 - Internering - Verder beheer van de internering - Periodiek onderzoek - Recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel - Toegang tot de rechter binnen een redelijke termijn - Draagwijdte

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 5 - Art. 5.4 - Recht op vrijheid en veiligheid - Internering - Verder beheer van de internering - Periodiek onderzoek - Toegang tot de rechter binnen een redelijke termijn - Draagwijdte

---

DEFENSE SOCIALE - Chambre de protection sociale - Internement - Organisation ultérieure de l'internement - Examen périodique - Accès aux tribunaux dans un délai raisonnable - Portée

DEFENSE SOCIALE - Internement - Chambre de protection sociale - Organisation ultérieure de l'internement - Examen périodique - Accès aux tribunaux dans un délai raisonnable - Portée

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 13 - Internement - Organisation ultérieure de l'internement - Examen périodique - Droit à un recours effectif - Accès aux tribunaux dans un délai raisonnable - Portée

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 5 - Article 5.4 - Droit à la liberté et à la sûreté - Internement - Organisation ultérieure de l'internement - Examen périodique - Accès aux tribunaux dans un délai raisonnable - Portée

P.19.1327.F 8 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200108.2F.10](#)

AC nr. ...

Het openbaar ministerie, eiser in cassatie, dient zijn memorie, op straffe van niet-ontvankelijkheid, ter kennis te brengen aan de partij waartegen het cassatieberoep is gericht (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 18.

CASSATIEBEROEP - Strafzaken - Vormen - Vorm en termijn voor memories en stukken - Voorlopige hechtenis - Cassatieberoep van het openbaar ministerie - Memorie in cassatie - Ontvankelijkheid - Verplichting om de memorie aan de inverdenkinggestelde ter kennis te brengen

- Art. 429, vierde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 31 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

VOORLOPIGE HECHTENIS - Cassatieberoep - Cassatieberoep van het openbaar ministerie - Memorie in cassatie - Ontvankelijkheid - Verplichting om de memorie aan de inverdenkinggestelde ter kennis te brengen

- Art. 429, vierde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 31 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

Het cassatieberoep van het openbaar ministerie is ontvankelijk wanneer het is ingesteld tegen het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat het hoger beroep niet-ontvankelijk verklaart dat het openbaar ministerie heeft ingesteld tegen de beschikking van de raadkamer die, bij de regeling van de rechtspleging, de voorlopige hechtenis heeft gehandhaafd en heeft beslist dat deze voortaan zou worden uitgevoerd onder elektronisch toezicht (impliciete oplossing) (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 18.

VOORLOPIGE HECHTENIS - Cassatieberoep - Regeling van de rechtspleging - Beschikking van de raadkamer tot handhaving van de hechtenis onder elektronisch toezicht - Hoger beroep van het openbaar ministerie - Beslissing die het hoger beroep niet-ontvankelijk verklaart - Cassatieberoep van het openbaar ministerie - Ontvankelijkheid

- Art. 429, vierde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 31, § 2 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

VOORLOPIGE HECHTENIS - Regeling van de rechtspleging - Beschikking van de raadkamer tot handhaving van de hechtenis onder elektronisch toezicht - Hoger beroep van het openbaar ministerie - Beslissing die het hoger beroep niet-ontvankelijk verklaart - Cassatieberoep van het openbaar

A peine d'irrecevabilité du mémoire, le ministère public, demandeur en cassation, est tenu de communiquer son mémoire à la partie contre laquelle le pourvoi est dirigé (1). (1) Voir les concl. du MP.

POURVOI EN CASSATION - Matière répressive - Formes - Forme et délai prévus pour le dépôt des mémoires et des pièces - Déention préventive - Pourvoi du ministère public - Mémoire en cassation - Recevabilité - Obligation de communiquer le mémoire à l'inculpé

- Art. 429, al. 4 Code d'Instruction criminelle
- Art. 31 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

DETENTION PREVENTIVE - Pourvoi en cassation - Pourvoi du ministère public - Mémoire en cassation - Recevabilité - Obligation de communiquer le mémoire à l'inculpé

- Art. 429, al. 4 Code d'Instruction criminelle
- Art. 31 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

Est recevable le pourvoi formé par le ministère public contre l'arrêt de la chambre des mises en accusation déclarant irrecevable son appel dirigé contre l'ordonnance de la chambre du conseil qui, lors du règlement de la procédure, maintient la détention préventive tout en prévoyant qu'elle s'exécutera dorénavant sous la forme d'une surveillance électronique (solution implicite) (1). (1) Voir les concl. du MP.

DETENTION PREVENTIVE - Pourvoi en cassation - Règlement de la procédure - Ordonnance de la chambre du conseil ordonnant le maintien de la détention sous surveillance électronique - Appel du ministère public - Décision déclarant l'appel irrecevable - Pourvoi du ministère public - Recevabilité

- Art. 429, al. 4 Code d'Instruction criminelle
- Art. 31, § 2 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

DETENTION PREVENTIVE - Règlement de la procédure - Ordonnance de la chambre du conseil ordonnant le maintien de la détention sous surveillance électronique - Appel du ministère public - Décision déclarant l'appel irrecevable - Pourvoi du ministère public - Recevabilité

ministerie - Ontvankelijkheid

- Art. 429, vierde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 31, § 2 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis
CASSATIEBEROEP - Strafzaken - Termijnen van cassatieberoep en van betekening - Strafvordering - Geen eindbeslissing, toch onmiddellijk vatbaar voor cassatieberoep - Geen eindbeslissing, toch onmiddellijk vatbaar voor cassatieberoep - Voorlopige hechtenis - Regeling van de rechtspleging - Beschikking van de raadkamer tot handhaving van de hechtenis onder elektronisch toezicht - Hoger beroep van het openbaar ministerie niet-ontvankelijk verklaard - Cassatieberoep van het openbaar ministerie - Ontvankelijkheid

- Art. 429, vierde lid Wetboek van Strafvordering
- Art. 31, § 2 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 429, al. 4 Code d'Instruction criminelle

- Art. 31, § 2 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

POURVOI EN CASSATION - Matière répressive - Délais dans lesquels il faut se pourvoir ou signifier le pourvoi - Action publique - Décision non définitive, mais contre laquelle on peut se pourvoir immédiatement - Décision non définitive, mais contre laquelle on peut se pourvoir immédiatement - Détention préventive - Règlement de la procédure - Ordonnance de la chambre du conseil ordonnant le maintien de la détention sous surveillance électronique - Appel du ministère public déclaré irrecevable - Pourvoi du ministère public - Recevabilité

- Art. 429, al. 4 Code d'Instruction criminelle

- Art. 31, § 2 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

P.19.1329.F

8 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200108.2F.11](#)

AC nr. ...

Het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat, na een cassatiearrest met verwijzing, de voorlopige hechtenis handhaaft, vormt een geldige titel van hechtenis voor een maand te rekenen van de beslissing.

L'arrêt de la chambre des mises en accusation qui, après un arrêt de cassation avec renvoi, maintient la détention préventive, constitue un titre de détention valable pour un mois à compter de la décision.

VOORLOPIGE HECHTENIS - Handhaving - Vernietiging van het arrest tot handhaving - Kamer van inbeschuldigingstelling die uitspraak doet als gerecht op verwijzing - Nieuwe beslissing tot handhaving - Duur van de handhaving

DETENTION PREVENTIVE - Maintien - Cassation de l'arrêt de maintien - Chambre des mises en accusation statuant comme juridiction de renvoi - Nouvelle décision de maintien - Durée du maintien

- Art. 31, § 4, derde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 31, § 4, al. 3 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

VOORLOPIGE HECHTENIS - Cassatieberoep - Vernietiging van het arrest tot handhaving - Kamer van inbeschuldigingstelling die uitspraak doet als gerecht op verwijzing - Nieuwe beslissing tot handhaving - Duur

DETENTION PREVENTIVE - Pourvoi en cassation - Cassation de l'arrêt de maintien - Chambre des mises en accusation statuant comme juridiction de renvoi - Nouvelle décision de maintien - Durée

- Art. 31, § 4, derde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

- Art. 31, § 4, al. 3 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling de voorlopige hechtenis van een inverdenkinggestelde met schending van artikel 31, § 4, derde lid, Wet Voorlopige Hechtenis handhaaft voor een duur van twee maanden, terwijl de geldigheid van die titel van vrijheidsberoving niet meer dan een maand mocht bedragen, vernietigt het Hof het arrest zonder verwijzing, in zoverre het de voorlopige hechtenis handhaaft voor een duur van meer dan een maand (1). (1) Cass. 7 maart 2018, AR P.18.0227.F, AC 2018, nr. 159.

VOORLOPIGE HECHTENIS - Handhaving - Vernietiging van het arrest tot handhaving - Kamer van inbeschuldigingstelling die uitspraak doet als gerecht op verwijzing - Nieuwe beslissing tot handhaving - Handhaving voor een duur van twee maanden i.p.v. een maand - Vernietiging - Cassatie zonder verwijzing

- Art. 31, § 4, derde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

VOORLOPIGE HECHTENIS - Cassatieberoep - Vernietiging van het arrest tot handhaving - Kamer van inbeschuldigingstelling die uitspraak doet als gerecht op verwijzing - Beslissing tot handhaving - Handhaving voor een duur van twee maanden i.p.v. een maand - Vernietiging - Vernietiging zonder verwijzing

- Art. 31, § 4, derde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

CASSATIE - Vernietiging - Omvang - Strafzaken - Strafvordering - Beklaagde en verdachte - Voorlopige hechtenis - Handhaving - Vernietiging van het arrest tot handhaving - Kamer van inbeschuldigingstelling die uitspraak doet als gerecht op verwijzing - Nieuwe beslissing tot handhaving - Handhaving voor een duur van twee maanden i.p.v. een maand - Vernietiging - Cassatie zonder verwijzing

- Art. 31, § 4, derde lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

---

Lorsqu'en violation de l'article 31, § 4, alinéa 3, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, la chambre des mises en accusation maintient la détention préventive d'un inculpé pour une durée de deux mois alors que la validité de ce titre de privation de liberté ne pouvait excéder un mois, la Cour casse sans renvoi l'arrêt en tant qu'il maintient la détention préventive pour une durée supérieure à un mois (1). (1) Cass. 7 mars 2018, RG P.18.0227.F, Pas. 2018, n° 159.

DETENTION PREVENTIVE - Maintien - Cassation de l'arrêt de maintien - Chambre des mises en accusation statuant comme juridiction de renvoi - Nouvelle décision de maintien - Maintien pour une durée de deux mois au lieu d'un mois - Cassation - Cassation sans renvoi

- Art. 31, § 4, al. 3 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

DETENTION PREVENTIVE - Pourvoi en cassation - Cassation de l'arrêt de maintien - Chambre des mises en accusation statuant comme juridiction de renvoi - Décision de maintien - Maintien pour une durée de deux mois au lieu d'un mois - Cassation - Cassation sans renvoi

- Art. 31, § 4, al. 3 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

CASSATION - Etendue - Matière répressive - Action publique - Prévenu et inculpé - Détection préventive - Maintien - Cassation de l'arrêt de maintien - Chambre des mises en accusation statuant comme juridiction de renvoi - Nouvelle décision de maintien - Maintien pour une durée de deux mois au lieu d'un mois - Cassation - Cassation sans renvoi

- Art. 31, § 4, al. 3 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

---

Noch artikel 6 EVRM noch het recht van verdediging vereisen dat het uitvoeren van een botscan om de leeftijd van een inverdenkinggestelde te bepalen, slechts mag gebeuren met de bijstand van een raadsman; het betreft immers een deskundigenonderzoek van materiële lichaamsgegevens, die bestaan onafhankelijk van de wil van de inverdenkinggestelde; het feit dat zijn raadsman daardoor geen eigen vaststellingen kan doen of vragen kan stellen aan de deskundige, doet daaraan geen afbreuk.

ONDERZOEK IN STRAFZAKEN - Opsporingsonderzoek - Allerlei - Leeftijdsbepaling verdachte - Botscan - Bijstand van een advocaat

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.3 - Recht op bijstand van een advocaat - Leeftijdsbepaling verdachte - Botscan

Ni l'article 6 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, ni les droits de la défense ne requièrent l'assistance d'un conseil pour la réalisation d'une radiographie osseuse visant à déterminer l'âge d'un inculpé; il s'agit en effet d'une expertise portant sur des caractéristiques biométriques matérielles, dont l'existence ne dépend pas de la volonté de l'inculpé; l'impossibilité qui en résulte pour ledit conseil d'opérer ses propres constatations, ou de poser des questions à l'expert, est sans incidence à cet égard.

INSTRUCTION EN MATIERE REPRESSIVE - Information - Divers - Détermination de l'âge d'un inculpé - Radiographie osseuse - Assistance d'un avocat

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.3 - Droit à l'assistance d'un avocat - Détermination de l'âge d'un inculpé - Radiographie osseuse

P.20.0037.N 14 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200114.2N.20](#)

AC nr. ...

De wetgever heeft niet nader bepaald hoe de ondervraging voorafgaand aan het bevel tot aanhouding moet verlopen; noch uit artikel 16, §2, eerste lid, Voorlopige Hechteniswet noch uit de wetsgeschiedenis volgt dat dit verhoor het karakter moet aannemen van een geleide ondervraging (1); niet is vereist dat de onderzoeksrechter betreffende alle tenlasteleggingen aan de inverdenkinggestelde specifieke vragen stelt; het volstaat dat de inverdenkinggestelde de gelegenheid krijgt om zijn opmerkingen te formuleren betreffende de hem verweten feiten, zodat zijn recht van verdediging is gewaarborgd. (1) Cass. 26 maart 2019, AR P.19.0265.N, AC 2019, nr. 185.

VOORLOPIGE HECHTENIS - Bevel tot aanhouding - Verhoor door de onderzoeksrechter

- Art. 16, § 2, eerste lid Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

Le législateur n'a pas précisé la manière dont doit se dérouler l'interrogatoire préalable à la délivrance d'un mandat d'arrêt; il ne résulte ni de l'article 16, § 2, alinéa 1er, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive ni de ses travaux préparatoires que cette audition doit revêtir le caractère d'un interrogatoire guidé (1); il n'est pas requis que le juge d'instruction pose à l'inculpé des questions spécifiques sur l'ensemble des préventions; il suffit que l'inculpé ait la possibilité de formuler ses observations concernant les faits qui lui sont reprochés, de manière à garantir le respect de ses droits de défense. (1) Cass. 26 mars 2019, RG P.19.0265.N, Pas. 2019, n° 185.

DETENTION PREVENTIVE - Mandat d'arrêt - Audition par le juge d'instruction

- Art. 16, § 2, al. 1er L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

P.20.0038.N 21 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200121.2N.12](#)

AC nr. ...

Krachtens artikel 31, § 1 en § 2, Voorlopige Hechteniswet kan een cassatieberoep enkel worden ingesteld tegen een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling dat beslist tot handhaving van de voorlopige hechtenis; wanneer de raadkamer de hechtenis handhaaft en de tenuitvoerlegging hiervan onder elektronisch toezicht beveelt, het openbaar ministerie hiertegen hoger beroep aantekent en de onderzoeksrechter nadien bij toepassing van artikel 24bis, § 2, Voorlopige Hechteniswet, beslist tot uitvoering van de hechtenis onder de modaliteit van elektronisch toezicht, is het arrest dat het hoger beroep van het openbaar ministerie ontvankelijk maar, gelet op deze beschikking, zonder voorwerp verklaart zonder hierbij uitspraak te doen over de handhaving van de hechtenis van de beklaagde, geen arrest is in de zin van artikel 31, § 1, Voorlopige Hechteniswet en is derhalve het cassatieberoep niet ontvankelijk.

CASSATIEBEROEP - Strafzaken - Beslissingen vatbaar voor cassatieberoep - Strafvordering - Beslissingen uit hun aard niet vatbaar voor cassatieberoep - Voorlopige hechtenis - Artikel 31, §§ 1 en 2, Voorlopige Hechteniswet - Beslissing tot handhaving van de voorlopige hechtenis - Begrip - Ontvankelijkheid

ONDERZOEKGERECHTEN - Kamer van inbeschuldigingstelling - Cassatieberoep - Beslissingen uit hun aard niet vatbaar voor cassatieberoep - Artikel 31, §§ 1 en 2, Voorlopige Hechteniswet - Beslissing tot handhaving van de voorlopige hechtenis - Begrip - Ontvankelijkheid

VOORLOPIGE HECHTENIS - Cassatieberoep - Beslissingen uit hun aard niet vatbaar voor cassatieberoep - Artikel 31, §§ 1 en 2, Voorlopige Hechteniswet - Beslissing tot handhaving van de voorlopige hechtenis - Begrip - Ontvankelijkheid

---

Selon l'article 31, § 1er et 2, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive, seul un arrêt de la chambre des mises en accusation par lequel la détention préventive est maintenue peut faire l'objet d'un pourvoi en cassation; lorsque la chambre du conseil a maintenu la détention et ordonné son exécution sous surveillance électronique, que le ministère public a interjeté appel de cette décision et que le juge d'instruction a ensuite décidé de l'exécution de la détention sous le régime de la surveillance électronique en application de l'article 24bis, § 2, de la loi du 20 juillet 1990, l'arrêt qui déclare l'appel du ministère public recevable mais sans objet compte tenu de cette ordonnance, sans statuer sur le maintien de la détention du prévenu, n'est pas un arrêt au sens de l'article 31, § 1er, de la loi du 20 juillet 1990 et le pourvoi est, dès lors, irrecevable.

POURVOI EN CASSATION - Matière répressive - Décisions contre lesquelles on peut se pourvoir - Action publique - Décisions contre lesquelles on ne peut pas se pourvoir en raison de leur nature - Détention préventive - Article 31, § 1er et 2, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive - Décision de maintien de la détention préventive - Notion - Recevabilité

JURIDICTIONS D'INSTRUCTION - Chambre des mises en accusation - Pourvoi en cassation - Décisions contre lesquelles on ne peut pas se pourvoir en raison de leur nature - Article 31, § 1er et 2, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive - Décision de maintien de la détention préventive - Notion - Recevabilité

DETENTION PREVENTIVE - Pourvoi en cassation - Décisions contre lesquelles on ne peut pas se pourvoir en raison de leur nature - Article 31, § 1er et 2, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive - Décision de maintien de la détention préventive - Notion - Recevabilité

De rechter dient zelfs ambtshalve de ontvankelijkheid van een door een partij ingesteld verzet te onderzoeken en uit het enkele feit dat de rechter het debat heropent teneinde de partijen toe te laten tegenspraak te voeren over een door hem opgeworpen ambtshalve middel van niet-ontvankelijkheid van een verzet, kan geen bevoordeling van enige partij noch partijdigheid van deze rechter worden afgeleid.

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 6 - Art. 6.1 - Recht op een eerlijk proces - Recht op een onafhankelijke en onpartijdige rechter - Strafzaken - Verzet - Ontvankelijkheid - Ambtshalve opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid - Heropening der debatten - Draagwijde

RECHTEN VAN DE MENS - International verdrag burgerrechten en politieke recht - Artikel 14 - Artikel 14.1 - Recht op een eerlijk proces - Recht op een onafhankelijke en onpartijdige rechter - Strafzaken - Verzet - Ontvankelijkheid - Ambtshalve opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid - Heropening der debatten - Draagwijde

VERZET - Strafzaken - Ontvankelijkheid - Ambtshalve opgeworpen middel van niet-ontvankelijkheid - Heropening der debatten - Recht op een onafhankelijke en onpartijdige rechter - Draagwijde

---

Le juge est tenu d'examiner, même d'office, la recevabilité de l'opposition formée par une partie, et le simple fait que le juge ordonne la réouverture des débats afin de permettre aux parties de s'exprimer sur la fin de non-recevoir d'une opposition soulevée d'office par lui, n'implique pas qu'il ait favorisé une partie ou fait preuve de partialité.

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 6 - Article 6.1 - Droit à un procès équitable - Droit à un juge indépendant et impartial - Matière répressive - Opposition - Recevabilité - Fin de non-recevoir soulevée d'office - Réouverture des débats - Portée

DROITS DE L'HOMME - Pacte international relatif aux droits civils et politiques - Article 14 - Article 14, § 1er - Droit à un procès équitable - Droit à un juge indépendant et impartial - Matière répressive - Opposition - Recevabilité - Fin de non-recevoir soulevée d'office - Réouverture des débats - Portée

OPPOSITION - Matière répressive - Recevabilité - Fin de non-recevoir soulevée d'office - Réouverture des débats - Droit à un juge indépendant et impartial - Portée

Uit de ontstaansgeschiedenis van artikel 187, tweede en derde lid, Wetboek van Strafvordering blijkt dat de wetgever bij de vaststelling van het aanvangspunt van de termijn van verzet voor een veroordeelde die kennis krijgt van een tegen hem bij verstek gewezen beslissing door de betekening van een Europees aanhoudingsbevel, rekening heeft willen houden met de vrijwaring van zijn grondrecht om persoonlijk aanwezig te zijn tijdens de procedure op verzet; hieruit volgt dat de verzetstermijn voor de veroordeelde die het voorwerp uitmaakt van een eindbeslissing over de tenuitvoerlegging van het Europees aanhoudingsbevel en kennis heeft van de betekening van het verstekvonnis door de betekening van het Europees aanhoudingsbevel alsook kennis heeft van de datum van de overlevering maar zich hieraan onttrekt, begint te lopen vanaf de datum van de voorziene overlevering (1). (1) Cass. 14 april 2015, AR P.14.0337.N, AC 2014, nr. 248 met concl. in substantie van advocaat-generaal M. TIMPERMAN, RW 2016-17, 623-626 en noot B. DE SMET, "Het verzet van de beklaagde die in het buitenland is aangehouden", T.Strafr. 2016, afl. 6, 393, noot J. VAN GAEVER.

---

*EUROPEES AANHOUDINGSBEVEL - Aanhoudingsbevel
gesteund op een veroordeling bij verstek - Betekening van een
verstekvonnis niet aan persoon - Kennisname van de
betequing door de betekening van het Europees
aanhoudingsbevel - Verzet - Aanvangstermijn van het
verzet - Onttrekking aan de overlevering - Draagwijdte
VERZET - Strafzaken - Europees aanhoudingsbevel -
Aanhoudingsbevel gesteund op een veroordeling bij verstek -
Betequing van verstekvonnis niet aan persoon - Kennisname
van de betekening door de betekening van het Europees
aanhoudingsbevel - Verzet - Aanvangstermijn van het
verzet - Onttrekking aan de overlevering - Draagwijdte*

Il ressort de la genèse de l'article 187, alinéas 2 et 3, du Code d'instruction criminelle qu'en déterminant le point de départ du délai d'opposition imparti au condamné qui a eu connaissance de la décision rendue par défaut à sa charge par le biais de la signification du mandat d'arrêt européen, le législateur a entendu garantir son droit fondamental à être présent physiquement au cours de la procédure d'opposition; il en résulte que le délai d'opposition imparti au condamné qui fait l'objet d'une décision définitive sur l'exécution du mandat d'arrêt européen et a eu connaissance de la signification du jugement par défaut par le biais de la signification de ce mandat d'arrêt tout en ayant également eu connaissance de la date de la remise, mais qui s'est soustrait à celle-ci, prend cours à compter de la date qui était prévue pour ladite remise (1). (1) Cass. 14 avril 2015, RG P.14.0337.N, Pas. 2014, n° 248, avec concl. dit en substance de M. TIMPERMAN, avocat général, publiées à leur date dans AC, R.W. 2016-17, 623-626, note B. DE SMET, "Het verzet van de beklaagde die in het buitenland is aangehouden", T.Strafr. 2016, liv. 6, 393, note J. VAN GAEVER.

---

*MANDAT D'ARRÊT EUROPEEN - Mandat d'arrêt fondé sur une
condamnation prononcée par défaut - Signification du jugement
par défaut non faite à la personne - Prise de connaissance de la
signification par le biais de la signification du mandat d'arrêt
européen - Opposition - Point de départ du délai d'opposition -
Soustraction à la remise - Portée*

*OPPOSITION - Matière répressive - Mandat d'arrêt européen -
Mandat d'arrêt fondé sur une condamnation prononcée par
défaut - Jugement rendu par défaut non signifié à personne - Prise
de connaissance de la signification par le biais de la signification
du mandat d'arrêt européen - Opposition - Point de départ du
délai d'opposition - Soustraction à la remise - Portée*

Artikel 3 EVRM houdt geen verbod in op het uitvaardigen van een bevel tot aanhouding of de handhaving ervan lastens een inverdenkinggestelde die voorhoudt een significante verslavingsproblematiek te hebben en psychisch kwetsbaar te zijn en het houdt evenmin een verplichting in de inverdenkinggestelde dadelijk over te brengen naar een psychiatrische instelling en hem vervolgens residentieel te behandelen; het gerechtelijk onderzoek en de in het kader daarvan bevolen vrijheidsberoving van een inverdenkinggestelde hebben immers ook tot doel zijn geestestoestand te onderzoeken en vast te stellen, alsook de impact van die toestand op het plegen van de feiten, zodat voor zover aan de inverdenkinggestelde in de gevangenis passende zorg wordt verstrekt, een voorlopige hechtenis die wordt uitgevoerd in een gevangenis geen schending inhoudt van artikel 3 EVRM.

ONDERZOEK IN STRAFZAKEN - Gerechtelijk onderzoek - Onderzoeksverrichtingen - Voorlopige hechtenis - Uitvaardiging van een aanhoudingsbevel of handhaving van de voorlopige hechtenis - Uitvoering in de gevangenis - Artikel 3 EVRM - Verbod van foltering - Geestestoestand van de inverdenkinggestelde - Draagwijde

RECHTEN VAN DE MENS - Verdrag rechten van de mens - Art. 3 - Verbod van foltering - Uitvaardiging van een aanhoudingsbevel of handhaving van de voorlopige hechtenis - Uitvoering in de gevangenis - Geestestoestand van de inverdenkinggestelde - Draagwijde

VOORLOPIGE HECHTENIS - Handhaving - Uitvoering in de gevangenis - Artikel 3 EVRM - Verbod van foltering - Geestestoestand van de inverdenkinggestelde - Draagwijde

VOORLOPIGE HECHTENIS - Bevel tot aanhouding - Uitvoering in de gevangenis - Artikel 3 EVRM - Verbod van foltering - Geestestoestand van de inverdenkinggestelde - Draagwijde

L'article 3 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales n'implique aucune interdiction de délivrance ou de maintien d'un mandat d'arrêt à l'encontre d'un inculpé qui prétend souffrir d'importants problèmes d'assuétude et de fragilité mentale, et n'implique pas davantage l'obligation de transférer immédiatement l'inculpé dans un établissement psychiatrique et de lui prodiguer ensuite un traitement résidentiel; en effet, l'instruction et la privation de liberté de l'inculpé ordonnée dans ce contexte ont également pour objectif d'examiner et de constater son état mental ainsi que son impact quant à la commission d'infractions, de sorte que l'exécution de la détention préventive en prison n'emporte pas violation de l'article 3 de la Convention si des soins adéquats y sont prodigués à l'inculpé.

INSTRUCTION EN MATIERE REPRESSIVE - Instruction - Actes d'instruction - Détenzione préventive - Délivrance d'un mandat d'arrêt ou maintien de la détention préventive - Exécution en prison - Conv. D.H., article 3 - Interdiction de la torture - Etat mental de l'inculpé - Portée

DROITS DE L'HOMME - Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales - Article 3 - Interdiction de la torture - Délivrance d'un mandat d'arrêt ou maintien de la détention préventive - Exécution en prison - Etat mental de l'inculpé - Portée

DETENTION PREVENTIVE - Maintien - Exécution en prison - Conv. D.H., article 3 - Interdiction de la torture - Etat mental de l'inculpé - Portée

DETENTION PREVENTIVE - Mandat d'arrêt - Exécution en prison - Conv. D.H., article 3 - Interdiction de la torture - Etat mental de l'inculpé - Portée

De kamer van inbeschuldigingstelling die net als de raadkamer beslist tot de handhaving van de voorlopige hechtenis van een inverdenkinggestelde uit te voeren in de gevangenis, wijzigt geen voor de inverdenkinggestelde gunstigere beschikking, ook niet als zij die handhavingsbeslissing neemt op grond van andere redenen dan de raadkamer (1). (1) Cass. 6 november 2012, AR P.12.1704.N, AC 2012, nr. 598.

HOGER BEROEP - Strafkazen (douane en accijnzen inbegrepen) - Gevolgen - Bevoegdheid van de rechter - Kamer van inbeschuldigingstelling - Handhaving van de hechtenis - Strafverzwarening

VOORLOPIGE HECHTENIS - Hoger beroep - Kamer van inbeschuldigingstelling - Bevoegdheid van de rechter - Handhaving van de hechtenis - Strafverzwarening

Uit de artikelen 23, 4°, en 30, § 3, derde lid, Voorlopige Hechteniswet volgt voor de kamer van inbeschuldigingstelling de verplichting te antwoorden op een conclusie van een inverdenkinggestelde betreffende de volstrekte noodzakelijkheid voor de openbare veiligheid en het recidive- en collusiegevaar als bedoeld in artikel 16, § 1, eerste en vierde lid, Voorlopige Hechteniswet op het ogenblik van de beslissing; die verplichting houdt niet in dat de kamer van inbeschuldigingstelling, gelet op de korte duur waarbinnen zij moet beslissen, moet antwoorden op elk argument dat een inverdenkinggestelde aanvoert ter betwisting van die volstrekte noodzakelijkheid voor de openbare veiligheid en het bestaan van recidive- en collusiegevaar, voor zover de kamer zich over die volstrekte noodzakelijkheid en die gevaren uitspreekt.

REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN - Op conclusie - Strafkazen (geestrijke dranken en douane en accijnzen inbegrepen) - Voorlopige hechtenis - Hoger beroep - Kamer van inbeschuldigingstelling - Motivering - Volstrekte noodzakelijkheid voor de openbare veiligheid en recidive-en collusiegevaar - Draagwijde

VOORLOPIGE HECHTENIS - Hoger beroep - Kamer van inbeschuldigingstelling - Motivering - Volstrekte noodzakelijkheid voor de openbare veiligheid en recidive-en collusiegevaar - Draagwijdte

La chambre des mises en accusation qui, à l'instar de la chambre du conseil, décide de maintenir la détention préventive d'un inculpé à exécuter en prison, ne modifie pas une ordonnance plus favorable à l'inculpé, même si elle prend cette décision de maintien pour des motifs différents de ceux de la chambre du conseil (1). (1) Cass. 6 novembre 2012, RG P.12.1704.N, Pas. 2012, n° 598.

APPEL - Matière répressive (y compris douanes et accises) - Effets. compétence du juge - Chambre des mises en accusation - Maintien de la détention - Aggravation de la peine

DETENTION PREVENTIVE - Appel - Chambre des mises en accusation - Compétence du juge - Maintien de la détention - Aggravation de la peine

Il résulte des articles 23, 4°, et 30, § 3, alinéa 3, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive que la chambre des mises en accusation est dans l'obligation de répondre aux conclusions d'un inculpé concernant l'absolue nécessité pour la sécurité publique et le risque de récidive et de collusion au moment de la décision, visés à l'article 16, § 1er, alinéas 1 et 4, de la même loi; compte tenu de la brièveté du délai dans lequel la chambre des mises en accusation doit rendre sa décision, cette obligation n'implique pas celle de répondre à chacun des arguments par lesquels un inculpé conteste l'existence d'une absolue nécessité pour la sécurité publique et d'un risque de récidive et de collusion, pour autant que la chambre se prononce sur l'existence d'une telle absolue nécessité et de tels dangers.

MOTIFS DES JUGEMENTS ET ARRETS - En cas de dépôt de conclusions - Matière répressive (y compris les boissons spiritueuses et les douanes et accises) - Détection préventive - Appel - Chambre des mises en accusation - Motivation - Absolue nécessité pour la sécurité publique et risque de récidive et de collusion - Portée

DETENTION PREVENTIVE - Appel - Chambre des mises en accusation - Motivation - Absolue nécessité pour la sécurité publique et risque de récidive et de collusion - Portée

Uit de artikelen 23, 4°, en 30, § 3, derde lid, Voorlopige Hechteniswet volgt voor de kamer van inbeschuldigingstelling de verplichting te antwoorden op een conclusie van een inverdenkinggestelde betreffende het bestaan van recidive- en collusiegevaar als bedoeld in artikel 16, § 1, vierde lid, Voorlopige Hechteniswet op het ogenblik van de beslissing, maar die verplichting houdt niet in dat de kamer van inbeschuldigingstelling, gelet op de korte duur waarbinnen zij moet beslissen, voor elke door een inverdenkinggestelde voorgestelde voorwaarde moet preciseren waarom die niet van aard is het gevaar voor recidive- en collusiegevaar te neutraliseren; die motiveringsverplichting heeft niet tot doel een inverdenkinggestelde in te lichten over de voorwaarden die bij een volgende beslissing over de handhaving van de voorlopige hechtenis wel van aard zouden zijn om het gevaar voor recidive en collusie te neutraliseren.

REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN - Op conclusie - Strafzaken (geestrijke dranken en douane en accijnen inbegrepen) - Voorlopige hechtenis - Hoger beroep - Kamer van inbeschuldigingstelling - Motivering - Recidive-en collusiegevaar - Draagwijdte

VOORLOPIGE HECHTENIS - Hoger beroep - Kamer van inbeschuldigingstelling - Motivering - Recidive-en collusiegevaar - Draagwijdte

---

Il résulte des articles 23, 4°, et 30, § 3, alinéa 3, de la loi du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive que la chambre des mises en accusation est dans l'obligation de répondre aux conclusions d'un inculpé concernant l'existence d'un risque de récidive et de collusion visé à l'article 16, § 1er, alinéa 4, de la même loi mais, compte tenu de la brièveté du délai dans lequel la chambre des mises en accusation doit rendre sa décision, cette obligation n'implique pas celle de préciser, pour chacune des conditions proposées par l'inculpé, les raisons pour lesquelles elle n'est pas susceptible de neutraliser ledit risque; ladite obligation de motivation n'a pas pour objectif d'informer un inculpé quant aux conditions pouvant être considérées, lors d'une prochaine décision sur le maintien de sa détention préventive, comme susceptibles de neutraliser le risque de récidive et de collusion.

MOTIFS DES JUGEMENTS ET ARRETS - En cas de dépôt de conclusions - Matière répressive (y compris les boissons spiritueuses et les douanes et accises) - Détention préventive - Appel - Chambre des mises en accusation - Motivation - Risque de récidive et de collusion - Portée

DETENTION PREVENTIVE - Appel - Chambre des mises en accusation - Motivation - Risque de récidive et de collusion - Portée

---

De kamer van inbeschuldigingstelling die uitspraak doet over een verzoek tot voorlopige invrijheidstelling van een beschuldigde die naar het hof van assisen is verwezen met een beschikking tot gevangenneming met onmiddellijke tenuitvoerlegging, kan beslissen tot handhaving van de voorlopige hechtenis onder de modaliteit van elektronisch toezicht (1). (1) In die zin zie Cass. 17 oktober 2018, AR P.18.1011.F, AC 2018, nr. 565; Zie M.-A. BEERNAERT, "De la détention préventive sous surveillance électronique dans la phase de jugement", JT 2018, 821; K. LAMMENS, "Bevel tot gevangenneming onder elektronisch toezicht", NC 2019, 166-167; F. VROMAN, "Hechtenis onder elektronisch toezicht in het kader van de procedure voorlopige invrijheidstelling", T.Strafr. 2019, 130-131.

VOORLOPIGE HECHTENIS - Gevangenneming - Verzoek tot voorlopige invrijheidstelling - Modaliteit van elektronisch toezicht

- Artt. 26, § 3, tweede lid, en 27, § 1, 3°, a) Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

VOORLOPIGE HECHTENIS - Handhaving - Beschikking tot gevangenneming - Modaliteit van elektronisch toezicht

- Artt. 26, § 3, tweede lid, en 27, § 1, 3°, a) Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

---

La chambre des mises en accusation qui statue sur une requête de mise en liberté provisoire d'un inculpé renvoyé devant la cour des assises par une ordonnance de prise de corps avec exécution immédiate peut décider de maintenir la détention préventive sous la modalité de la surveillance électronique (1). (1) Voir en ce sens Cass. 17 octobre 2018, RG P.18.1011.F, Pas. 2018, n° 565 ; voir M.-A. BEERNAERT, « De la détention préventive sous surveillance électronique dans la phase de jugement », JT. 2018, p. 821 ; K. LAMMENS, « Bevel tot gevangenneming onder elektronisch toezicht », N.C. 2019, pp. 166-167 ; F. VROMAN, « Hechtenis onder elektronisch toezicht in het kader van de procedure voorlopige invrijheidstelling », T.Strafr. 2019, pp. 130-131.

DETENTION PREVENTIVE - Prise de corps - Requête de mise en liberté provisoire - Modalité de la surveillance électronique

- Art. 26, § 3, al. 2, et 27, § 1er, 3°, a) L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

DETENTION PREVENTIVE - Maintien - Ordonnance de prise de corps - Modalité de la surveillance électronique

- Art. 26, § 3, al. 2, et 27, § 1er, 3°, a) L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

---

P.20.0195.N

25 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200225.2N.12](#)

AC nr. ...

De eventuele onregelmatigheid van de rechtspleging voor de raadkamer leidt niet tot de onwettigheid van de handhaving van de voorlopige hechtenis wanneer het volledige dossier ter beschikking werd gehouden van de inverdenkinggestelde en van zijn raadsman vóór diens verschijning voor de kamer van inbeschuldigingstelling waarbij het hoger beroep tegen de beschikking van de raadkamer is aanhangig gemaakt (1). (1) Cass. 3 januari 2006, AR P.05.1662.N, AC 2006, nr. 5; Cass. 10 november 1999, AR P.99.1514.F, AC 1999, nr. 601; Cass. 27 juli 1999, AR P.99.1084.F, AC 1999, nr. 423.

ONDERZOEKSGERECHTEN - Kamer van inbeschuldigingstelling - Voorlopige hechtenis - Herstel van vormverzuim bij de rechtspleging in hoger beroep

- Artt. 21 en 22 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

L'irrégularité éventuelle de la procédure devant la chambre du conseil n'entraîne pas l'ilégalité du maintien de la détention préventive lorsque le dossier complet a été tenu à la disposition de l'inculpé et de son conseil avant sa comparution devant la chambre des mises en accusation saisie de l'appel de l'ordonnance de la chambre du conseil (1). (1) Cass. 3 janvier 2006, RG P.05.1662.N, Pas. 2006, n° 5 ; Cass. 10 novembre 1999, RG P.99.1514.F, Pas. 1999, n° 601 ; Cass. 27 juillet 1999, RG P.99.1084.F, Pas. 1999, n° 423.

JURIDICTIONS D'INSTRUCTION - Chambre des mises en accusation - Détention préventive - Réparation d'un vice de forme entachant la procédure en degré d'appel

- Art. 21 et 22 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

RECHT VAN VERDEDIGING - Strafzaken - Voorlopige hechtenis - Herstel van vormverzuim door de kamer van inbeschuldigingstelling

- Artt. 21 en 22 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

VOORLOPIGE HECHTENIS - Hoger beroep - Kamer van inbeschuldigingstelling - Herstel van vormverzuim bij de rechtspleging in hoger beroep

- Artt. 21 en 22 Wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis

DROITS DE LA DEFENSE - Matière répressive - Détention préventive - Réparation du vice de forme par la chambre des mises en accusation

- Art. 21 et 22 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

DETENTION PREVENTIVE - Appel - Chambre des mises en accusation - Réparation d'un vice de forme entachant la procédure en degré d'appel

- Art. 21 et 22 L. du 20 juillet 1990 relative à la détention préventive

S.18.0021.F

3 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200203.3F.4](#)

AC nr. ...

Wanneer uit de vermeldingen van het arrest volgt dat, volgens het arbeidshof, elke kalenderdag tijdens welke de aanvrager van werkloosheidsuitkeringen artistieke activiteiten van audiovisuele realisatie heeft uitgeoefend die samen tot één enkele onmiddellijke aangifte van tewerkstelling hebben geleid, een artistieke prestatie vormt in de zin van artikel 116, § 5, vierde lid, Werkloosheidsbesluit, ongeacht het aantal arbeidsdagen die met toepassing van artikel 37 Werkloosheidsbesluit in rekening moeten worden gebracht, schendt het arrest artikel 116, § 5, vierde lid, Werkloosheidsbesluit niet (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 95.

WERKLOOSHEID - Recht op uitkering - Degrесси夫 karakter van de werkloosheidsuitkeringen naargelang van de duur van de werkloosheid - Artistieke activiteit - Afwijkingen

Lorsqu'il suit de ses énoncations que, aux yeux de la cour du travail, chacune des journées de calendrier au cours desquelles le demandeur d'allocations a exercé des activités artistiques de réalisation audiovisuelle ayant donné lieu ensemble à une seule déclaration immédiate de l'emploi constitue une prestation artistique au sens de l'article 116, § 5, alinéa 4, de l'arrêté royal du 25 novembre 1991, quel que soit le nombre de journées de travail à prendre en compte en application de l'article 37 de l'arrêté royal, l'arrêt ne viole pas l'article 116, § 5, alinéa 4, du même arrêté royal (1). (1) Voir les concl. du MP.

CHOMAGE - Droit aux allocations de chômage - Dégressivité des allocations en fonction de la durée du chômage - Activité artistique - Dérogations

S.18.0028.F

3 februari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200203.3F.3](#)

AC nr. ...

In de zin van artikel 118, § 2, 1°, Werkloosheidsbesluit, in de versie die van toepassing was vóór de wijziging ervan door het koninklijk besluit van 11 januari 2009 en luidens hetwelk, in afwijking van § 1, de berekeningsbasis van de werkloosheidsuitkering wordt herzien bij elke wijziging van de toepasselijke conventionele loonschaal, bevat de loonschaal een reeks opeenvolgende bedragen; het loon dat in de individuele arbeidsovereenkomst overeenkomstig het akkoord tussen de werkgever en de werknemer is vastgesteld zonder verwijzing naar een dergelijke schaal, is geen loonschaal (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 96.

Au sens de l'article 118, §2, 1° de l'arrêté royal du 25 novembre 1991 dans sa version applicable avant sa modification par l'arrêté royal du 11 janvier 2009, qui prévoit que, par dérogation au § 1er, la base de calcul de l'allocation de chômage est revue à chaque modification du barème conventionnel de salaire qui est applicable, le barème de salaire comporte une suite de montants; la rémunération fixée dans le contrat de travail individuel, en fonction de l'accord intervenu entre l'employeur et le travailleur sans référence à une telle échelle, ne constitue pas un barème (1). (1) Voir les concl. du MP.

WERKLOOSHEID - Recht op uitkering - Bedrag van de werkloosheidsuitkering - Berekeningsbasis - Wijziging - Conventionele loonschaal

CHOMAGE - Droit aux allocations de chômage - Montant des allocations de chômage - Base de calcul - Modification - Barème conventionnel de salaire

S.19.0019.F

20 januari 2020

[ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200120.5](#)

AC nr. ...

Hoewel artikel 32tredecies, § 1, Wet Welzijn Werknemers, in de versie die van toepassing is op de feiten, de werkgever verbiedt de arbeidsverhouding te beëindigen wegens neerlegging van de klacht, sluit die bepaling niet uit dat het ontslag gerechtvaardigd kan worden door redenen die zijn afgeleid uit de in die klacht aangevoerde feiten (1). (1) Zie concl. OM in Pas. 2020, nr. 56.

Si l'article 32tredecies, § 1er, de la loi du 4 août 1996 relative au bien-être des travailleurs lors de l'exécution de leur travail, dans la version applicable aux faits, interdit à l'employeur de mettre fin à la relation de travail en raison du dépôt de la plainte, il n'exclut pas que le licenciement puisse être justifié par des motifs déduits de faits invoqués dans cette plainte (1). (1) Voir les concl. du MP.

ARBEID - Arbeidsbescherming - Welzijn op het werk - Pesterij - Klacht - Ontslag om aan de klacht vreemde redenen - Draagwijdte

TRAVAIL - Protection du travail - Bien-être au travail - Harcèlement - Plainte - Licenciement pour des motifs étrangers à la plainte - Portée